

E—1.

HARCÁSZATI SZABÁLYZAT

(H. Sz.)

I. RÉSZ

HARCÁSZATI ELVEK.

A M. KIR. HONVÉDELMI MINISZTERIUM KIADVÁNYA.

BUDAPEST
STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA
1939.

3. oldal

Körrendelet.

A KORMÁNYZÓ ÚR Ő FŐMÉLTÓSÁGÁNAK Budapesten, 1939. július hó 20-án kelt magas elhatározásával a Harcászati Szabályzat I. és II. Rész 1939. augusztus hó 1-én hatályba lép.

Egyidejűleg hatályát veszti a 72.000/el. VI-6. 1938. számú körrendelettel kiadott Harcászati Szabályzat I. és II. rész «Tervezet»-e.

Budapest, 1939. július hó 27-én.

Borika s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.

4. oldal

ELŐSZÓ

I. Az 1924. évben kiadott "Harcászati Szabályzat" megteremtette a m. kir. honvédség korszerű szervezésének és kiképzésének az alapját.

1924. év óta azonban változott a technikai fejlettség, szervezési, fegyverzeti és felszerelési helyzetünk. E körülmény szükségessé tette új Harcászati Szabályzatnak (H. Sz.) a kiadását. Ezenkívül át akartunk térni olyan harcászatra, amelynél a nemzet ősi harci tulajdonságai jobban érvényesüljenek; ezért az új II. Sz.-ban a mozgó háborúra irányuló törekvés jut kifejezésre.

II. Számban és felszerelésben fölényes ellenséggel szemben is döntő eredményt tudtunk elérni a múltban s érhetünk el a jövőben is. A hiányokat határozott és ügyes vezetéssel, az erkölcsi erők kihasználásával, elszánt akarattal, mozgékonyssággal és a meglepés
eszközeinek legmesszebbmenő alkalmazásával ellensúlyozhatjuk.

A korszerű háború mindig súlyosabbá válik és egyre nagyobb követelményeket támaszt a parancsnokkal és az alárendeltekkel szemben. Éppen ezért fokozottabb 5. oldal az erkölcsi tényezők jelentősége. Végeredményben mindig az ember dönti el a harcot.

Ismernünk kell az ellenség harcmodorát és faji tulajdonságait is.

III. A mozgó háborúban érhetjük el a legnagyobb eredményeket. Ezért minden alkalommal erre törekedjünk. A háború mozgó jellegének fenntartása első sorban a mozgékonyosságra képesítő felszereléstől és kiképzéstől függ.

De számolnunk kell azzal is, hogy az ellenség határait erődítésekkel védi. Éppen ezért súlyt kell helyoznunk a megerősített állások elleni támadásra is, hogy eredményes harceljárással ezeken mielőbb túljutva, mozgóharcot erőszakoljunk ki. Ha az ellenség arcvonalán rést nem találunk, azt áttöréssel szerezzük meg és a keletkező hézagokat gyorsan és nagy erővel használjuk ki a mozgás továbbvitelére.

IV. Bármennyire törekszünk is a támadásra, mindenütt még sem támadhatunk, éppen azért súlyt kell helyoznunk a védelemre, sőt az erődítésekre is.

V. A H. Sz. minden, a hadműveletekkel összefüggő szolgálatra vonatkozó Szabályzatnak és Utasításnak az alapja.

Minden tábornoknak, törzstisztnek és vezérkari tisztnek hivatásszerű kötelessége, hogy a H. Sz. minden részét tudja; minden fő tisztnek pedig, hogy a II. Sz. általános elveit és az alsó vezetésre vonatkozó részeket ismerje.

VI. Tilos olyan elvek oktatása, amelyek a H. Sz. alapvető határozványaiába ütköznek

A H. Sz. adta elvek azonban ne váljanak sémává; mindig ruganyosan, a viszonyokhoz méretei) kell azokat alkalmaznunk. 6. oldal

Tilos a H. Sz.-hoz olyan magyarázó parancsok kiadása is, amelyeknek fokozottabb egyöntetűség céljuk,

VII. A H. Sz.-ban használt alapfogalmakat és a szabályzatszerű kifejezéseket a II. Rész 1. sz. melléklete tartalmazza. Tízneknek a használata kötelező.

I. FEJEZET.

A vezetés és eszközei.

1. §. A vezetés.

1. A **vezetés** hivatása, hogy a harchoz kedvező feltételeket teremtsen a harccél eléréséig állandóan és irányítóan hatásos maradjon.
A vezetés sikeréi biztosítják:
az **előrelátás**;
az **elhatározásban** való gyorsaság és megfontoltsággal párosult merészség;
a **végrehajtásban** való állhatatosság, erély és a változó helyzetekhez való rugalmas alkalmazkodás.
A vezetés legyen egyszerű.
Számoljunk a nemzet vérbeli adottságával, faji jellegzetességével, a magunk és az ellenség erényeivel hibáival. Mindenkor tartsuk elsőrendű kötelességünknek a magyar vérrrel, az emberrel való takarékoskodást. Kíméljük a csapatot, valahányszor a helyzet megengedi, De ha kell, követeljük meg a legnagyobb teljesítményeket. A csapat jó ellátása ilyenkor különösen fontos. **8. oldal**
2. Megkülönböztetünk **alsó** és **magasabb** vezetést.
A hadművelleti egység, valamint az ezzel egyen-értékű, vagy az ennél nagyobb kötelék vezetése a magasabb vezetés hatáskörébe tartozik. Egyéb vezetés alsó vezetés.

A) Parancsnokságok.

3. Minden parancsnokság a **parancsnokból** és a törzsből áll.
A csapattestparancsnokok és a náluk alacsonyabb fokú parancsnokok **alsó parancsnokok (parancsnokságok)**.
A csapattest parancsnokoknál magasabb fokú parancsnokokat **magasabb parancsnokoknak (parancsnokságoknak)** nevezük. A magasabb parancsnok mellett szervezetszerűleg vezérkari tiszt (vezérkari osztály) működik.

a) A parancsnok.

4. A parancsnok hivatása a vezetés. Az ő feladata az elhatározás, a parancsadás, a végrehajtás ellenőrzése, a csapat erkölcsi értékének megóvása és emelése, valamint az alárendelt egységek harcképességének fenntartása.
Teljes mértékben felelős mindazért, amit a vezetés érdekében tett vagy tenni elmulasztott.
5. A parancsnok kimagasló **szellemi, erkölcsi** és **fizikai** tulajdonságokkal rendelkezzen.
Tudása világos elvekben nyilvánuljon meg és még válságos pillanatokban is találja meg a helyes utat.
6. A parancsnok legyen szilárd jellemű. Ez tekintélyt parancsol és biztosítja az alárendelték bizalmát. **9. oldal**

Jellemezze az önállóságot. Határozott, erős akarata, a végső győzelembe vetett hite hassa át minden cselekedetét. Csak erős akaratú szilárd jellemmel lesz képes arra, hogy nehéz helyzetekben is ő irányítsa az eseményeket és azok sodorják magukkal őt.

Cselekedeteiért vállalja örömmel a **felelősséget**. Határozott cselekvés jellemezze. A tétlenség szégyenletes.

Őrizze meg mindig a **nyugodtságát**

A csapat értéke elsősorban a parancsnoktól függ.

7. A parancsnok teremtsen csapataival belső erkölcsi kapcsolatot. Találja meg mindig az utat alárendeltjei szívéhez. Ismerje a csapat hangulatát; ezt használja ki vagy terelje a helyes irányba. Ezért sűrűn érintkezzék a csapattal, de ne csak győzelmes harcok idején, hanem balsiker esetén is.

A parancsnok személyes bátorsága és személyes példaadása — főleg válságos pillanatokban — a legteljesebb odaadásra és önfeláldozásra serkenti az alárendelteteket.

8. A parancsnoknak osztoznia kell csapata nélkülözéseiben is.
9. Minden eredményes haditénykedés alapja a fegyelem. Valamennyi parancsnok — különösen válságos pillanatokban — minden eszközzel tartsa ezt fenn.
10. Az alparancsnokoknak adjunk teljes **önállóságot** feladatuk végrehajtására. A szervezetszerű kötelekeket tartsuk fenn; megóvásuk nyugodt vezetésre vall.

11. **Ozlop-** vagy **csoport-parancsnok** mindig a beosztott egységek rangban legidősebb gyalogos vagy lovas csapat tisztje legyen. Kinevezett magasabb parancsnokok ilyen esetekben valamennyi alacsonyabb fokú parancsnokságot viselő előtt sorolnak. **10. oldal**

Ha valamely egységhez (csoport) a gyalogságon és lovasságon kívül más csapatokat is beosztanak, ezek parancsnoka rendfokozatára (rangjára) való tekintet nélkül az egység (csoport) parancsnokának van alárendelve.

A tüzéséghez, páncélos és műszaki csapathoz beosztott gyalogos és lovas erők parancsnokai rendfokozatra (rangra) való tekintet nélkül a tüzer, páncélos vagy műszaki egység parancsnokának vannak alárendelve.

12. A parancsnok rövid ideig tartó **helyettesítésére** — felsőbb intézkedésig — az alakulaton (csoporton) belül lévő, rendfokozatban és rangban legidősebb alárendelt parancsnok hivatott. A hadsereg- és hadtestparancsnok hivatott helyettese ilyenkor a vezérkari főnök.

A parancsnok a helyettesítésére hivatott személyt megfelelően tájékoztassa.

13. **A kötelek megosztása** esetén, ha a részek különböző feladatot kaptak, a parancsnok azt a részt vezesse, amelynek a fontosabb feladat jutott.

14. A seregtest-parancsnokságokhoz szervezetszerűleg beosztott, alább felsorolt **fegyvernemek parancsnokai** elvileg a parancsnokság törzsében tartózkodjanak. Ha a harcászati helyzet másutt való tartózkodásukat követeli meg — a gyalogsági parancsnok kivételével — rendeljenek ki összekötőtiszteket a parancsnoksághoz.* Ezek a parancsnokok a seregtest-parancsnokságnak közvetlenül alárendelt fegyvernembeli csapatoknak az előljárói.

a) A seregtest-parancsnoksághoz beosztott **gyalogsági parancsnokot** rendszerint csoportparancsnokul alkalmazzuk.

* Ettől a seregtest parancsnoka eltekinthet. **11. oldal**

b) A hadtestnél (hadseregnél) beosztott **tüzéségi parancsnok** a seregtest parancsnok tanácsadója tüzéségi kérdésekben. A parancsnokságnak alárendelt seregtestek tüzésége felett azonban nincs közvetlen intézkedési joga. Parancsnokának tegyen javaslatot az alárendelt seregtestek tüzéségének esetenként

való együtt működésére, irányítsa a netán beosztott tüzérmérők működését és legyen tájékozott a tüzérség anyag- és lőszerhelyzetéről.

A hadművelleti egység tüzérségi parancsnoka a hadművelleti egység tüzérségét harcban elvileg egységesen vezeti.

A **légvédelmi parancsnok** a seregtest-parancsnok szakközege. A közvetlenül alárendelt légvédelmi erőket ő vezeti. Rendelkezésre áll, ha alárendelt seregtest légvédelmi alakulatait egységesen kell vezetni.

A **műszaki parancsnok** műszaki kérdésekben a seregtestparancsnok szakközege. Vezeti a seregtest műszaki szolgálatát.

A **híradó parancsnok** a vezérkari főnök alárendeltje, akinek utasításai szerint megszervezi és vezeti a híradást.

A seregtestek kötelékébe beosztott páncélos csapatok és légierők parancsnokai (esetleg az általuk kirendelt összekötő közegek útján) a seregtestparancsnok mellett szakközegként működnek a páncélos csapatok, illetőleg a légierők alkalmazása tekintetében.

Minden szakközeg a parancsnok elhatározása és terve alapján javaslattal élhet javajavarnemének alkalmazása tekintetében.

b) A törzs.

15. A parancsnok törzsének helyes kiválasztása igen fontos. Tilos a törzsnek a szervezetszerű létszámon felül való növelése. 12. oldal

16. A magasabb parancsnokságok törzsének magva a **vezérkar**.

17. A vezérkari tisztek, a segéd tisztek, az összekötő-és parancsközvetítő tisztek kötelessége, hogy azoknak a parancsnokoknak, akiknek parancsokat személyesen közvetítenek, a harchelyzetről előljárójuk felfogásának megfelelően felvilágosítást adjanak; azonban soha sem szabad parancsnokuk nevében olyan meghagyást adniuk, amelyre felhatalmazásuk nincsen.

18. A törzs élén a vezérkari főnök (vezérkari tiszt, első segéd tisztt) áll. Ő a parancsnok első közege.

19. A **vezérkari főnök** nemcsak parancsnokával szemben, hanem általában is felelős mindazért, amit parancsnokának javasolt, vagy javasolni elmulasztott. Eltérő felfogását köteles parancsnokának mindenkor előadni; ha a parancsnok ezt nem fogadja el, a vezérkari főnök a kapott parancsot teljesíteni tartozik.

Fontos esetekben a vezérkari főnök az általa előadott, de el nem fogadott javaslat írásbeli igazolását kérheti. Ilyen kéreseknek a parancsnok mindenkor eleget tenni köteles.

A vezérkari főnök joga, ha pedig fontos észleleteket tesz, kötelessége, hogy minden alparancsnoknak is, intézkedések kiadására javaslatokat tegyen. Az ilyen javaslatok elfogadása vagy elvetése azonban mindig az alparancsnok dolga.

Sürgős, halaszthatatlan esetekben — parancsnoka ideiglenes távollétében — intézkedési joga van (12. pont).

A vezérkari főnök kevésbé fontos parancsokat és intézkedéseket a „parancsnok helyett” írhat alá. Hadtestparancsnokságtól felfelé a vezérkari főnök ezt a jogát más vezérkari törzstisztre is átruházhatja.

A vezérkari főnök — a katonai igazságszolgáltatás kivételével — az összes szolgálati ágakat irányítja az anyagi vezérkari tiszt útján. Azok vezetőt — tekintet 13. oldal nélkül rendfokozatukra és rangjukra — neki vannak alárendelve (a szolgálat ellátása terén az anyagi vezérkari tisztek is alá vannak rendelve).

20. **A szolgálati ágak vezetői szakügyekben** a magasabb fokú parancsnokságnál beosztott azonos szakmájú szolgálati ág vezetőjétől csak tájékoztatásokat és szaktanácsokat kaphatnak. Intézkedéseket részükre csak az előljáró parancsnokság adhat ki.
E szabályok a műszaki és híradó parancsnokokra is vonatkoznak.
21. A mozgékonyság megóvása céljából a parancsnokság törzse **szűkebb** és **tágabb törzsre** tagozódik. A szűkebb törzs a parancsnokságnak harcban nélkülözhetetlen ama része, mellyel a szolgálat bizonyos ideig a legszükségesebb mértékben ellátható.

B) A parancsnok helye.

22. **A parancsnok tartózkodási helyének megválasztására mértékadó:** az alparancsnokokkal való gyakori személyes érintkezés lehetősége, az összeköttetés és a híradás könnyű berendezhetősége, valamint a rejtőzés lehetősége. A parancsnok mindig olyan közel legyen az alárendelt egységekhez, hogy személyes befolyását bármikor késedelem nélkül érvényesíthesse.
23. **A hadseregparancsnok** tartózkodási helyének megválasztására döntők a jó közlekedési lehetőségek és a híradó szolgálat gyors és biztos berendezhetősége.
A hadtestparancsnoknál ugyanezek a szempontok a mértékadók, de ezenkívül kívánatos, hogy harcban a harcmező legfontosabb részét áttekinthesse.
24. **A hadműveleti egységek parancsnokai** és az **alsó parancsnokok** harcban elvileg a zömnél vagy a legfontosabb résznél tartózkodjanak. Mozgóharcban a parancsnokok is mozgékonyak legyenek. **14. oldal**
Előremenetnél, támadásban és üldözésben a parancsnokok legyenek jól elül; így korábban kapják meg az ellenségről szóló híreket is.
Visszavonuláskor a hadműveleti egység parancsnoka (csoportparancsnok) maradjon csapatainál, amíg a visszavonulás tervszerűen megindult; azután menjen vissza az újabb ellenállás helyére. Az alsó parancsnokok maradjanak csapataiknál.
A tüzérségi parancsnokok* lehetőleg annál a parancsnoknál tartózkodjanak, akihez csapatjuk utalva, vagy akinek alárendelve van. Harcban is lehetőleg közös harcálláspontjuk legyen, amely azonban mindenkor biztosítsa a tüzérség harcászati és lövésszaki tűzvezetését.
25. Harcban a hadműveleti egység parancsnoka és az alsó parancsnokok álláspontjukat úgy válasszák meg, hogy onnan vagy annak közeléből a harcmezőt személyesen megfigyelhessék. Ha a parancsnok bármily okból személyesen nem figyelhetne, helyettesítse magát figyelő közegeivel.
A harcálláspont híradóeszközeit közelben rejtve és lehetőleg védve telepítsük.
26. A terepen **feltűnő** vagy a **térképen szembeötlő** pontok harcálláspontnak nem alkalmasak, mert az ellenség figyelmét magukra vonják. A harcállásponton minden feltűnő mozgást kerüljünk.
27. Ilyennél magasabb fokú valamely parancsnokság, annál ritkábban változtassa tartózkodási helyét, mert különben hátráltatja törzse munkateljesítményét. Ez azonban ne akadályozza a parancsnokot magát, hogy a csapattal gyakran személyesen felvegye az érintkezést. A parancsnokság akkor induljon az új álláspontra, ha annak híradórendszere már megbízhatóan működik.

* Minden egységen (csoporton) belül a rangban legidősebb tüzértiszt a tüzérségi parancsnok. **15. oldal**

Új álláspontjára való beérkezéséig a régi állásponton híradóeszközzel összekötő közeget hagyjon vissza.

Az álláspont megváltoztatását nagyobb törzseknél kisebb csoportokban, esetleg különböző utakon kell végrehajtani.

Az álláspont megváltoztatását minden parancsnok idejében jelentse az előjárónak s közölje az alárendeltekkel és a szomszédokkal.

28. **Az ellenséggel már érintkezésben lévő részek parancsnokait csapaljuktól elhívni nem szabad.**
29. A csapattest- és a magasabb parancsnokok tartózkodási helyét az összeköttetés és a híradás megkönnyítésére feltűnően jelöljük meg, de a jelzést az ellenség elől jól rejtjük.

C) Feladat, helyzetmegítélés, elhatározás, terv.

30. A parancsnok vezetési tevékenységének alapja a kapott **feladat**. Ha azonban az események a feladatot túlhaladtak, ha nincs meg a lehetőség arra, hogy késedelem nélkül előjárójával érintkezésbe lépjen, akkor a parancsnok öntevékenyen, de a **magasabb szempontok figyelembevételével**, feladata szellemében, legjobb belátása szerint cselekedjék.

A kapott parancstól való minden eltérést azonnal jelentenie kell.

31. **A helyzetmegítélés** a feladat és a helyzet mérlege leséből keletkezik és az elhatározás és a terv alapját alkotja.

A helyzetmegítélés **lényege**: a saját és az ellenséges helyzetnek, a hadszíntér földrajzi viszonyainak, vagy a terepnek és az időjárásnak a mérlegelése, értékelése a feladat szempontjából.

A saját helyzet mérlegelése kiterjed a saját erők térbeli, időbeli, erkölcsi, fizikai és anyagi helyzetére. Rögzítenünk kell, hogy a feladat szempontjából hol, **16. oldal mikor, mennyi**, milyen harcértékű **erő** áll rendelkezésünkre, milyen anyagi elkészültséggel.

Az ellenséges helyzetet nem tekinthetjük át teljesen. Ebben mindig bizonytalanság uralkodik. Kívánatos az ellenség általános erőelosztásának (főerők, súly), az erők térbeli és időbeli helyzetének, valamint az ellenség várható magatartásának a rögzítése. Célszerű, ha az ellenségről a reánk nézve legkárosabb magatartást tételezzük fel.

Az a vezető, aki csak tisztázott ellenséges helyzet alapján akar határozni és cselekedni, biztosan elkészik. Minél magasabb fokú valamely parancsnok, annál inkább egyedüli biztos támpontja a feladata és a saját akarata.

A helyzet kiértékelése rideg számítással, tárgyilagosan történjék; a kedvező vagy kedvezőtlen körülmények túlzásától óvakodjunk.

32. A feladatnak és a helyzet tényezőinek mérlegeléséből levont következtetés alapján a parancsnok **elhatározza**, hogy a feladatát mily módon oldja meg (támadás, védelem, visszavonulás stb.) és hogy a rendelkezésre álló erőket térben és időben általánosságban miként alkalmazza.

Az elhatározás mindig **határozott** és **erőteljes** legyen. A parancsnok állapítsa meg, hogy mit akar és acélja elérésének útjában álló akadályokat hárítsa el.

33. Kétes esetekben a **merészebb** elhatározás a jobb. A parancsnok korán jusson elhatározásra. Számoljon a végrehajtáshoz szükséges idővel.

Fontos, hogy **meglepjük** az ellenséget és így a kezdeményezést magunknak biztosítva, akaratunkat. rákényszerítsük.

34. Az eredeti elhatározást csak súlyos okok alapján változtassuk meg; de az ehhez való merev ragaszkodás is hiba, ha a helyzet lényegesen megváltozott. A helyes út megtalálásában van a vezetés művészete. **17. oldal**

Az elhatározás megváltoztatásához alapfeltétel a cselekvési szabadság biztosítása.

35. Az elhatározás alapján állapítja meg a parancsnok **tervét**, vagyis azt, hogy miképpen (milyen területen, milyen erővel, mely időben) akarja elhatározását végrehajtani. Általában minél magasabb fokú a parancsnok, annál általánosabb jellegű és hosszabb időre szóló a terve.

Legfontosabb, hogy tervünkben a döntésre minden rendelkezésre álló erőt egyesítsünk.

A terv a parancs alapja és egyben a parancs lényegi része.

D) A parancs.

36. A parancsnok akkor parancsol, ha **terve készen van**.
37. **A parancs világosan, röviden, de minden kételyt kizáróan** fejezze ki a **parancsnok akaratát**; jelölje meg az alparancsnokokra háruló feladatokat és a megoldásukra rendelkezésre bocsátott eszközöket. Az eszközök felhasználását azonban bízza az alparancsnokokra.

Minden parancsnok tartsa szem előtt, hogy éppoly hiba, ha a végrehajtás részleteibe beavatkozik, mint hogyha az alparancsnokra olyan felelősséget hárít, amelyet magának kell viselnie.

38. Az alárendelt az előljárótól kapott parancs nem teljesítéséért éppúgy felelős, mint az előljáró a szükséges parancs idejében való kiadásának elmulasztásáért. Ha az előljáró bármely okból parancsot nem adna, az alárendelt kötelessége, hogy — az egész helyzetével összhangban — öntevékenyen cselekedjék.
39. A parancs tükrözze vissza a parancsnok egyéniségét. Legyen egyszerű és rövid.
40. Az **utasítás** oly parancs, amely távolabbi célokat tűz ki és azok elérésére támpontokat ad. Tartalmazza a parancsnok szándékát, a feladatot és kiutalja a rendelkezésre álló eszközöket. Az utasítási a végrehajtó parancsnok személyéhez intézzük.

18. oldal

Az **intézkedés** olyan parancs, amely szabályozza, és összhangba hozza az alárendelt egységek ténykedéseit.

41. A hadsereg- (önálló hadtest-) parancsnok rendszerint naponként, esetleg több napra előre intézkedik. A többi magasabb parancsnok általában naponta egy szer vagy — harc közben esetleg az előbb említett parancsnokok is — többször intézkednek.

Az alsó parancsnokok a helyzethez képest rendszerint naponta többször parancsolnak.

42. Ha a végrehajtásig bőven van idő, egységes intézkedést, különben a sürgősség szerint részletparancsokat adunk. A hadműveleti egységnél és tőle lefelé harcban az utóbbi a szabály.

Hogy a magasabb vezetés intézkedései ne legyenek túlságosan terjedelmesek, célszerű, ha a felderítésre, a légierőkre, a műszaki szolgálatra, a híradásra és a légvédelemre vonatkozó részleteket, valamint az anyagi rendelkezéseket külön-külön **toldalékban** adjuk.

A **vonatintézkedés** a seregvonat mozgását szabályozza. A hadműveleti intézkedésből csak azt tartalmazza, ami az együttműködéshez kell.

43. Ha az intézkedés kiadása előtt végrehajtói részéről előkészületek szükségesek és ezekre kevés az idő, adjunk **előzetes értesítést**. Ennek célja az általános tájékoztatás, az előkészületeknek idejében, a csapat nyugalmanak zavarása nélkül való megtétele, későbbi eseményektől független intézkedések kiadása, készenlétbe helyezések.

44. Az alparancsnok a kapott parancs és a saját elhatározása alapján külön parancsot szerkesszen. Idő híján kivételesen továbbítható a kapott parancs is esetleges hozzáfűzésekkel és kiegészítésekkel.

45. **Az intézkedés rendszerint a következőket tartalmazza:**
a saját helyzet és a szomszéd csoportok helyzete, az 19. oldal
ellenségről beérkezett hírek és az ellenség valószínű szándékára vonatkozó egyét) támpontok;*
- ezek alapján — ka a fentiekből nem tűnik ki — a parancsnoknak a helyzetről alkotott benyomása és következtetése;
  - a parancsnok akarata (szándéka);
  - erőcsoportosítás (súlyképzés); az oszlopok vagy a csoportok feladata, parancsnoka, csapatrendje;
  - a felderítés;
  - a biztosítás és a légvédelemi
  - az ellenség meglépésére irányuló külön rendszabályok;
  - a parancsnok tartózkodási helye;
  - az összeköttetés és a híradás megszervezése;
  - műszaki intézkedések;
  - anyagi ellátás;
  - kik kapják az intézkedést.
- Hogy mire nézve kell a felsoroltak közül esetenként intézkednünk, — különösen részletparancsoknál — a helyzet szabja meg.

E) Jelentések és közlések.

46. Az eredményes vezetés alapfeltétele az állandó és helyes helyzettájékozottság. Ezt a személyes megfigyelésen kívül a saját és az ellenséges helyzetről szóló **jelentések és közlések** szolgálják.
- A jelentéseket és a közléseket a feltétlen rideg őszinteség, megbízhatóság, elfogulatlanság jellemezze. Élesen el kell bennük választani a megállapításokat a sejtelmektől (a forrást mindig meg kell adnunk). Gondoskodjunk arról, hogy idejében érkezzenek be rendeltetési helyükre, mert a legjobb jelentés és közlés is értéktelen, ha későn érkezett.
47. Rendszerint a harc szolgáltatja a legmegbízhatóbb adatokat az ellenségről. **Harcban a gyakori helyzet-**

* A célszerű sorrendben. 20. oldal

jelentések és helyzetközlések az eredményes vezetés és együttműködés nélkülözhetetlen kellei.

Az ellenséggel való első érintkezést mindig- azonnal jelenteni kell.

48. Az ellenségről szóló jelentések (közlések) tartalmazzák:
- honnan és mikor (nap, óra, pere) történt az észlelés;
  - mely helyen vagy helyeken észleltük az ellenséget a jelentett időben;
  - az észlelt ellenség hozzávetőleges erejét, vagy az erre vonatkozó támpontokat (oszlophossz, kiterjedés, stb.) és fegyvernemét;
  - menetelt-e és mely irányban, éllel (véggel) hol. állott-e és milyen helyzetben (táborozás, biztosítás, védőállás stb.);
  - a jelentést tevő további szándékát.
- Az ellenséges seres- vagy csapattestek számozását és az ellenséges parancsnokok nevét — ha ezek megállapíthatók — mindig jelentsük,
A jelentésekbe fel kell vennünk a terepre vonatkozó adatokat is.

- A saját helyzetről szóló jelentésekben (közlésekben) mindig nyilatkozunk a csapatok testi és erkölcsi állapotáról és az anyagi helyzetről is.
49. A vezetésnek néha fontos megtudnia, hogy hol nem észleltünk ellenséget, Értékes továbbá a már korábban elküldött jelentések megerősítése vagy annak a megállapítása, hogy a helyzet bizonyos idő alatt nem változott.
50. **A felderítő és a biztosító csapatok** parancs nélkül is kötelesek olyan említésre méltó megfigyeléseket jelenteni, amelyek a közlekedési vonalakra, a saját és az ellenséges távíró (távbeszélő) vezetésekre, mesterséges terepakadályokra (zárórendszerekre), nagyobb mennyiségű hadianyagra, élelmiszerekre és hasonlókra vonatkoznak. **21. oldal**
51. A **repülő** gyors jelentéstétellel fokozza a légi felderítés gyorsaságában rejlő előnyöket. Legfontosabb észleleteit elsősorban a levegőből vagy leszállás után azonnal távbeszélőn jelentse, egyéb jelentéseit pedig írásba összefoglalva a leggyorsabb eszközzel terjessze be.
52. **A jelentéseket**, ha mást nem rendeltek el, a **közvetlen előljáró parancsnoksághoz** intézzük.
- Ha az ellenség valamely csapatot közvetlenül fenyeget, akkor azt a csapatot erről azonnal értesíteni kell.**
- Ha a jelentést vagy közlést több helyre küldjük, a jelentésben (közlésben) ezeket meg kell említenünk.
53. Az előljárót, vagy más parancsnokságot érdeklő jelentésekről az illetőket mielőbb tájékoztassuk.
- Felderítő- és biztosító csapatok parancsnokai a náluk átjáró jelentéseket láttamozás és esetleges kiegészítés után idővesztés nélkül továbbítják.

F) Meglepés és biztonság.

54. A **meglepés** térben, időben, erőben, harc eszközben vagy harceljárásban való váratlan fellépés, amely az ellenséges vezetés terveit megzavarja, megfosztja tervszerű ellenrendszabályok alkalmazásának lehetőségétől, csapataira pedig megfélemlítőleg és bomlasztólag hat.
- A meglepés segítségével a gyengébb erő túlerőt is legyőzhet. Talaja éppúgy van a kis egységek harcában, mint hadászati vonatkozásokban is. A meglepés leleményességet, bátorságot és képzelőtehetséget követel.
- Alapja a **titoktartás** és a **rejtőzés**. A meglepés csendet, láthatatlanságot és tervszerűséget követel mind az előkészületekben, mind a végrehajtásban. Minden fecsegés és elővigyázatlanúság árulást jelent.
55. A meglepés **eszközei**:
- rugalmaság a vezetésben: változó helyzetek **22. oldal**
- azonnal való felismerése és a hozzájuk való gyors alkalmazkodás;
- gyorsaság, merészség és váratlanság az erők alkalmazásában; fokozott menetteljesítmények, tör-beccsalások színlelt visszavonulással; cselek, megrohanások. vakmerő vállalkozások; tűzrajtaütések:
- ismeretlen, új harc eszközök tömeges alkalmazása;
- megtévesztő berendezések; színlelt építmények, állások, fegyverek és ütegek; hamis tábor tüzek; félrevezetésre szolgáló forgalom, motorzaj, kirakások, hídverések, hírforgalom stb., stb.
- a sötétségnek, a rossz látóviszonyoknak, a szokatlan időjárásnak a kihasználása, terepnehézségek gyors legyőzése.
56. A meglepés legnagyobb sikere a **vakrémület**, a pánik. Előidézése igen nagy értékű. A vakrémület elveszi az ellenség önbizalmát, biztonságérzetét, parancsnokaiba vetett

hitét. A harcosokból menekülésre hajlamos tömeg lesz. Minden alkalmat fel kell tehát használnunk, hogy az ellenséget lelkiileg így megfélemlítsük, főleg döntő harcok előtt (pl. rémhírek terjesztése).

57. A csapat megfelelő tájékoztatása, érdeklődésének ébrentartása, eszköz a meglepés sikeréhez, de a vaklárma elkerüléséhez is. Kis egységek szerephez juttatása, állandó foglalkoztatása öntevékenységre vezet és jó nevelőeszköz a meglepésre való törekvés érdekében.
58. Saját **biztonságunk** érdekében viszont mindent kövessünk el, hogy a saját vezetés és csapat meglepésének (esetleg vakrémületének) elejét vegyük. Ezért minden parancsnoknak elsőrendű kötelessége a felderítésről, a biztosításról és az összeköttetésről való mindenkori gondoskodás. Az ellenséges propagandát minden eszközzel akadályozzuk meg.
- A meglepés ellenszere a hidegvér, a gyors elhatározás, azonnal való öntevékeny cselekvés és tetterő. **23. oldal**

2. §. A vezetés eszközei.

A) Hadrend, csapatrend, magasabb kötelékek.

59. A **hadrend** a haderő parancsnoklási és szervezetszerű tagozását határozza meg. A hadrendet a fővezérség állapítja meg és csak ő változtathat rajta.
60. A **csapatrend** a csapatokat (vonatokat) határozott harcászati célra és határozott időre állítja össze; pl. elővéd, oszlop, harccsoport.
- A csapatrend a hadrenddel megszabott kötelékeket csak okvetlen szükség esetén bontsa meg.
61. A hadrend a vezetés céljaira magasabb kötelékeket, seregtesteket alakít. Ezek a seregtestek a következők:
- a) **Hadműveleti egységek:** hadosztály, önálló dandár, hegyidandár, határvadászdandár. gépkocsizó hadosztály (-dandár), lovashadosztály, (-dandár), páncélos dandár, repülődandár, folyamandár. E seregtestek feladatok önálló megoldására alkalmasak. Átmenetileg megerősíthetők bizonyos feladatokra nekik alárendelendő más parancsnokságokkal, csapatokkal és seregvonatrészekkel.
- b) A **hadtest** két vagy több hadműveleti egységből, közvetlen csapatokból és seregvonatból áll. Megerősíthető más hadműveleti egységekkel, csapatokkal, stb.-vel. Viszont szervezetszerű hadműveleti egységeit és közvetlen alakulatait átmenetileg máshol is alkalmazhatjuk.
- A hadtest nagyobb feladatok végrehajtására alkalmas kötelék.
- c) A **hadsereg** több hadtestből (más önálló seregtestből), közvetlenül alárendelt csapatokból és seregvonatból, esetről-esetre, hadászati feladatokra összeállított kötelék.
62. A **csoport** esetenként, külön alkalmazásra összeállított kötelék; rendszerint különböző fegyvernemekből áll. **24. oldal**

B) Fegyvernemek

63. **Fegyvernemek;**
gyalogság,
lovasság-,
tüzérség,
páncélos csapatok,
légierők,

műszaki csapatok,
folyamerők.

64. **A gyalogság a legfontosabb fegyvernem. Eldönti a csatákat és az ütközeteket. Viseli a csatátér legsúlyosabb terhét, de a dicsőség is mindenekelőtt őt illeti meg.**

A gyalogság a haderő gerince. Mozgással és tűzzel minden terepen és minden időben, nappal, éjjel és ködben is minden ellenséggel szemben eredményesen harcolhat.* Ezt lehetővé teszi különféle könnyű és nehéz fegyverekkel való felszerelése.

Feladatai:

a) **Az ellenség megsemmisítése**, elűzése, üldözése, fel bomlasztása és elfogása, az ellenség eszközeinek zsákmányolása;

b) **terület elfoglalása**;

c) **az elfoglalt terület tartós birtokban tartása**; a harcterületen működő saját fegyverek és parancsnokságok biztosítása.

A gyalogságot feladatának végrehajtásában semmiféle más fegyvernem sem tudja tökéletesen pótolni.

Nem nélkülözheti azonban a testvérfegyvernemek — különösen a tüzérség — támogatását. Csak az ezek-

* Ahol a szabályzat egyes ténykedéseknél általánosan gyalogságot említ, értelemszerűen a gyalogharcban alkalmazott más fegyvernemeket is értsük ezalatt. **25. oldal**

kel való szoros együttműködés óvja meg ok nélküli súlyos veszteségektől.

A kerékpáros alakulatokat, mint gyorsan mozgó gyalogságot, a gyorscsapatokhoz számítjuk; alkalmi feladatokra használjuk.

A gyalogság-tói eltérő tulajdonságaik: bár azonos egységek tűzereje megközelítően egyenlő, lököerejük kisebb; főleg utakon mozognak, és azok közelében harcolnak; jó utakon a gyalogságnál jóval nagyobb menetteljesítményre képesek; gyorsaságukat azonban erősen befolyásolja az utak minősége, az időjárás; veszteségekkel szemben érzékenyebbek; a kerékpároktól való függés miatt csak korlátozott harcfeladatokra alkalmasak.

Harcászati alkalmazásuk főtényezői: gyors mozgóképességük és aránylag nagy tűzerejük.

A gépkocsizó gyalogság szervezetszerű (esetleg terepjáró) gépkocsijain mozog. A kerékpáros alakulatokra mondottak értelemszerűen rá is vonatkoznak. Ha terepjáró gépkocsijai vannak, könnyebb terepen is biztosan mozog.

65. **A lovasság mozgékony, gyors és tüzerős fegyvernem.**

Hivatása: a báréhoz kedvező előfeltételek teremrése, közreműködés a döntésben; a döntés után a siker kíméletlen kiaknázása vagy a balsiker ellensúlyozása; a felderítés.

A lovasság **feladatait** úgy szabjuk meg, hogy jellemző tulajdonságai (nagy mozgékonyssággal párosult tüzerő, utaktól való függetlenség, stb.) mindig érvényesüljenek.

Lóanyaga miatt érzékeny, gyorsan elhasználódik és nehezen pótolható, tehát **alkalmi fegyvernem és rendszerint csak rövid ideig tartó feladatok végrehajtására alkalmas.** **26. oldal**

A lovasság **sereglövasságra** (lovasdandár, -hadosztály) és a más seregtestek kötelékében lévő **csapatlovasságra** oszlik.

66. **A tüzérséget** felosztjuk „tábori tüzérség”-re * és „légvédelmi tüzérség”-re.

A **tábori tüzérség** a gyalogságnak (stb-nek) legfontosabb fegyvertársa; a többi fegyvernemmel szoros együttműködésben biztosítja a közös harccél elérését.

Eredményes működésének alapfeltételei: **gyors és fejlett lőképesség**, amely nagyfokú mozgékonyssággal párosul.

Egyedüli, de hatalmas hatásmódja a már nagy távolságra érvényesülő tüze, melynek egyaránt nagy az anyagi és az erkölcsi hatása. A tüzérség hatalmas tűz-összpontosításokra képes.

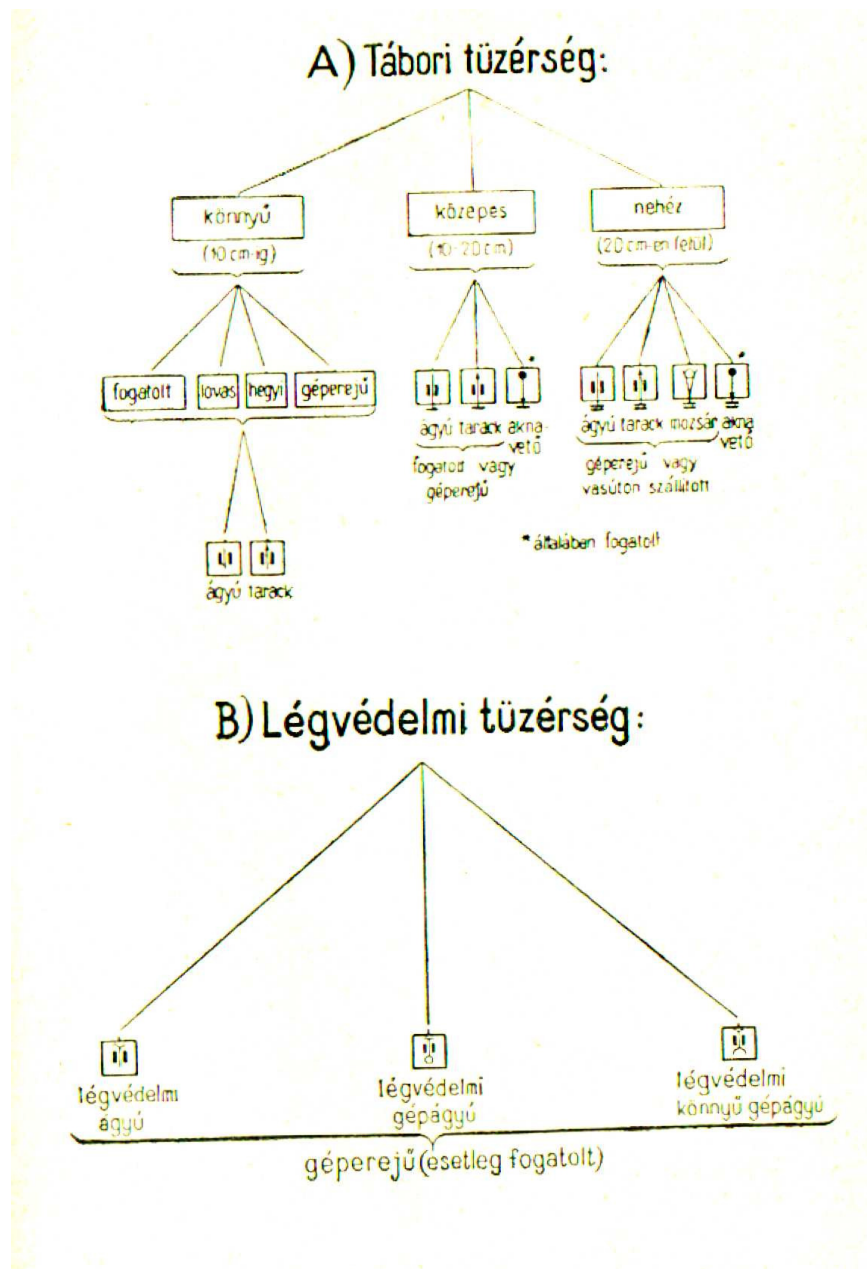
Az ellenséget azonban csupán tűzzel megsemmisíteni vagy tartósan elűzni nem tudja; ehhez mindenkor a gyalogság (lovasság) közreműködése szükséges.

A **légvédelmi tüzérség** tüzével leküzdi, illetve távol tartja az ellenséges légierőket és ezzel a hadrabelit sereg és a háttér légvédelmét szolgálja.

Tüzével a kötelékek szétbontására, a légtér elhagyására, vagy nagy magasságba való emelkedésre kényszeríti az ellenséges légierőket, az egyes gépek munkáját pedig zavarja. Ezzel a légitámadás, bombavetés, a felderítés és a tüzerrepülés eredményességét csökkenti, vagy meghiúsítja. A saját légierőket tehermentesíti és kedvezőbb helyzetet teremt esetleges légi harcokhoz.

A lövegek űrmérete, rendeltetése, hatása, mozgékonyága szerint a tüzérség az alábbiak szerint **tagozódik**:

* Ha a szabályzat csupán a "tüzérség" kifejezést használja, a tábori tüzérséget érti. **27. oldal**

28. oldal

A tábori tüzérség különleges felderítő szervei: a tüzérmérnök,* (* Ellátják az időjelző szolgálatot is a tüzérség részére.) a tüzerrepülők és a léggömbfigyelők. A légvédelmi tüzérség segédszervei: a légvédelmi figyelők, a légvédelmi fényszórók és a fülelők.

67. **A páncélos csapat.**

Rövid, támadó harcfeleladatokra hivatott, alkalmi harceszközökből áll, amelyeket ott alkalmazunk, ahol gyors és meglepő fellépésről vagy helyi ellenállás gyors leküzdéséről van szó.

Főképen más fegyvernemekkel együttműködésben, de önállóan is alkalmazzuk.

a) **Páncélgépkocsi alakulatok.**

Épített utakon nagy sebesség kifejtésére képesek, mozgásuk a terepen korlátozott.

Hivatásuk, hogy főképen a hadműveletek kezdetén, az ellenséggel való érintkezés felvételében, üldözésében és visszavonulásban, továbbá a felderítő, a biztosító és az összekötő szolgálatban közreműködjenek. Rendszerint más gyorscsapatokkal működnek együtt. Meglepetésszerűen fellépve, az ellenség helyi ellenállásának gyors áttörésére is alkalmasak.

Megkülönböztetünk **könnyű** és **nehéz** páncélgépkocsikat. A könnyű páncélgépkocsik géppuskával, a nehéz páncélgépkocsik, ezenkívül nehéz géppuskával, vagy kis űrméretű, gyorstüzelő ágyéival vannak felfegyverzve.

b) **Harcocsi alakulatok.**

A tüzerőt és bizonyos mértékben a lököerőt is magukban egyesítik. Alkalmazásuk azonban időhöz kötött; területet csak átmenetileg tudnak elfoglalni.

Megkülönböztetünk fegyverzetük szerint **kis**, **könnyű**, **közepes** és **nehéz** harcocsikat.

A **kis** harcocsi jellemző fegyverzete a géppuska **29. oldal** (20 mm űrméret alatt); a **könnyű** harcocsié a nehéz géppuska; a **közepes** harcocsié a kis űrméretű gyorstüzelő ágyú (7.5 cm űrméretig); a **nehéz** harcocsié a könnyű ágyú (7.5 cm űrméret fölött).

Hivatásuk: a **kis** és **könnyű** harcocsik — főleg más gyorscsapatokkal — vegyenek részt a felderítésben, a biztosításban és üldözésben, kivételesen támogassák a gyalogsági támadást; a közepes és nehéz harcocsik támogassák harcban a gyalogságot (lovasságot) közvetlenül, törjenek neki utat és ragadják magukkal; hassanak az ellenség oldala és háta ellen. Sikertült támadás után vegyenek tevékeny részt az ellenség üldözésében.

c) **Páncélvonatok.**

Alkalmi harceszközök: vágányokhoz való kötöttségük miatt alkalmazásuk korlátozott.

Hivatásuk főképpen távolabbi vasútműszaki felderítő, helyreállító és romboló munkák elvégzése, szállítások biztosítása, ellenséges szállítások megzavarása, az ellenség üldözése, a szárnyak és oldalak biztosítása, visszavonulások és az utánszállítás fedezése.

Megkülönböztetünk **könnyű** és **nehéz** páncélvonatot.

68. A **légiérők** sokoldalú alkalmazhatóságuk révén a vezetés és a harc elengedhetetlen eszközei.

a) A **repülők** feladata légi és földi célok ellen való felderítés és harc. Tevékenységük túlnyomó része a földi erők céljait szolgálja.

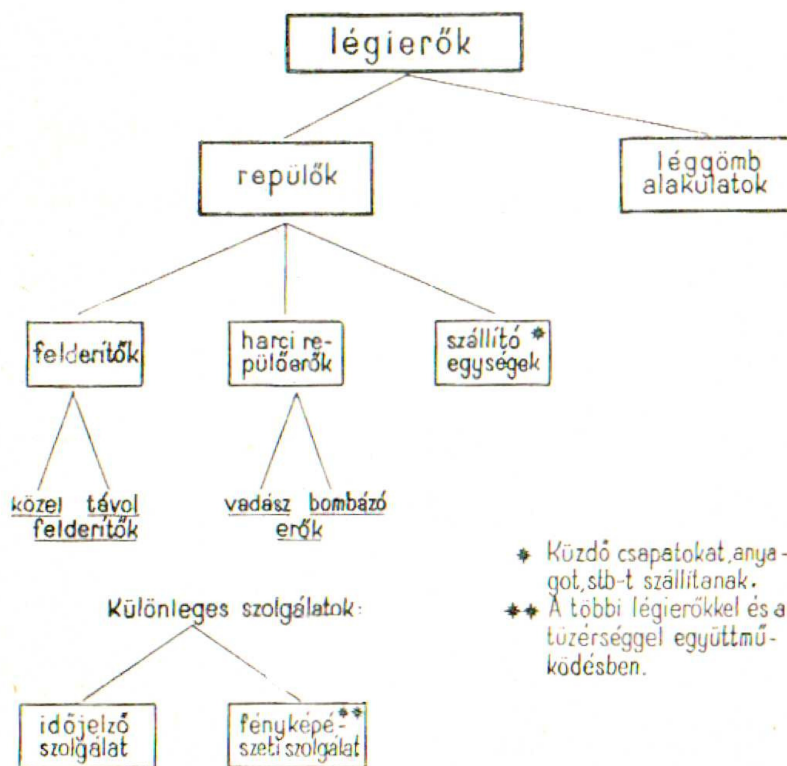
A repülő egymagában is érhet el eredményt ott, ahova a földi erők tűzhatása már nem ér el. Légi ellenfeleivel vívott harcában — a légvédelmi erőknek a saját légtérben való támogatásán kívül — a földi erők támogatására nem számíthat, de ebben az esetben a siker is egyedül az övé.

A táblázatban feltüntetett tagozáson kívül alkalmazás szempontjából meg kell még említenünk: **30. oldal**

az összekötő repülőt, a saját csapatokkal való összeköttetésre, főleg ahol más eszköz alkalmazása csődöt mond (karcban), és

a tüzerrepülőt, vagyis a tüzérségi parancsnoknak külön rendelkezésére a felderítő századból esetenként

A légierők tagozása:

kiutalt egyes gépeket. Ezek feladata a tüzérségi harcászati és tűzvezetési célokra való felderítés, figyelés, fényképezés.

b) A **léggömbalakulatok** feladata mozgóháborúban is, de főleg állandó viszonyok között a tüzérségi felderítés **31. oldal** és lövésmegfigyelés, továbbá a vezetés számára felderítés, megfigyelés és összeköttetés,

c) **Légi időjelző szolgálat.**

Hivatása: az időjárási viszonyoknak a repülés céljaira való mérése általában és értékesítése.

d) A **légi fényképeszeti szolgálat** feladata a légi felderítés szolgáltatott adatok feldolgozása, értékesítése, a parancsnokságok és a csapatok számára való hozzáférhetővé tétele.

69. A **műszaki csapatok** a harcél elérésében a többi fegyvernemnek nélkülözhetetlen **segítőtársai**.

Hivatásuk: mindazoknak a műszaki feladatoknak elvégzése, irányítása, amelyekre a többi fegyvernem kiképzésénél és felszerelésénél fogva nem, vagy kevésbé alkalmas.

Csekély számuk és nehéz pótolhatóságuk miatt gyalogságként csak **végzésük esetén** szabad őket harcba dobni. Ezért az ezt elrendelő parancsnok viseli a felelősséget.

a) Az **utászok feladata:** közreműködés folyón való átkeléseknél, megerősített állások védelménél és megtámadásánál, továbbá műszaki záróharcban, a többi fegyvernem műszaki támogatása céljából; nagyobb rombolások és más külön szakismeretet kívánó műszaki munkák végrehajtása, erősítés.

b) **A hidások feladata** nagyobb folyóakadályoknak szabványos nehéz közúti hadihídanyaggal való gyors áthidalása, szükséghidépítés, motor- és gőzkompok létesítése, szükségképpen az utász- és a vasúti alakulatok támogatása.

c) **A vasúti csapatok** a vasutak helyreállításánál, építésénél és üzembe helyezésénél, valamint hasznavehetetlenné tételénél előforduló műszaki munkákat végzik.

d) **A vegyiharc csapatok hivatása** a gázfertőzés, közreműködés a gázvédelemben, a terepfertőtlenítés; a 32. oldal gázzal elárasztott területeken mentési munkálatok végzése és a ködösítés.

e) **A tábori fényszóró alakulatok** azokat a fényszórókat kezelik, amelyek nem tartoznak a légvédelmi-, légi- és folyamerők kötelékébe.

f) **A híradó csapatok** közvetlenül a vezetés céljait szolgálják. Magasabb kötelékek sereghírrendszerét általában a csapattest (harccsoport) parancsnokságokig telepítik, üzemben és jó karban tartják, a csapathírrendszer telepítését támogatják. Gazdaságos alkalmazásuk a vezetés érdeke. Harcoló csapatként csakis a parancsnokság vagy híradóberendezések közvetlen védelmére alkalmazhatjuk őket.

g) **Műszaki segédalakulatok:** a gépkezelő- és a műszaki munkásalakulatok.

70. **A folyamerők** folyóhoz kötött, főleg **támadó, alkalmi fegyvernem.**

Mozgékony harci erő, mely különösen alkalmas éjjeli rajtaütésekre, halogató- és színlelt harcokban, távolabbi tüntetésekben való közreműködésre.

Alkalmazásukat korlátozza az egységek sajátos tulajdonsága, könnyű sebezhetősége, a lőszer- és üzemanyagban való aránylag kis befogadóképesség, a hajózási viszonyok.

Hivatásuk elsősorban folyón való átkeléseknek, mindkét parton működő csapatok összeköttetésének, saját csapatszállításoknak és utánszállításnak biztosítása ellenséges folyamerők, aknák és repülők ellen: az ellenség ténykedésének megakadályozása a folyón és annak mentén, part menti harcokba való beavatkozás; hidak, telepek, kikötők, stb. légvédelme. 33. oldal

C) Szolgálati ágak.

71. **A szolgálati ág** elnevezés alatt a csapat mindennemű szükségletének kielégítésére és ellátására vonatkozó szolgáltatásokat és ténykedéseket értjük.

A szolgálati ágak tagozása:

A	Tábori lelkesítő szolgálat	
B Ellátó szolgálat	Lőszer, tüzéségi anyag, és fegyverzet pótlása	
	Egészségügyi szolgálat	
	állategészségügyi szolgálat	
	Hadbiztossági szolgálat	Élelmezés
		Ruházat és felszerelés
		Pénz
	Vonatanyagi szolgálat (fogatolt és gépkocsizó), ló- és üzemanyagpótlás	
Műszaki (híradó) anyag szolgálat		
Anyaggyűjtő szolgálat		
C	Szállító szolgálat	
D Egyéb szolgálat	Személyirányító szolgálat	
	Tábori postaszolgálat	
	Katonai közigazgatási szolgálat	
	Katonai igazságszolgáltatás	
	Tábori rendészeti, egészségügyi rendészeti, és kémelhárító szolgálat	

A szolgáltatásokat és ténykedéseket végrehajtják: a (magasabb) parancsnokságok erre hivatott szervei;

a fegyvernemek csapatai (szervezetszerűleg a kötelékükbe tartozó erre hivatott közegekkel); 34. oldal

a seregvonaton* (* Seregvonat a seregtetek szállítóegységeiből és intézeteiből áll.) belül a „szolgálati ágak csapatai”: a fogaltvonat-csapat, a gépkocsizóvonat-csapat, az élelmezésügyi csapat és az egészségügyi csapat;

hadtápcsapatok;

az intézetek.

a) **A tábori lelkészek** parancsnokaikat a csapat erkölcsi erejének fenntartásában támogatják. Istentisztelet megtartására, de egyéni lelki vigaszra is a lelkész használjon ki minden alkalmat. A sebesülteknek és a betegeknek lelki megnyugvást nyújt, a hősi halottakat végtisztességben részesíti és a hátramaradottakkal is kapcsolatot tart fenn.

b) **Az ellátószolgálat** hivatása a haderő mindennemű anyagi szükségleteinek biztosítása és harckészségének fenntartása.

c) **A szállítószolgálat** hivatása a csapat- és anyagszállítások irányítása és végrehajtása. Az anyagszállítószolgálat (utánszállítás) arról gondoskodik, hogy a haderő részei az ellátószolgálat által számukra esetenként biztosított anyagokat a kellő időben, a kellő helyeken megkapják.

d) **Egyéb szolgálat.**

A személyirányító szolgálat hivatása a katonai személyforgalom lebonyolítása a hadműveleti területen, továbbá a hadműveleti terület és a hátszág között.

A tábori postaszolgálat hivatása a hivatalos és magánküldemények továbbítása a hátszágból a hadrakelt sereghez és megfordítva, továbbá a hadrakelt sereg részei között.

A katonai közigazgatás az ellenségtől elfoglalt országrésze terjed ki. 35. oldal

A katonai igazságszolgáltatás hivatása a katonai bünvádi ügyeknek a hadviselés érdekeinek megfelelő gyors intézése a honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról szóló törvény és az ezt kiegészítő és módosító törvények és egyéb törvényes jogszabályok értelmében.

A tábori rendészeti, az egészségügyi rendészeti és a kémelhárító szolgálat feladata a hadrakelt sereg körletében a rend fenntartása; ragályos (tömeges) betegségek és állatjárványok megakadályozása és leküzdése; a kémkedés meggátlása, a merényletek (szabotázs) ellen való oltalmazás, az ellenséges érzelmű lakosság fékentartása.

A hadtápszolgálat közreműködik a hadműveleti terület katonai, rendészeti és gazdasági igazgatásában.

A szolgálat ellátásának súlya a hadtápcsapatokon és a tábori csendőrségen nyugszik.

II. FEJEZET.

A felderítés.

3. §. A felderítés általában.

72. A **felderítés** célja, hogy adataiból a vezető idejében képel, alkosson az ellenségről és így elhatározása és terve számára alapot nyerjen.
73. A felderítés lényege az ellenség viszonyaiba való betekintés; ehhez szükséges az ellenséggel való gyors érintkezésbe jutás, az érintkezés fenntartása, az ellenség állandó (éjjel sem szünetelő) megfigyelése, az érdeleteknek gyors és biztos jelentése.
Az ellenséggel való érintkezésnek nem szabad többé megszakadnia.
74. Minden parancsnok gondoskodjék — felsőbb parancs nélkül is — működési területén a hatáskörének megfelelő felderítésről.
Mindenkinek kötelessége, hogy az ellenségre vonatkozó híreket és észleleteit parancs nélkül is sürgősen jelentse és továbbítsa.
75. A felderítésre csak annyi **erőt** alkalmazzunk, amennyit a cél megkíván. Legyünk készen arra, hogy a felderítést — esetleg új irányban is — kiegészíthessük. **38. oldal**
76. Az erők kiszabásánál ne feledjük, hogy eredményes felderítés rendszerint csak **harc árán** lehetséges. Ezért a legfontosabb irányban alkossunk súlyt, hogy annak átütő ereje legyen. Viszont nagyszámú felderítő csapat kiküldése zömünket gyengíti. Nem a felderítő erők mennyisége a fontos, hanem az, hogy a felderítést jól megszervezzük.
A jó felderítés megkönnyíti a biztosítást is.
A felderítésre rendelt erők számára felderítési **területeket (sávokat)**, vagy **felderítési célokat és irányokat (menetvonalakat)** határozzunk meg.
77. A várható harc szempontjából fontos területekre már eleve irányítsunk aránylag nagyobb erőt a felderítésre, hogy ott az ellenséges felderítőkkal szemben fölénybe kerüljünk; a felderítésen kívül feladatul adhatjuk nekik különösen fontos hely (közlekedési csomópont, szoros, stb.) megszállását is. Ilyenkor világosan szabjuk meg a két feladat között az összhangot.
78. A felderítés nemei: a hadászati-, a harcászati- és a harcfelderítés.
Mindegyik lehet **légi** vagy **földi**.
A felderítés folytonossága megköveteli, hogy mind a háromféle felderítés folytatólagosan egymásba kapcsolódjék.
79. A felderítés **eszközei**:
A repülő nagy gyorsasága és működési sugara alapján különösen alkalmas nagy távolságokra való felderítésre, továbbá terepdomborzat, akadályok és leplek mögé való betekintésre, valamint az ellenséges zömök megállapítására. A repülőfelderítés megbízhatóságát nagyban fokozza a fényképészet.
A földi felderítésben minden fegyver- és csapatnem részt vesz, de elsősorban a gyors seregtestek és alakulatok, amelyek különösen alkalmasak **39. oldal** az ellenség éleinek, szárnyának, hátának megállapítására.
Mozgásban lévő zömök részére rendszerint csak egy fokkal mozgékonyabb csapat deríthet fel hatásosan.
c) Különleges felderítő eszközök: a katonai hírszerző szolgálat összes ágazataival, mint a lehallgató és iránymérő szolgálat, a foglyok és lakosság kikérdezése stb.

Sohase bízzuk magunkat csak egy felderítő eszközre, hanem alkalmazzuk azokat egységes terv szerint, gazdaságosan egymást kiegészítve.

4. §. A hadászati felderítés.

80. **A hadászati felderítés** a hadászati elhatározásokhoz szolgáltat adatokat. Feladata: az ellenség mozgósításával és fel- 81. vonulásával kapcsolatos vasúti, közúti és vízi közlekedésnek, csapatmozdulatoknak, repülőtereknek, állandó és tábori erődítéseknek, később nagyjában a már felvonult ellenség helyzetének, szárnyainak, egyes csoportjai közötti hézagoknak, gyorscsapatainak, hátsóbb seregtesteknek, csapatszállításoknak, nagyobb csapat-és vonalmozgásoknak stb.-nek a megállapítása. E feladatokat a légi és földi felderítés eszközei egymást kiegészítve oldják meg; a súly rendszerint a légi felderítésen van. A földi felderítés eszközei elsősorban a sereglovasság, a gépkocsizó seregtestek és más gyorscsapatok.
82. A befutó hírekből nagy helyzetképet állítsunk össze és azt fokozatosan egészítsük ki.
40. oldal

5. §. A harcászati felderítés.

83. **A harcászati felderítés** a csapatok harcászati alkalmazásához szolgáltat adatokat. A közelebbi harcterületre terjed ki.
84. Feladata: az ellenség időbeli és térbeli helyzetének, erejének, összetételének, mozgási irányainak, ellenséges állások kiterjedésének, szárnyainak, erődítési fokának, megszállásának, hézagainak, az ellenséges arcvonal mögötti eltolásoknak, műszaki záróöveknek a megállapítása.
85. A harcászati felderítést a földi erők és a repülők végzik; a súly rendszerint a földi felderítésen nyugszik. Ennek eszközei: a gyorscsapatok, azonkívül közelebb az ellenséghez, nehéz terepen, sötétségben és ködben valamennyi fegyvernem, de elsősorban a gyalogság.
86. A harcászati felderítésnek akkor is működnie kell, ha azon a területen a hadászati felderítés már működik. Ha hadászati felderítést nem alkalmaztunk, a harcászati felderítést távolabbra kell kiterjesztenünk.
87. A harcászati felderítéssel a **terepfelderítést** is mindig kössük össze. A felderítő közegek mindenkor figyeljék meg az utak és hidak állapotát, a terep járhatóságát, a ügyelő-viszonyokat, a saját fegyverek hatásának növelésére és az ellenséges tűzhatás csökkentésére adódó terep-előnyöket és minden, a térkép adataitól fontos eltérést, vagy a térképből ki nem vehető adatot.

6. §. A harcfelderítés.

88. **A harcfelderítés** a harc végrehajtásához szolgáltat adatokat: szüntelenül megfigyeli az ellenség harci ténykedését, hogy a változó helyzeteket gyorsan felismerjük. 41. oldal
89. Állapítsa meg részletesen az ellenség magatartását az arcvonalban és mögötte, szárnyait, hézagait, gyenge pontjait, tartalékait, tűzérségének és tűzfegyvereinek csoportosítását, valamint a harcterület terepét, harckocsi-akadályokat, elgazosított területeket. Különösen fontos az ellenség támadó vagy visszavonuló szándékának felismerése.
90. A harcfelderítést legkésőbb a harchoz való fejlődéskor indítsuk meg arcban és az oldalakban. A harc-szünetekben sem szabad megszakadnia. A harcfelderítésben minden fegyvernem részt vesz. A különböző fegyvernemek kölcsönösen tájékoztassák egymást felderítésük eredményéről.

91. A légiérők a harcfelderítési eredményét nemcsak a kirendelő parancsnokságnak, hanem az érdekelteknek közvetlenül is jelentsék (jelekkel, rádióval, stb.), mert jelentéseik gyakran csak akkor értékesek, ha azonnali fegyverhatást váltanak ki.
Az összekötő repülő a küzdőkkel való összeköttetésen kívül esetenként felderítési feladatot is végezhet.
A többi felderítéssel összhangban hasznos a léggömbökből történő figyelés is.

7. §. A tüzérségi felderítés.

92. A **tüzérségi felderítés** a tüzérségi vezetés részére szolgáltat adatokat és a gyalogsággal (stb-vel) való együttműködést is szolgálja.
Feladata: a célfelderítés, a lövésmegfigyelés; a terepfelderítés, összeköttetés a gyalogsággal, lényegében tehát a harcfelderítés.
93. Jellege: elvileg az álló figyelés.
A tüzérségi felderítési a tüzérségi parancsnok egységesen irányítja. Legkésőbb akkor kell bevezetnie 42. oldal amikor az ellenséggel való összeütközés helye előrelátható.
94. Eszközei: a tüzérség felderítő járőrei és figyelői,
a tüzér összekötő tisztek, a tüzér mérőszázad, a tüzér-repülők és a léggömbfigyelők.
95. A **tüzér felderítő járőrök** részt vesznek a célfelderítésben, a lövésmegfigyelésben és a terepfelderítésben. Állandóan fenntartják az összeköttetést és az érintkezést a legeüli lévő gyalogsággal.
A tüzérségi parancsnok, ha az összeütközés az ellenséggel valószínű, a menet megkezdésekor lehetőleg minden — legalább zászlóaljerejű — oszlop (menetcsoporthoz) élére tüzér felderítő járőrt küldjön ki, amely az élzászlóalj (osztály) parancsnokánál tartózkodik. Ha a zászlóaljerejű oszlopnak tüzérsége is van, akkor külön tüzér felderítő járőr kiküldésétől el lehet tekinteni.
Szükséges néha, hogy a harcászati felderítés szerveivel együtt egyes tüzér felderítő járőröket is határozott feladattal előreküldjünk.
Harcban a rendelkezésre álló tüzér felderítő járőrök végeredményben az egész arcvonalra osztódnak el. A tüzér felderítőnek ismernie kell az illető területen működő gyalogegység általános feladatát, harcállásait és parancsnokának harcálláspontját; vele haladéktalanul érintkezésbe kell lépnie. Figyelő-helyét lehetőleg hatásterülete közepén, a viszonyok szerint a zászlóaljparancsnok (ha az ütegparancsnok esetleg nem tartózkodik a zászlóaljparancsnoknál) vagy az egyik századparancsnok közelében létesítse. Mozgás közben rendszerint a zászlóalj- (osztály-) parancsnok mellett tartózkodik.
96. **Tüzér összekötő tisztet** harcban a támogató tüércsoport-parancsnok a támogató harccsoport vagy gyalogegység parancsnokához rendel ki, de csak akkor, 43. oldal ha a tüzérség és a gyalogság parancsnoka nem tartózkodik egy helyen. Egyéb tüzér összekötő tisztek kirendelésére a szükséghez képest a tüzérség parancsnoka intézkedik.
97. A harcterület minden része állandóan **tüzérfigyelők** figyelése alatt álljon.
Sokszor a tüzérség jól felépített figyelőhálózata útján kapunk hírt egyes eseményekről.
98. A **tüzérmérők** felderítik az ellenség fedett és rejtett ütegeit (egyéb célokat) és segédkeznek azok leküzdésénél; a tüzérség tüzérvezetését tökéletesítik, továbbá az időjárás viszonyokat mérik lövésszaki célokra; ideiglenes mérőrendszer alkalmazásával megállapíthatják az ellenséges gyalogság zömének és az ellenséges tüzérségnek a felvonulását is; a különböző tüzér felderítő szervekkel együttműködve feldolgozzák és közreadják az összegyűjtött felderítési anyagot és ezt megküldik a hadtesteknél beosztott térképezőknek is.
A tüzérmérők mérőrendszere létesüljön minél korábban.

99. A üzérmérőkkel szoros együttműködésben lévő **haditérképezők** feladata: a tüzérség mérésszaki támogatása; a csapatnak térképhelyesbítés] adatokkal való ellátása; a 25.000-es térképek helyesbítése lövésszaki célokra: valamennyi felderítési eszközzel szerzett felderítési anyag kiértékelése, feldolgozása és közreadása.
100. **A tüzerrepülők és a léggömbfigyelők** elősegítik a tüzérségi tűznek gyors és biztos irányítását oly célok ellen, amelyek a földről nem láthatók.
A tüzérségnek korán (menet közben) bocsássunk tüzerrepülőket rendelkezésére, hogy az ellenség csoportosítását felfedjék és a tüzérség számára szükséges fényképeket elkészíthessék. 44. oldal

8. §. A műszaki felderítés.

101. **A műszaki felderítés** a műszaki szolgálat megszervezéséhez a végrehajtandó műszaki munkákat, azok terjedelmét és általános adatait, valamint a befolyásoló tényezőket állapítja meg.
A műszaki felderítés egyszersmind a híradóberendezések felderítésére is vonatkozik.
A műszaki felderítés lényegében terepfelderítés. Lehet légi és földi; célkitűzései szerint pedig a hadászati-, a harcászati- vagy a harcfelderítés keretébe illeszkedik.
102. Végrehajthatják a különböző felderítő szervek, a hozzájuk beosztott műszaki (híradó) szakközegek, esetleg külön műszaki felderítő osztagok vagy járőrök.
103. A műszaki felderítésre legtöbbször a légi felderítés eredménye, valamint az országleírás szolgáltatja az alapot.
A repülőfényképészet a földi felderítés által még el nem érhető, de a magasabb vezetés szempontjából fontos terepszakaszokra, akadályvonalakra, a hadműveletekhez számításba jövő területekre, esetleg műtárgyakra vonatkozó adatokat a lehető legkorábban bocsássa a vezetés rendelkezésére.
104. A műszaki felderíteti különösen akkor szükséges, ha a műszaki viszonyok nagyobb befolyással vannak a tervezett hadműveletre (folyón való átkeléseknél, megerősített védőállásokra való támadásnál stb.), vagy ahol ellenséges műszaki zárrakkal kell számolnunk.
103. A műszaki felderítés megszervezésére és végrehajtására a műszaki és a híradó parancsnok (előadó) tesz javaslatot. 45. oldal

9. §. A felderítés elrendelése.

106. A vezető a felderítésre adott parancsban mindig világosan és határozottan jelölje meg, hogy **mit akar megtudni**.
A felderítésre vonatkozó parancsot adjuk ki minél korábban. Adjunk a felderítésnek térben és időben megfelelő előnyt.
107. A felderítő szolgálatban működő közegeket a saját és az ellenséges helyzetről, valamint a szándékunkról állandóan behatóan tájékoztassuk. Különösen fontos, hogy a felderítő repülőszázadok parancsnokai állandóan tájékozottak legyenek.
108. A felderítésre a hadműveleti intézkedésben, vagy magasabb parancsnokságoknál — ha az intézkedés terjedelmesebb — külön felderítési toldalékban intézkedünk.
109. A légi felderítésre vonatkozó intézkedést a 787. pont tartalmazza.
Általában a légierő-parancsnokkal vagy a felderítő kötelékek parancsnokával intézkedjünk. Különleges esetekben célszerű, ha a parancsnok vagy a vezérkari főnök a feladat végrehajtására kirendelt megfigyelő tisztet személyesen igazítja el. Sürgős esetekben a feladat gyors végrehajtása érdekében gyakran ez a legcélszerűbb eljárás. A

feladatok megszabásánál legyünk figyelemmel az alárendelt felderítő kötelék nagyságára és eddigi teljesítményeire.

110. A földi felderítésre vonatkozó intézkedés általában az alábbiakat tartalmazza:
tájékoztató a helyzetről (a saját és az ellenséges földi és légi helyzet);
tájékoztató a, szomszédok felderítéséről; **46. oldal**
a vezető szándéka;
a földi felderítésre kirendelt erők parancsnoka, csapatrendje;
a felderítendő terület, sáv, irány; menetvonalak (a zöm menetvonala, elérendő terepszakaszok);
feladatok; a felderítés súlya; esetleges harc feladatok; a szomszédokkal és esetleg repülővel való együttműködés;
a vezető álláspontja;
összeköttetés és híradás;
jelentőszolgálat (kinek, honnan, hová, mily eszközökkel);
anyagi ellátás.

111. A **hadereg- (önálló hadtest-) parancsnok** rendeli el a légi és a földi hadászati felderítést, kijelöli az alárendelt hadtestek (seregtestek) felderítési területét a légi és a földi harcászati felderítés céljaira;* megjelöli a légi harcászati felderítés külső határát. Esetleg kiegészíti az alárendelt seregtestek felderítő eszközeit. Esetenként — különösen a hadereg (önálló hadtest) oldalába és hátába — elrendeli a légi és a földi harcászati felderítést is.

A hadászati földi felderítésnek rendszerint csak a megelőző légi felderítés alapján szabhatjuk meg a feladatait. E feladatok: az ellenség éleinek és szárnyának helyzete, fedett terepen ellenség jelenléte, területek üressége, stb.

A hadászati légi felderítés mélysége az illető seregtest, legalább 3-4, a földi felderítés mélysége legalább 2-3 napi menettávolsága.

A légi felderítés területének szélessége körülbelül megegyezik annak mélységével. A földi felderítés

* A légi felderítési területek nyúljanak egymásba. **47. oldal**

szélessége lovas seregtestnél általában 40—50 km, gépkocsizó seregtestnél általában 60—80 km.

112. A **hadtestparancsnok** intézkedik a légi harcászati felderítés végrehajtására. A földi harcászati felderítést a legfontosabb irányban (irányokban) elsősorban gyorscsapataival végezteti. Gondoskodik, hogy ezek jelentéseit az érdekelt hadművelési egységek parancsnokai mielőbb (esetleg már útközben) megkapják. Kijelöli az alárendelt hadművelési egységek (csoportok) felderítési területét.

113. A **hadművelési egység parancsnoka** a neki kiutalt felderítési területen belül kiegészíti a maga céljaira a hadtest harcászati felderítését. Erre első-sorban gyorscsapatot alkalmazzon. Tartsa fenn az érintkezést a hadtest elül lévő felderítő szerveivel. Az alárendelt harccsoportok felderítését a szükséghez képest irányítja.

A harcászati légi és földi felderítés mélysége általában az illető seregtest aznapi menetcélján túl egy napi menettávolság, de a helyzet szerint ennél több is lehet.

114. Az **alsó vezetés** végrehajtja a harc felderítést és gyakran — önálló viszonyban — a harcászati felderítést is.

A szárnyon működő parancsnok kötelessége még az oldalba (esetleg hátrafelé) való felderítés is.

10. §. A felderítés végrehajtása.

115. **A légi felderítést** külön e célra szolgálói felderítő kötelékek végzik, azonban szükségképpen mindennemű repülő is elláthatja azt.
A magasabb parancsnokságoknak, sőt időnkint egyes fegyvernemeknek is szervezetszerűleg vagy esetről-esetre, külön felderítő repülők állnak rendelkezésre. **48. oldal** Célszerű, ha a repülőszázad parancsnoka néhány közegével együtt tartózkodási helyét elül valamelyik repülőhelyen választja.
A vezetés és a felderítő repülők között a szoros együttműködés, a szünet nélkül való összeköttetés, a kölcsönös bizalom, a teljesítőképesség és az igények kölcsönös ismerete s végül a gyakorlat adja meg a siker alapfeltételeit.
A felderítő repülőnek minden egyéb felderítő eszközzel való szoros együttműködése eredményes munkája érdekében elengedhetetlen.
116. A légi felderítés nappal és éjjel egyaránt működik.
A nappali felderítést látással és fényképfelderítéssel hajtjuk végre.
Az éjjeli felderítésnek akkor van nagy jelentősége, ha az ellenség — légitevékenységünk ellensúlyozása céljából — mozgásait és egyéb műveleteit éjszaka, a sötétség leple alatt hajtja végre.
117. **A földi felderítést** kezdettől fogva támadó szellemben végezzük.
A felderítő szervek minél hamarabb jussanak előre az ellenséges zömökig és onnan szolgáltatassanak híreket; ha ezt nem tudják másként végrehajtani, üssék át az ellenséges felderítő és leplező erőket.
118. A **hadászati földi felderítésre** alkalmazott gyorseregetest — zömét együttartva — előnyomulási sávjában **felderítő osztagokat** küld előre, ezek pedig **felderítő járőröket** tolnak maguk elé.
A felderítő osztag távolsága a felderítő seregetest zömétől változó, de általában ne legyen több egy napi menetnél. Az összhang megteremtésére a seregetest parancsnoka rendszerint megszabja azt a vonalat, melyet a felderítő osztagoknak naponta el kell érniük. A felderítő járőröket a felderítő osztag általában 1—2 órányi menettávolságra küldi előre. **49. oldal**
A felderítő osztagoknak sávot (esetleg irányokat), a felderítő járőröknek menetvonalat (irányt) adunk. Egy-egy gyors alosztály felderítő sávjának szélessége általában 10 km.
119. A **harcászati földi felderítésre** főleg gyorscsapatokból alakított és az előzőek értelmében vezetett felderítő osztagokat vagy önálló felderítő járőröket rendelünk ki.
120. A **harcfelderítésnél** harcjárőröket (egyes fegyvernemeknél külön felderítő szerveket) alkalmazunk.
121. **A felderítő osztag.**
A felderítő osztagok vezetése önállóságot, merészséget, hidegvért, fejlett harcászati érzéket, nagyfokú szellemi és testi rugékonyságot követel.
A felderítő osztagok ereje és csapa trendje a feladat fontosságától, a felderítendő sáv mélységétől és szélességtől függ. Számoljunk mindig azzal, hogy eredményt csak harc árán érhetünk el. Legalább század erejű felderítő osztaghoz egyes lövegeket, páncélgépkocsit, harckocsit is beoszthatunk. Híradóeszközük beosztása elengedhetetlen.
122. A felderítő osztag a neki kiutalt sávban vagy a megjelölt irányokban az ellenség kifürkészését és vele az érintkezés fenntartását felderítő járőrökkel végezteti.
Az adódó harcfeladatokat a felderítő osztag zöme oldja meg, mely egyszersmind a felderítő járőrök támasza.
123. A járőrök számát a kapott feladathoz és a mindenkori helyzethez mérten állapítsuk meg. Az ellenségtől távolabb általában kevés járőr is elegendő. Az ellenség közelében

fedett terepen vagy sűrű úthálózat esetében a járőrök sűrítésével kell a felderítés eredményességét biztosítani.

A nélkülözhető járőröket vonjuk be.

A felderítő osztag parancsnoka a járőrök magatartását **50. oldal** határozott paranccsal szabályozza, tartsa őket jól a kezében. Huzamosabb időn átfolyó felderítésnél a járőrök legalább naponta kapjanak parancsot és tájékoztatást. Terepszakaszról-terepszakaszra történő előretolások biztosítja legjobban eredményes működésüket.

124. **A felderítő osztag zömének maradjon mindig kellő harcereje.**

Az ellenségtől távolabb folyékony előnyomulással igyekezzék minél előbb tért nyerni. Az ellenség közelében terepszakaszonként nyomuljon előre.

125. A felderítő osztag parancsnoka különösen ügyeljen a kirendelő parancsnoksággal való összeköttetésre. Igyekezzék műszaki híradóeszközzel jelenteni. Szomszédos felderítő részekkel vegye fel az, összeköttetést és közölje velük észleleteit.

Jelentse, ha a megszabott útvonalról lényegesen letér, továbbá éjjelezési helyét is, hogy a parancsok stb. kézbesíthetők legyenek.

125. **A felderítő járőr.**

A felderítő járőrök eredményes ténykedése javarészt a parancsnok egyéniségétől függ.

A felderítő járőrök ereje feladataikból mérten változó, általában egy raj.

A járőr legénységét és lovait gondosan válasszuk ki.

127. A felderítő járőr a felderítést éjjel is folytassa. Ha előljárójának parancsa alapján erre kivételesen nem volna szükség, félreeső tanyán, erdőrészben, stb. elrejtve éjjelezzék. Biztosítsa magát, nehogy az ellenig rajtaüssön. Éjjelezési helyét a járőr jelentse.

128. Tarosával vagy szakaszkötelékben felderítő páncélgépkocsik, kis és könnyű harcokocsik általában erősebb felderítő járőröknek tekinthetők. **51. oldal**

Tevékenységükre az elmondottak értelemszerűen mértékadó; felderítési feladatokat rendszerint az ellenség oldalába és hátába kerülve oldják meg. Éjjel rendszerint bevonjuk.

A páncélgépkocsikat (legalább szakasz erőben) a hadászati felderítésben is alkalmazhatjuk önálló felderítő járőrként.

129. **Álló figyelés.**

A mozgó felderítési szolgálatot kapcsoljuk összeálló figyeléssel. E célból kis járőröket jó kilátópontokra küldjünk ki, amelyekről gyakran kiterjedt területeket figyelhetnek meg. Néha a felderítő osztagot is ilyen — figyelésre különösen alkalmas — terepszakaszra toljuk előre, ahonnan részben figyeléssel, részben járőrök kiküldésével végzi a felderítést.

Az álló figyelésre fontos tereprészeknek gyors megszállása és biztos megtartása elsőrendű fontosságú.

11. §. Felderítés különleges terepen.

130. **Sűrűn művelt lapályon**, mivel a rejtőzés könnyebb, a felderítés általában alig tud az ellenség erejéről és csoportosításáról idejében kielégítő képet nyújtani.

Fontos az utaknak megfigyelése felderítő repülővel (léggömbbel).

Az áttekinthetetlen és nehezen járható terep miatt a földi felderítés több erőt fogyaszt; az álló figyelés magas figyelőhelyekről fokozott jelentőségű.

A viszonyok igen kedvezőek a meglépésre, az ellenség járőrein való rajtaütésre. A magunk részéről is készüljünk fel erre, valamint váratlan terepakadályok legyőzésére. **52. oldal**

A felderítés súlya a gyalogságon nyugszik. Célszerű kerékpárosok és páncélgépkocsik alkalmazása is.

131. **Erősen tagolt és fedett terepen** a földi felderítést rendszerint terepszakaszokként kell végrehajtanunk, ami sok időt és erőt fogyaszt. A terepfelderítés fontos növekszik. Jó figyelőpontok kihasználásának nagy a jelentősége.
132. **Hegységben** — különösen **magas hegységben** — a légi felderítés fokozottabb jelentőségű, mivel a földi felderítés a terepnehézségek miatt általában lassú.
- A földi felderítő szerveket nagy időelőnyvel kell elindítanunk, mert nem jutnak lényegesen gyorsabban előre, mint az oszlopok. A felderítés kevésbé a mozgás közben végzett figyelésen, mint inkább a jó kilátópontokon berendezett és szükség szerint terepszakaszokként előrehelyezett álló figyelésen alapszik. Oldalt levő, magas kilátópontokra küldött, kiválasztott emberekből álló erős tiszti járőrök igen értékes szolgálatot végezhetnek. Rendkívül fontos az út- és a terepfelderítés.
- A földi felderítés súlya a gyalogságon nyugszik.
A jelentősszolgálatot alaposan szervezzük meg.

12. §. Felderítés különleges eszközökkel.

133. Minden lehetőséget használjunk fel az ellenség hírváltásának lehallgatására.
- Foglyokat és szökevényeket egyenkint, gyorsan és ügyesen kérdezzük ki. Az első rövid kikérdezést a felderítők és a harccsoport-parancsnokságok végezzék; e közben a csapatot közvetlenül érintő híreket 53. oldal, valamint az irományok összegyűjtését tartjuk fontosnak. A foglyok és a szökevények részletes kihallgatása, az iratok kiértékelése a hadművelleti egység parancsnokságánál történik.
- A vállalkozások igen értékes móriái a hírszerzésnek. A vállalkozások alkalmával foglyok ejtésére törekedjünk.
- A lakosság kikérdezésénél számoljunk érzületével is.
- Lefoglalt iratok, levelezések, felirati táblák, csapatjelvények, külföldi újságok stb. értékes adatokat szolgáltatnak.
- Kémeiket ideiglenesen minden parancsnok felfogadhat. A nekik adott utasításban pontosan szabjuk meg feladatukat, a saját szándékaikra azonban nem szabad kitérnünk.
- Az ellenség hasonló módon szintén megkísérli a bír- 134. szerzést, ezért a legnagyobb mértékben óvatosak legyünk mind a harcmezőn, mind a hátszágban. Minden parancsnokságnál szervezzük meg a kémelhárító szolgálatot.

13. §. A szemrevételezés.

135. A szemrevételezés a terep jellegét, előnyeit és hátrányait deríti fel a vezetés és a harc szempontjából; egyszersmind felülvizsgálja és kiegészíti a térkép adatait. Fontos az utak szemrevételezése, különösen gépkocsizó alakulatok részére.
- A szemrevételezés lehet légi vagy földi, amelyek más kölcsönösen kiegészítik.
- A szemrevételezést korán indítsuk meg, hogy eredményét idejében kiértékelhessük.
- Feltűnő szemrevételezéssel az ellenséget megteveszthetjük, viszont óvakodjunk attól, hogy ezzel szándékunkat eláruljuk.

III. FEJEZET.

A biztosítás.

14. §. A biztosítás általában.

136. A **biztosítás** célja a csapatoknak az ellenséges földi és légi megfigyelés és meglepő támadás, valamint a meglepő hatásos tűz ellen való megóvása, továbbá a saját erők harcbevételéhez kedvező feltételeknek a teremtése.
137. A biztosítás módját és fokát a feladat, a szándék, a helyzet, a veszélyeztetés foka (az ellenség ereje, távolsága, iránya, harcmódja), a saját csapat ereje és harckészsége, a terep, a napszak és az időjárás szabja meg.
A biztosítás legyen mentes minden sémától és alkalmazkodjék a mindenkori helyzethez.
Már a felderítés és a csapatok megfelelő csoportosítása szolgálja lehetőleg a biztosítást is.
A biztosítás minden parancsnok állandó gondja legyen.
138. A biztosítást a **biztosító csapatok** végzik.
Ahol ellenséges indulatú lakosság fellépésével számolunk, ott a biztosítás terjedjen ki az ilyenmő rajtaütések ellen is. [56. oldal](#)
139. A biztosító csapatok csapa trendjére elsősorban az a szempont mértékadó, hogy a harcászati kötelékek megóvása mellett legyen megfelelő harcerejük.
Biztosító szolgálatra az összerő gyalogságának (lovasságának) csak egy hatodát, **legfeljebb** azonban csak egyharmadát alkalmazzuk; a gyalogságot erősítsük meg szükség szerint más fegyvernemekkel.
A biztosító csapatoknak távolsága a zömtől akkora legyen, hogy a zöm alkalmazása tekintetében az egész parancsnokának cselekvési szabadsága megóvás-sók és a biztosítandó zöm ne jusson meglepetésszerűen az ellenség hatásos tűzébe (nagyobb viszonyokban tűzérési tűzbe, kisebb viszonyokban géppuska-, illetve golyószórótűzbe).
140. A biztosító csapatok — amíg harcba nem léptek — a biztosítandó zömhöz igazodnak. Harcbalépés után irányítsák minden figyelmüket az ellenségre és teremtsenek a zöm harcára kedvező helyzetet.
A biztosító csapatoknak fel kell magukat áldozniuk, ha a zöm oltalma megköveteli.
141. A biztosítás **nemei**:
menetbiztosítás,
a nyugvás biztosítása,
biztosítás harcban.
A menetbiztosítást a menetbiztosító csapatok, a nyugvás biztosítását az előőrsök, harcban a biztosítást a harcelőőrsök végzik.
142. A biztosítást úgy kell szabályoznunk, hogy a csapat (intézet, vonat) egy pillanatra se maradjon védtelenül.
Számoljunk mindig ellenséges gyorscsapatok fellépésével, Rendszabályok ellenük: a felderítés, megfelelő tagozódás; a célszerűen elosztott tűzfegyverek meglepő tüze; saját gyorscsapatok ellentámadása; terepakadályok, hidak, szorosok idejében történő megállása, csapdák és műszaki záruk stb. [57. oldal](#)

Biztosítsuk magunkat mindig ellenséges repülőkhöz ellen is.
Légi úton a hátunkba szállított ellenséges erők elleni biztosításra szolgálnak a gyorstartalékok és a légvédelmi tűzfegyverek.

15. §. A menetbiztosítás.

143. Menetek közben az **elővéd**, **oldalvéd** és **utóvéd** végzi a biztosító szolgálatot. Ezeket az oszlopparancsnokok rendelik ki.

E biztosítást minden oszlop és oszloprész által ki-küldendő **közelbiztosító járőrök** (terepkutatók) egészítik ki. Feladatuk, hogy a csapat közelében maradván, azt megelégedő rajtaütés (tűzrajtaütés) ellen biztosítsák, különösen az oldalakban. Erre elsősorban lovasokat, kerékpárosokat, kis és könnyű harckocsikat alkalmazzunk.

A) Előremenet közben.

144. **Az elővéd feladata**, hogy főcsapata számára a zavartalan, folyékony menetet előmozdítsa és a harchoz kedvező feltételeket teremtsen. Részletes feladatát az oszlop (menetcsoporthoz) parancsnoka szabja meg. Gyakran öntevékenyen kell cselekednie; ezt az egész oszlop általános feladatának szellemében tegye.

Az elővéd — ha lehet — üssön rajta az ellenséges előcsapatokra. Sohasem szabad azonban eredeti feladatát elhanyagolnia.

145. **Az elővéd ereje és csapatrendje** az összerő nagyságától, a szándéktól, a helyzettől és a tereptől függ.

Az elővédhez a gyalogságon (lovasságon) kívül szükség szerint beosztunk:

gyorscsapatokat (csapatlovasságot, kerékpárosokat, páncélgépkocsikat, kis és könnyű harckocsikat) a legszükségesebb mértékben közelbiztosító szolgálattal; **58. oldal** páncéljárművek elhárítására alkalmas fegyvereket:

tűzérő: a feladat és a helyzet szerint könnyű és esetleg közepes messzehordó ütegeket (lövegeket);

árkász vagy utász csapatokat; a várható akadályok elhárítására szolgáló műszaki eszközöket (pl. hadihídoszlopokat); a híradócsapat részeit.

146. **Az elővéd tarozását (menetrendjét)** rendszerint az elővéd parancsnoka határozza meg, de az oszlopparancsnok is meghatározhatja.

a) Él. Ereje, rendszerint egy raj, lehetőleg tiszt vezetés alatt. Feladata a menetvonal felderítése és a közelbiztosítás a menetirányban. Kirendeli az előosztag parancsnoka.

Gyalogoszlop meneténél az elővéd parancsnoka az él elé gyorsított (kerékpáros, lovas, páncélgépkocsi, kis és könnyű harckocsi) küldjön ki közelbiztosításra.

b) **Előosztag**. Ereje szakasztól századig terjed: megerősíthető lovasokkal, páncélgépkocsikkal, kis és könnyű harckocsikkal, nehéz puskával, géppuskával, páncéltörő ágyúval, műszaki erővel. Feladata a menetvonal betartása, az elővédzöm biztosítása és harcának bevezetése.

c) **Elővédzöm**. Ereje az elővéd fennmaradó (lehetőleg az egész elővéd kétharmad) része. Az elővédzöm az elővéd tulajdonképpen harc feladatát végzi az előosztaggal egyetemben.

Az elővéd- (az oszlop) parancsnok — ha szükséges — az elővédzömet a mélységben is tagozhatja.

Zászlóalj (huszárezred) és ennél gyengébb csapat rendszerint csak élt és előosztagot különít ki.

Oldalainak biztosításáról az elővéd maga gondoskodik.

147. Az elővéd részek egymás közti, valamint az elővéd **59. oldal** és a főcsapat közti **távközök** nagysága függ a helyzettől, a tereptől és a látási viszonyoktól.
Áttekinthető terepen és jó utakon támpontul Szolgáhatnak az alábbi távközök:
legalább ezred erejű gyalog- és lovasosz-1 o p n á 1: az elővédzöm és a főcsapat között 2—5 km, az elővédzöm és az előosztág között 500 -1000 m;
ugyanilyen erős gépkocsizó oszlopnál: az elővédzöm és a főcsapat között 6—15 km, az elővédzöm és az előosztág között 2—5 km.
148. Az elővéd áthaladását oly terepszakaszokon, amelyeken belül meglepetéstől, tűzzel való rajtaütésektől tarthatunk, tűzérséggel és nehéz gyalogsági fegyverekkel kell biztosítani. Városokon, nagyobb helységeken és erdőkön való áthaladásnál hasonló eljárás a célszerű.
149. Több oszlopban (menetcsoportban) történő menetnél minden oszlop különíti ki nagyságához mért elővédet.
150. Az oldalakban működő közelbiztosításon kívül szükséges lehet **oldalvéd(ek)** kirendelése is.
Az oldalvédet — ha szükséges — már az indulás előtt hozzuk a kellő viszonyba; elinduláskor beoszthatjuk az elővéd végére is, ha idejében kijuthat helyére.
Ha az oldalvéd számára megfelelő párhuzamos út nincs, továbbá ha az ellenség támadása csak bizonyos határozott irányból várható, esetenként álló oldalvédet alkalmazunk. Ez mindaddig a helyén marad, míg a veszélyeztetés ideje elmúlik.
Távolságokra a 147. pont mértékadó.
151. Az **utóvéd** feladata az oszlop hátának biztosítása és a menetrendészet.
Ereje: menetrendészeti célokra rajtól századig terjedő csapat, továbbá tábori csendőrök, orvos, állatorvos.
Ha számolnunk kell azzal, hogy az ellenség (gyorscsapatok) **60. oldal** az oszlop hátát veszélyezteti, nagyobb erőt rendeljünk ki; olykor páncéltörő ágyúk és lövegek, esetleg műszaki csapatok beosztása is szükséges.
A csupán menetrendészeti célokat szolgáló utóvéd a főcsapat végét 100—200 m-re kövesse. Ha az ellenség támadásával kell számolnunk, a helyzet és az utóvéd ereje szerint határozzuk meg a távközt (147. p.).

B) Hátramenet közben.

152. Az **utóvéd** feladata: a visszavonuló zöm fedezése, az üldöző ellenség késleltetése, a főcsapat biztosítása nyugtalanítások és támadások ellen, hogy az magát az ellenséges hatás alól kivonhassa; akadályok létesítése (utak, hidak, híradóvonalak, vasutak rongálása, rombolása), visszamaradt anyag megmentése vagy megsemmisítése.
Az utóvéd ereje, csapa trendje, távolsága a főcsapattól függ: a főcsapat erejétől, a szándéktól, a helyzettől és a tereptől. Erős tűzérség, műszaki csapatok, továbbá az ellenséggel való érintkezés fenntartására és az oldalak védelmére minél több gyorscsapat beosztása rendszerint szükséges.
Az **utóvéd nem számíthat a főcsapat támogatására**. Időnyerésért harcol; harca rendszerint halogató jellegű.
Ha nem voltunk az ellenséggel harcérrintkezésben, a hátramenetnél minden oszlop (menetcsoport) tervszerűen kirendelt utóvéddel biztosítja magát.
Ha az ellenséggel harcérrintkezésben megyünk vissza, zömünknek az ellenségtől való leválása után, rendszerint a lelező csapatok bevonásával ugyancsak minden oszlop (menetcsoport) alkossa meg utóvédjét. Ezeket néha egységes vezetés alá rendelhetjük.
153. Az utóvéd tagozása: vég (gyorscsapatokból képzett véggel), utóosztág, utóvédzöm.
61. oldal

Oldal védek fontosak.

158. **Hegységben** aránylag erősebb elővédet nagyobb távkozra kell előreküldenünk. Széles völgyeken való áthaladásnál az elővéd már legyen fenn az uralgó magaslatokon, mielőtt a főcsapat a felkapaszkodást megkezdi. Szűkebb völgyek keresztezésénél a főcsapat tüzésége nyújtson az elővédnek a túlsó magaslat elfoglalásához tüztámogatást, maga a főcsapat pedig csak akkor ereszkedjék le a völgybe, ha az elővéd a túlsó gerincet már elfoglalta.

Olykor erős oldalvédeket uralgó magaslatokra már előző nap is kiküldhetünk.

E) Éjjeli menetek biztosítása,

159. **Éjjeli meneteknél** a biztosítási tagozódás legyen minél egyszerűbb. A főcsapat és a biztosító csapatok között, valamint ezeken belül is a távközöket csökkentsük.

A legjobb biztosítás az éjjeli menetek titokban-tartása, a menetfegyelem, a harcászultság és a csapat önbizalma.

A biztonság fokozása céljából gyakran célszerű lesz, ha a menetek megkezdése előtt az elülfekvő terepszakaszokat vagy fontos tereppontokat még nappal előreküldött osztagokkal megszállatjuk és az előnyomulás terepét már nappal átkutatjuk. De szándékunkat ne áruljuk el ezzel.

F) A menetbiztosítás elrendelése.

160. **A hadseregpáncsnok** a menetbiztosításra rendszerint nem gyakorol befolyást; mondja meg azonban, hogy milyen irányból számol leginkább ellenséges gyors seregtettek fellépésével. 62. oldal

A hadtestpáncsnok szükség esetében intézkedik a hadtest oldalainak és hátának külön biztosításáról.

161. A menetbiztosításra a **hadműveleti egység páncsnoka** és az **alsó vezető** intézkedik.

A menetintézkedésben rendeljük el a biztosítást

is: ez az alábbiakra terjed ki:

az elővéd, az utóvéd, az oldalvéd: páncsnoka, csapatrendje, feladata, menetvonala, indulás ideje* (biztosítandórésztől való távolsága).

előőrsök bevonása,

légvédelem.

16. §. A nyugvás biztosítása.

152. A nyugvást **előőrsökkel** biztosítjuk.

Az ellenségtől való távolság, a veszélyeztetés foka, a terep és a helyzet szabják meg a biztosítás módját és a biztosító csapatok erejét. A következő elveket vegyük figyelembe:

a) A csapatnak minél nagyobb része nyugodjék.

b) A biztosítást megkönnyíti a csapatok célszerű csoportosítása.

c) Az álló biztosítás egymagában nem elegendő, ezt a megszakítás nélküli felderítéssel, közelbiztosító és megfigyelő szolgálattal mindenkor egészítsük ki.

d) Közvetlenül is biztosítsuk a csapatok pihenő vagy elhelyezési körletét (őrszolgálat).

e) Ellenséges gyorscsapatok ellen különösen a főközlekedési vonalaknak lezárásával biztosítsunk.

* A megadott időpont az elővédzöm (utóvédzöm) élének (ha ilyen nem volna, akkor az előosztág, illetve utóosztág élének] az elindulását jelenti. **63. oldal**

- f) Éjjel a legegyszerűbb biztosítási mód a célszerű.
163. Az előőrsök felállításának befejezéséig néha külön biztosító rendszabályok szükségesek.

Ha az előremenetnél nem a menetbiztosító csapatok állítják fel az előőrsoket, akkor azok — az előőrsök felállítását is biztosító csoportosításukból — csak a közös parancsnok parancsára vonulhatnak be.

A) Biztosítás egyszerű előőrsökkel.

164. Az ellenségtől nagy távolságra (ha nem valószínű, hogy nyugvásunk közben az ellenséges zöm megtámadjon) a biztosítást **egyszerű előőrsök** végzik. Feladatuk, hogy az ellenség járőreinek, stb-nek betekintését a saját helyzetbe megakadályozzák, a saját csapatot nyugtalanításoktól megóvják és időt biztosítsanak a menet-, esetleg a harc készség elérésére. Utak mentén és jó áttekintést nyújtó pontokon állítjuk fel őket.

Az egyszerű előőrsök önálló tábori őrsök. Erejük rajtól szakaszig terjedhet; megerősíthetők nehéz fegyverekkel, főleg ellenséges páncéljárművek ellen. Az egyszerű előőrsoket jobbról balra számokkal jelöljük meg.

165. Pihenők közben az elővéd legerősebb részei végzik a biztosítást, amely főleg a közlekedési vonalaknak megfigyelésére és egyszerű előőrsökkel való lezárására szorítkozik. A főcsapat szükség esetén hasonlóképpen biztosítsa pihenőjét az oldalban. Hátrafelé az utóvéd biztosít.

Az egyszerű előőrsök kirendelését az elővéd-, utóvéd- és (oldalban) a főcsapat parancsnoka szabályozza; ama csapatrész parancsnokának vannak közvetlenül alárendelve, aki őket kirendelte. Szükség esetén az összhangot az oszlopparancsnok biztosítsa. **64. oldal**

166. Elhelyezésekben (szállás, tábor) elsősorban a megfelelő csoportosítás szolgálja a biztosítást; az elül és oldalt lévő csoportok a mögöttük lévőket már pusztán jelenlétükkel biztosítják. Különösen kedvező, ha az elül és oldalt lévő részek valamely könnyen elzárható vagy megvédhető terepszakasz mögé jutnak. Ezenkívül nappal jó kilátópontokra, éjjel pedig a közlekedési vonalak lezárására a szállás (szálláscsoport) parancsnokok egyszerű előőrsoket rendeljenek ki; ezek felállításában az összhangot a hadműveleti egység parancsnoka biztosítsa. Az egyszerű előőrsök ebben az esetben is ama csapatrész parancsnokának vannak közvetlenül alárendelve, aki őket kirendelte.

B) Biztosítás zárt előőrsökkel.

167. Az ellenséghez közelebb a pihenők közben és az elhelyezésekben egyaránt szükséges fokozottabb biztosítást a **zárt előőrsök** végzik. Feladatuk — az egyszerű előőrsök feladatán kívül — ellenséges támadás elhárítása és a nyugvó csapat részére kedvező harc helyzet teremtése is.

168. Szűkebb elhelyezési csoportosítás esetében a hadműveleti egységtől lefelé rendszerint az egész elhelyezés részére egységes zárt előőrsoket állítunk fel. Szélesebb kiterjedésnél, ha a terep megkívánja és ha az ellenséggel érintkezésben vagyunk, az egyes szállások (szálláscsoportok) külön-külön önállóan biztosítsák magukat. Ezt mindenkor szabályoznunk kell.

169. A zárt előőrsök az **előőrsparancsnoknak** vannak alárendelve.

170. A zárt előőrsök kívülről befelé a következő előőrs- tagokra tagozhatók: **táboriőrsökre, főőrsökre és előörstartaléokra**. Tagozásukat az előőrsparancsnok határozza meg, ő állapítja meg, hogy főőrsöket állít-e fel, vagy csupán önálló táboriőrsöket.

66. oldal

Pihenők közben a helyzetnek megfelelő egyszerűsített rendszabályokat alkalmazunk.

a) **A táboriőrsök** a biztosításnak legerősebb tagjai, a figyelést és leplezést végzik; feladatuk kivételesen fontos pontok megvédése is lehet.

Erejük legfeljebb egy raj, önálló táboriőrsnél kivételesen szakaszig is terjedhet. Ezenkívül beoszthatók, lovas, kerékpáros hírvivők, géppuskák, nehéz puska, esetleg páncéltörő ágyú is.

A fontosabb táboriőr parancsnoka tiszt legyen.

b) **A főőrs** a biztosításnak és ellenséges támadás esetén rendszerint az ellenállásnak is a főtámasza.

Ereje szakasztól századig terjedhet; különösen fontos pontokon nagyobb is lehet. A főörshöz osszunk be lovas, kerékpáros hírvivőket, gyalogsági nehéz fegyvereket, esetleg lövegeket is.

c) **Az előörstartalék** a főőrsök és az önálló tábori őrsök részére támaszt nyújt; az önálló táboriőrsök felváltását is végzi.

Ereje a hadműveleti egységnél — egységes zárt előőrsöknél — legfeljebb egy zászlóalj tüzéséggel, kisebb viszonyokban század vagy szakasz; páncélos csapatok beosztása célszerű.

d) A biztosító részek egymásközi, valamint a biztosítandó zöm közti távkozók nagysága függ a helyzettől, a tereptől és a látási viszonyoktól. Támpondul szorgalmazhatnak az alábbi távkozók;

a táboriőr és főőrs között 500—1000 m, a főőrs és a biztosítandó zöm (előörstartalék) között, továbbá az előörstartalék és a biztosítandó zöm között 1—3 km.

C) Biztosítás különleges terepen.

171. **Sűrűn művelt lapályon (át nem tekinthető terepen)** az előőrsök az összes utakat, útgócponokat lezárják és eltorlaszolják; az ilyen pontokon található 67. oldal épületeket vagy tanyákat támponként berendezik. Ellenséges megkerülés veszélye ellen fontos az előörstagok között a sűrű járőrösszeköttetés és a beható oldalbiztosítás.

A pihenő zöm elfoglalta helységeket, majorokat, stb-t fokozott őrszolgálatall közvetlenül biztosítsuk. A bejáratokat torlaszoljuk el és védelemre készítsük elő; osszunk be ide nehéz gyalogsági fegyvereket (lövegeket) is.

172. **Hegységben** — különösen magas hegységben — összefüggő előörsvonalak csak ritkán alkalmazhatók. Az egymástól gyakran teljesen elválasztott elhelyezésben lévő csapatok rendszerint önállóan biztosítják magukat. Az utakat jól le kell zárni, az uralgó magaslatokat rendszerint nagyobb erővel kell megszállni.

Szorosoknál a biztosító csapat annak túlsó kijárata elé kerüljön.

D) A nyugvás biztosításának elrendelése.

178. A nyugvás biztosítását rendszerint a **hadműveleti egység parancsnoka** önállóan rendeli el. A nála magasabb parancsnokok — ha szükséges — határozzák meg a biztosítás általános vonalát, vagy az alárendelt seregtettek biztosító részeinek érintkezési helyeit.

174. **Az előőrsök felállítására** vonatkozó parancsot rendszerint az éjjelezési intézkedéssel egyszerre és lehetőleg oly korán adjuk ki, hogy az előőrsök a felállítási körletben még napvilágnál tájékozódhassanak.

Az előrsparancsnoknak szóló parancs általában az alábbiakra terjedjen ki:
Tájékoztató a saját és az ellenséges helyzetről, a biztosítandó csapatok csoportosításáról, a felderítésre előretolt szervekről, s ezek esetleges bevonásáról;
saját szándék ellenséges támadás esetére és a tervezett ellenállás vonala; 68. oldal
az előrsparancsnok és a rendelkezésre bocsátott erők megjelölése;
a biztosítandó (és esetleg felderítendő) terület; esetleg a szomszéd előőrsek csatlakozási pontjai;
az előrstartalék helye;
a műszaki záróvonal megjelölése; a műszaki zárás mértéke;
a parancsnok tartózkodási helye;
légvédelem;
magatartás riadó esetén;
összeköttetés és híradás;
a menetbiztosító csapatok esetleges bevonása;
anyagellátás.

E) A nyugvás biztosításának végrehajtása.

175. **Az előrsparancsnok** többnyire már menet közben a térkép alapján — oly korán, amint csak lehet — adja ki parancsait. Amit menet közben nem rendelhet el, a terep rövid szemrevételezése után a helyszínen kell elrendelnie. Ennek megtörténteig a biztosító csapatok ideiglenesen álljanak fel.

Az előrsparancsnok jelölje ki a főőrsek, esetleg az önálló táboriőrsek, továbbá az előrstartalék parancsnokát; szabja meg ezeknek az előrstagoknak feladatát, csapatrendjét, helyüket nagyjában, a főőrsek (önálló táboriőrsek) által fedezendő terepszakaszokat, a szomszéd előőrsekhez való csatlakozás pontjait és a saját tartózkodási helyét. Ha szükséges, szabályozza az összekötő járőrmeneteket az egyes előrstagok között.

Intézkedjék a híradás telepítésére, a légvédelemre, páncéljárművek elleni védekezésre, erődítési munkákra, szabályozza a harcászultság fokát, végül határozza meg azokat a helyeket, ahol az előrsvonalat belülről kifelé át szabad lépni. 69. oldal

Az előrsparancsnok parancsainak teljesítését a helyszínen ellenőrizze.

Az előrsparancsnok felelős az előőrsek minden részének helyes felállításáért és köteles az előrsszolgálatot folytonosan ellenőrizni. Tartózkodási helye nagyobb viszonyokban rendszerint az előrstartaléknál lesz.

176. **Az előőrsek az ellenség felől ne legyenek láthatók és légi felderítés előtt is jól rejtőzzenek.** Járőrmenetek, felváltások és a közlekedés ne árulják el az előőrseket.

177. Valamennyi előrstag parancsnoka a felállítás befejeztét, az ellenségről beérkezett híreket, valamint a szomszédos előrstagokkal való összeköttetésbe jutását előljáró parancsnokának mielőbb jelentse.

178. **A főőr.**

A főőrseket olyan helyeken állítsuk fel, ahol az ellenség közeledésére alkalmas utakon uralkodnak és ahol erőteljes ellenállást fejthetnek ki. Éjjel úgy állítsuk fel őket, hogy a megjelölt menetvonalat közvetlenül lezárhassák.

A főőrsek számát, egymástól és a főcsapattól (előrstartaléktól) való távolságát a helyzet, a terep és az úthálózat szerint határozzuk meg. Támpondul szolgáljon, hogy egy század erejű főőr táboriőrseivel nyílt terepen átlag 2—3 km széles sávot biztosíthat.

A főőrseket minden előrsszakaszon belül a jobb szárnytól a bal felé folyószámokkal jelöljük meg.

179. A főörsparancsnok gyorsan tájékozódjék a terepen, rendelje ki a táboriőröket, jelölje ki helyüket és biztosítási körletüket, szabályozza magatartásukat és az összekötő járőrszolgálatot minden irányban. Azután keresse, biztosítsa az összeköttetést a szomszédos főörsökkel (önálló táboriőrrel) és fontolja meg az ellenség nappali és éjjeli támadása esetében követendő magatartást.

Ezután állítsa fel a főörst, gondoskodjék közvetlen 70. oldal biztosításáról, rendelje ki a főörstől — a közelben lévő át nem tekinthető terepszakaszokba — kiküldendő közelbiztosító járőröket, szabja meg a főörs részeinek harcalkészültségi fokát; intézkedjék a lég- és gázvédelemre, a híradásra, erődítési munkálatokra, úttorlaszok készítésére, határozza meg a beosztott nehéz fegyverek és lövegek feladatát (a legfontosabb irányokban ezek éjjeli lövésre is rendezkedjenek be). Intézkedjék az előörsparancsnoktól esetleg elrendelt felderítésre is.

Mikor a főörsparancsnok parancsait kiadta, vizsgálja meg táboriőrseit. Utasítsa azokat a táboriőröket, amelyeknek a sötétség beálltával helyüket meg kell változtatniok. Szabja meg a táboriőrök visszavonulási vonalát úgy, hogy a főörs harcát ne akadályozzák.

A főörsparancsnok a főörshöz visszatérve, igazítsa el — ha ez már előbb nem történt volna meg — azokat a táboriőrparancsnokokat, akik éjjeli szolgálatukat csak később kezdik meg és tájékoztassa őket körletük viszonyairól.

A főörsparancsnok a főörs és a táboriőrök éberségét többször személyesen is ellenőrizze.

182. Közeli harcizaj hallatára, vagy ha az ellenség közeledését jelentik, az egész főörs helyezkedjék harcra kész állapotba.

Gyengébb ellenséges osztagokat a főörs esetleg támadással verjen vissza, de a főörs felállítási helye ne maradjon védtelenül.

Túlerőben lévő ellenséget az önfeláldozásig fel kell tartóztatnia. Ha kivételesen hátrább jelölték meg az ellenállási vonalat, az ellenséges nyomásnak csak lépésről-lépésre engedve szabad oda visszavonulnia.

Támogassa a megtámadott szomszédos főöröket oly mértékben (főleg tüzellel), amennyire ezt saját feladata megengedi. 71. oldal

183. A főöröket felváltjuk, ha az előöröket egy éjnél hosszabb időre állítottuk fel.

184. **A táboriőr.**

A táboriőröket olyan pontokon állítsuk fel, amelyekről jó az áttekintés. Magaslatok, útszorosok, hidak, az ellenség felé néző erdő- és helységszegélyek, valamint útkereszteződések a táboriőrök felállítására alkalmas pontok.

Mindenkor teljes rejtőzésre törekedjenek.

Nappal, áttekinthető terepen, kevés, de jó kilátóponton elhelyezett táboriőr elegendő.

Éjjel új táboriőrök közbeiktatásával vagy a táboriőrök hátrábbvonásával sűrítjük a biztosítást.

185. Az ugyanazon főörshöz tartozó táboriőröket a jobb szárnytól a bal felé folytatódóan számozzuk. A főörökhöz nem tartozó önálló táboriőröket külön számozzuk és felállítási helyük szerint is nevezzük meg.

186. A táboriőrparancsnok már menet közben oktassa ki a legénységet a feladatáról. Minden honvédnek tudomása legyen előretolt osztagainkról.

A táboriőrparancsnok — felállítási helyére megérkezvén — gondosan rejtve és fedve csoportosítsa táboriőrét, teremtse meg az érintkezést a szomszéd táboriőrökkel; erősítse meg felállítási helyét műszakilag is.

A táboriőrparancsnok rendelje el a megszabott járőrmeneteket és igazítsa el személyesen az összes beérkező és elinduló járőröket.

- A táboriörsparancsnok a táboriörs szolgálatáért és állandó harckészültségéért felelős.
187. Rendszerint 4—8 óránként váltjuk fel a tábori örsöket.
188. **Őrszemek.**
Minden táboriörs annyi őrszemet állít ki, amennyi az ellenség közeledésére alkalmas utaknak és az előterepnek **72. oldal** a megfigyelésére szükséges. Ha többet állított fel, jelölje meg azokat a táboriörsön belül jobbról bal felé folyószámokkal.
Az őrszem két honvédből áll és legfeljebb olyan távol legyen a táboriörstől, hogy beszédét ott meghallhassák.
189. Az őrszemnek legyen jó áttekintése, ezért lehetőleg magas pontokon (fákon, háztetőkön, tornyokon, szalmakazlakon, stb.) állítsuk fel, jól rejtve.
Közel az ellenséghez, rajtaütések megnehezítésére célszerű, ha felállítását a sötétség beálltával megváltoztatjuk.
Az őrszem honvédei egyszerre figyeljenek. A figyelési sávot osszák fel egymás közt. Észleleteiket kölcsönösen cserélik ki, továbbá jelentsék (jellel) a táboriörs parancsnoknak. Ha csendben kell maradniuk, akkor az egyik honvéd jelentsen személyesen.
Az őrszemeket a táboriörsparancsnok óránként, kedvezőtlen időjárás esetén, vagy ha az emberek nagyon fáradtak, rövidebb idő múlva is váltsa fel.
Az őrszemek felváltását a táboriörs parancsnok személyesen végezze.
A figyelésnek a felváltás közben sem szabad szünetelnie.
192. **Az előörstartalék.**
Az előörstartalékot úgy állítsuk fel, hogy az egyes előörstagokat könnyen elérhesse. Szükség szerint meg is oszthatjuk. A harcrakész állapot gyors elérése fontos.

F) Az előörsök bevonása.

193. Az előörsök bevonására az a parancsnok intézkedik, aki a felállítást elrendelte.
Az előörsök bevonását úgy kell végrehajtani, hogy a biztosítás meg ne szakadjon. Ha a nyugvásból **73. oldal** menetbe megyünk át, az előörsök mindaddig a helyükön maradnak, míg az elővéd a táboriörsök vonalán túljutott; azután rendszerint gyülekeznek és az oszlop végéhez csatlakoznak.

17. §. Biztosítás harcban.

194. Ha az ellenséggel az érintkezés szoros, a biztosítást a támadás félbeszakítása után vagy védelemben a **harcelőörsök** végzik.
Feladatuk a saját csapat megóvása nyugtalanítások és meglepetések ellen, az ellenség megtévesztése, támadó előkészületeinek felismerése és jelentése. Sötétségben és a látásra kedvezőtlen időjárásnál fülelőörsöket tolnak maguk elé.
A harcelőörsök erejére és magatartására a „védelem” fejezetben adott határozványok értelemszerűen mértékadóak.

18. §. A légvédelem.

A) Általában.

195. Az ellenség légi felderítésének megnehezítésére és légi támadásainak megakadályozására elsősorban légi harccal légi fölényre törekszünk.

A légi fölényt azonban még a legfontosabb irányokban is csak korlátozott időre küzdhetjük ki: ezért a csapatnak (vonatnak, intézetnek stb.-nek) az ellenséges repülőátadás és figyelés elleni biztosítására a földön alkalmazott légvédelem hivatott.

196. A légvédelmet gondosan szervezzük meg. Minden parancsnok határozza meg, hogy mit akar elsősorban megvédeni és ennek alapján alkosson légvédelmi súlyt. **74. oldal**
Minden egység működési területe egyben légvédelmi körzete is.

A légvédelem aszerint, hogy hol működik, **honi légvédelemre** és **a hadrakelt sereg légvédelmére** tagozódik.

197. Valamennyi csapat (stb.) külön parancs nélkül is köteles a légvédelmet minden alkalommal a saját eszközeivel berendezni (**csapatlégvédelem**).

Ezenkívül a légvédelem elsősorban külön légvédelmi alakulatokra hárul (**szaklégvédelem**).

A szaklégvédelem és a csapatlégvédelem kiegészítik egymást.

198. **A. földi légvédelem eszközei:**

a rejtőzés;
a légvédelmi figyelő- és jelentőszolgálat;
a légvédelmi tűzfegyverek;
a szaklégvédelmi segédeszközök.

199. **A rejtőzést** a 19. §. tárgyalja.

Minden egyes esetben a harcászati helyzet, a vezetés szándéka (meglepés), a saját és az ellenséges repülőerők mennyisége és teljesítőképessége, valamint a légi figyelési viszonyok határozzák meg, hogy harcászati szempontok miatt a rejtőzést szabad-e és mikor elhanyagolnunk. Ezt a magasabb parancsnokok (önálló csoportparancsnok) szabályozzák.

B) A légvédelmi figyelő- és jelentőszolgálat.

200. **A légvédelmi figyelő- és jelentőszolgálat** feladata, hogy ellenséges repülőök közeledését a szaklégvédelem szerveinek, a veszélyeztetett csapatoknak és helyeknek, valamint a saját repülőegységeknek idejében tudtul adja. Nyilvántartja továbbá az ellenséges és a saját légi tevékenységet is.

201. **A szaklégvédelmi figyelő- és jelentőszolgálat** az **75. oldal** egész légvédelmi körzetet behálózó egységes rendszer.

A szolgálatot (gyakran rögtönzött) **szaklégvédelmi figyelőörsök** végzik, amelyek a légvédelmi központ körül légvédelmi figyelőgyűrűt, vagy — ha ez nem volna lehetséges — a fontosabb irányokban légvédelmi figyelőíveket alkotnak.

A jelentések gyűjtésére, osztályozására és továbbítására 1 ég védelmi központot telepítünk.

202. A szaklégvédelmi figyelő- és jelentőszolgálatot a légvédelmi parancsnok szabályozza.

A szaklégvédelmi figyelő- és jelentőszolgálatról függetlenül a parancsnokok (alosztályparancsnokig bezárólag) külön **csapatlégvédelmi figyelőket** rendeljenek lei, amelyek a csapat (vonat, stb.) helyi érdekének megfelelően működjenek.

C) A légvédelmi tűzfegyverek és azok alkalmazása.

203. **A szaklégvédelem tűzfegyverei:** légvédelmi ágyúk, légvédelmi gépágyúk és légvédelmi könnyű gépágyúk.

A légvédelmi ágyús üteg feladata a nagy (3000 m-en felüli) magasságokban megjelenő ellenséges légi célok lövése. A seregtest parancsnoka oly célok légvédelmére

alkalmazza, amelyek nagy magasságokból is eredményesen támadhatók; ilyenek: nagy csapat- és anyagtömörülések szűk területen (folyón való átkelések, áthaladás szorosokon), zsúfolt seregvonatok, stb. Az ellenséges repülőknél nagy magasságba való kényszerítésével egyszersmind megakadályozzuk azok eredményes működését is.

A légvédelmi gépágyút kb. 3000 m magasságig fellépő ellenséges légi célok ellen alkalmazzuk. A seregtettek súlyterületén harcoló csapatok, továbbá a seregvonat légvédelmét látja el. **76. oldal**

A légvédelmi könnyű gépágyúkat kb. 2000 m magasságig fellépő ellenséges repülőknél ellen alkalmazzuk.

A légvédelmi lövegeket elvileg ütegenként, a gépágyúkat és könnyű gépágyúkat lövegenként alkalmazzuk.

204. **A csapatlégvédelem, tűzfegyverei:** a csapat géppuskáit kb. 1000 m, golyószóróit kb. 500 m és puskáit kb. 300 m magasságig alkalmazzuk hatásosan.

D) Szaklégvédelmi segédeszközök.

205. A szaklégvédelem **segédeszközei:**

A légvédelmi fényszórók fűlelőkészülékekkel. Feladatuk, hogy a légvédelmi tűzfegyvereknek az éjjeli célzott lövést lehetővé tegyék, vakítással az ellenséges repülőknél tájékozódását és a célzott bombavetést megnehezítsék.

A léggömbgát léggömbökre rögzített vékony acéldrótfüggöny. Feladata főleg állandó jellegű berendezések, tárgyak biztosítása különösen éjjeli repülőátadás ellen.

A rejtőosztagnak feladata nagyobb szabású mesterséges rejtőzésekhez szükséges anyag előkészítése és a rejtés végrehajtása.

E) Légvédelem menetek közben.

206. Menetrendszerünknek (oszlopainknak) ellenséges repülőknél megfigyelése és támadása ellen való megvédését szolgálja a **légvédelmi figyelőrendszer** megszervezése, az **oszlopok tagozódása** és a **légvédelmi tűzfegyverek** alkalmazása.

207. A szaklégvédelmi figyelőrsöket a (legfontosabb) menetvonal mentén, jó kilátást nyújtó pontokon úgy alkalmazzuk, hogy a menetvonalnak **77. oldal** minél nagyobb szakaszáról láthatók legyenek. A szaklégvédelmi figyelőrendszert az oszlop- és oszloprész parancsnokok a csapatlégvédelmi figyelőkkel kiegészítik, amelyek a jelzéseket átveszik és a csapatokhoz közvetítik.

208. Mozgás közben legjobb a helyes alkalmazkodás a terephez, azaz a rejtőzés. Utak az elhagyottság benyomását keltsék.

209. A szaklégvédelmi tűzfegyvereket a biztosítandó menetvonal mentén vagy oldalutakon lépcsőzetesen vonjuk előre. A csapatlégvédelmi tűzfegyverek a menetoszlop mélységére elosztva menetelnek. Néha a szorosok és hidak légvédelmére összpontosítjuk valamennyi tűzfegyverünket.

A menetelő csapat mindig legyen készen, hogy légvédelmi tűzfegyverein kívül egyéb fegyvereit is alkalmazza légi támadás elhárítására.

210. Célszerű, ha a magasabb parancsnok már előre szabályozza, hogy egyes (felderítő) repülőgépek vagy magasan haladó kötelékek megjelenése esetén a menet zavartalan folytatásának, vagy pedig a rejtőzésnek van-e nagyobb fontossága. Ennek szellemében adott esetben az oszlopparancsnokok intézkednek.

Ha a csapatot légi támadás éri, a gyors tagozódás és a terepre való letérés a fontos. Ilyenkor rövid időre a menetet beszüntethetjük.

A csapat őrizze meg higgadságát és nyugalmát. A fejetlenség a legnagyobb veszély a légből megtámadott csapatra. A fegyvereit bizalommal használó és helyesen csoportosított csapat megakadályozhatja a repülőátadás eredményes végrehajtását.

A légvédelmi tűzfegyverek és a csapat egyéb fegyverei a legközelebbi alkalmas helyről, idő hiányában az úttestről tüzeljenek.

211. Ha a helyzet megengedi, meneteknél ne idegenkedjünk 78. oldal kerülőutaktól sem, ha így ellenséges repülők ellen rejtő terepre jutunk.
Ellenséges repülők megfigyelése- ellen még éjjeli meneteknél is védekezzünk.

F) Légvédelem pihenők közben és elhelyezésekben.

212. A szaklégvédelmi figyelő- és jelentőszolgálatot lehetőleg úgy szervezzük meg, hogy ez a pihenőhely vagy elhelyezési körlet elfoglalásával egy időben működésbe léphessen. A csapatlégvédelmi figyelőszolgálat ebbe kapcsolódjék bele.
213. Minél inkább számolnunk kell ellenséges légi erők támadásával, annál kevésbé válasszunk oly helyeket (helységeket, kastélyokat, tanyákat stb.) pihenőül és elhelyezésül, amelyek az ellenség figyelmét magukra vonják.
A magasabb parancsnok (vagy szállásparancsnok) rendelje el, hogy ellenséges légi támadás esetén a légvédelmi tűzharc kötelező-e, vagy tilos.
Éjjel a szálláskörletet teljesen el kell sötétíteni.
214. A szak légvédelmi tűzfegyvereket a hadműveletileg fontosabb és a légvédelemre leginkább rászoruló (nyíltabb helyen lévő) csapatok védelmére alkalmazzuk.

G) Légvédelem harcban.

215. A légvédelmi figyelő- és jelentőszolgálatot harcban is mindig szervezzük meg.
216. A harcterületen a tűzfegyverekkel történő légvédelem fontosabb, mint a rejtőzés. Az ellenséggel harcban álló részeket a repülők elől való rejtőző törekvés ne térítse el eredeti feladatuktól. 79. oldal
Főlöszleges mozgások elkerülésével, laza alakzatokkal, a terep célszerű kihasználásával, feltűnő tereptárgyak kerülésével, rejtett terepmegerősítésekkel, színlelt építményekkel vonjuk ki magunkat az ellenséges repülő megfigyelés és a repülőátadások hatása alól.
217. A szaklégvédelmi tűzfegyverek feladata olyan területek és tárgyak oltalma, amelyeknek légvédelme leginkább fontos: pl. a gyalogság készenlétbe helyezése, a tűzértség zömének tüzelőállásai, a súlyterületen küzdő harccsoport, tartalékok, esetleg harcálláspontok; eltolás és utánpótlás szempontjából fontos utak és hidak, lőszerfelvételező helyek, esetleg pályaudvarok és lőszerraktárak. Minél kevesebb a légvédelmi tűzfegyverünk, annál fontosabb a légvédelmi súlyképzés.
Csapatlégvédelemre a tartalékban lévő alakulatok géppuskáit és golyószóróit alkalmazzuk minden külön intézkedés nélkül is. Fontos esetekben a küzdő csapatok géppuskáinak és golyószóróinak egy (legfeljebb 1/4—1/3) részét is, hacsak lehet, földi harc feladatukon kívül az ellenséges repülők ellen alkalmazzuk.
218. Támadásban az előrehaladáshoz képest a szaklégvédelmi tűzfegyvereket idejében (lépcsőzetesen) vonjuk előre.
Üldözés közben, ha lehet, a csapatot megfelelő szaklégvédelmi tűzfegyverek kövessék.
Védelemben a szaklégvédelmi tűzfegyvereket a védelmi terv alapján úgy állítsuk fel, hogy egyéb feladatukon kívül a főellenállási öv legérzékenyebb részeit is

részesíthessék légvédelemben. A légvédelmi alakulatoknak ellenséges betörés esetén való magatartását már előre szabályozzuk. 80. oldal

Visszavonulásnál a visszavonulásra kiszemelt utak, különösen azok szoros jellegű részeinek lég védelme a legfontosabb-

H) A légvédelem elrendelése.

219. A hátország (honi légvédelem) és a hadműveleti terület légvédelmét a fővezérség egységesen irányítja.

A **hadsereg- és hadtestparancsnok** szabályozza a néki közvetlenül alárendelt légvédelmi alakulatoknak térben és időben való alkalmazását. Az alárendelt seregtestek szervezetszerű légvédelmi alakulatait a szükség tartamára megerősítheti, vagy — kivételesen — máshol is alkalmazhatja. Állandóbb viszonyok közt a hadsereg (hadtest) egész működési területén egységesen vezethetjük a légvédelmet.

A **hadműveleti egység parancsnoka** légvédelmi fegyvereit elsősorban csapatainak oltalmára alkalmazza.

220. A seregtest-parancsmokságoknak a légvédelemre szóló intézkedése (esetleg légvédelmi toldalék) általában az alábbiakra terjed ki:

Tájékoztatás, benyomás, szándék, ha szükséges;

a szaklégvédelem (tűzfegyverek, figyelőörsök) feladatai térben és időben; légvédelmi súlyképzés;

szaklégvédelmi alakulatok és fegyverek kiutalása, előrevonása, esetleg felváltása;

ellenséges és sajátnak fel nem ismert repülő megjelenésekor a menetet (átkelést, stb-t) folytatni kell-e; a légvédelmi tűzharc kötelező-e; vagy pedig: rejtőzve meg kell állni, a légvédelmi tűzharc tilos; csak a közvetlenül megtámadott csapat stb. csapatlégvédelme működjék; 81. oldal

együttműködés repülőkkal; összeköttetés a repülő terekkel; összeköttetés és együttműködés a szomszédos légvédelmi szervekkel;

rejtőzés;

légvédelmi riadó;

különleges légvédelmi óvintézkedések (elsötétítések, kiürítések stb.).

221. Az **alsó vezetők** a légvédelemre hasonló értelemben (rövidítve) intézkednek.

19. §. A rejtőzés.

222. A **rejtőzés** célja, hogy az ellenségnek a saját helyzetünkbe a levegőből és a földről való betekintését megakadályozzuk, vagy legalább megnehezítsük és figyelmét hamis irányba tereljük.

A rejtőzésről sohasem szabad megfeledkeznünk akkor sem, ha ezt a szabályzatok külön nem említik meg.

223. A rejtőzés természetes vagy mesterséges.

Természetes a rejtőzés, ha a láthatatlanság elérésére a terepfedezetet, tereptárgyakat vagy a környezet színét használjuk ki.

Mesterséges a rejtőzés, ha a láthatatlanságot — természetes rejtőtárgyak hiányában — mesterséges úton érjük el. Ilyenek: valamely tárgynak a csapat vagy harceszköz és az ellenség közé való helyezése, valamely csapatnak, harceszköznek, tárgynak betakarása vagy befestése a környezet színével megegyező anyaggal, stb.

224. Az ellenséges földi és légi figyelés csapatainkat és munkálatainkat leginkább felismerheti:

a környező tereptől elütő színezésük és alakjuk,

árnyékuk, 82. oldal

mozgásuk és

a közlekedést és tartózkodást eláruló jelek (csapások, keréknyomok, füst, por) révén.

A rejtőzéssel tehát ezeket az áruló jelenségeket kell eltüntetnünk.

A rossz rejtőzés azonban többet árt, mint használ.

225. Rejtőzési szabályok:

Használjuk ki a terepfedezetet, a rejtő tárgyakat (helységeket) és az árnyékot.

Minden alkalommal mellőzzünk minden szabályos felállítást.

Kerüljünk minden feltűnő tömörülést, törzseknél is.

Szüntessük be a mozgást, ha a feladat megengedi.

Éjjel kerüljünk minden fedetlen tűzrakást és még a leggyengébb fényt is.

Kerüljünk minden olyan jelenséget, amely a rejtőző csapat stb. környezetében az ellenség figyelmét oda vonhatná.

A terepmegerősítéseket nagyon gondosan rejtjük.

226. A rejtőzéssel ellentétes rendszabályok és színlelt építmények igen alkalmasak az ellenség megtévesztésére.

IV. FEJEZET.

Az összeköttetés és a híradás.

20. §. Az összeköttetés és a híradás általában.

227. Az **összeköttetés és a híradás** az eredményes vezetésnek nélkülözhetetlen alapfeltétele.

Mindkettő biztosítja a vezetés folytonosságát, az előjárók és alárendeltek közti szellemi kapcsolatot, valamint a kitűzött közös cél elérésére irányuló szerves együttműködést.

Minden parancsnok kötelessége alárendelt egységeivel állandó összeköttetést tartani, hogy parancsait idejében megkaphassák és szándékáról, valamint a helyzetről tájékozva legyenek. De minden alárendelt Parancsnoknak — a maga részéről is — kötelessége, hogy biztosítsa az állandó összeköttetést előjáró parancsnokságával és szomszédjaival.

228. A fegyvernemek és az egyes fegyverek közötti összeköttetés adja meg a sikeres harc alapját. A parancsnokok ismételten keressenek egymással és a közös előjáróval összeköttetést, tájékoztassák egymást a helyzetről és szándékukról. A közös harcálláspontok az összeköttetést lényegesen elősegítik. **84. oldal** Különös jelentőséire van a gyalogság és a tüzérség közötti összeköttetésnek; ezt mindkét fegyvernem állandóan fejlessze.

A legjobb összeköttetés előnyomulás közben és támadásban: minden résznek a vezetés tervébe beilleszkedő szüntelen előre törekvése.

Az összeköttetésnek idejében való megszervezése és fenntartása a vezérkari főnök (segédtsízt) — kisebb egységnél a parancsnok — kötelessége.

Az összeköttetést mindig **felülről lefelé és a jobb szomszédhoz** szervezzük meg; az ettől való eltérést (pl. átkarolásnál az átkaroló számy felé, stb.) külön el kell rendelnünk.

21. §. Az összeköttetés eszközei.

231. **Az összeköttetés eszközei:**

A parancsnokok gyakori személyes érintkezése és személyes figyelése;

a földi és légi figyelés megszervezése;

a parancsok, jelentések és közlések;

összekötő közegek kiküldése;

a híradás (az összeköttetéshez szükséges híradóeszközök telepítése és üzemen tartása).

232. A) **A földi figyelés:**

Harcban minden parancsnok személyes figyeléssel tekintse át alárendelt egységeinek működési területét. Ahova maga nem lát, oda külön figyelést rendezzen be. Ez a figyelés a vezetés céljait szolgálja.

A földi figyelés feladata: a harc menetének szemmel tartása, a harcfelderítés kiegészítése és a küzdők vagy repülők adta jeleknek a megfigyelése. Még találkozóharcban is törekedjünk tökéletes megszervezésére, védelemben pedig különös gonddal kell berendeznünk. **85. oldal**

Több figyelő alkalmazásakor adjunk mindegyiknek figyelősávot; ezek nyúljanak egymásba.

233. B) **A légi figyelés.**

Az összekötő repülő a harc gyújtópontjában és válságos pillanataiban gyakran az egyedüli eszköz az összeköttetés fenntartására a küzdőegységekkel (szomszédokkal).

Feladata a (menet-, harc- stb.) helyzet megállapítása, a rejtőzés ellenőrzése, a küzdők első vonalának megállapítása, parancsok közvetítése, az összeköttetés helyreállítása a küzdő egységekkel és jelekkel adott jelentéseiknek hátrafelé való közvetítése, a gyalogság és a tüzérség között az összeköttetés helyreállítása és a harcfelderítés kiegészítése.

Az összekötő repülő csak a küzdő csapattal szoros együttműködésben és annak támogatásával oldhatja meg a feladatát. Ezért minden egyes esetben előzetesen kell szabályoznunk az együttműködést.

Az összekötő repülőt ismertető jellel tegyük a csapatok előtt könnyen felismerhetővé.

Az összekötő repülő rádióval vagy fényjelekkel és ledobóhüvellyel teremti meg az összeköttetést a földi parancsnokságokkal (a küzdő csapattal). Kirendelő parancsnokságának leszállás után szóbelileg is jelenthet. A küzdők — az összekötő repülő felhívására kifejtett, vagy előre szabályozott egyéb jelekkel — közlik jelentéseiket.

Az összekötő repülőt részletesen tájékoztassuk a helyzetről és határozottan szabjuk meg a feladatát. A csapattal pedig — ha lehet — tudassuk az összekötő repülő felszállásának időpontját és — ha szükséges — az ismertető jelét.

234. C) **Összekötő közegek.**

Minden magasabb parancsnok — ha szükségesnek tartja — összekötő tisztet rendel ki a hadműveletek 86. oldal alatt a közvetlen alárendelt és a szomszéd hasonlórangú parancsnokságokhoz.

Az összekötő tisztet kapjanak átfogó tájékoztatást parancsnokságuktól, valamint attól a parancsnokságtól, amelyhez kirendelték őket. Nagyobb viszonyok közt lássuk el őket megfelelő híradóeszközzel.

Feladatuk, hogy parancsnokságukat folytatólagosan tájékoztassák a kirendelésük helyén működő Parancsnok szándékáról, tervéről, kívánságáról és az egység helyzetéről.

A parancsnokságuk részére szerkesztett jelentéseiket a — működési helyükön lévő — vezérkari főnökkel, segédtiszttel (parancsnokkal) láttamoztatniuk kell.

235. A tüzér összekötő tisztet kirendelését a 96. pont szabályozza.

A tüzér felderítő járőrök szintén közreműködnek a gyalogság és tüzérség közötti összeköttetés megteremtésében és fenntartásában.

22. §. A híradás.

236. A **híradás** a korszerű vezetés nélkülözhetetlen eszköze az összeköttetés és az együttműködés fenntartására.

A vezérkari főnök (segédtiszt) idejében kiadott tájékoztatása és utasításai alapján a híradóparancsnok (távbeszélőtiszt) szervezi meg és vezeti a híradást.

Harcon kívül messzemenően takarékoskodjunk a híradó (csapatávbeszélő) egységekkel; harcban ellenben minden alkalmas híradóeszközt párhuzamosan alkalmazunk.

237. Minden parancsnokság elvileg a közvetlen alárendelt parancsnokságokhoz szervezi meg a híradást. Az ettől eltérő eljárást külön kell szabályoznunk. A szomszédok közötti híradásra a közös előljáró parancsnokság 87. oldal intézkedjék. A gyalogsághoz (lovassághoz) mindig az együttműködő fegyvernem (tüzérség) rendezi be a híradást.

238. **A sereghírrendszerben**, — amely a magasabb parancsnokságtól a csapat, illetve a harccsoport (tüzércsoport) parancsnokságokig terjed — kezdettől fogva a **vezetékes** híradóeszközök alkalmazására törekedjünk és pedig elsősorban a meglévő állandó vezetékek kihasználásával.

Itt **vezeték nélküli** híradóeszközöket akkor alkalmazzunk, ha a vezetéképítés akadályokba ütközik, vagy ha a vezeték telepítése nem követheti a mozgást, továbbá a súlyterületen és általában a fontosabb irányokban — a vezetékes híradáson kívül — biztonsági kiegészítésként.

A **csapathírrendszeren** belül — kivéve a tüzérségnél — elvileg csak harcban szervezzük meg a műszaki híradást és pedig elsősorban **vezeték nélküli** híradóeszközökkel. A **vezetékes** híradást a súlyterületen alkalmazott erőknél főleg a rádióhíradás kiegészítésére, valamint állandósultabb viszonyok között alkalmazzuk. A tüzérségnél minden alkalommal a vezetékes híradás telepítéséig, majd annak kiegészítésére alkalmazzuk a rádiót.

239. A **hírközpontok** (állomások) forgalmi tekintetben annak a parancsnokságnak vannak alárendelve, amelynél telepítették. Ez a parancsnokság szabályozza a hírközpont (állomás) használatát, gondoskodik a biztosításról, az élelmezésről és a kézbesítő küldöncök beosztásáról.

Erős forgalomnál szabályozzuk a hírváltás sorrendjét. **Légvédelmi- és gázriadó jelentések** (ilyenkor csak rövidiek legyenek) **továbbítása minden más közleményt megelőz**. Utána következik a hadműveleti hír-váltás. **88. oldal**

Magántáviratok csak cseregtest-parancsnokságok engedélyével továbbíthatók.

Valamennyi híradóeszköz alkalmazásánál és használatánál számoljunk az ellenség (kémek) lehallgatásával. Különösen vonatkozik ez az alsó vezetés távbeszélő és minden fokú vezetés rádió-hírváltására. Ezenkívül, minthogy a rádióforgalom az ellenség részéről lehallgatható, zavarható, továbbá, mert a nagyobb teljesítményű rádióállomások felállítási helye bemérhető, a rádiót a sereghírrendszerben csak akkor használjuk, amikor ugyanazt a célt más híradó vagy összekötő eszközzel idejében elérni nem lehet.

A sereghírrendszerben — válságos helyzeteket kivéve — csak rejtjelezett rádióüzemet folytathatunk. Azonban válságos helyzetekben is csak a parancsnokok és a vezérkari főnökök rendelhetik el a nyílt rádióforgalmat.

Az alsó vezetésen belül — megbeszélte nyelvű, végső esetben pedig nyílt — rádióforgalomban továbbítjuk a harc- és a tűzvezetés, valamint a jelentőszolgálat fontos és sürgős parancsait és jelentéseit.

242. A magasabb parancsnokok szükség esetén **rádiótilalmat** rendeljenek el.* (* Teljes rádiótilalom, vagy rádiótilalom vételkézséggel.)

23. §. Összeköttetés és híradás a hadműveletek közben.

243. A hadműveletek közben való összeköttetés és híradás megszervezéséhez a szabályzat csak általános elveket ad; ezeket mindenkor a helyzet és a vezetés pillanatnyi követelményeihez igazítsuk.

244. A **felderítésben** elsőrendű fontosságú, hogy a vezető idejében kapjon híreket a kiküldött felderítő szervektől. Ezért fordítsunk nagy gondot az összeköttetés és a híradás gyors megteremtésére.

A hadászati felderítésre rendelt repülők rendszerint személyesen szóban, szükség esetén rádióon jelentenek; a harcászati felderítést végző repülők rádióon és személyesen szóban vagy ledobás útján jelentenek. A hadászati felderítésre rendelt gyors seregtestek összeköttetésre és híradásra elvileg rádiót, repülőt, páncélgépkocsit, motorkerékpárt alkalmazzanak.

A felderítő osztagok főleg vezeték nélküli műszaki híradóeszközökkel (rádió), továbbá személyi eszközökkel jelentsenek. A vezetékes híradóeszközök alkalmazása csak akkor célszerű és gazdaságos, ha a felderítő osztag sértetlen állandó vezetékek mentén nyomul elő.

A felderítő járőrök elvileg személyi eszközökkel jelentsenek.

245. **A biztosító szolgálatban** is szervezzük meg a biztosító csapatok és a biztosítandó részek között a gyors és megbízható összeköttetést és híradást.

A menetbiztosító csapatokkal való összeköttetés és híradás rendszerint személyi, vezeték nélküli (rádió, fénytávbeszélő) és kivételesen vezetékes műszaki híradóeszközökkel történik.

Egyszerű előőrsökkel, továbbá a táboriőrök és a főörs között rendszerint személyi eszközökkel (összekötő járőrökkel stb.-vel) tartjuk fenn az összeköttetést; a főörs, az előörstartalék, az esetleges önálló táboriőrök és a biztosítandó rész között vezetékes vagy rádióhíradást alkalmazhatunk.

246. **Csapatmozgásoknál** meg kell szerveznünk az összeköttetést és a híradást: az egyes oszlopokon belül az oszloprészek között és a különböző oszlopok között. **90. oldal**

Az egyes oszlopokon belül — az oszloprészek között — rendszerint személyi eszközökkel tartjuk fenn az összeköttetést. A hadműveleti egységek főmenet-vonalán — az előremenettel egyidejűleg — telepítsünk vezetékes híradást is.

A különböző oszlopok között személyi és vezeték-nélküli eszközökkel (rádióval, fénytávbeszélővel) tartjuk fenn az összeköttetést és a híradást. Több oszlopban történő menetnél — különösen áttekinthetetlen terepen — összekötő repülővel tájékozódhatunk az egyes oszlopok elért helyzetéről és tarthatjuk fenn közöttük az összeköttetést. Olykor célszerű, ha már előre elrendeljük az összeköttetésnek (hírváltásnak) bizonyos időpontokban vagy bizonyos terepszakaszok elérésekor való helyreállítását.

247. **Elhelyezésben** a harcészültség fokától és az elhelyezés tartamától függ az összeköttetés és a híradás megszervezése. A magasabb parancsnokságokat oly helységeken helyezjük el, amelyeknek jó útösszeköttetések és megfelelő állandó vezeték-hálózatuk vannak. A szállás (szállás csoport) parancsnokokat az elől járó parancsnokkal vezetékes távbeszélővel kössük össze. A szállásokon belül rendszerint személyi eszközökkel tartjuk fenn az összeköttetést.

248. **Harcban** az összeköttetésnek és a híradásnak célszerű megszervezése, zavartalan, megszakítás nélküli működése a siker egyik fontos feltétele. Merv szabályokat nem lehet felállítani. Csapatosten belül lefelé a mozgékonyabb vezeték nélküli és a személyi híradó eszközök alkalmazásának jelentősége általában növekszik.

Támadásban az alárendelt seregetest, illetőleg az egyes harccsoportok parancsnokságaihoz elvileg vezetékes híradást telepítsünk.

A vezetékes hírendszeren kívül meg kell szerveznünk a vezeték nélküli (rádió, fénytávbeszélő) hírendszert **91. oldal** is, még pedig: elsősorban a súlyterületen, valamint oly harccsoportokhoz, amelyek részére vezetékes híradást nem telepítettünk.

Védelemben az összeköttetés és a híradás tervszerűen alkalmazkodjék a védelmi rendszerhez és a védelmi tervhez. A vezetékes vonalakat szélességben és mélységben telepítsük; a híradás állandóságát a vezetékes összeköttetéseknek vezeték nélküli és egyéb eszközökkel történő kiegészítése útján biztosítsuk. A hírendszert az ellentámadás valószínű irányában is elő kell készítenünk.

24. §. Parancsok, jelentések és közlések továbbítása.

249. Parancsok, jelentések és közlések továbbítására mindig az adott esetben legcélszerűbb, leggyorsabb, de a mellett megbízható összekötő eszközt kell választanunk.

250. **A jelentésközvetítő állomás célja:** az alárendeltek írásbeli vagy szóbeli jelentéstételének megkönnyítése; a parancsot (jelentést) vivők útjainak megrövidítése, továbbá az, hogy a parancsokat gyorsabban továbbíthassuk.

Felállítása központiasan fekvő útgőcpontokon célszerű akkor, amidőn a közvetlen alárendeltek a parancsnokságtól nagy távolságban működnek (pl. földi felderítés részére). Legyen könnyen megtalálható. Felállítási helyét közölni kell az alárendeltekkel. Szükség esetén közelében repülőledobó helyet is létesítsünk.

A jelentésközvetítő állomást a helyzetről teljesen tájékozott tiszt vezesse. Ismerje az alárendeltek működési irányait. Esetleg megbízást kaphat a befutó jelentések összefoglaló feldolgozására is. **92. oldal**

Az állomás rendelkezék megfelelő parancs- (jelentés) közvetítő közegekkel, továbbá szükség esetén megfelelő fedezettel is. A telepítő parancsnokság vezetékes vagy rádióösszeköttetésben álljon a jelentés közvetítő állomással.

251. **A ledobó hely.** Repülőekkel rendelkező parancsnokságoknak állandóbb jellegű ledobó helyet kell kijelölniük és berendezniük a légi ténykedés elrendelésével egy időben. Ezt a ledobó helyet a közelükben telepítsék és lássák el állandó személyzettel és híradóeszközökkel.

Harcban minden parancsnokság, osztályparancsnokságtól felfelé, a saját repülőnek ledobó helyet kérő jelére rögzítsen és jelezzen ledobó helyet mindenkori harcálláspontján vagy annak közelében.

V. FEJEZET.

Csapatmozgások.

25. §. A csapatmozgások általában.

252. Mozgóháborúban nagy és döntő eredményeket csak, akkor érhetünk el, ha a **csapatmozgásokat** nagy és kis viszonyokban egyaránt gyorsan és meglepően hajtjuk végre, s a csapatot mégis jó erőállapotban vetjük harcba.
253. A csapatmozgás lehet **menet** vagy **csapatszállítás**. Az előnyösebb csapatszállítás azonban nem mindig lehetséges; az ellenség közelében ezért a menet a gyakoribb.

26. §. A menetek általában.

254. A nagy eredmények egyik fontos előfeltétele a nagy menetteljesítmény. Erre az edzés és a szigorú menetfegyelem képesít.
255. A menetek megszervezése elsősorban attól függ, hogy mily mértékben kell ellenséges behatással számolnunk. Ha ez a földön nem várható, akkor az ember és anyag kímélése lép előtérbe; a csapat az úthálózat teljes kihasználásával fegyvernemekre és egységekre tagolva meneteljen. Ellenséges légi behatással **94. oldal** azonban még ekkor is számoljunk. A menet folyamatosságának biztosítására ilyenkor is küldjünk ki kis elővédet.
- Ha azonban ellenséges földi erőkkel való összeütközés várható, akkor a harcra készség a fontos. Ez vegyes oszlopok (csoportok) képzését és külön biztosító rendszabályok alkalmazását teszi szükségessé.
256. Az erőltetett menet a menetteljesítmények fokozása valamely fontos cél érdekében (kedvező harcászati helyzet kihasználása, döntő harcokhoz idejében való beérkezés, üldözés, stb.).
- Erőltetett menetnél nem az ütemet gyorsítjuk, hanem a menetidőt hosszabbítjuk meg. Ilyenkor a csapat jobb élelmezéséről is gondoskodjunk.

27. §. A menetek tervezése.

257. A menetek tervezésének alapja az általános helyzet, a vezető szándéka és az úthálózat.
- A menettervezés a menetcélnak idejében és harcra kész állapotban való elérését eredményezze. A szélességben és mélységben tagozódó menetcsoportosítás könnyítse meg a harcba lépést és legyen súlya.
258. A vezető állapítsa meg a menetcélokat szándékának megfelelően.
259. A menetekhez **menetoszlopokat** alakítunk, melyeknek menetvonalakat vagy menetsávokat utalunk ki. Az oszlopparancsnok oszlopát a helyzethez (légi veszélyeztetéshez is) és a terephez mérten a párhuzamos utak kihasználásával — esetleg már kezdettől fogva — több kisebb oszlopra is oszthatja. Ilyenkor menetoszlop helyett menetcsoportról beszélünk. A menetcsoport képzéséhez —ha menetsávokat nem rendeltek el — az oszlopparancsnoknak a szomszéd menetoszlop menetvonaláig terjedő térköz fele áll rendelkezésére. **95. oldal**

A szélesebb menetszortosításban való menetelés a csapatot kíméli, a harcászultségeét növeli, de a vezetést megnehezíti. Az oszloprendszer szélessége legyen összhangban az oszloprendszert alkotó egységek várható harcászterjedésével; az összeköttetést (híradást) gondosan szervezzük meg. A parancsnok harcba lépés előtt idejében gondoljon zömének a súlyterületen történő összevonására.

Hosszú oszlopok alakítása megkönnyíti a vezetést, de csökkenti a harcászultségeét és a rejtözési lehetőségeét. Hosszú oszlopoknál néha célszerű a szándékolt harcászortosításnak megfelelőleg vegyes fegyvernemekből képezett csoportokat egymás mögött nagyobb távözökkel meneteltetni.

260. A **menetvonalak** megválasztásánál főleg az utak minősége mértékadó.

A térkép adatai nem mindig kielégítőék, ezért I— ha lehet— a menetek elrendelése előtt szemrevételezzük az úthálózatot.

Minél nagyobb az egy oszlopban menetelő egység, annál jobb utat utaljunk ki számára. Sokszor jobb, ha kerülővel is, de úton menetelünk. Terepen át csak akkor meneteljük, ha a helyzet (ellenséges repülőék, tűzéség) erre kényszerít.

261. Az egyes oszlopok **csapatrendjének** meghatározására mértékadóék: az oszlopok feladata a saját szándék keretében, a helyzet, a biztonság követelményei, a harcásztség és az útviszonyok.

Az oszlopok parancsnokát és csapatrendjét a hadműveleti egység parancsnoka határozza meg; az oszlopokon belül a biztosító csapatok és a főcsapat csapatrendjét az oszlop parancsnokok állapítják meg.

A hadműveleti egység parancsnoka elvileg csak 96. oldal abban az esetben oszlopparancsnok, ha a hadműveleti egység — egészen kivételesen — egy oszlopban menetel. A hadsereg- és a hadtest közvetlen alakulatok a helyzet és az alakulatok jellege szerint vagy külön, vagy az egyes hadműveleti egységekre felosztva menetelnek.

262. A **menetrend** meghatározására — a kötelekek lehető megóvásával — elsősorban a harcászultság a mértékadó.

A főcsapat menetrendjét az oszlopparancsnok, a biztosító csapatok menetrendjét pedig rendszerint azok parancsnoka határozza meg, de az oszlopparancsnok is meghatározhatja,

263. A menetoszlop **csapatoszlop** vagy (és) **vonatoszlop**. A seregvonatnak a harcban nélkülözhetetlen részeiből a seregtesten belül rendszerint még külön **harclépcsőt** is képezünk.

264. A **csapatoszlopba** sorolnak az összes csapatok és a csapat vonatnak egy része.

A csapatoszlopon kívül, külön menetelnek a szaklégvédelmi alakulatok, a híradó csapatnak építő részei és általában az oszloppal gazdaságosan együtt haladni nem tudó (pl. gyorsabban mozgó) alakulatok.

A **főcsapat** élén rendszerint páncéljárművek elhárítására szolgáló fegyverek (lövegek), csapatárkász osztatok (utászok), a híradó csapat szükséges részei és valamely erősebb gyalogsági csapatrész menetel. A tűzéség zömét akkor soroljuk a gyalogság zöme elé, ha a tűzéség biztonsága megengedi, idejében való harcba vetése pedig megköveteli. Menetszort képzésénél rendszerint a tűzéségeét is felosztjuk a (legalább zászlóalj erejű) menetoszlopokra, az útegeket azonban ilyenkor se bontuk meg.

Az oszlopparancsnok elvileg az elővédnél meneteljen.

265. **Hátmenetnél** a menetrend általában fordított sorrendű 97. oldal, mint az előremenetnél. Ameddig az ellenséggel való összeütközés lehetséges, a parancsnokok csapataik végen meneteljenek.

266. A **csapatvonat** beosztása:

A csapatok ütközetvonata elvileg a csapatoszlopban az illető zászlóalj (osztály) végen menetel. Zászlóaljnál (osztálynál) kisebb, de önálló, valamint a kikülönített

alakulatok ütközetvonata — ha másként nem rendelkeztek — az illető alakulat végén menetel.

A csapatlovasság ütközetvonata az egyik (rendszerint a legerősebb) oszlop főcsapata tüzésrészének ütközetvonatához csatlakozik.

A biztosító csapatok ütközetvonata — ha az elővéd legalább zászlóalj erejű — az elővéd végére, egyébként a főcsapat élzászlóalja ütközetvonatának élére sorol.

Ha a helyzet a csapat fokozott mozgékonyágát követeli meg, az ütközetvonatot kivételesen oszloponként a csapatoszlop végén egyesíthetjük. Csapatához való mielőbbi felzárkózását azonban szorgalmazni kell. Hátramenetnél egyesítve a csapat előtt küldjük hátra.

A lovasságnál az ütközetvonat rendszerint oszloponként egyesítve a csapatoszlop végén vagy külön menetel.

A csapat eleségvonata rendszerint, a málhavonat pedig elvileg — a csapatok menetrendje szerint egyesítve — a seregvonaton belül menetel.

Ha ellenséges földi behatástól nem kell tartani, az egész csapatvonat a csapatnál maradhat.

Magasabb parancsnokságok törzsének Járművei közül az ütközetvonathoz tartozók az egyik oszlop főcsapatának végén valamely ütközetvonatrész végére sorolnak. Gépkocsizó járművek közül azok, melyek a vezetés szempontjából feltétlenül nélkülözhetetlenek, az elővéd és a főcsapat között menetelnek. Egyéb járművek a seregvonathoz tartoznak. **98. oldal**

267. Ha harcra van kilátás, a seregvonat részeiből **harclépcsőt** képezünk, amely külön parancsnok vezetése alatt kövesse a csapatoszlopot. A harclépcsőbe besorolhatók a lőszer, élelmet és műszaki anyagot szállító kocsioszlopnak, valamint az egészségügyi oszlopnak részei, hadihídoszlopok és amire a viszonyok szerint még szükségünk van.

268. A **vonatoszlop** a csapatoszlopot (harclépcsőt) olyan távolságra kövesse, hogy folyékony menete biztosítható; rendszerint azonban nappal is a csapatoszloptól függetlenül — a seregtest-parancsnok intézkedései szerint — önállóan menetel. Szükség esetén a vonatoszlop alkosson vonatcsoportokat. A seregvonat gépkocsizó részei mindig külön meneteljenek.

269. A csapatok és a vonatok a szabályzataikban megszabott **menetalakzatban** menetelnek. Az ellenséges légi felderítés és légi támadások megnehezítése céljából, és ha a helyzet megengedi, bármilyen más alakzatot is használhatnak, ha ez nem csökkenti a menetgyorsaságot.

Nyílt terepen, ellenséges repülő elleni védekezés céljából — ha a helyzet megengedi — a rendesenél nagyobb **távközöket** iktassunk az egyes egységek közé. Célszerű, ha ezt az oszlopparancsnok már előre szabályozza (pl. „Másfélszeres oszlophosszak felvehetők!” vagy „Menettávközök megkétszerezhetők”).

A szabványos távközöktől való eltérést — az ellenséges légi behatáson kívül — az időjárás, a napszak és a terep is szükségessé teheti.

270. A menetek tervezésére alapvető jelentőségű az út hosszának és a menetidőnek, azaz a **menetteljesítménynek** pontos kiszámítása. A menetteljesítményt a csapat erőállapota, az út minősége, a terep, az időjárási viszonyok és a napszak befolyásolják.

Elvileg átlagos menetteljesítményekkel számolunk. Ha azonban a helyzet úgy kívánja, követeljünk fokozott **99. oldal** menetteljesítményt. Erősen tagolt hegyes vidék, mély talaj, rossz utak a menetteljesítményt csökkentik. Tartós eső, hófúvás, fagy vagy nagy hőség a menetsebességet felére is csökkentheti.

Éjjel jó utakon a menetteljesítmény majdnem ugyanaz, mint nappal. Ha azonban az utak rosszak vagy az éjszaka nagyon sötét, a menetteljesítmény erősen csökken.

271. Hogy a meneteket milyen **napszakban** hajtsuk végre, arra nézve a feladat, a helyzet, a meglepési szándék, a várható ellenséges légi behatás, a terep nyújtotta rejtőzési lehetőség, az időjárás és a csapat erőállapota határoz.
- Minél nagyobb az ellenség légi fölénye, annál többet kell éjjel menetelnünk. A vonatoszlop — a harclépcsőt kivéve — elvileg éjjel meneteljen.
272. A **gyülekezés** módjára a menetelő kötelék ereje, az elhelyezés, a harcászati szempontok és a csapat kímélése mértékadók.
- Elvül szolgáljon, hogy a gyülekezés rejtve, a menetvonal mentén (közelében), a menetirányban legyen. A besorolás a legrövidebb úton, menetalakzatban történjék, hogy az oszloprészek a menetet folyékonyan folytathassák. A besorolás helyét és idejét az a parancsnok határozza meg, aki az oszlop menetrendjére intézkedett.
- A besorolás ellenőrzésére célszerű vezérkari tisztet (segédtisztet) kirendelni.
273. Az **elindulás** órája a feladattól, a helyzettől, az előző és a továbbiakban szándékolt menetteljesítményektől, az időjárástól, az évszaktól és a csapat erőállapotától függ. Kevésbé megerőltető, ha a csapat az elhelyezési körletét sötétségben hagyja el, mintha sötétségben érkezik új elhelyezési körletébe. **100. oldal**
- Az indulási időpont az oszlop főcsapatának élére vonatkozik.
274. **Pihenők.**
- a) Körülbelül félórával azután, hogy valamely oszlop (oszloprész) vége az elindulás helyét elhagyta, kilépésre, a ruházat, felszerelés és nyergelés megigazítására az oszlop (oszloprész) parancsnoka általában 10 percnyi rövid pihenőt rendeljen el.
- A rövid pihenőt később szükség szerint megismételhetjük.
- Kisebb oszlopoknál a rövid pihenőt az egész oszlop egyidejűleg tartja. Hosszú oszlopok csapattestenként és vonatrészenként pihennek anélkül, hogy a következő csapatok menetét akadályoznák. Rövid pihenő közben a csapatok és a vonatok — rejtőzve — menetoszlopban maradnak.
- b) A hosszú pihenő célja a fáradtság kipihenése, esetleg étkezés és a helyes viszonyok helyreállítása az oszlopok között.
- A hosszú pihenőt nagyobb viszonyokban egy időben, csoportonként felzárkózva, különböző helyen rendeljük el. A pihenőt tartsuk az útvonalhoz közel, rejtőzésre alkalmas terepen, víz közelében. A hosszú pihenő helyét — hacsak lehet — előre szemrevételezzük.
- A hosszú pihenőt rendszerint a menet nagyobbik fele után tartjuk. Tartama legalább egy óra, étkezéssel két óra. Nehezebb viszonyok között a hosszú pihenő megisméltése szükségessé válhat.
275. Ha a helyzet megengedi, könnyítsük meg a gyalogság menetét a málha szállításával és más módon is. **101. oldal**

28. §. A menetek elrendelése.

276. A meneteket úgy **rendeljük** el, hogy a csapatok, a vonatok és az intézetek a maguk előkészületeit elhamarkodás és a pihenőre rendelt idő csorbítása nélkül megtehessék, menet közben pedig ne adódjanak felesleges súrlódások.
- A menetelőképzés mértékét a helyzet és az indulásig rendelkezésre álló idő szabja meg.
- A menet előkészítése rendszerint a felderítésre és a biztosítása, a légvédelem megszervezésére, elül lévő fontos terepszakaszok gyors elfoglalására, a menet közben szükséges összeköttetés szabályozására, utak szemrevételezésére, kijavítására, megjelölésére, pihenőhelyek megállapítására, az anyagi ellátásra, előfogatok biztosítására, stb-re terjed ki.

Valamely alakulat akkor menetkés, ha az összes előkészületeit a menetre megtette.

Ha valamely alakulatot külön gyorsan kell menetkés állapotba helyezni, akkor riadót rendelünk el.

277. A legközelebbi eligazítást rendszerint a hosszú pihenő helyének vagy a mentcélnak az elérésekor tartjuk.
278. A **hadseregparancsok** a hadtestnek, a **hadtestparancsnok** a hadműveleti egységeknek feladatot (menetcélt) ad, egyben kiutalja a menetterületeket (menetsávokat). Ha több hadműveleti egység egymás mögött menetel, ne egyesítsük őket egy oszlopba, hanem egymás mögött, önállóan meneteltessük.

A **hadműveleti egység parancsnoka és az alsó vezető elrendeli** a menet végrehajtását.

279. A **menetintézkedést** úgy adjuk ki, hogy az alparancsnokok rövid kiegészítő parancsokkal beérhessék. Rendszerint az alábbiakat tartalmazza:

tájékoztatás, szándék; 102. oldal

a felderítésre tett intézkedések lényegére;

oszlopképzés, parancsnoklási viszonyok, az egyes oszlopok csapatrendje (menetrend), feladata, menetvonala (menetsávja), menetcélja, az indulás helye és ideje (besorolás), külön menetelő részek mozgásának szabályozása, összhang több oszlop között;

a biztosításra vonatkozó intézkedések;

az előőrsök bevonása;

bosszú pihenő (helye, tartama, szemrevételezése);

légvédelem;

a parancsnok tartózkodási helye (időmegjelöléssel);

az összeköttetés és híradás;

intézkedés a vonattal (egyesítés, besorolás);

anyagi ellátás;

a menet megkönnyítésére vonatkozó intézkedések (málha szállítása);

a menet előkészületek (útszemrevételezés, menetvonalak berendezése);

a legközelebbi eligazítás.

280. Szükség esetén a menetintézkedést előzetes értesítés előzze meg, amely az elindulás körülbelüli óráját és a legszükségesebb előintézkedéseket (szemrevételezést, felvételezéseket, stb-t) tartalmazza,

29. §. A menetek végrehajtása.

281. A menetek helyes és súrlódásmentes végrehajtásának alapja a **menetfegyelem**.

282. A menetoszlop azon az útrészen (az út egyik vagy mindkét szélén) meneteljen, amely a menetelésre és a rejtőzésre a legalkalmasabb. Az oszlop mélységének megrövidítésére gyakran célszerű, ha a gyalogságot az út egyik szélén vagy — ha az jól járható — az utat kísérő mellékterepen, a járműveket (tüzérséget) vele egy magasságban az úttesten meneteltetjük. 103. oldal

SZÁVAZAT

gépjárművek, lovasok, kerékpárosok közlekedhessenek. Ezért az alosztályparancsnokok felelősek.

283. Ha a menetoszlop mellett más csapatot akarunk előrevonni, a keresztezések elkerülése végett el kell rendelnünk, hogy az a menetoszlop melyik oldalán haladjon.

A sorrendből való előrevonást (megállítást) csak az oszloprész-parancsnok rendelheti el; előzni — a hírvivő közegeken kívül — elvileg csak a légvédelmi és műszaki (híradó) csapat járműveinek szabad.

284. Ha oszlopok találkoznak, balra térnek ki egymásnak.
Ha kitérni nem lehet, a visszafelé menetelők az előnyomulóknak, vonatok a csapatoknak adnak elsőbbséget. Egyébként a rangban idősebb parancsnok határozza meg, hogy melyik oszlop haladjon el előbb.
Ha két oszlopnak gyorsan kell valamely keresztezés pontján áthaladnia, akkor ezt tömör alakzatban, osztályonként vagy alosztályonként felváltva, gyorsított ütemben hajtják végre.
285. A menetirányban való **összeköttetésre** nagy gondot fordítsunk.
Különösen fontos, hogy a főcsapat éle sohase veszítse el az összeköttetést az elővéd végével, de a főcsapaton belül is gondoskodjunk arról, hogy minden csapat az előtte lévővel állandóan fenntartsa az összefüggést. Ezért az oszloprész-parancsnokok felelősek.
A menetirányban való összeköttetés fenntartására az elővéd egyes részeinek, valamint a főcsapat élen és a főcsapatban egymást esetleg nagyobb távkozókra követő egyes részek élén menetelő alosztályparancsnokok — egymást látótávolságra követő — összekötő honvédpárokot iktatnak közbe. Nehéz viszonyok között — különösen az elővéddel való összeköttetés **104. oldal** fenntartására — a hátsóbb oszloprész parancsnoka lovasított tiszteket vagy gépkocsikat, kerékpárosokat alkalmazzon.
Eltévedést okozható útkeresztezéseknél és útelágazásoknál az elül menetelő oszloprészek összekötő közegeket hagyjanak vissza.
Ha egyes oszloprészek a menetvonalról oldalt kiválnak, akkor a kiválást elrendelő parancsnok egyidejűleg értesítse az utána következő osztag parancsnokát is, hogy ez a helyes útirányt betarthassa.

30. §. Éjjeli menetek.

286. **Az éjjeli menet** a csapat erejét fokozottabb mértékben veszi igénybe.
Éjjel csak jó vagy előre szemrevételezett utakon lehet fennakadás nélkül menetelni. Gyakran célszerű vezető alkalmazása.
A menetoszlop összefüggésére és a menet közben szükséges összeköttetésre különös gondot fordítsunk.
Célszerű a hosszú pihenő helyett több rövid pihenő beiktatása.

31. §. Menetek különleges terepen.

287. **Sűrűn művelt lapályon** nehéz az áttekintés, a tájékozódás, ezért fontos az állandó és fokozott harckészültség.
Mivel az utakon kívül néha korlátozott a járhatóság, az úthálózatnak elsőrendű jelentősége van a menetek tervezésére.
A fokozott harckészültség megköveteli a sok kis oszlop képzését. Erre az ellenség közelében már kis egységeknél is szükség van. Az erőket azonban ne osszuk el valamennyi oszlopra egyformán, hanem a **105. oldal** főerőt valamely úton vagy közel egymáshoz vezető útvonalakon tartjuk együtt.
A fokozott harckészültség követelménye szabja meg az oszlopok csapatrendjét is.
A lovasság alkalmazásánál legyünk figyelemmel arra, hogy mozgásszabadsága a terepen néha korlátozott.
Jó időben és műutakon a kerékpárosok és a páncélgépkocsik jelentősége fokozódik.
Utász- (csapatárkász) osztagokat — ha előreláthatólag szükséges, hadihídanyaggal — gyengébb oszlopokhoz is osszuk be.
Az összeköttetésre és a híradásra fordítsunk fokozott gondot. A menetirányban átfutó, igénybe nem vett utakra küldjük járőröket, páncélgépkocsikat. Az előnyomulás

terepszakaszonként (harántúttól harántútig) történjék, újraindulás óra szerint. Az összeköttetést harántutaknál főleg repülővel, egyszerű fényjelekkel állítsuk helyre. Távjelzés (tornyokról, fákról, stb-ről) gyakran nagy távolságra is előnyösen használható.

288. **Hegységben**, főleg magas hegységben, a menetek tervezésére az úthálózatnak különös fontossága van.

Már kezdettől fogva vegyük fel a harcászati szándékunknak megfelelő menet csoportosítást, mivel az erők későbbi eltolása elkészik, vagy nem lesz végrehajtható.

Biztosítsunk az oszlopoknak nagyobb önállóságot; ehhez képest állapítsuk meg csapatrendjüket is.

Elvileg minden (legalább zászlóalj erejű) oszlop kapjon tüzérseget; a tüzérség zömét ne osszuk be nagyon elül. Az oszlopokat műszaki (híradó) alakulatokkal is lássuk el. A völgyben előnyomuló oszlopokhoz célszerű hadihídószlopok részeinek beosztása is.

A menetidő megbízható kiszámítása nehéz. Általános támpontul szolgáljon, hogy nagyobb magasságkülönbségeknél 106. oldal, természetes utakon a vízszintes távolságra kiszámított menetidőhöz minden 300 m emelkedésre és minden 500 m ereszkedésre egy óra késedelmet számítsunk hozzá. Olykor a menetidőt hegységhez szokott emberek tapasztalatai alapján csak becsléssel állapíthatjuk meg.

A menet többnyire terepszakaszon kint történik. A szabványos távközüket gyakran megnagyobbítjuk, hogy a torlódásokat elkerüljük.

Rövid pihenőket különösen emelkedések előtt és után, azonkívül hosszabb emelkedések közben is iktassunk be.

Hosszú pihenőt tartunk gyakrabban (rövidebb időtartammal). Ez megengedi az oszlopoknak helyes viszonyba való jutását is.

Az összeköttetésre és a híradásra nagy gondot fordítsunk.

Az oszlopok nehéz ellátása miatt minden oszlopnak anyagi függetlenítése is fontos.

32. §. A csapatszállításra általában.

289. **A csapatszállítások** célja seregtestek (csapatok) felvonulása, gyülekeztetése, eltolása egyik hadszíntérről vagy helyről a másikra, szétvont erők gyors egyesítése, elül lévő fontos pontok elfoglalása, nagyobb tartalékok eltolása, siker kiaknázása, gyors visszavonulás, stb.

290. A szállítás **nemei**: szállítás vasúton, gépkocsin, vízen és egyéb szállítóeszközökkel (kocsi-, légi-, drótkötélpályán történő, stb. szállítás).

A csapatszállítás végrehajtását lényegesen befolyásolja a biztonság és az ezzel kapcsolatban szükséges harckészültség mértéke. 107. oldal

A szállítóvonal földi és légi ellenséges megfigyelés elől lehetőleg rejtve legyen. A szállítást, főleg a kirakást általában éjjel végezzük.

A csapatszállításokat lehetőleg biztosított területen hajtsuk végre; ha ez nem lehetséges, akkor az egész szállítási területet vagy az egyes szállítmányokat (szállítási vonalat) mind külön biztosítsuk. A biztosítás a III. Fejezet elvei szerint történjék. A légvédelem igen fontos.

A nem teljesen biztosított kirakóterület biztosítására (leplezésére) a szállítandó seregtest parancsnoka vagy már megfelelően előre utasítja az első szállítmányokat, vagy ezekkel a szállítmányokkal — amennyiben nem intézkedhetik maga a helyszínen — vezérkari tisztet küld előre, aki a biztosítást a helyszínen észlelt viszonyok szerint átruházott hatáskörben elrendeli.

291. Az erőltetett szállítás nem ütemgyorsítást jelent, hanem a szállítási idő meghosszabbítását a csapatok és a szállítóeszközök pihenésének rovására.

292. A csapatszállítás meglepő és zavartalan végrehajtásának fontos feltétele a titoktartás. A szállítás irányát, végcélját, valamint a szállítandó csapat erejét és csapatrendjét csak azok tudják meg, akiknek erre okvetlenül szükségük van.
293. A szállító eszközök kiválasztásánál vegyük mindig számításba a helyzetet, a távolságot, a szállítandó erőt és a rendelkezésre álló időt.
Elvileg a leggyorsabb, egyenlő gyorsaságnál a kényelmesebb és gazdaságosabb szállítást alkalmazzuk, esetleg többféle módot egyidejűleg. Ha kevés a szállító eszközünk és az idő sürget, a csapatnak csak egyik részét szállítjuk, vagy pedig a csapat az út egyik részét gyalogmenetben, másik részét szállítva teszi meg. **108. oldal**
294. A csapatszállítás tervezésének alapja a pontos szállítási számvetés, amely meghatározza a szállítási feladatot (mi, hová, mikor szállítandó), a rendelkezésre álló eszközöket (mi, hol, mikor áll rendelkezésre), a szállító eszközökben való hiányt vagy többletet és a következtetést a szándékolt szállításra vonatkozólag (a szállítás végrehajtható e, vagy sem, vagy csak az adott feltételek módosításával). Mindig a szállítónál legkedvezőtlenebb részét kell számításaink alapjául venni; olykor kerülő úton hamarabb érünk a célhoz.
295. Ha a szállítandó csapatok a rendeltetési helyen valamely más parancsnokság alá kerülnek, a szállítandó csapatok parancsnoka idejében jelentkezzék az új parancsnoknál.

33. §. Csapatszállítás vasúton.

A) Általános elvek.

296. A **vasúti szállítást** elvileg nagy tömegeknek (minden fegyvernemnek) nagy távolságra történő gyors szállítására alkalmazzuk. Előnye, hogy a szervezetszerű egységek a szállítás alatt leginkább együtt tarthatók. Hátránya, hogy az előkészítés, a berakóhelyen való gyülekeztetés, valamint a be-és kirakás sok időbe kerül. Ez az időszükséglet egy hadtestnél körülbelül 3—5 nap, egy hadműveleti egységnél, pedig 1—3 nap. Ez az idő kisebb távolságokon a szállítási időt is magában foglalja.
A vasúttól rendkívüli teljesítményt általában csak rövid időre lehet megkívánni.
Ha az üres gördülőanyag, azonkívül a mozdonyok és a személyzet a csapat elhelyezési körletében vagy annak közelében már rendelkezésre állnak, akkor az előkészítés ideje lényegesen megrövidül (6—12 óra). **109. oldal**
A vasúti szállítás előnye a seregtesteknél csak nagyobb távolságokon érvényesül. Egy hadtest vasúti szállítása általában csak 70—80. egy hadműveleti egységé, pedig csak 50—60 km-en felül gazdaságos.
Kisebb kötelékeknek rövid távolságokra történő szállításánál is mindig mérlegeljük, hogy a gyalogmenet — esetleg gépkocsin való szállítással egybekötve — nem vezetne-e gyorsabban célhoz. Néha — kisebb viszonyokban — a gyalogságnak vasúti szállítása és valamennyi lovasított fegyvernem menetelése a célszerű.
297. A nagyobb mértékű vasúti szállítást, mely több vonatból áll, **szállítási sorozatnak** nevezzük.
Az egy vonatba berakott csapat a **szállítmány**. Titoktartás és kölcsönös gyors megértés céljából hadműveleti egységenként — szállítási sorozatonként — a szállítmányokat álnévvel jelöljük meg. Minden egyes szállítmány külön számot kap.
Minden szállítmányban a rendfokozat (rang) szerint legidősebb katonaaállományú parancsnok a **szállítmányparancsnok**.
298. A szállítási sorozatokon belül a szállítás sorrendjére elsősorban a hadműveleti helyzet a mértékadó. Amennyiben ezzel összeegyeztethető, a katonai vasúti hatóságok javaslatát is vegyük figyelembe.

A csapat szállítás közben tartózkodják a vasúti végrehajtó szolgálatba való minden beavatkozástól.

B) Vasúti szállítások tervezése és elrendelése,

299. A vasúti szállításokat elvileg a fővezérség rendeli el; ezt a hadiforgalom főnökével utasítás alakjában közli, a szállítandó egységet pedig utasítja, hogy irányítási adatait a központi szállításvezetőségnek adja tudtul.

A fővezérség a hadiforgalom főnökének szállítási 110. oldal terve alapján kiadja a szállítandó csapatok előljáró parancsnokának a szállítási parancsot. A szállítandó csapatok előljáró parancsnoka a katonai vasúti hatóságokkal közli a berakás, a szállítás, a kirakás sorrendjére és helyére vonatkozó hadműveleti követelményeket és kívánalmakat.

A vasúti szállítás részleteit, vagyis az irányítást a katonai vasúti hatóságok dolgozzák és adják ki.

A központi szállításvezetőség a hadiforgalom főnökének utasításai és a szállítandó seregtest (csapat) által megküldött irányítási adatok alapján végrehajtja az irányítást és ellátja a szállítandó csapatokat a szükséges irányítási segédletekkel.

Nagyobb szállításoknál a hadsereg-, illetőleg a hadtestparancsnokság a központi szállításvezetőséghez (vasúti szállítási kirendeltségekhez) a szükség tartamára összekötő vezérkari tisztet rendel ki.

Kisebb szállításokat a seregtest-parancsnokság az illetékes vasútvonal parancsnokságtól igényeljen.

300. Az előkészületek mielőbbi végrehajtása céljából a szállítandó csapat előljáró parancsnoksága a szállítási parancsot megelőzően rendszerint **előzetes értesítést** ad ki, amely általában tartalmazza:

a tájékoztatást; az elszállításra kerülő köteleket és csapatrendjét; a szállítás kezdetét; a berakókörzetet (vasútállomásokat); a szállításszabályozók, szállásszabályozók és szálláscsinálók kirendelését (jelentkeznek hol, mikor?); ezek felszerelését és anyagi ellátását; egyéb rendszabályokat (híradás, anyagi ellátás, munkaerő stb.),

Az előzetes értesítést az érdekelt alakulatok, a szállásszabályozó- és a szállításszabályozó tisztek kapják. 111. oldal

301. A **szállítási parancs**, melyet a fővezérség szállítási parancsa alapján az előljáró parancsnok ad ki a szállítandó csapatnak, általában az alábbiakat tartalmazza:

- az általános tájékoztatást, a parancsnok szándékát;
- az elszállításra kerülő köteleket és csapatrendjét;
- a szállítási sorrendet; a szállítmányparancsnokokat;
- a berakó körzetet (vasútállomásokat); a berakáshoz való beérkezést (menet, gyülekezés);
- a berakást (irányítási segédlet szerint);
- a berakás idejét (élszállítmányok indulását, a továbbiak milyen időközökben);
- az álnevet;
- a szállásszabályozók és a szálláscsinálók kirendelését;
- a szállításszabályozók kirendelését (egységesen vagy berakóállomásonként);
- a felderítésre tett intézkedéseket;
- a biztosítást és a légvédelmet;
- a parancsnokság és a szállításszabályozó (vezérkari) tiszt és esetleg a kirakási területen lévő új parancsnok tartózkodási helyét;
- a kirakás utáni elhelyezést, a csoportképzést, a feladatokat;
- az összeköttetést és a híradást;
- a visszamaradó személyzetet;

az anyagi ellátást.

A szállítási parancsot az érdekelt csapatok, vonatok és a szállításszabályozó (vezérkari) tisztek kapják, az őket érdeklő mértékben. A csapatoknak kiadandó parancs legyen rövid; fontos a titoktartás. 112. oldal

C) Vasúti szállítások biztosítása.

302. Az ellenség légi felderítése ellen fokozott rejtőzéssel védekezzünk, hogy a vasúti szállításokkal szándékunkat el ne áraljuk. A be- és kirakóhelyeket tagoljuk szét: a meneteket a vasúti állomásokból és az; állomásoktól csak kis osztagokban hajtsuk végre; a be- és kirakó állomásokon a csapat ne tömörüljön; éjjel az állomásokat, a pályát és a vonatokat — amennyire ezt a forgalom biztonsága megengedi — sötétítsük el, nappal az állomást és környékét esetleg ködösítsük, de ne áruljuk el ezzel szándékunkat.

A vasútvonal be- és kirakó állomásait és fontos műtárgyait erős légvédelemmel biztosítsuk. A szállítandó csapat ezt saját légvédelmi tűzfégyvereivel egészítse ki.

303. Az ellenség földi behatásával szemben is biztosítanunk kell a szállítónalakat, a műtárgyakat, a kirakó területet, stb-t. Erre páncélvonatokat vagy szükségszerűen védett vonatokat is alkalmazunk. Azonkívül minden szállítmány legyen megfelelően harcra kész.

Ha valamely csapatot nem biztosított, veszélyeztetett területen szállítunk, a szállítmányparancsnok gondoskodjék arról, hogy a csapat a berakás, a szállítás és a kirakás közben egyaránt azonnal is harcra léphessen.

34. §. Csapatszállítás gépkocsin.

A) Általános elvek.

304. A **gépkocsin való szállítást** a csapatoknak felső sorban gyalogságnak, műszaki csapatoknak) főképen gyors harcászati eltolására alkalmazzuk és csak ritkábban 113. oldal — ha megfelelő számú gépkocsi áll rendelkezésre — egész seregtesteknek hadászati eltolására.

A gépkocsin való szállítást főleg ott alkalmazzuk, ahol hiányzik a vasút, de jó az úthálózat. Egyes esetekben a vasúti szállítás meghosszabbítására vagy kiegészítésére is alkalmazhatjuk. Ez esetben a gépkocsin való szállítást a hadiforgalmi szervek vezetik.

A gépkocsin való szállítás előnye, hogy kevésbé kötött, mint a vasúti szállítás. Hátrányai: a személyzet és az anyag gyors elhasználódása miatt korlátozott teljesítőképességű; a szállítandó egységeket nagyon széttagolja.

A gépkocsin való szállítás általában akkor gazdaságos, ha a szállítandó egység egy napi gyalogmeneténél nagyobb távolságra történik. Kisebb csapatköteléket gyakran rövidebb távolságra is szállítunk.

Elvileg törekedjünk arra, hogy a csapattal mindazt szállítsuk, ami a harc megvívásához szükséges. Lovakat és járműveket csak a legszükségesebb mértékben szállítsunk. A csapat nem szállítható része a gyaloglépcső; ezt vasúton is utána küldhetjük.

305. A **szállítás vezetője** a szállított csapatnak (egésznek) parancsnoka.

A **szállítás műszaki vezetője** a szállítást végrehajtó legidősebb gépkocsioszlop- (gépkocsizó vonat-), nagyobb szállításoknál a gépkocsizó vonatcsoportparancsnok.

Szállítónal parancsnok a berendezett szállító-vonal parancsnoka.

A **szállítási sorrend (menetrend)** összeállítására a helyzet, a feladat (harcászati követelmények a rendeltetési helyen), a biztonság, a szállítás műszaki és ellátási követelményei mértékadók.

Elvileg tartsuk együtt a szállítandó csapat kötelékeit, amennyire lehet, figyelembe **114. oldal** véve a szállító gépkocsi-alakulatok kötelékeit is. Szállítás közben a csapat parancsnoka harcászati tekintetben intézkedik a gépkocsikkal is.

B) Gépkocsin való csapatszállítások tervezése és elrendelése.

306. A gépkocsin való szállítás tervezésénél mindenekelőtt az **úthálózat** mértékadó. Csak jó, szilárd utakon jár a gépkocsin való szállítás előnnyel; jó kerülőút mindig előnyösebb a rövidebb, de rossz útnál.

Gépkocsin való szállítás előtt, hacsak lehet, az utakat, hidakat és helységeket szemrevételezzük.

307. A szállítás módját a rendelkezésre álló gépkocsioszlopok befogadóképességének és a szállítandó kötelékeknek az aránya határozza meg. A szállítás egyszerre, vagy lépcsőzetesen történik.

A szállítónalak meghatározása függ az úthálózattól, a műszaki felderítés eredményétől, az időjárástól, továbbá a gyors és rejtett szállítási lehetőségtől. A szállítás lehetőleg több párhuzamos útvonalon, egyidejűleg történjék. Az utak megterhelése a harcászati helyzettől függ.

A gyaloglépcsőt a szállítónalakkal párhuzamosan és tőle nem messzire eső mellékutakon, ezek hiányában ugyanazon az útvonalon meneteltessük, amelyiken a szállítmány halad.

A be- és kirakó körzeteket a harcászati helyzet, a csapatok elhelyezése, a légvédelmi és a megközelítési lehetőségek szerint szabjuk meg. Törekedjünk gyors, súrlódásmentes, rejtett, kényelmes rakodásra.

Minden gépkocsin való szállításnál szervezzük meg az útkarbantartó és útrendészeti szolgálatot. Fordítsunk nagy gondot az utak megjelölésére **115. oldal** is. Igen fontos a forgalom szabályozása.

310. Anyagi ellátási tekintetében a szállított csapatot lehetőleg önállósítsuk, hogy élelmezése akkor is biztosítva legyen, ha gyaloglépcsőjével hamarosan nem egyesülhet.

311. A végrehajtási részleteket szabályozó szállítási **parancs** előtt rendszerint **előzetes értesítést** adunk ki, amely általában tartalmazza:

- a tájékoztatást;
- a szállítandó csapatot, a szállító gépkocsioszlopokat, a berakás területét;
- a gépkocsin szállítandó csapatrészeket, harceszközöket, felszerelést;
- a gyaloglépcsőt (parancsnok, csapatrend, indul honnan, mikori);
- a szállított csapat által végrehajtandó felderítést és biztosítást;
- szállásszabályozók, szálláscsinálók előreküldését (esetleg);
- az anyagi ellátást.

312. A végrehajtás részleteit a **szállítási parancs** szabályozza, amelyet a szállítandó csapatok előljáró parancsnoka ad ki; az általános tájékoztatáson, a feladaton és a parancsnok szándékán kívül rendszerint az alábbiakat tartalmazza:

a gépkocsin való szállítás oszlopképzését, a parancsnoklási viszonyokat, a csapatrendet, a menetcélt, a szállítónalakat, az indulás idejét és helyét, a szállítás részleteit és az egyes részekre háruló feladatokat;

- a szállítandó harceszközöket és felszerelést;
- a szállítandó egység vonatának mozgását;
- a magatartást az ellenségből való összeütközésnél;

a felderítésre tett intézkedések lényegét;
a biztosítást;
a légvédelmet; 116. oldal
a parancsnokság tartózkodási helyét;
az összeköttetést és a híradást;
az anyagi ellátást.

Az előzetes értesítést és a szállítási parancsot kapják a szállítanunk (osztályig, önálló alosztályig bezárólag'), a szállító gépkocsi-alakulatok, a szállítónalparancsnok, esetleg- a forgalomszabályozó közegek, egyéb érdekelt szervek szükség szerint.

313. A gépkocsin való szállítást a szállított csapat parancsnoka a 28. §-ban foglaltak értelemszerű alkalmazásával rendeli el.

C) A gépkocsin való szállítások biztosítása.

314. A biztonsági rendszabályok alkalmazására a mindenkori helyzet mértékadó. Fontos a legszigorúbb titoktartás. Ha kivételesen nem biztosított területen hajtjuk végre a szállítást, akkor a felderítést legalább a gépkocsik egy napi menettávolságára előzetesen vezessük be.

315. A **légvédelmet** a be- és kirakóhelyeknél és a szállítónalparancsnok fontos pontjai mentén előre szervezzük meg. E légvédelem kiegészítéséről a szállított csapat gondoskodik.

A szállítás rejtését elősegítjük a sötétség kihasználásával, a rakodóhelyek széttagolásával és rejtésével (ködösítés), nagyobb távkozok beiktatásával.

316. A biztosító szolgálatot leginkább megkönnyíti oszloprészeknek terepszakaszokként történő előnyomulása, melyet már előre szabályozunk.

A gépkocsin szállított csapat menetbiztosító részeinek tagozása ugyanaz, mint a gyalogmeneteknél. Az elővédhez és az oldalak biztosítására, ha lehet, páncélgépkocsikat osszunk be.

Minden szállításnál az elővédhez és az utóvédhez osszunk be műszaki elővédet és utóvédet is. 117. oldal

317. Ellenséges páncélos csapatnak a menetvonal mentén történő támadásának elhárítására az elővédhez beosztott gyorsmozgású páncéltörő fegyver-ük az él mögött, terepszakaszokként nyomuljanak előre. Fokozott harckészültség szükség esetén tüzelőállást foglaljanak el.

Csak a mindenkori helyzet fogja meghatározni, hogy ellenséges földi támadás esőien a gépkocsioszlop folytathatja-e menetét, vagy sem. Néha elegendő, ha kisebb osztagok kikülönítésével az ellenséget feltartóztatjuk, vagy elűzzük, míg a gépkocsioszlop tovább menetel. Páncélos támadás alkalmával — elhárításáig — rendszerint meg kell állni.

D) A gépkocsin való szállítások végrehajtása.

318. A csapatszállításra rendelt gépkocsioszlopokat a rendelkezésre álló időhöz mérten lehetőleg korán és rejtve gyülekeztessük; innen tagozva mennek a berakóhelyekre.

Az indulás idejét besorolási pontokra (vonalakra) vonatkoztatva adjuk meg.

319. Rövid pihenő szükséges az első 10 km után, a továbbiakban 30 km-enként.

Hosszú pihenő közben a menetoszlopot rejtőzést nyújtó utak mentén (helységek, erdők kihasználásával) jól tagoljuk szét; a csapatok kiraknak.

35. §. Csapatszállítás vízen.

320. **A vízen való csapatszállítást** nagy tömegeknek egyszerre történő szállítására alkalmazzuk, ha a szállítás nem sürgős és a pontos beérkezés nem fontos.

Hasonló elvek alapján hajtjuk végre, mint a vasúti 118. oldal szállítását; utóbbival szemben azonban olyan hátrányai vannak, melyek a vízen való szállítás rendszerei alkalmazását kizárják.

A vízen való szállítás lassú, az időjárástól és a vízállástól való függése miatt pedig bizonytalan, ezért csak kivételesen és folyókon inkább völgymenetben alkalmazzuk. Főleg akkor kerülhet sorra, ha vasutak vagy gépkocsik hiányoznak.

A vízállás változó viszonyai miatt megbízható számvetés — amelyet a hajók különböző gyorsasága még meg is nehezít — csak a vízióinak szállítás előtti szemrevételezése alapján lehetséges.

A vízen való szállításnak ellenséges földi behatás elleni biztosítása folyamerőkkel vagy a Szállítmányt a parton kísérő gyorscsapatokkal történik. A légvédelmet vagy a parton, vagy a vízi járműveken lévő légvédelmi tüzfegyverek látják el, vagy pedig éjjeli szállítással védekezünk.

35. §. Csapatszállítás egyéb szállítóeszközökkel.

321. **A motoros (villamos) keskenyvágányú vasutak és a mozdonyon tábori vasutak** kis egységeknek kisebb távolságokra történő szállítására alkalmasak.

322. **A drótkötélpályákat** kisebb tartalékok szállítására használhatjuk ki.

323. **A légi szállítást** egyes személyeknek vagy kisebb erőknek nagy távolságra történő gyors szállítására alkalmazzuk. Ezek leszállása és kirakása (ejtőernyővel való kiugrás) történhet saját vagy ellenséges területen.

324. **A kocsin való szállítást** csak kis egységeknek (gyalogság, műszaki csapat) kisebb távolságra való szállítására alkalmazzuk. 119. oldal

A tartalék-lovakat és a málhásállatokat (felszerelés nélkül) a kocsiból vezetik. Ha lehetséges, a csapatvonalat könnyebb részeit, főleg pedig az ütközetvonalat a csapatszállítvánnyal együtt meneteltetjük.

A gyaloglépcső a csapatszállítvánnytól külön menetel.

A kocsin való szállítás legfeljebb 80 km-ig gazdaságos; a napi átlagteljesítmény kb. 40 km.

Veszélyeztetett területen a kocsiszállítvány biztosítására lovasságot vagy kerékpárosokat, esetleg páncélgépkocsikat alkalmazunk.

A kocsin való szállítás tervezése értelemszerűen azonos a gépkocsin való szállítás tervezésével. Minden kocsizható utat használjunk ki.

VI. FEJEZET.

Elhelyezések.**37. §. Elhelyezések általában.**

325. Az **elhelyezés** — megfelelő harcckészültség fenntartásával — biztosítsa a csapat számára a lehető legkényelmesebb nyugvást.

Az elhelyezési terület megválasztására a feladaton és a saját szándékon kívül a saját és az ellenséges helyzet, valamint a földrajzi tényezők és a terep vannak befolyással. Az elhelyezési terület megválasztása könnyítse meg a biztosítást is. Az **elhelyezésnél számoljunk a másnapi menet- vagy harccsoportosítással.**

A légvédelemre és az ellenséges gyorscsapatok támadása elleni biztosításra fordítsunk különös gondot.

326. Az elhelyezés nemei:
a szállás,
a tábor.

Az ellenségtől távol helységeken szállásoljuk el a csapatot. Az a csapatrészt, amely esetleg nem helyezhető el a házakban, azok közelében, rejtőzésre alkalmas helyen táboroz. Az elhelyezési körletet **szállásnak** nevezzük. 122. oldal

Ha nem állnak rendelkezésre helységei, vagy ezek igénybevétele a harc helyzet miatt nem célszerű, a csapat táboroz. Az elhelyezési körletet tábornak nevezzük.

327. Egyszeri elhelyezésnél és az ellenség-től távol a menetvonal mentén és annak közelében fekvő helységeken, a menetoszlop hosszának megfelelő mélységben helyezük el a csapatot.

Huzamosabb időtartamú elhelyezésnél — a csapat kényelmére való tekintettel — a szélességben is ki lehet terjeszteni az elhelyezési területet. A csoportosítás számoljon többféle előnyomulási irány lehetőségével. A málhavonatot egyesíteni lehet a csapattal.

328. Az ellenséghez közelebb — az oszlopok számának szaporításával — a szálláskörletek mélysége egyre csökken. Az elhelyezés szélesebb és tömörebb lesz.

A csoportosításra elsősorban a harcászati szempontok mértékadóak. A legeiül lévő helységeken erős gyalogsapatokat kell tüzéséggel együtt elhelyezni. A tüzéség és páncélos csapatok ne maradjanak egyedül. Lovascapatok az ellenségtől távolabb eső körletekbe kerüljenek.

Veszélyeztetett helyzetben ne vonjuk előre a csapathoz a málhavonatot. Az eleségvonatot — kiürítése után — irányítsuk a seregvonathoz.

Úgy helyezük el a magasabb parancsnokságokat, hogy jó útösszeköttetésekkel és híradóvonalakkal rendelkezzenek. Legyünk azonban figyelemmel arra, hogy feltűnő pontok vonzó céljai a repülő támadásoknak.

329. A parancsadás megkönnyítése végett célszerű, ha az egymás közelében lévő szállásokból (táborokból) szállás- (tábor-) csoportokat képezünk és részükre közös parancsnokot jelölünk ki.

330. Minden szállásban és táborban a **szállás- (tábor-) parancsnok** a 11. pont határozványai szerint. 123. oldal Kötelmeire stb-re a Szolg. Szab-nak „állomásparancsnok”-ra vonatkozó határozványai mértékadóak.

Oly szállásokban (táborokban), ahol katonaállományú tiszt nincsen, a rangban legidősebb nem katonaállományú egyén a szállás- (tábor-) parancsnok.

Magasabb parancsnokok átruházhatják a szállás-(tábor-) parancsnokságot az egyik alparancsnokra; ha szükséges, közegeket bocsássanak annak rendelkezésére, A szállás- (tábor-) parancsnok helyettesítésére nézve a Szolg. Szab. I. R. 357. pontjának 2. bekezdése mértékadó.

Különleges esetekben a szállás- (tábor-) parancsnoki teendők ellátására nézve az a seregtest-parancsnokság intézkedik, melynek körletében az illető szállás- (tábor-) parancsnokság működik.

331. A sűrűn műveit lapály nagy helységei és a számos tanya sok tekintetben megkönnyítik a csapat elszállásolását.

Hegységben, kiváltképp magas hegységben — helységek híján, illetve azoknak csekély befogadóképessége miatt — a csapatok sokszor táboroznak.

Mivel az erők eltolása rendszerint nehéz, a csoportosításnál messzemenően vegyük figyelembe a másnapi szándékot.

38. §. Elhelyezések előkészítése és elrendelése.

332. A szállásokat, hacsak módunkban áll, készítsük elő. Így gyorsabban jut a csapat nyugváshoz.

A seregtest-parancsnokságok — szükséges személyzettel ellátott — szállásszabályozó vezérkari tisztet rendelnek ki az elhelyezés általános szabályozására. Az alárendelt alakulatoktól 124. oldal előreküldött szállásszabályozó tisztek és szállás-csinálók végzik azután az egyes helységekből a szállások részletes kiszemelését és előkészítését.

Ha a viszonyok az elhelyezés gyors előkészítését követelik meg, egyszerűsített eljárást alkalmazunk. E célra tiszteket — esetleg fedezettel — küldjük előre.

Szemrevételeztessük a táborhelyeket is előreküldött közegekkel, akik megjelölik az egyes csapatok számára kiválasztott táborhelyeket, a belátott területeket és kitzük az utakat.

333. A hadsereg- és hadtestparancsnok rendszerint már az előnyomulási intézkedésben szabályozza az- elhelyezési csoportosítást, elrendeli a menetcélokat (elérendő terepszakaszokat), a közvetlen alárendelt seregtestek elhelyezési körleteit (a seregtestek érintkezési határait), a közvetlenül alárendelt parancsnokságok tartózkodási helyét, a közvetlen alakulatok felosztását vagy részletes elhelyezését.

334. A hadműveleti egység parancsnoka korán adja ki az elhelyezésre vonatkozó intézkedést.

Az elhelyezési intézkedés általában az alábbiakra terjed ki:

Tájékoztatás, az elhelyezés területe, csoportképzés, parancsnoklási viszonyok, esetleg az egyes alakulatok helye a szállás- (tábor-) csoportokon belül;

felderítés;

biztosítás;

magatartás riadó esetén (hosszabb időzés esetében külön riadóintézkedést adunk ki);

légvédelem;

a parancsnokság tartózkodási helye, szállás- (tábor-) parancsnokság esetleges átruházása;

összeköttetés és híradás;

gáz védelem; 125. oldal

harckészültség foka (ha a rendestől eltérő); tábori és egészségügyi rendészeti szolgálat (ha egységes elrendelés szükséges),
műszaki munkálatok,
vonatok (csapatvonat részeket hol, mikor kell átvenni, illetve hol, mikor egyesülnek);

az anyagi ellátás részletei;

a legközelebbi eligazítás helye és ideje.

Ha szállás- (tábor-) csoportokat alakítunk, a szállás- (tábor-) csoport parancsnoka rendelje el az alárendelt csapatok felosztását az egyes helységekre (táborhelyekre). Néha azonban célszerű, ha a hadműveleti egység parancsnoka — osztályokig bezárólag — maga rendeli el a csapat elosztását az egyes helységekre (táborhelyekre).

Ha valamely csapattestnek több helysége kiterjedő elhelyezési körlete van, határozzuk meg a parancsnokság helyét.

VII. FEJEZET.

A harc.**39. §. A harc általános elvei.**

335. A harc jellegzetessége szerint **mozgóharc** vagy **állásharc**.
Mozgóharcban az erkölcsi fölény és a jó vezetés jobban érvényesül, mint állásharcban. Gyors döntést csak a mozgóharc hozhat. Ezért igyekeznünk kell, hogy ezt minden eszközzel fenntartsuk.
A H.Sz. e helyen csak a mozgóharcra foglalkozik.
336. **Csatával** kényszerítjük ki hadászati elgondolásunk teljességét. A csata előkészítése, irányítása és eredményének kiaknázása a hadászati vezetés dolga. Ennek elemei a mozgás (manőver) és a harc.
A korszerű csata hosszú tartamú és részletcselekményekre oszlik.
A csata részletcselekményei az **ütközetek**. Ezek olykor nemcsak térben, hanem időben is messzebb esnek egymástól. Az ütközeteknek a csata célja szerint való előkészítése, végrehajtása és kihasználása a harcászati vezetés feladata.
A csaták és ütközetek a velük összefüggő ténykedésekkel (felderítés, biztosítás, összeköttetés, csapatmozgások) alkotják a **hadműveleteket**. 128. oldal
A csatát és az ütközetet az erőnek és az anyagnak gyors elhasználódása jellemzi. Ezeknek folytonos utánpótlása tehát elsősorú kötelesség. Az anyagutánpótlás a **hadműveleti anyagi szolgálat** feladata.
A csata hadászati célját a fővezérség állapítja meg, Ennek elérésére szabja meg az alárendelt hadseregnek (önálló hadtestnek) a csatában végrehajtandó feladatát.
E feladat szellemében rendeli el a hadsereg (önálló hadtest) parancsnokság a csatához vezető mozdulatokat és szervezi részleteiben a csata ütközeteit, melyeket a hadtestek és a hadműveleti egységek vívnak.
337. A harc a célkitűzés szerint lehet **döntést kereső harc** vagy **halogató harc**.
A döntést kereső harc célja az **ellenség megsemmisítése**. Nagy és kis viszonyokban egyaránt mindig erre kell törekednünk.
Az ellenség megsemmisítésének alapfeltétele a **meglepés**, amelynek főeleme a **gyorsaság** és a **mozgékonyosság**. Az ellenség meglépésére irányuló törekvésnek azonban nem szabad arra vezetnie, hogy ne harcoljunk a kedvező döntésig, ha az ellenség meglépése nem sikerült. Ha kell, kíméletlenül vessük be minden erőnket.
A halogató harc célja a döntés elodázása időnyerés vagy az ellenség megtévesztése céljából.
338. **Harc módok: a támadás és a védelem.**
A **támadással** felkeressük az ellenséget; a támadás célja az ellenség megsemmisítése.
Néha támadásban — főleg erők hiányában. kényszerből — erőnk egyes részeinek nem tűzhetjük ki feladatul az ellenség megsemmisítését, hanem részleteredménnyel kell megelégednünk (pl. kisebb ellenséges erőkkel megszállva tartott tereppont elfoglalása ; az ellenség megtámadása, hogy ezzel fel fejlődésre kényszerítsük, stb.). Az ilyen támadást — a célkitűzés 129. oldal
szerint — korlátozott célú támadásnak nevezzük.
A támadás és a korlátozott célú támadás harc-elvei ugyanazok, a kettő között csak a megadott feladat jelent különbséget.

A védelem célja, hogy az ellenséget meghatározott területen megállítsa és támadó erejét megtörje. Az ellenség túlsúlyának kiegyenlítése után a harcot támadással fejezzük be, miáltal az ellenséget döntőleg megverhetjük.

Főleg ellenséges nagy túlerővel szemben, erő hiányában kényszerből, esetleg csak megtévesztés céljából, a védelemnek is lehet korlátozott feladata. A korlátozott célkitűzés abban rejlik, hogy az ellenséget nem egy meghatározott területen akarjuk végleg feltartóztatni, hanem csak meghatározott ideig (pl. míg az ellenséget felfejlődésre kényszerítjük, előnyomulását késleltetjük stb.), amelynek elmúltával a védőállást fel is adhatjuk. A súly tehát nem a terep megtartásán, hanem az időn van. Az ilyfajta védelmet időleges védelemnek nevezzük. Az időleges védelem jellemzője az erőknél inkább szélességben történő csoportosítása a mélység rovására.

339. **A színlelt harcok.**

A színlelt támadás (a támadás színlelése) egyedüli és kizárólagos célja az ellenség megtévesztése, azaz figyelmének elvonása valahonnan valahová. Támadást színlelhetünk: a színlelést végrehajtó kis erőnek széles kiterjedésben egyszerre történő mutatásával (mintha az nagyobb erő volna, melyet további erők követnek), kis csoportoknak bizonyos távolságig való előredolgozásával, stb-vel.

A színlelt védelem (a védelem színlelése) egyedüli és kizárólagos célja az ellenség megtévesztése. A védelmet színleljük kis erőknél **130. oldal** (járőröknek) és tüzfegyvereknek széles területen több állásból való tüzelésével.

A megtévesztő rendszabályok (352. pont) alkalmazásával fokozhatjuk a színlelt támadás és a színlelt védelem megtévesztő hatását.

Tevékeny ellenséget azonban csak rövid ideig lehet színlelt harccal megtéveszteni.

340. **Végleges döntést csak a támadás hozhat. Erőnk zömét, az ellenséget átkarolva,** leggyengébb pontja, az **oldala és háta ellen kell vezetnünk.** Ez a döntő hely, itt legyünk túlerőben.

Ha az erkölcsi fölény a miénk, egyenlő erővel is, sőt kedvező körülmények közt még gyengébb erővel is, bekeríthetjük az ellenséget.

Használjuk ki a mozgóharc adta lehetőségeket arra, hogy — ha alkalom van rá — **egyedül semmisítsük meg az ellenség egyes részeit.**

311. Minél nagyobb kiterjedésben harcolunk, annál inkább kell erőnket a döntés helyén összefognunk és az arcvonal többi részét tudatosan elhanyagolnunk. A félmegoldás mindig rossz.

Ezért az arcvonal többi részén alárendelt erővel vagy **korlátozott célú támadással** (ellenség helyhez rögzítése, ellenséges erőknél a döntés helyéről való elvonása), vagy **védelemmel**, vagy **halogató harccal** élünk.

A döntően megtámadott ellenséggel szemben álló árucsoportunknak is alárendeltebb lesz az ereje; ennek körömszakadtáig kell harcolnia, hogy az arcvonal összefüggése megmaradjon. Erre módot ad a tüzfegyverek nagy hatása.

342. **Az ellenség már megszervezett védőállását a zömmel elvileg kerüljük meg.** Csak ha ez nem volna lehetséges, támadjuk meg arcban.

Mozgóharcban nem lesznek már eleve zárt arcvonalak. Ha tehát az ellenség szárnyát nem tudjuk megállapítani, hogy átkarolhassuk, nyomuljunk be az **131. oldal** ellenséges csoportok közti hézagokba és támadjunk legalább egyes részeinek oldala és háta ellen.

Ha az általános helyzet megengedi és csapatunkat jól kézben tudjuk tartani, arcvonalunkat, vagy egyes részeket kivételesen célszerű lehet visszavonni, hogy az ellenséget magunk után vonva mozgásba hozzuk és ezután kedvező helyen és időben megtámadjuk.

- Végső esetben arcban támadva tervszerű áttöréssel is teremthetünk szárnyat, de ehhez nagy erő és anyagi fölény szükséges.
343. Ha a döntés érdekében védelmet határoztunk el, vagy ha az ellenség védelemre kényszerített bennünket, kövessünk el mindent, hogy kedvező körülmények között, mielőbb támadhassunk.
344. Sikerült támadás után, az ellenséget kíméletlen **üldözéssel** kell megsemmisítenünk. A bekerített ellenséget helyezzük mielőbb végleg harcon kívül.
345. **A visszavonulást** alkalmazzuk:
hogy kedvező feltételeket teremtsünk a támadáshoz (az ellenség törbecsalása), ha ezt másként el nem érhetjük és ha a helyzet ehhez különösen előnyös,
ha teljesen tiszta már, hogy harccélunkat nem tudtuk elérni és más helyen kedvezőbb feltételek közt keressük a döntést,
ha az ellenség erre kényszerít.
A két utolsó esetben minél hamarabb vissza kell nyernünk cselekvési szabadságunkat az ellenségnek újból való megtámadására.
346. A támadás és a védelem nem mutatja a harc minden részletében tisztán a harcmód jellegét. Támadásban átmenetileg helyenként a védelmet is alkalmazzuk, sőt a visszavonulást is. Viszont védelemben alkalmazzuk a támadást is ellentámadás). A támadó parancs különben sem jelenti azt, hogy az egész arcvonalunkon kell támadnunk. A döntő helyen képezett súllyal támadjunk. **132. oldal**
A vezetés legyen jártas abban, hogy a harcmódokat a mindenkori helyzetnek megfelelően gyorsan alkalmazza vagy változtassa. Erre a csapatot is nevelnünk kell. Ez ad újból és újból módot az ellenség meglepésére.
347. Minden harccselekmény legyen **egységes**. A részletharcok legyenek összhangban egymással. Elszigetelt cselekmény ritkán vezet sikerre. Az alparancsnokok a vezetés szellemében cselekedjenek.
348. A **harceljárás** élő erőink és harceszközeink harcban történő alkalmazásának a módja. Készleteit a fegyvernemek szabályzatai határozzák meg. Legyen változatos, de minden változatában átütő erejű és biztosítsa az élő erőknek és harceszközeinknek legnagyobb hatásfokát.
349. Az állandóan fejlődő **műszaki eszközöket** használjuk ki teljes mértékben az ellenség meglepésére, a saját mozgékonyságunk fokozására és az ellenség mozgásának megakadályozására.

40. §. A leplezés és tüntetés.

350. A **leplezés** célja élő erőinkkel annak megakadályozása, hogy az ellenség valóságos helyzetünket és ebből következtethető szándékunkat megállapíthassa.
351. Megkülönböztetünk **támadólagos** és **védőleges** leplezést, mindkettő lehet földi és légi.
A **támadólagos leplezés** rendszerint a célravezetőbb. A földön ellenséges felderítő csapatok, gyorscsapatok visszavetésével vagy megsemmisítésével érjük el. Olyan utakra, amelyeken nem menetelnek saját oszlopok, külön osztagokat rendelünk ki, melyek — esetleg gyalogsági nehéz fegyverekkel, tüzérséggel (páncéljárművekkel) megerősítve — az ellenséges felderítést megakadályozzák és félrevezetik. **133. oldal**
A levegőben élénk légi tevékenységgel végezzük a támadólagos leplezést.
A **védőleges leplezés** rendszabályai: a földön terepakadályok megszállása, a leplezést végző csapatok megerősítése géppuskákkal, tüzérséggel, osztagok kiküldése az ellenség jelentő és híradó berendezésének megzavarására, stb.;

ellenséges légi tevékenység ellen összevont erővel légi támadás, vagy légi gátlás és ezzel egyesített légvédelem a földről.

352. A **tüntetés** célja, hogy az ellenségben ama tévhitet keltsük, hogy valamely területen — fontos feladat végrehajtására — nagyobb erőnk van. Ezt rendszerint támadással érjük el, bár a tüntetés lehet V é d ő-leges is.

A tüntetés hatását megtévesztő rendszabályok alkalmazásával fokozzuk; ilyenek: több kis oszlop, erős elővédek mutatása., feltűnő forgalom, élénk szemrevételezések, ütegállások, figyelőhelyek gyors előkészítése, nagyobb légi tevékenység; terepmegerősítések, akadályok és egyéb megtévesztő berendezések létesítése; éjjel szabad tüzek és mozgófény mutatása, stb.

41. §. A mozgás és a tűz.

353. A harcot a **lökőerő** és a **tűzerő** együttes hatása dönti el. A **tűz** feladata támadásban az, hogy lehetővé tegye a támadó **mozgását**, védelemben pedig, hogy az ellenség mozgását megakadályozza. A mozgás és a tűz így a legszorosabb kapcsolatba kerül egymással.

Minden eszközzel törekedjünk tűzhatásunk növelésére és az ellenség tűzhatásának csökkentésére.

354. A **tűz hatását** nagyban **növeli** a tűz meglepő alkalmazása, az oldalozás és több tűzfegyver tüzének egy célra történő összpontosítása. 134. oldal

355. Az **ellenséges tűzhatást** — a fedezésen és az ellenséges tűzfegyvereknek tűzzel való lefogásán kívül — azzal is **csökkentjük**, ha a csapatot rendszertelenül szélességbe és mélységbe tagozzuk. Ennek mértékét — a szomszédra való tekinteten kívül — az ellenséges tűzhatás és a terepalakulás szabja meg.

Ha erősen a mélységbe tagozódunk, az elül alkalmazott erők tűzereje gyenge lesz. Támogatására azonban **áttörés**, esetleg **hézaglövés** alkalmazásával a hátsóbb lépcsők tűzerejét is felhasználhatjuk, sőt tűzfegyvereiket az első lépcsőbe is rendelhetjük.

356. Jelentősebb mozgást harcban általában csak akkor végezhetünk, ha megfelelő **tűztámogatásban** részesülünk. A mozgás megindítása előtt minden parancsnok szervezze meg a tűzzel való támogatást a maga hatáskörében.

A küzdelmet végeredményben legtöbbször a mozgás végső hatása, a **közelharc** dönti el.

Messzebb az ellenségtől olykor **tűzfegyvereket** (géppuskát, löveget, üteget stb-t) **lesállásba** rendelünk, hogy ezek előnyomuló csapatainkat szükség esetén tűzzel támogassák.

Rejtett tűzfegyvert (géppuskát, más nehéz fegyvert, löveget), mely csak az utolsó pillanatban, meglepetésszerűen lép működésbe, mind támadásban, mind védelemben alkalmazhatunk.

359. A **tűzre és alkalmazására vonatkozó általános elvek.**

A tűzértségnek és a gyalogság (stb.) nehéz fegyvereinek főfeladata, hogy **tűzükkel** a gyalogság küzdő egységeit előnyomulásukban vagy helyük megtartásában **támogassák**.

A tűztámogatás végrehajtására és a fegyvernemek kölcsönös megértésének biztosítására szolgálnak a következő megállapítások: 135. oldal

a) Az ellenség erőit (tűzfegyvereit) tűzzel

lefogjuk, vagyis az ellenség' tevékenységét egy időre megbénítjuk, vagy pedig

leküzdjük, azaz megsemmisítjük, szétromboljuk. Ez sok lőszerbe és hosszabb időbe kerül, ezért csak ritkán, kedvező körülmények közt alkalmazzuk.

b) A harcászati cél és hatás szempontjából e feladatok elvégzésére a következő **tűznemeink** vannak: bénítótűz, rombolótűz és zárótűz.

A **bénítótűz** az ellenség élő erőinek és harceszközeinek megbénítására, esetleg teljesen harcon kívül való helyezésére szolgál. Irányulhat az ellenséges küzdő egységek, parancsnoki helyek, figyelőhelyek, tartalékok, összeköttetések, közlekedővonalak, hidak, vasútállomások, felvételező helyek, helységek, stb. ellen is. Rendszertelenül lőjük egyes lövések vagy tűzrajtaütések és tűzősszpontosítás alakjában.

A **rombolótűz** az ellenség tűzfegyvereinek stb. szét-rombolását, elpusztítását célozza. Pontos, aránylag lassú tűz, melyhez sok lőszerre és időre van szükség. Mozgó harcban rendszerint közelebbi célok ellen alkalmazzuk.

A **zárótűz** meghatározott tereprészre előkészített, merev tűz, melyet az ellenséges roham elhárítására közvetlenül arcvonalunk elé fektetünk; alkalmazzuk a védőállásunkba betört ellenség elreteszelésére is. A zárótűz időtartamát előre meghatározzuk (legfeljebb 2 perc); gépiesen, jelre vagy rövid figyelmeztetőre lőjük. Szükség esetén újabb felhívásra megismételjük.

E tűznemekhez felhasználjuk a gyalogságnak stb.-nek alkalmas fegyvereit és a tűzértségnek megfelelő lövegeit.* (* Közepes ágyúk és nehéz lövegek zárótűzre nem alkalmasak.) 136. oldal

c) A tűz végrehajtásánál alkalmazunk **tűzrajtaütést**, ami alatt hirtelen megkezdett, rövid, erőteljes tüzet értünk és hosszabb ideig tartó tüzet.

A **tűzősszpontosítás** lehetőleg sok tűzfegyvernek egy célra vagy meghatározott területre egy időben irányított tüze.

d) **Tűzrendszer** alatt a tűzfegyvereknek valamely határozott célra való felállítását és a nekik kiutalt feladatokat értjük.

e) A **tűzterv** a tűznek meghatározott feladatra, térben és időben előre történő szabályozása.

42. §. Az erők csoportosítása. Kiterjedés, mélységi

tagozás.

360. Az erők csoportosításának alapja a parancsnok szándéka.

A döntő helyen vessük be erőnk zömét, vagyis itt képezzük a súlyt. Az arcvonal többi részén a legmesszebbmenő módon takarékoskodjunk az erőkkel.

A **súlyt** úgy képezzük, hogy erőnk zömét még a harc megindulása előtt a döntőnek felismert helyen egyesítjük és vele aránylag szűk területen (**súlyterület**) lépünk harcba. De egyesíthetjük erőinket oly módon is, hogy azok több irányból nagyjában egy időben lépjenek harcba.

Az élő erőkkel történő súlyképzést mindig támaszszak alá a **tűznek** (gyalogság, tűzértség, repülők részéről) Legnagyobb fokú összpontosításával, valamennyi **egyéb harceszköznek** (harckocsik, vegyi harceszközök, stb.) bevetésével és az **anyagi súlyképzéssel** is.

Mindezekről a rendszabályoktól csak akkor várhatunk döntő sikert, ha az **ellenséget meglepjük.** 137. oldal

361. **Kiterjedés és mélységi tagozás.**

Gyakran **széles kiterjedésben** fogunk előnyomulni; ez megkönnyíti az ellenség átkarolását és bekerítését

Ne idegenkedjünk az arcvonalunkban keletkező hézagoktól, mórt azok lehetővé teszik, hogy az oda benyomuló ellenséget — eredeti feladatunk feltétlen teljesítése mellett — oldalba támadjuk és megsemmisítsük. Szomszéd seregtestek és harccsoportok azonban tartsanak mindig összeköttetést és a hézagokon tüzükkel tudjanak uralkodni. A hézagok megfigyeléséről mindig gondoskodnunk kell.

A kiterjedés és a mélységi tagozás általánosságban függ a feladattól, a szándéktól, a rendelkezésre álló erőktől, a tereptől és az ellenség kiterjedésétől is.

Ahol nem keressük a döntést, ott harcban erőmegtakarítás végett mindig nagy kiterjedést alkalmazunk. Az arcvonalnak általános összefüggését azonban fenn kell tartanunk.

A hiányzó mélységet pótoljuk mozgékony harccal (támadásban gyors átcsoportosítások, védelemben ellentámadások).

Túlságosan nagy szélességnél az áttörés fenyeget; ezt bizonyos mértékben ellensúlyozhatjuk a terep leggondosabb kihasználásával és a tűzrendszer jó megszervezésével. Túlságosan csekély kiterjedésnél az átkarolás veszélye forog fenn. Ez ellen hátsóbb egységeink bevetésével, vagy szárnyunk visszakanyarításával védekezhetünk.

A **mély tagozás** nagy és huzamos erő kifejtésre képesít. Különösen döntőnek szánt arctámadásnál (áttörés) és védelemben fontos. Tisztázatlan viszonyok közt ajánlatos, ha átkaroló szárnyunkat is mélyen tagozzuk és kifelé lépcsőzzük.

362. A kötelékek megóvása érdekében mind támadásban, mind védelemben célszerű, ha egységeinket **szárnyanként** alkalmazzuk. 138. oldal

363. **Általános csoportosítás harcban.**

a) A **hadseregnél** harcban megkülönböztetünk **első lépcsőbeli** seregtesteket és esetleg közvetlen tüzéséget, valamint **hátsóbb lépcsőbeli** seregtesteket és csapatokat.

b) A **hadtest** csoportosítása, hasonló a hadsereg csoportosításából.

c) A **hadműveleti egység**- (önálló csoport) tagozása harcban rendszerint a következő:

harccsoportok,

tüzéség,

tartalék (gyalogság, gyorscsapatok).

d) **Az alsó vezetés** keretében a harcoló egység rendszerint küzdő egységekre és tartalékra oszlik.

364. A **harccsoportok** zömét a hadműveleti egységen (csoporton) belül gyalogharcolókból alakítjuk és esetleg más fegyvernemekkel is megerősítjük (tüzéséggel, harckocsikkal, műszaki csapatokkal). A harccsoport ereje a feladatától és a helyzettől függ.

365. **A tüzéség feladatai és csoportosítása.**

A tüzéségnek harcban **két feladatköre** van: a gyalogság (stb.) közvetlen támogatása, vagyis a közelebb levő ellenséges részek (élő erők, tűzfegyverek páncéljárművek) elleni hatás és

az ellenséges tüzéség és a távolabb fekvő célok ellen való hatás. Távoli célok eredményes lövetésével olykor — aránylag kis lőszerfogyasztással — elejét vehetjük annak, hogy az ellenség erőteljes támadása kifejlődjék.

A tüzéség feladatait rendszerint a tűz összefogásával, egymásután hajtsa végre.

Az ugyanarra a feladatra alkalmazott ütegeket elvileg **tüzéségcsoportokba** foglaljuk össze. 139. oldal

A tüzéség alkalmazására mindenfokú parancsnok — elhatározása és törve leszögezése után — hallgassa meg tüzéségi parancsnoka javaslatát arra nézve, hogyan oldhatja meg a tüzéség a kiszabott feladatát legjobban (vezetés, csoportosítás, részletfeladatok, összeköttetés, figyelés stb.).

366. a) **A hadműveleti egységen** belül (önálló dandár, hadosztály, stb.) elvileg a tüzérségi parancsnok egységesen vezeti az egész tüzérséget. Rendszerint annyi „támogató tüzércsoportot” (üteget) alakítunk, ahány harccsoportunk van. A támogató tüzércsoport — a gyalogsággal a legszorosabb összeköttetést tartva a kijelölt harccsoportot közvetlenül támogatja. A támogató tüzércsoport erejét a hadműveleti egység parancsnoka a támogatandó harccsoport ereje és feladata ezert szabja meg. A támogató tüzércsoportot — a harcászati és lövésszaki szempontok figyelembe vételével — elvileg abban a területsávban vonultatjuk fel, amelyben a harccsoport küzd. Az együttműködés így biztosítható a legjobban. De részekkel mindig törekedjünk azért oldalozó tűz elérésére is.

A támogató tüzércsoportparancsnok legfontosabb feladata, hogy tüzét a harccsoport parancsnoka kívánságának, azaz a gyalogság harcászati helyzetének megfelelően vezesse.

A távolharc-feladatok (távolabbi célok és az ellensége a tüzérség elleni hatás) megoldására a hadműveleti egység parancsnoka jelöljön ki külön „távolharc-csoport”-ot (üteget). Erre a célra alkalmazzunk elsősorban, ha van, közepes tüzérséget.

A tüzérségi parancsnok kötelessége, hogy bármelyik csoportjának (egyik-másik támogató- vagy távol-harccsoportnak) tüzét a többi csoport tüzével haladék nélkül meg tudja erősíteni.

b) A harccsoport-parancsnokoknak **közvetlenül is alárendelünk tüzérséget**: ha a harccsoport önálló **140. oldal** feladatot kapott, ha a terep áttekinthetetlen, ha a kiterjedés nagy, ha a harc gyorsan változó részletselekményekre oszlik (átkaroló csoportoknál, az ellenséges védőállásba történt betörés után, üldözésnél; esetleg visszavonulásnál) és minden egyéb esetben is, ha a tüzérségi parancsnok a tüzérséget nem vezetheti egységesen. Az utóbbi parancsnok azonban akkor is legyen összeköttetésben ezzel a tüzérséggel, hogy szükség esetén bármikor átvehesse a vezetését.

c) A **hadtestparancsnok** közvetlen tüzérségéből erősítse meg a hadtest súlyán támadó hadműveleti egység tüzérségét. Kivételesen, ha a hadtest (hadtestzöm) kiterjedése arányban áll a hadtest közvetlen tüzérség lövegeinek hordtávolságával, rendelje el „hadtest távolharccsoport” alakítását távoli célok és az ellenséges tüzérség elleni harcra. A hadtest távolharccsoport megalakítását és ennek számára fönntartott feladatokat a hadtestparancsnok idejében közölje az alárendelt seregtestekkel és biztosítsa a hadtest és a hadműveleti egységek tüzérsége közötti kölcsönös együttműködést.

d) Ha a **hadseregparancsnok** közvetlenül alárendelt tüzérséggel rendelkezik, erősítse meg vele a súlyon működő alárendelt seregtestek tüzérségét. Külön „hadsereg tüzérség”-ként csak kivételesen tartson vissza különleges messze hordó nehéz ütegeket.

367. Harcban a parancsnok akaratát érvényesítheti:

erkölcsi téren,

a tűz összpontosításával és fokozásával (lőszertartalék bevetésével) és tartaléka bevezetésével.

368. **A tartalék.**

A tartalékot harccélunk elérésére használjuk fel.

Elvileg ott vessük be, ahol az ellenség gyenge. **141. oldal**

369. Védelemben minden egységnek lefelé a századig, támadásban pedig a hadműveleti egységtől lefelé a századig rendszerint minden egységnek legyen tartaléka.

Vannak esetek, amikor tartalékot nem különítünk ki; pl. támadásban az előcsapatoknál, ha a zöm közeledik; meglépéseknél, hogy egész erőnknek egyszerre történő bevetésével fokozzuk a hatást, stb.

A tartalékot a kirendelő parancsnokság után nevezzük meg (század-, dandár-, hadosztály- stb. tartalék).

370. A tartalék erejének határát az a követelmény szabja meg, hogy az első lépcsőnek, illetve a küzdő csapatoknak legyen elegendő erejük feladatuk végrehajtására.
A tartalékok nagyobb viszonyokban is szervezetszerű egységek legyenek.
Olykor átmenetileg a tartalékok tűzfegyvereit is felhasználhatjuk a küzdő egységek tűzerejének a fokozására, ha idejében való ós zavartalan kivonásukat biztosítani tudjuk.
371. A tartalék helye a saját szándéktól, a helyzettől és a tereptől függ. Mértékadó legyen, hogy a döntés helyén idejében alkalmazhassuk, azonban idő előtt veszteséget ne szenvedjen. Helyét úgy válasszuk meg, hogy több irányban könnyen eltolható legyen (útcsomó-pontok). A tartalékot kivételesen meg is oszthatjuk.
Szármakon rendszerint lépcsőzzük a tartalékokat.
Igyekezzünk arra, hogy a tartalék mozgékonyágát növelhessük (szállítás).
372. Minden tartalékkal az a parancsnok rendelkezik, aki kikülönítette. A tartalék parancsnoka — de csak akkor, ha előljáró parancsnokával nincs éppen összeköttetése — válságos helyzetekben, vagy ha a pillanatnyi helyzet úgy kívánja, saját felelősségére is bevetheti a tartalékot, vagy elrendelheti kisebb mértékű helyzetváltoztatását; ezt azonnal jelentse. **142. oldal**
373. A tartalék parancsnoka a maga részéről is gondoskodik az előljáró parancsnokával való állandó összeköttetésről.
Ismerje részletesen az elül lévő csapatok helyzetét és előrelátható alkalmazásának terepét.
A tartalékoknak külön parancs nélkül is feladatuk, hogy az elül lévő csapatok oldalát és hátát biztosítsák.
374. Ha a döntés helyét és idejét felismertük, ne habozzunk az utolsó tartalékot is harcba vetni, hogy ezáltal a sikert magunkhoz ragadhassuk.
Súlyos hiba döntő harcban a tartalékokat csak azért visszatartani, hogy velük kudarc esetén még rendelkezehessünk.
Minden parancsnok óvakodjék attól, hogy tartalékát idő előtt felhasználja vagy felaprózza, pl. a küzdő egységek veszteségeinek a pótlására.
Ha tartalékunkat felhasználtuk, mielőbb képezzünk új tartalékot.
Felváltások.
Csapatoknak harc közben történő **felváltása** gondosan szabályozott, a részletekbe menő előkészületet és lelkiismeretes végrehajtást kíván.
377. **Támadás** közben — különösen megerősített állásokra irányuló támadásnál — ha támadásunk megakad és átcsoportosítással akarjuk a támadás súlyát áthelyezni, a csapatok egy részét fel kell váltanunk.
Védelemben akkor kerül sor a felváltásra, ha hosszabb ideig kell a védőállást tartanunk, vagy ha a védőcsapatok az ellenséges támadástól nagyobb veszteséget szenvedtek.
378. A felváltásnak két módja van:
a) Felváltás áthaladással, amikor támadás (ellentámadás) közben a felváltó csapat a felváltandón áthalad; utóbbi helyben marad és tartalékviszonyba jut. A felváltásnak ez a módja jól kiképzett, erkölcsileg magas fokon álló csapatot kíván. **143. oldal**
b) Felváltás helyben; ezt a felváltási módot támadási szünetek alatt s rendszerint csak éjjel alkalmazzuk. A felváltás elvileg előlről hátrafelé történjék; legutoljára az állásban lévő tűzfegyvereket váltjuk fel. Ha nagyon közel vagyunk az ellenséghez és a terep sem kedvező, olykor célszerű, ha a felváltó csapat részei egy hátrább fekvő terepszakaszt szállnak meg, ahol védelemre rendezkednek be. Csak ezután fokozatosan váltjuk fel az elül lévő csapatot.
379. A **tüzérséget** ugyancsak harcszünet alatt, rendszerint éjjel váltjuk fel. A gyalogság a felváltás közben egy percre se nélkülözze a tüzérség támogatását.

380. A felváltó parancsnokok mindenkor siessenek előre, hogy a helyzetről és a terepről — lehetőleg még nappal — tájékozódjanak és hogy a felváltás részleteit a felváltandó parancsnokokkal megbeszéljék.
A parancsnoklás átadását és átvételét világosan szabályozzuk. A felváltott csapat parancsnoka mindaddig parancsnokol, amíg a felváltás csapatja minden részénél be nem fejeződött.
381. Ha felváltás közben az ellenség támad, mind a felváltó, mind pedig a felváltandó csapat az éppen elért helyzetben tartson ki, míg a támadást visszaverték.
382. Különösen ügyeljünk arra, hogy a tervezett felváltást az ellenségnek el ne áruljuk. Az intézkedések kiadásánál távbeszélőt, rádiót ne használjunk.

43. §. A fegyvernemek együttműködése.

383. Minden fegyvernemnek a közös harccél elérésére szüntelenül és önzetlenül együtt kell működnie.
Az együttműködés alapfeltételei: a helyes alkalmazás, a megfelelő parancsadás és a szüntelen összeköttetés. Mindig számoljunk az egyes fegyvernemek teljesítőképességének határával. [144. oldal](#)
Pontosan szabályozzuk, hogy melyik parancsnoknak milyen más fegyvernembeli csapatok vannak alárendelve.
384. A gyalogság (lovasság) általános erőcsoportosítása legtöbbször nem biztosítja a beosztott többi fegyvernemek csapatait (ellenséges gyorscsapatok, légi szállítás, stb.); ezért ezek legyenek felkészülve saját védelmükre. Kivételes esetekben — ha azt a harc helyzet megengedi — a közös parancsnok is gondoskodik biztonságukról, a gyalogság (lovasság) pedig indokolt esetekben tegyen eleget ilyen irányú közvetlen kérelmüknek.

44. §. A terep, időjárás, sötétség kihasználása.

385. A terepnek a harc előkészítésére, végrehajtására és eredményének kiaknázására döntő a befolyása.
A terep előnyeinek egyes kihasználása különösen fölényes létszámú és fegyverzetű ellenséggel szemben fontos.
Minél tagoltabb és fedettebb a terep, annál inkább rejthetjük a csapatot ellenséges repülőkhöz ellen és találhatunk fedezést az ellenséges tűzhatás ellen is. Fölényes fegyverzetű, de különben erkölcsileg gyengébb ellenféllel szemben gyakran célszerű, ha felkeressük az erdőket és az áttekinthetetlen terepet, már csak azért is, mert itt fegyvereit kevésbé használhatja és jobban érvényesül az erkölcsi fölény. Ily terep különösen alkalmas az ellenség oldala és háta ellen való meglepetés szerű támadásra; védelemben is alkalmas az ellenség meglepésére.
386. Az ellenséges tűzhatás csökkentésére a terepet megerődítjük. Ezzel erőt is takarítunk meg. [145. oldal](#) Megkezdett vagy kész terepmegerődítések azonban ne kössék meg a parancsnokot szabad elhatározásában.
A terepmegerődítés ne vonja magára az ellenség figyelmét, tehát mindenkor **alaposan rejtenünk kell.**
387. Az ellenség mozgását mesterséges akadályokkal, műszaki zárossal hátráltatjuk.
Az akadályok legyenek tűzzel pásztázhatók. Műszaki zárat úgy is telepíthetünk, hogy vele az ellenséget a céljainknak megfelelő irányba tereljük.

388. A kedvezőtlen időjárás (eső, nagy meleg, nagy hideg, stb.), a köd és a sötétség fokozott követelményeket támaszt a vezetővel és a csapattal szemben. Ennek ellenére, amikor csak lehet, használjuk ki e körülményeket az ellenség meglépésére. Az erkölcsileg erősebb csapat ilyenkor fölényben van. A csapatot azonban erre állandóan nevelnünk és szoktatnunk kell.

45. §. Anyagi gondoskodások.

389. A harcoló csapat harckésztségének fenntartására a legmesszebbmenő **anyagi gondoskodás** szükséges. Különösen a döntő harcok helyén és idején álljon a megfelelő anyag (lőszer, műszaki-, híradó- és egészségügyi anyag, bőséges élelem stb.) rendelkezésre, ha szükséges, a kevésbé fontos helyek rovására is (anyagi súlyképzés).

46. §. A vonat a harc alatt.

390. **A seregvonat*** (* Harcban itt van a csapatok eleség- és málhavonata is.) rendszerint a csapatoktól függetlenül, önállóan (elvileg éjjel) menetel. Amennyiben **146. oldal** mégis a csapatoszlopot követné és a csapatnak harcba lépése várható, idejében — legalább is az ellenséges könnyű tüzérség hatáskörletén kívül, légi figyelés ellen rejtett helyen — meg kell állítani.

A csapatok ütközetvonata megfelelő távközzel követi a csapatot, hogy harc közben mindig — különösen lőszerpótlás céljából — kéznél legyen.

VIII. FEJEZET.

Döntést kereső harc.

I. A támadás.

47. §. A támadás általános elvei.

391. A **támadás** célja az ellenség megsemmisítése.
Támadjunk már eleve merészen és mindig teljes eréllyel. Mindenkit hasson át a győzni akarás.
Ha a támadást jól megszerveztük, sikerülnie kell.
392. Vezérlő elv legyen, hogy jó erőállapotban levő csapattal lépünk harcba. A csapat rendelkezzeék elég erővel ahhoz, hogy a támadás minden mozzanatát, az üldözést bezárólag eredményesen végrehajthassa.
393. A támadás erejével (tűz- és lököerő) és irányával hat.
A támadás **ereje** akkor érvényesül igazán, ha a döntő ponton **túlsúlyt** sikerül teremtenünk. Ezért a fő-erőt mindig ott vessük be, ahol a döntést keressük, Így alakul ki a támadás **súlya**. A támadás súlyát növeli a támadás egységessége és belső szervezethege. Ezt úgy érjük el, ha a részletharcok összhangban varinak főerőnk támadásával és ha valamennyi fegyvernem a legszorosabban együttműködik. 148. oldal
A **támadási irány** helyes megválasztásával erőket pótolunk, sőt kisebb erővel is döntő eredményt érhetünk el. A támadás iránya meglepő legyen és a támadás az ellenséget váratlanul érje. A meglepés mozgékonytságot és láthatatlanságot követel.
Egy vagy több irányból támadhatunk.
394. Az ellenség legérzékenyebb része az oldala és különösen a háta; támadásunk iránya tehát ide vezessen, azaz mindig törekedjünk az **átkarolásra**.
Ha átkarolásunk csupán az ellenség szárnyát érné, legalább tartalékainkat vessük be az oldalába és hátába.
A rendelkezésre álló gyorscsapatainkat elvileg oldal- és háttámadásra alkalmazzuk.
Meglepően fellépő kis átkaroló osztagoknak is nagy a hatásuk.
Az ellenség **bekerítése** vezet a legnagyobb eredményre. Ehhez rendszerint az ellenség mindkét oldalát át kell karolnunk és hátba is kell támadnunk. A bekerítés azonban csak akkor lehet eredményes, ha arcban is helyt tudunk állani.
Az átkarolást (bekerítést), hacsak lehet, kezdettől fogva készítsük elő úgy, hogy már a csapatok menet-(szállítási) iránya is az ellenség oldalába és hátába vezessen.
De az átkarolásra rendelt erőinket gyakran magán a harcmezőn kell eltolnunk; ez esetben a siker előfeltétele a legszigorúbb titoktartás és a rejtőzés. Erre legtöbbször a sötétséget használjuk fel és nagy menet teljesítményeket kell követelnünk.
395. Ha nyilvánvaló, hogy az ellenséget nem karolhatjuk át, használjuk ki az egyes csoportjai között levő hézagokat, hogy legalább részeinek oldala és háta ellen fordulhassunk.
Ha ez sem lehetséges és az ellenséget erőink átcsoportosításával sem karolhatjuk át, kivételesen 149. oldal erőink egy részét visszavehetjük, vagy egész erőnkkel is visszavonulhatunk, — ha szomszédainkat ezzel nem veszélyeztetjük — abból a célból, hogy az ellenséget mozgásba hozva, lehetőséget teremtsünk át- . karolására. Ebben az

esetben igyekezzünk arra, hogy gyengébb részünk az ellenséget maga után vonja olyan irányba, hogy a rejtve együtt tartott főerőnkkel oldalába és hátába támadhassunk (törbeccsalás; 342. pont 3. bekezdés).

396. **Arcban** zömünkkel csak a legvégső esetben támadjunk. Arctámadással ugyanis rendszerint nagy veszteségek árán csak az ellenség visszaszorítását érhetjük el. Áttöréséhez; legtöbb esetben nagy erőbeli és anyagi fölény szükséges. Áttörés után támadjunk az ellenségnek egyik vagy mindkét megnyílt oldalába.

Még arctámadásnál is, a kisebb egységek részletharcuk közben használjanak ki minden lehetőséget az átkarolásra.

397. **Átkaroló támadás.**

Arccsoportként minél gyengébb erőt vessünk be azzal a feladattal, hogy ellenséges erőket vonjon el a döntés helyéről, vagy hogy az ellenséget helyhez rögzítse, vagy hogy azt esetleg terelje a nekünk megfelelő irányba. Nehéz feladatát a legnagyobb körültekintéssel, kitartással és változatos harccal hajtsa végre. Mindenáron tartsa fenn az arcvonala összefüggését, hogy átkaroló csoportunknak döntő támadása eredményes lehessen. Feladata végrehajtásának alapja, hogy mindig szoros érintkezésben legyen az ellenséggel.

Átkaroló csoportunk, melyben főerőnk támad, előbb-utóbb ellenséges erőkre talál. Mihelyt ugyanis az ellenség átkaroló szándékunkat észreveszi, csapatokat fog velünk szembe vetni. Ezeket erélyesen, késedelem nélkül meg kell támadnunk, mert nem volt **150. oldal** idejük a harcnak rendszeres megszervezésére; a küzdelem tehát itt találkozóharc jellegű lesz. Minél mélyebben és meglepőbben talál átkaroló csapatunk az ellenség oldalába és hátába, annál kevésbé lesznek hatásosak az ellenrendszabályai.

Átkaroló csoportunkat az ellenségnek hátsóbb erői a maguk részéről is átkarolhatják. Ezért tisztázatlan viszonyok közt célszerű, ha átkaroló szárnyunkat mélyen tagozzuk, kifelé lépcsőzzük és ezenkívül felderítésünk folytonosságáról minden irányban gondoskodunk.

Tartalékunkat ne vessük be az arccsoport megerősítésére.

398. Az ellenségnek esetleges előretörése az arcban ne állítsa meg az átkaroló erőinket, hanem inkább serkentse erőteljesebb támadásra, nehogy az ellenség arcban döntő eredményt érjen el átkarolásunk érvényesülése előtt.

399. Oldalunkat és hátunkat ne féltsük túlságosan. Ellenséges átkarolás ellen — beható felderítésen és biztosításon kívül — a tartalékok lépcsőzésével védekezhetünk. Gyakran célszerű, ha az ellenség átkarolása ellen elébe küldött kisebb erőkkel, esetleg gyorscsapatokkal, támadólagosan védekezünk.

400. **Arctámadás.**

Ha **arcban** kell támadnunk, a támadás súlyának kiválasztására elsősorban a terep a mértékadó. A súlyt oda helyezzük, ahol az ellenséges csoportosításban a terep szerint gyenge pontokat sejtünk, ahová jó figyelés, összefogott, lehetőleg oldalozó tűzhatás, fedett megközelítés lehetséges, vagy ahol bizonyos tereprész elfoglalása az ellenséges ellenállás megrendítésével kecsegtet.

Támadó csoportjainkat annál mélyebben kell tagoznunk, minél erősebbnek tartjuk az ellenséget. **151. oldal**

401. Az alárendelt egységeknek határozottan adjunk meg **támadási céljukat**. Ez legyen összhangban erejükkel.

402. Minden támadást készítsünk elő. Az előkészítés beható felderítésből, a fegyvernemek együttműködésének szabályozásából, a tűzrendszer megszervezéséből és az anyagi ellátás biztosításából áll. A támadás előkészítése ne történjék a támadás idejében való és lendületes végrehajtásának rovására.

403. A **kiterjedést** a feladattal, a támadási céllal, a kiterjedés nagyságának számokban történő megadásával vagy harcávokkal szabályozhatjuk.
A kiterjedés a mindenkori helyzettől függ. Általános támpontul szolgálhat, hogy a súlyterületen küzdő zászlóalj kiterjedése 400—800 m; arccsoportban (nem döntő helyen) alkalmazott zászlóalj pedig 2 km szélességben is harcolhat.
404. Kisebb kötelékben adjunk egységeinknek **irányt** és kiterjedést (méterszámokban). A szomszédot semmi esetre se akadályozzuk mozgásában.
Ha szűk területen sok csapatunk támad, a mozgás összhangjának biztosítására célszerű iránycsapatot megjelölnünk. Támadás közben a leginkább előrejutott csapat az iránycsapat.
Nagyobb viszonyok között, hogy a harcfelderítés és a biztosítás hézag nélküli legyen, **harcávokat** jelölünk meg. A harcávot azonban nem kell hézag nélkül csapatokkal kitölteni.
405. A támadás megkezdésének **időpontja** a helyzettől függ. Ne indítsuk meg támadásunkat sematikusan csak reggel. Ne halasszuk el, vagy ne hagyjuk abba a támadást csak azért, mert az éjszaka közeledik, ha a helyzet különben kedvező.
406. A támadás végrehajtása közben is legyünk mindig rugalmasak és állandóan törekedjünk az ellenség meglepésére. Ha a helyzet arra kedvező, a 152. oldal les, cselvetés, törbecsalás, az ellenségnek támadás közben felismert gyenge pontjai ellen való gyors átcsoportosítás, stb. eredményesen alkalmazhatók, különösen kisebb viszonyokban, mesterkéltég nélkül. A támadás lendülete azonban nem szenvedhet ezáltal.
Meglepetések ellen viszont készüljünk fel azzal, hogy már eleve számolunk ilyenekkel és előre átgondoljuk az ellenrendszabályokat.
407. Minden parancsnok alkosson **támadási tervet**. A támadási terv lényegileg magában foglalja:
a támadás súlyterületének és időpontjának meghatározását;
a harcsoportok feladatának, erejének, támadási céljának (irányoknak, harcávoknak) megállapítását;
a tüzéség csoportosítását és feladatát;
páncélos csapatok és légierők közreműködését;
a tartalék megjelölését.
408. A **támadó intézkedés** tartalma általában:
tájékoztató, a parancsnok benyomása, akarata (szándéka);
az egyes harcsoportok parancsnoka, csapatrendje, feladata (a támadás súlya, támadási cél);
a támadás időpontja;
irány (harcáv, kiterjedés);
a tüzéség csoportosítása, feladata;
páncélos csapatok és légierők közreműködése;
a tartalék parancsnoka, ereje, helye;
felderítés, biztosítás;
légvédelem;
műszaki munkák;
az ellenség megtévesztését célzó rendszabályok;
harcálláspont;
összeköttetés és híradás;
anyagi ellátás. 153. oldal
409. A **hadsereg (önálló hadtest-) parancsnok** a támadó csatához már a menet (szállítás) elrendelésével a szándékának megfelelő területre irányítja az alárendelt seregtesteket.

Közelebb az ellenséghez — felhasználva a hadászati felderítés eredményeit — meghatározza az alá rendelt seregtestek feladatát (támadás, a támadó csata keretében védelem vagy halogató harc); elrendeli az esetleg még szükséges és lehetséges mozdulatokat; megszabja a közvetlen alakulatok feladatát, vagy szétosztja ezeket a seregtestekre, a támadás súlyának megfelelő módon.

A helyzet fogja megszabni, vajon valamennyi seregtestét az első lépcsőben alkalmazza-e, vagy pedig hátsóbb lépcsőben visszatart-e erőket.

A hadseregparancsnok igyekezzék minél nyomatékosabban az ellenség hátsó összeköttetései és után szállítási vonalai ellen hatni.

410. **A hadtestparancsnok** a kapott feladatnak megfelelően vezeti az alárendelt hadműveleti egységeket (csoportokat).

A hadtestparancsnok megállapítja a támadás súlyát és ennek megfelelően az alárendelt egységek feladatát (támadási célját), azokat egymással szerves kapcsolatba (összhangba) hozza, intézkedik a hadtestközvetlen tüzérség és a többi közvetlen alakulat alkalmazására. Kivételesen (elsősorban gyorscsapatokat, különleges harceszközöket stb-t) tartalékot tart vissza.

411. **A hadműveleti egység (csoport) parancsnoka** a kapott feladat alapján megalkotja a támadás tervét., amely szerint alárendelt csapatait a támadás súlyának megfelelően csoportosítja (harccsoportok, tüzérség, tartalék). Támadó intézkedését úgy adja ki, hogy a támadáshoz szükséges előkészületek megtételére a csapatnak meglegyen a szükséges ideje. 154. oldal

413. A harc súlya a **gyalogságon** nyugszik. Minden más fegyvernem elsősorban őt támogatja.

A tüzérség elsősorban hivatott arra, hogy a gyalogságot a támadás minden mozzanatában állandóan támogassa. A gyalogság előnyomulása közben fogja le az ellenséges tüzérséget és tűzfegyvereket, törjön utat a gyalogságnak és akadályozza meg az ellenség mozgását. A tüzérségi tüzet az ellenségnek azokra a részeire (tűzfegyvereire, figyelőire) összpontosítsuk, amelyek gyalogságunk előrejutását a leginkább akadályozzák.

A harckocsikat a döntés helyén vetjük be vagy önállóan, a gyalogságtól megtámadott ellenség oldalába és hátába, vagy pedig a gyalogsággal szorosan együttműködve. A tüzérség harckocsik támogatására lehetőleg ködlövénnyel vakítsa meg az ellenséges figyelőhelyeket, fogja le (vakítsa meg) a harckocsi elhárító fegyvereket és akadályozza meg ellenséges páncéljárművek beavatkozását.

A repülők a gyalogság támadását alacsony támadással támogatják és közreműködnek az ellenséges támadások kivédésénél is.

413. **A gyalogsági támadás** akkor indul meg, ha a gyalogság tűzfegyverei megkezdhetik a tüzet. Ehhez a gyalogság felfejlődik.

A támadó harccsoportokat szüntelen előretörésként vezesse. Fűrkésszék ki az ellenség gyenge pontjait és támadásuk súlyát ezek ellen irányítsák, a tüzérség és a saját fegyverek összefogott tüzetől támogatva. Különösen az átkaroló csoport támadása legyen lendületes.

A gyalogságnak az ellenséghez történő közeledéséhez mérten a tüzérség mindinkább arra a területre 155. oldal összpontosítsa tüzet, ahol a rohamot tervezzük. A gyalogság mindaddig törjön előre, amíg a saját tüzérségi tűz szórása nem veszélyezteti, sík terepen általában 200—300 m-nyire az ellenség elülső részeitől. E távolságról a rohamtávolságra való előretörést rendszerint tüzérségi előkészítés előzze meg, amely leginkább csak néhány percig tartó, a roham helyére összpontosított erős tűzből (bénítótűzből) áll; ebben vegyenek részt a gyalogság fegyverei is. A tüzérség az előkészítés után a tűzterv szerint vagy a gyalogság felhívására (távbeszélő, látjel, stb.) helyezze előre tüzet az ellenségnek azokra a hátrább vagy oldalt lévő részeire — főleg

tűzfegyvereire, — amelyek a további előretörést akadályozzák. A tüzérségi tűz előrehelyezésekor a gyalogság használja ki lendületes előretörésre azt a néhány pillanatot, amíg az ellenség tüzérségi tüze hatása alól fel nem ocsúdik, majd valamennyi tűzfegyverének teljes kihasználásával maga fogja le az ellenséget s küzdje magát előre a **rohamtávolságig**. Ez oly közel legyen az ellenség első részeihez, hogy onnan a roham az ellenségre egy lendülettel végrehajtható legyen (50—60 m-re). A rohamtávolságig való előreküzdés közben a tartalékok fokozatosan felzárkóznak és így itt bizonyos lököerő alakul ki.

414. A **roham megindítását** mozgóharcban rendszerint a legelső vonalban lévő alparancsnok határozza el, csak összefüggő védőállásokkal szemben fog a roham egy-séges, valamennyi arcvonalrészre kiterjedő cselekedetből állni; többnyire tehát részletcselekmények kópét fogja mutatni, amelyeket az egyes részek öntevékenyen, egymáshoz való igazodás nélkül hajtanak végre.

A rohamozó gyalogság a legnagyobb elszántsággal, a **közelharc** minden eszközével tör jön magának utat az ellenségén át. **156. oldal**

415. A **roham után** a tüzérség a gyalogság támogatását oly módon végezze, hogy az ellenséges tűzfegyverek lefogásán kívül akadályozza meg az ellenséges ellentámadásokat is; ellentámadásra a gyalogság fényjellel is felhívhatja a tüzérség figyelmét. A tüzérség öntevékenyen idejében változtasson előre állást, lépcsőzetesen a gyalogsággal előrelendülve.

Ilyenkor eredménnyel alkalmazhatunk összekötő repülőt a gyalogság helyzetének a megállapítására.

416. A gyalogság további előretörését a támadás eredeti irányában erőteljesen folytassa; az oldalak biztosítása a tartalékok feladata. A támadó harccsoport legközelebbi célja az ellenséges tüzérség legyen. Ha a harccsoport-parancsnokok a helyzetet áttekinthetik, öntevékeny előretörésük a támadási célon túl is indokolt. Ebben az esetben az előljáró parancsnokoknak fokozott kötelessége az intézkedés aziránt, hogy a tüzérség és a tartalékok az előretörő csapatokat nyomon kövessék.

Ne elégedjünk meg azzal, hogy átkaroló támadásunk az ellenséget megingassa vagy visszaszorítsa, hanem törekedjünk az elért siker legmesszebbmenő kiaknázására. A még rendelkezésre álló erőket irányítsuk mélyen az ellenség hátába, hogy bekerítsük és visszavonulását elvágjuk.

Ha az ellenséget nem keríthettük be, erélyes üldözéssel mélyítsük ki sikerünket.

417. Ha észre vesszük, hogy az ellenség halogató harcot akar folytatni, ezt a szándékát hiúsítsuk meg erélyes előretöréssel a gyenge pontjai ellen.

418. A támadásnak két **fajtáját** különböztetjük meg támadás védelemre berendezkedett ellenség ellen, támadás találkozóharcban. **157. oldal**

48. §. Támadás védelemre berendezkedett ellenség ellen.

419. Az ellenség védelemre rendezkedhet be

- a) vagy már napokkal, sőt még előbb kiépített és megerősített védőállásban,
- b) vagy pedig oly védőállásban, amelyet még nem tudott kellőképpen kiépíteni és megerősíteni.

a) Támadás megerősített védőállásban lévő ellenségre,

420. A támadó igyekezzék a zömmel az ellenséges védőállást **megkerülni**, ha az általános helyzet és a kapott feladat megengedik. Erre gyakran a sötétséget használjuk fel.

421. Ha az ellenség védőállását nem kerülhetjük meg, meg kell azt támadnunk. Támadásunk az ellenséges terepmegerősítések foka szerint más-más jelleget ölt, de mindenkor fokozott tervszerűség jellemezze. Mégis ragadjunk meg minden eszközt, amellyel a támadás idejét megrövidíthetjük.
- Törekedjünk arra, hogy a támadás nehézségeit a meglepés alkalmazásával csökkentsük. Az ellenséget meglephetjük támadásunk helyével és idejével, az előkészítés módjával és megtévesztő rendszabályok alkalmazásával.
422. Beható **felderítés** szükséges.
- A **hadtestparancsnok** és a **hadműveleti egység parancsnoka** korán és különös gonddal szervezze meg a harcászati (műszaki) felderítést. Idejében kiküldött felderítő repülő adatokat szerezhetnek az ellenség általános csoportosításáról, főállásának és előretolt állásainak helyéről és kiterjedéséről, nagyobb tartalékairól és a folyamatban lévő erődítési munkálatairól. A légi felderítésben vegyenek részt vezérkari tisztek és a különböző fegyvernemek tisztjei is. Földi — főképen gyors- és műszaki-csapatokból álló — felderítőszervek **158. oldal** a légi felderítést részleteiben kiegészítik; fontos az ellenséges műszaki zárnak és a védőállás szárnyainak a megállapítása.
- Az iránymérő és a lehallgató szolgálatot már korán szervezzük meg.
- A tüzérmérők munkája fokozott fontosságú.
423. Az előcsapatok feladata az ellenség előretolt erőinek visszavetése, a főállással való szoros érintkezésbejutás, valamint az előtérp ama pontjainak elfoglalása, amelyek az ellenséges védőállásba való közelebbi betekintésre módot nyújtanak és amelyek, a tüzérségi figyelésnek és a tüzérség felvonulásának biztosítására szükségesek. Ha szükséges, e feladatok megoldására képezzünk gyalogságból, tüzérségből, harcokocsikból és műszaki csapatokból álló több kis csoportot, amelyek az ellenséges előretolt támpontokat a hézagokon át oldalba és hátba támadva, az ellenséges főállásig előretörnek. Ha az előcsapatok tovább nem jutnak előre, rendezkedjenek be védelemre.
424. Amint a volt előcsapatok az ellenséges főállással szorosan érintkezésbe jutottak, egészítsék ki a felderítést; ez alapot szolgáltat a zöm alkalmazására. A felderítés állapítsa meg a saját és az ellenséges figyelő-viszonyokat, az ellenséges védőállás részleteit, a támadásra alkalmas területeket; legkésőbb ekkor állapítsuk meg a gyalogság készenlétbe helyezésének és a tüzérség felvonulásának a lehetőségét is. E felderítésben vegyenek részt a különböző fegyvernemek; az eredményt vázlatokba foglaljuk össze.
- A hadműveleti egység parancsnoka és a hadtestparancsnok a maguk eszközeivel mielőbb egészítsék ki ezt a felderítést.
425. A főcsapatok szétbontakozását is legtöbbször korán kell elrendelni, mert az ellenséges tüzérség a megközelítő utakat már nagy távolságra tűz alatt fogja tartani. **159. oldal**
426. Ha a légi felderítés megállapíthatta az ellenséges főállás helyét és szárnyát, irányítsuk erőnk zömét már eleve a védőállás megkerülésére. Igen beható felderítéssel vegyük elejét annak, hogy az ellenség meglephessen bennünket (pl. műszaki zárral). A megkerülést rendszerint éjjel célszerű végrehajtani.
427. Ha az ellenség védőállását nem kerülhetjük meg (pl. kétoldali kötelékben), arcban kell támadnunk.
- Ha a támadás megindítására nincs még elég támpontunk, a gyalogság zömét rejtve egyelőre tartsuk vissza az ellenséges könnyű tüzérség leghatásosabb tűz-körletén kívül.
428. A főcsapatok tüzérségét rendszerint már a volt előcsapatok támogatására bevetjük. Az ellenség megszervezett tüzrendszere miatt ez az első felvonulás inkább a mélységbe tagozódik. A volt elővédeket támogató tüzérség a főcsapatok tüzérségének e felvonulása közben fogja le az ellenséges tüzérséget, ha az a felvonulást zavarja.

Véglegesen a tüzérség a támadási terv alapján vonul fel. A tüzérség átcsoportosítását készítsük elő azzal, hogy az új felvonulási területen berendezzük a tüzelőállásokat, továbbá a felderítő és a híradó rendszert.

429. A támadást mindig **egységesen** indítsuk meg.

A gyalogság zömét rendszerint a sötétség leple alatt vonjuk előre a támadási területre. Ezt nappal gondosan készítsük elő.

A gyalogság támadását előzetes készenlétbe helyezés előzze meg; a készenlét helyét az ellenség meglépése végett rejtőzve és csak röviddel a támadás megindulása előtt foglaljuk el.

A gyalogság készenlétbe helyezését szükség esetén az egész tüzérség támogassa az ellenség tüzérségének és többi tüzfegyvereinek a lefogásával. **160. oldal**

430. Hogy az ellenség szándékunk felől bizonytalanságban maradjon, a támadás előtt az egész ellenséges arcvonalat foglalkoztatnunk kell. Korlátozott, célú és színlelt támadásokkal, továbbá megtévesztő rendszabályokkal tereljük el az ellenség figyelmét a választott támadási területről.

431. Ha a gyalogságot nem helyezhettük már kezdetben egészen elül készenlétbe, a tüzérség támogatásával (a tüzérségi előkészítés alatt is) dolgozza magát előre, amíg a saját tüzérségi tűz nem veszélyezteti; ott ássa be magát.

432. Az ellenséges védőállásba való betörést, a rohamot, tűzzel való előkészítés előzze meg. Ezt gondosan elkészített tüzterv alapján hajtsuk végre, amelyben a tüzérségnek és a gyalogság nehéz fegyvereinek tüzeit pontosan szabályozzuk — összhangban a támadó gyalogság mozgásával. Ilyenkor rombolótüzet és bénítótüzet alkalmazunk, melyet időnkint fokozunk a legnagyobb hevességre. A tűz irányuljon az ellenséges tüzérség ellen és az ellenséges védőállásnak (betörési helynek) azokra a pontjaira, ahol tüzfegyvereket állapítottunk meg, vagy sejtünk, továbbá figyelőhelyekre, parancsnoksági álláspontokra, tartalékokra stb-re is. A tüzterv összeállításánál is gondoljunk az ellenség meglepésére.

A tüztervet adjuk ki írásban (vázlat, táblázat) minden ütegnek és támadó zászlóaljnak.

A tüzelőelőkészítést elhagyhatjuk, ha meglepően akarunk támadni, vagy ha a viszonyok alkalmasak arra, hogy az ellenségen éjjel meglepően rajtaüthetünk; a tüztervet azonban ilyenkor is készítsük elő.

Éjjeli tüzérségi előkészítést is alkalmazhatunk, ha a gyalogság még a hajnali homályban hajtja végre a rohamot. **161. oldal**

433. A tüzérségi tűznek a tüzterv szerint megállapított előrehelyezésekor a gyalogság küzdje magát előre a rohamtávolságig; a **rohamot** indítsuk meg lehetőleg meglepően és mindig egységesen. Az ellenséges állásba való **betöréskor** a tüzérség és a gyalogság nehéz Fegyverei fogják le az ellenségnek a betörési területre ható tüzfegyvereit.

A betörést harcokcsik és repülők is támogassák.

A rohamot éjjel is megindíthatjuk, ha a viszonyok erre kedvezőek. Rendes körülmények közt azonban éjjel az egész ellenséges mélységi övön át történő átküzdés sikere kétséges. Az éjjeli rohamot akkor alkalmazzuk még, ha benyomásunk szerint az ellenség megrendült, vagy a sötétség leple alatt esetleg átcsoportosítása vagy visszavonulása várható.

434. A **hadműveleti egység** tüzérségét a tüzérségi parancsnok már kezdettől fogva egységesen vezesse.

Ha a hadtest zöme egységesen támad, a **hadtestparancsnok** tüztervében nagyjában szabályozza a tüzérségi előkészítést (időpont, tartam, esetleg lőszerfelhasználás, tüzérmérők alkalmazása); ha van hadtest-távol harccsoport, állapítsa meg azt is, hogy

ennek ütegeit a tüzérségi előkészítés idejére mikor és melyik alárendelt egységnek bocsátja rendelkezésére.

435. A betörés után kezdődik a támadás legnehezebb része: az ellenséges védőövön való átküzdés. Ez rendszerint nehéz részletharcok sorozatából áll. A betört erők mindig legyenek készen arra, hogy az ellenség ellentámadásait kivédjék. Minden részlet-eredményt biztosítani kell a tűzfegyverek és tartalékok gyors előrevonásával.

A gyalogság — nehéz fegyvereitől (és harckocsiktól) támogatva — minél előbb törjön előre az ellenséges tüzérségig. Az épen maradt fészkeket és 162. oldal támpontokat a tartalékok küzdjék le; rájuk hárul az ellenséges védőállás felsodrítása is.

436. A támadás ilyenkor is maradjon lendületes.

Az ellenséges védőövön való átküzdés idejére a harccsoportoknak rendeljünk alá közvetlenül tüzérséget. Ezt már előre szabályozzuk.

A tüzérség tüzét általánosságban fényjelekkel is irányíthatjuk.

437. Megerősített védő állásban levő ellenségre irányuló támadásnál bőséges anyagi eszközökkel, lőszerrel és élelemmel való ellátás elsőrendű fontosságú.

438. Az elfoglalt állást, ha szükséges, gyenge megszállással biztosítsuk, a többi csapatainkkal pedig minél előbb kezdjük meg az üldözést.

b) Támadás meg nem erősített védőállásban lévő ellenségre.

439. Ha az ellenség előnyomulásból védelemhez fejlődik, vagy pedig ha nem sokkal beérkezésünk előtt foglalt csak védőállást, akkor még nem volt ideje ennek kiépítéséhez és megerősítéséhez. Ez esetben minél előbb hajtsuk végre a támadást, nehogy az ellenségnek időt engedjünk.

Mindamellettsóhasem feledkezzünk meg a kellő óvatosságról és tervszerűségről.

A felderítés eredményéből mielőbb állapítsuk meg az ellenséges védőberendezések fokát.

Az elővéd legfontosabb feladata, hogy az ellenség előretolt csapatait visszavesse és a főállással mielőbb szoros érintkezésbe jusson.

A támadó eljárás azonos, miatt a megerősített védőállásban lévő ellenség ellen való támadásnál, azonban a helyzetnek megfelelő leegyszerűsítésekkel. 163. oldal

49. §. A támadás végrehajtása találkozóharcban.

440. Ha mindegyik fél támadó szándékkal nyomul elő, **találkozóharc** keletkezik.

Elvileg találkozóharcra törekedjünk, mert itt az erkölcsi fölény a legkönnyebben egyenlítheti ki a nagyobb számot és fölényes fegyverzetet.

Találkozóharcban gyors elhatározással és a támadásnak minden körülményességtől ment erőteljes végrehajtásával már kezdettől fogva ragadjuk magunkhoz a kezdeményezést, keresztezzük határozott cselekvéssel az ellenfél szándékát és a saját cselekvésünktől tegyük függővé a magatartását.

Az ellenséggel a felderítő csapatok lépnek először érintkezésbe. Ezt állandóan fenn kell tartanunk, hogy az ellenség magatartásáról mindenkor tájékozva legyünk.

441. Ha már kezdetben nem menetelünk több oszlopra tagolt széles csoportosításban, az ellenséges tüzérség hatáskörletéhez érve, a szükséghez képest (nyílt terepen, nappal) szétbontakoztatjuk csapatainkat, vagyis több kisebb oszlopot alakítunk. A szétbontakozást az oszloparancsnok rendelje el.

A hadműveleti egységen belül, ha parancsnokának már előre támpontja volna erőinek alkalmazására, a szétbontakozás módját ennek megfelelően ő rendelje el.

Az alosztályokat tartsuk lehetőleg sokáig együtt. A menet folyamatos legyen. Mindegyik kis oszlop parancsnoka gondoskodjék a szükséges biztosításról is (rendszerint csak közelbiztosításról).

Az egyes oszlopok könnyen jutnak abba a helyzetbe, hogy önállóan kell cselekedniük. Ilyenkor tartsák szem előtt az egész egység parancsnokának eredeti szándékát. **164. oldal**

442. Minden oszlop (menetcsoport) **elővédjének** az, a célja, hogy az oszlopparancsnok tervének biztosítása melleit borítsa fel az ellenség tervét, amelyet annak elővédje igyekszik számára biztosítani.

Az oszlop (menetcsoport) parancsnoka vagy már a menet megindulásakor, vagy később az ellenséghez közeledve, határozott feladatot adjon az elővédnek-

Az elővéd feladata lehet:

támadás az ellenség megállítására, visszavetésére, vagy védelembe szorítására;

támadás bizonyos tereptárgy vagy terepszakasz elfoglalására és annak megtartása

abból a célból, hogy a főcsapat az így biztosított területen támadáshoz fejlődhessen;

az ellenség feltartóztatása védelemben, míg a főcsapat átkarol;

az ellenségnek céljainak megfelelő irányba való terelése, kivételesen visszavonással is (törbecsalás), ha a helyzet erre különösen kedvező.

Az elővéd minden esetben biztosítsa a tüzérségi figyelés számára a fontos tereppontok birtoklását.

Ha szükséges, a Hadműveleti egység parancsnoka általánosságban (esetleg már kezdettől fogva) szabályozza az egyes oszlopok (menetcsoportok) elővédjeinek a magatartását.

443. Az elővédnek harcba lépésekor megszűnik az elővédjellegű és az ezzel kapcsolatos elnevezések is megváltoznak. Ilyenkor az elővéd már küzdő egységet (harccsoportot) alkot.

444. A volt elővédek (elővéd) harcát **tüzérségük** támogatja. Az ellenségtől távolabb az elővédtüzérség részei leszállást foglalnak, majd az egész elővédtüzérség széles arcvonalon vonul fel támogatásra.

Hadműveleti egységnél (csoportnál) a tüzérségi parancsnok javasolja azt az időpontot, hogy a volt elővédtüzérség mikor lépjen az ő parancsnoksága alá. **165. oldal**

445. Minden oszlop (menetcsoport) **főcsapata** az elő- 445. védje mögött (szétbontakozva) folytatja menetét. Ha átkarolásra eltoljuk, késedelem (megállás) nélkül küldjön ki kisebb elővédet, vezesse be a felderítést és egészítse ki a közelbiztosítást.

446. **A hadműveleti egység (csoport) parancsnoka** — a felderítés és az elővédek elülső részeinek harca alapján — már korán alkossa meg támadási tervét és irányítsa az egyes oszlopokat (menetcsoportokat) a megfelelő területre a nélkül, hogy a helyzet további tisztázására várna.

447. **A támadási terv** a feladat és a helyzet szerint különböző. Elsősorban mértékadó a saját szándék és a terep. Az ellenségről ilyenkor rendszerint még csak hézagos híreink lesznek, mert ő is mozgásban van. Ha azonban részletes hírekre várunk, biztosan elkésünk.

a) A helyzet sokszor a legnagyobb fokú gyorsaságot követeli meg; minden körülményesség a gyorsaságban rejlő előnyök elvesztését jelenti.

Ilyenkor a hadműveleti egység zöme — most már harccsoportokra tagozva — oszloprendszere elővédjein keresztül, illetve azok hézagain át rendszerint menetből azonnal támad, amint az egyes részek a harcmezőre beérkeznek.

Ez a támadás legtöbbször ugyancsak előnyomuló ellenséges erőkkal találkozik szembe.

b) Más esetben a helyzet a hadműveleti egység zömének váratlan irányból és váratlan helyen való meglepő átkaroló támadását teszi lehetővé. A hadműveleti egység parancsnoka ilyenkor gyengébb arccsoportot alkotva, zömét átkaroló csoportként el tolja. Ez minden idővesztés nélkül történjék.

Mind az arccsoport, mind pedig az átkaroló csoport egy vagy több harccsoportot alakíthat.

c) Ha az ellenség a fejlődésben megelőzött bennünket és elővédünket erőteljesen támadja, azt 166. oldal visszavehetjük, ha ezáltal zömünknek alkalma nyílik arra, hogy kedvező helyzetből és kedvező terepen az ellenség oldalába vagy a hátába támadhasson. Ilyenkor rendszerint több idő áll rendelkezésre. Az átkaroló csoportot azért rejtőzve esetleg készenlétbe is helyezhetjük és a készenléti helyről egységesen támadhatunk.

A készenlét helyét lehetőleg úgy válasszuk meg, hogy a csapatok innen már csak egyenesen előre mozoghassanak. A készenlét elfoglalása közben rendszerint szükséges, hogy a készenlétbe helyezést külön biztosítsuk. Ne hívjuk fel reá az ellenség figyelmét!

448. **A rohamot** találkozóharcban legtöbbször a legeiül lévő alparancsnokok határozzák el és csak ritkábban a harccsoport vagy a hadműveleti egység parancsnoka, így a roham rendszerint részlet-cselekmények képét mutatja, amelyeket az egyes részek öntevékenyen, egymáshoz való igazodás nélkül, de egymás példáját követve hajtanak végre. A tüzérségi előkészítésre irányuló törekvés sohase vezessen arra, hogy a gyalogság elmulassza a rohamra kedvező alkalmakat.

449. **A tüzérség** alkalmazása a hadműveleti egység (csoport) zömének alkalmazásától függ.

Mivel találkozóharcban döntő az ellenség megelőzése, ez az elv nyilvánuljon meg a tüzérség alkalmazásában is. Hogy ezt elérhessük, a tüzérségnek erősen előre kell felzárkóznia és felderítését előrelátóan kell megszerveznie.

A főcsapat (főcsapatok) szétbontakozásakor a legalább zászlóaljerejű oszlopok (csoportok) támogatására jelöljünk ki tüzérséget is. A tüzérségnek önálló menetelését kerüljük.

Az ellenséghez közeledve, eleinte csak messze hordó tüzérség érvényesülhet. Ezt használjuk fel, ha célszerű, az ellenség előnyomulásának megzavarására és az ellenséges tüzérség lefogására. Ez utóbbi csak akkor lehetséges, ha tüzérrepülővel vagy hangmérőkkel 167. oldal rendelkezünk, melyek az ellenséges ütegeket korán felderítik.

450. **A hadműveleti egység parancsnoka** rendelje el az 450. egész tüzérség csoportosítását a harccsoportképzéssel összhangban. A tüzérségi parancsnok intézkedjék a tüzércsoportok megalakítására és haladéktalan felvonulására. A támogató tüzércsoport (üteg) parancsnoka azonnal vegye fel az összeköttetést a tekintetbe jövő harccsoport parancsnokával. Lehetőleg mindegyik küzdő zászlóaljat legalább egy üteg támogasson. A támogató ütegeket lehetőleg elül helyezzük el

Arc támadás esetén (lásd 447/a. pontot) a tüzérség zömét mielőbb vessük be az elővéd (elővédek) mögött, hogy az ellenséget megelőzzük.

Ha a hadműveleti egység zöme átkarol, ennek támogatására rendeljünk ki erős támogató tüzérséget, amely mielőbb vonuljon fel ott, ahonnan a zöm átkaroló támadását támogathatja. Részével biztosítsa egyszersmind a gyalogsági zöm eltolását és legyen képes az elővéd megtámasztására is. Ha a hadműveleti egység széles kiterjedésben támad és zömét már eleve az ellenség átkarolására annak oldalába irányítja, a tüzérség zömét is az átkaroló csoporttal együtt toljuk el. Ez esetben az arccsoport a tüzérségi zöm támogatására egyelőre nem számíthat. Az arccsoport támogató tüzérségeként legtöbbször csak kisebb támogató tüzércsoportot alkalmazunk. Amikor csak lehet, ez a csoport támogassa (oldalozva) az átkaroló csoportot is. A távolharccsoport tudjon lehetőleg mind az arc-, mind pedig az átkaroló csoport elé hatni.

Találkozóharcban a tüzérségnek a gyalogsággal való szüntelen összeköttetése hatványozottan szükséges. Ha ez veszélyeztetve volna, a tüzérség részeit habozás nélkül rendeljük alá a harccsoport-parancsnokoknak. A tüzérségnek a tüzérségi **168. oldal** parancsnok egységes vezetése alá helyezése a harc folyamán fokozatosan történjék.

451. **A hadtestparancsnok**, mihelyt a helyzetet áttekintheti, a 366/c. pont értelmében intézkedjék a hadtest közvetlen tüzérség alkalmazására.

50. §. Az üldözés.

452. Csak magas erkölcsű és harci értékű csapat tud eredményesen üldözni.
Az üldözéssel aratjuk le a győzelem gyümölcsét **csak a lankadatlan és kíméletlen üldözés** vezet az ellenség megsemmisítéséhez és a döntő **győzelemhez**.

Sikerült támadás esetén a csapatnak a győzelmi mámorból keletkező aléltságát minden rendű és rangú vezetőnek minden eszközzel le kell küzdenie és erélyes cselekvéssé változtatnia.

453. A magasabb vezetés az ellenséges arcvonal mögött mutatkozó jelekből (kiürítés, berakások, vonat hátrairányítása, stb.) rendszerint elég korán tudomást szerezhet az ellenség visszavonulási szándékáról. Ezért mielőbb tegyen meg minden előkészületet olyan erők készenlétbe helyezésére, amelyekkel a bekövetkezendő üldözést saját szándékának megfelelő, leghatásosabb irányba terelheti (repülő, gyorscsapatok, műszaki-, híradócsapatok, lőszer, anyag stb.).

A **hadseregparancsnok** megszabja az üldözés célját. A **hadtestparancsnok** az üldözés főirányába új erőket vessen be. Ezeket már előzőleg helyezze készenlétbe.

Ha sejtjük, hogy az ellenség vissza akar vonulni. vállalkozások segítségével szerezzünk erről bizonyosságot, hogy nyomban megkezdhesük az üldözést. **169. oldal**

454. A vadász- és bombázó repülőket a visszavonuló ellenséges főerők, tüzérség, vonatok, műtárgyak, útkereszteződések megtámadására, illetőleg bombázására rendeljük. A felderítő repülő megfigyelik az ellenség visszavonulási útjait és felkutatják az esetleg beérkező ellenséges erősítéseket

455. Az ellenséggel érintkezésben levő, legerősebb küzdő csapatok, mihelyt az ellenség visszavonulási szándékát felismerték, haladéktalanul, minden parancsra való várás és fáradtságra való tekintet nélkül, (tartalékok bevetésével) kezdjék meg az üldözést.

A harccsoportok (küzdőegységek) feladata, hogy az ellenséget nyomon követve, folytonosan megtámadják, visszavessék és mindaddig sarkában maradjanak, amíg teljes felbomlása bekövetkezik.

A tüzérség a legmerészebb módon vegyen részt az üldözésben. Mivel ellenséges visszacsapások ilyenkor már alig várhatók, ne riadjon vissza attól sem, hogy adott esetben fokozott jármódban a gyalogsági élek előtt is öntevékenyen tüzelőállásba menjen. Így a tüzérség nagy erkölcsi hatással lesz nemcsak az ellenségre, hanem a saját gyalogságra is. A tüzérség elsősorban a visszavonuló ellenség éleire irányítsa a tüzet, nem különben a fontos közlekedő utakra, hidakra, szorosokra. A messze hordó tüzérséget egészen elül vessük be.

456. A harccsoportok öntevékeny üldözését haladéktalanul kövesse a **tervszerű üldözés**.

A hadművelleti egység parancsnoka — tartalékának felhasználásával — adjon nyomatékot a legjobban előrejutó harccsoport üldözésének. A kötelékeket csak azután rendezze, ha az üldözés már folyik. A parancsnok maga legyen messze elül, mert jelenléte ott a lendületes üldözés legbiztosabb záloga.

A **hadseregparancsnok** ezen felül gyorscsapatokból álló seregtesteket, a **hadtestparancsnok** **170. oldal** tüzérséggel is ellátott, gyors mozgású üldöző csoportokat rendeljen ki az üldözésre; az előbbieket az ellenséget mindenütt túlszárnyalva,

párhuzamosan üldözik, hogy élei elé kerülve bekerítsék; az utóbbiak az ellenség oldalába való támadással, tüzükkel és rajtaütéseikkel állandóan zavarják, kifárasztják az ellenséget, részeit pedig bekerítik.

Ha az üldözésre szabad irány nem volna, az arcvonal hézagain át kell előretörni.

Ellenséges utóvédek ne térítsék el az üldöző csapatokat az elrendelt iránytól. Ezeket kerüljük meg vagy törjük át, hogy az ellenség zömét gyorsan megközelíthessék.

Ha az üldözés további folyamán az üldözött ellenség ellenállása annyira megerősödik, hogy a legerősebb üldöző részek meg nem törhetik, akkor ezeknek úgy kell viselkedniük, amint azt az előcsapatoktól a támadás kezdetén követeljük.

A csapatok zöme először széles arcvonalon üldöz, óvakodva attól, hogy tömör alakzatban jusson az ellenséges tüzéség tüzébe.

Törekedjünk gyorsan előrejutni; mihelyt lehet, alakítsunk menetoszlopokat. Erőltetett menetekkel nagy eredményeket érhetünk el.

459. Beható felderítéssel védekezzünk az ellen, hogy az ellenség törbe csalhasson bennünket.

460. Üldözés közben sohasem szabad elveszítenünk az érintkezést az ellenséggel.

Az üldözést a sötétségben is meg kell kezdeni, vagy folytatni.

Sohase álljon meg az üldözés valamely terepszakasz vagy akadály előtt.

A szándékolt cél, a csapatok erőállapota, a lőszerpótlás és az anyagi ellátás lehetősége döntik el, hogy az üldözésnek mikor legyen vége. 171. oldal

51. §. A támadás félbeszakítása; ellenséges visszacsapások.

461. Ha a támadás alatt egyes részek vagy egész harccsoportok nem tudnak többé előrejutni, akkor a további támadást egyelőre félbeszakítjuk. A helyzet szerint azután vagy védelemre rendezkedünk be és erősítések beérkezése után újra támadunk, vagy védelemben kitarunk, míg a csatatér más részein lévő erők támadása meghozza a döntést, avagy ideiglenesen — az esti szürkület beálltakor — visszavonulunk, hogy kedvezőbb helyzetből ismét támadhassunk.

A **magasabb parancsnokok** ilyenkor minél előbb érvényesítsék befolyásukat a harc további menetére.

462. Ha támadás közben **egyes részeket visszavernének**, ezek kapaszkodjanak meg minél előbb és törekedjenek arra, hogy a tüzéség közbelépésével, tartalékok bevetésével ismét támadhassanak.

463. A támadást saját elhatározásunkból is félbeszakíthatjuk, ha döntő sikerrel nem kecsegtet, de kellő átcsoportosítás után a sikert jogosan remélhetjük.

11. A védelem.

52. §. A védelem általában.

464. **Mindig csak azért védünk, hogy más helyen vagy később kedvezőbb viszonyok közt támadhassunk.**

Ha védelem után támadni szándékozunk, ezt idejében elő kell készítenünk. A támadás legkedvezőbb időpontja, ha az ellenség támadó ereje már megtört.

Óvakodjunk attól, hogy a támadásra szánt erőinket a védőharcokba belekeverjük.

465. A védelem **célja**, hogy az ellenséget meghatározott területen megállítsa és támadó erejét megtörje. 172. oldal

Védelemhez akkor vagyunk készen, ha tűzrend-szerünket megszerveztük.

466. A védelem előnyei:
erőt takarítunk meg és időt nyerünk;

tervszerűbben állíthatjuk be harceszközünket;
szabadon választhatjuk a terepet; ennek megerősítésével az ellenség számbeli fölényét részben kiegyenlíthetjük.

A védelem hátránya:

hogyan a harcot véglegesen el nem döntheti és hogy a védő magatartása az ellenség cselekvésétől függ.

467. A **védőállás megválasztására** a feladat, a helyzet és a terep mértékadó.

Hadászati szempontból elsősorban a hadszíntér földrajzi, közlekedési viszonyai és segélyforrásai döntőek.

Harcászati szempontból fontos, hogy a figyelő viszonyok (különösen a tűzértség részére) kedvezőek legyenek; hogy tűzrendszerünk hézagmentes tüze biztosítható legyen; hogy a terepakadályok nehezítsék meg az ellenség harckocsi támadását; hogy a védőállásban és mögötte fedetten és jól közlekedhessünk, valamint hogy védelmi berendezéseinket jól rejthessük.

468. A védelem mozgékony és végrehajtásában meglepő legyen.

a) Az előterepen külön e célra előretolt csapataink mozgékonyan alkalmazva nehezítsék meg az ellenségnek a védőállásunk megközelítését.

b) A védelemnek a támadással történő váltakozása állítsa az ellenséget újabb és újabb meglepetések elé-E célból a védőállásban már előre kijelölhetünk olyan részeket, ahol teljes hézag marad, vagy pedig helyen-kint az ellenség nyomásának engedünk, hogy azután a benyomult ellenséget két oldalról megtámadjuk és megsemmisítsük. **173. oldal**

c) Az akaratunk ellenére betört ellenségen üssünk rajta meglepő ellentámadással,

469. A védőállásnak akkor van értéke, ha az ellenséget támadásra kényszeríti, az ellenség megkerülő kísérletei pedig vagy meghozzák a védőnek az óhajtott időnyereséget, vagy kedvező viszonyokat teremtenek arra, hogy támadhasson.

A védőállást vagy szabadon választhatjuk, vagy harc közben foglaljuk el. Az első esetben a parancsnoknak — a kapott feladat keretén belül — szabad az elhatározása a védőállás megválasztásában. Az utóbbi esetben cselekvési szabadsága gyakran korlátozott; olykor szükséges, hogy védőállásunkat korlátozott célú támadással vagy az arcvonal (egy részének) visszahelyezésével megjavítsuk.

Előfordulhat, hogy védőállást az ellenség nyomása alatt — pl. sikertelen támadás vagy visszavonulás esetén — kell választanunk és berendeznünk. Ilyenkor is tagozzuk erőinket mielőbb a mélységbe.

470. Ha a védőállást szabadon választhatjuk, először keressük ki a térképen, majd szemrevételezzük a terepen.

A szemrevételezést, ha lehet, maga a hadműveleti egység parancsnoka végezze tűzértségi és műszaki (híradó) parancsnokával (közlegeikkel) együtt; az alsó parancsnokok minden esetben maguk szemrevételezzenek.

A szemrevételezés tárgya egyfelől az ellenséges támadási terület (kedvező megközelítési és támadási irányok, kedvező gyülekezési helyek, természetes akadályok, stb.), másfelől a saját védőállás (figyelő- és tűzrendszer telepítése, rejtési viszonyok, természetes támpontok és fedezékek, természetes akadályok, tartalékok helyei, ellentámadási irányok, stb.) előnyeinek és hátrányainak megállapítása. **174. oldal**

471. A **védőállás mélységi tagozása:**

a) A gyalogság fegyvereinek tűzrendszere, a szélességbe és mélységbe rendszertelenül tagozott fészkek és támpontok alkotják a **főellenállási övet**. Ez a védőállás főrésze. A fészkek és a támpontok azonban nem alkotnak szorosan zárt rendszert, hanem köröttük hézagok maradnak, melyeket műszakilag és kereszttüzzel el kell zárunk. A védőállás értékét nem a fedezék tökéletessége, hanem a tűzrendszer helyes felépítése, állandó fejlesztése és a láthatatlanság adja meg.

A főellenállási övnek elülső, az ellenség felé eső szélé a **főellenállási vonal**, vagyis a ki- és beszögelő részeket összekötő képzelt vonal. A főellenállási vonal vezetése biztosítsa a tüzérfigyelő helyeket és nyújtson lehetőséget oldalozó és keresztező tűzhatás okra; kerüljük az egyenes kiigazodást. Megfelelő ferde alakításával zsákutcába is terelhetjük az ellenséget.

A tüzfegyverek elhelyezésénél tartsuk szem előtt, hogy

a puska és a golyószóró általában előre hasson, a golyószóró a főellenállási övön belül oldalozva is;

a géppuska a közepes lőtávolságokon belül az oldalozás főfegyvere, a legfontosabb támadási irányokat a nagy lőtávolságokon is uralja;

a gyalogság többi nehéz fegyverének és a tüzéségnek zöme főképen előre hasson.

Védelemben nagy a jelentősége és értéke a hézagokat oldalozó hatásnak (tráitorhatás).

b) Ha az ellenség támadását már eleve előkészített védőállásban várjuk meg, a felderítő csapatokon kívül a hadműveleti egység vagy a hadtest parancsnoka toljon előre (visszavonuláskor hagyjon vissza) — lehetőleg gyors mozgású, de mindig tüzéséggel (egy-egy lövegekkel) is ellátott — csapatokat, amelyek 175. oldal az ellenség megrendítése és késleltetése céljából a védőállás előtti terepen üssenek rajta az ellenség élein, semmisítsenek meg kisebb osztagokat, ejtsenek foglyokat), tévesszék meg az ellenséget a védőállás holléte felől és készítsék nekünk kedvező irányú fel-fejlődésre. Ha ezt a feladatot a felderítő csapatokra bízuk, csapatrendjüket erre való tekintettel kell megszabnunk.

Az **előretolt csapatoknak** ezt a harcát műszaki záruk megkönnyíthetik.

Az előretolt csapatok kedvező előretolt állásban (esetleg több közbeiktatott állásban) is — védelemre berendezkedve — időlegesen feltartóztathatják az ellenséget. Ezt azonban külön el kell rendelnünk. Az előretolt állásba rendelt csapatokat a főállásból nem erősítjük meg és tűzzel is csak kivételesen támogatjuk.

E csapatok feladatát és visszavonulását a halogató-harc elvei alapján határozottan szabályozzuk. A védőállásban azután rendszerint tartaléku alkalmazzuk.

c) A **harcelőrsők** feladata, hogy a védőállást meglepetések ellen biztosítsák és leplezzék. Egyúttal lehetővé teszik, hogy még egy ideig betekintést nyerjünk az ellenség támadási területének ama részeibe, ahová a főellenállási övből nem láthatunk.

A harcelőrsők a főellenállási vonal elé kiküldött, raj-, esetleg szakasz erejű, olykor nehéz fegyverekkel is ellátott kis csoportok, amelyek védelemre berendezkednek. Távolságukat a főellenállási vonaltól erejük, a terep, az ellenségtől való távolságunk és a saját szándékunk szabja meg.

A harcelőrsőket a harccsoport-parancsnokok rendelik ki. A szárnyakon a jobb szomszédhoz kell alkalmazkodni.

A harcelőrsők csak az ellenség nyomása alatt, vele érintkezésben menjenek vissza.

176. oldal

d) A főellenállási övben és mögötte állítjuk fel a **tartalékokat**, rejtett és lehetőleg az ellenséges tűzhatás elől fedett helyen.

e) A védelmet vezető legmagasabb parancsnok válasszon a védőállás mögött egy **hátsó védőállást** is. Ezt keresse ki a térképen és ha lehet, jelöltesse meg a terepen is. Ez a hátsó védőállás olyan messze legyen a védőállástól, hogy megtámadása az ellenséget új tüzéségi felvonulásra kényszerítse.

472. A főellenállási övet szélességben az alárendelt egységeinknek megfelelő **védőkörletekre** osztjuk.

A védőkörletet a megszálló egység után nevezzük meg (hadtestvédőkörlet, zászlóalj védőkörlet, szakaszvédőkörlet stb.). Ha nem szervezetszerű egységekből képezzük a harccsoportokat, ezek védőkörleteit nevezzük el parancsnokukról vagy más módon.

A védőkörletek nagyságát a megszálló egység feladata, ereje, a terep és az ellenség várható támadási irányai szerint szabjuk meg. A védelem ügyes megszervezésével el kell érniünk, hogy erőink nagymértékű kifeszítése se vezessen az arcvonál szétszakadásához. Zászlóaljnak általában ne adjunk 3 km-nél nagyobb kiterjedést.

A védőkörletbeosztás (harcsáv) ne csak a védő-állásra, hanem az előterepre és a védőállás mögötti területre is terjedjen ki. A védőkörlethatárokat félreértést kizáró módon jelöljük meg, hogy a csatlakozás és a kölcsönös támogatás biztosítva legyen. Mélységi-, gerinc- és közlekedési vonalak nem lehetnek határok.

Ha az egyes harccsoportok (alsóbb egységek) közt hézagot hagyunk, a harccsoport a tőle jobbra eső hézagot állandóan figyelje meg. Tűzzel való lezárására az a parancsnok intézkedjék, aki a hézag létesítését elrendelte. **177. oldal**

473. **A tartalékokat** helyezzük el védelmi tervünknek . megfelelően. A tartalékokat ne a küzdő egységek sűrítésére, hanem elvileg ellentámadásra alkalmazzuk.

A hadműveleti egység tartaléka:

legyen lehetőleg szervezetszerű (megerősített) gyalogsági egység;

ha gyorscsapatok vannak, ezeket ne a küzdő egységhez, hanem a tartalékhoz osszuk be.

Tüzérséget rendszerint csak a hadműveleti egységnél magasabb kötelékek tartalékához osztunk be.

474. Az érintkezési határokat minden további parancs nélkül is keresztűz berendezésével és minden zászlóalj (huszárezred) által a jobboldali határhoz kiküldött (legfeljebb szakasz erejű) **kapocstartalékkal** biztosítsuk. Ha ott hézag volna, a kapocstartalékot rendszerint a hézag mögött állítsuk fel.

475. A védőállás főerőssége a gyalogság és a tüzérség megszervezte **tűzrendszer**.

A **tűzéréség** tagozódjék szélességbe és mélységbe úgy, hogy — legalább részeivel — szükség esetén a fő-ellenállási övbe és mögéje is hathasson. A támogató tüzércsoportok parancsnokai a támogatandó harccsoport parancsnokával már a szemrevételezésnél is működjenek együtt.

Az ellenség félrevezetése és tüzének szétforgácsolása céljából a gyalogság nehéz fegyverei és a tüzérség alkalmazzanak olyan váltóállásokat, amelyekből feladatukat éppen úgy meg tudják oldani, mint a rendes tüzelőállásukból. A legelőnyösebb, ha utóbbiból az ellenséges támadás megindulása előtt nem tüzelnek.

A főellenállási övben elhelyezett rejtett lövegek csak az utolsó pillanatban tüzeljenek, ha az ellenség rohamra indul vagy ha páncéljárművei támadnak. **178. oldal**

A távolharcűtegek (esetleg a főellenállási vonal előtt fekvő váltóállásokból) már nagy távolságról tűzzel rajtaüthetnek az ellenségen. A védőállás többi tüzérsége is — elvileg váltóállásból — kivételesen támogathatja az előretolt csapatokat.

476. Készítsünk elő mindig **tűztervet** az ellenség támadásának megakasztására és rohama visszaverésére.

a) Védelemben a bénítótűzet főképpen arra alkalmazzuk, hogy az ellenség támadását letörjük, mielőtt még rohamra indulhatna. Ezért irányítsuk elsősorban az ellenséges gyülekezőhelyekre; ha az ellenség betört, ezzel semmisítsük meg.

A bénítótűzet arra is használjuk, hogy az ellenséget nagyobb távolságra tervszerűen nyugtalanítsuk és tevékenységét megbénítsuk.

A bénítótűz előkészítésének súlya a tüzérségé; ezt a gyalogsági fegyverek kiegészítik. Ezért a bénítótűzet a tekintetbe jövő területekre — esetleg a főellenállási övben és mögötte is — a hadműveleti egység tüzérségi parancsnoka készítse elő a

tüzérség és vele összhangban minden harccsoport-parancsnok a gyalogsági fegyverek részére.

b) A zárótűzet a gyalogság készítse elő saját fegyvereivel. A támogató tüzércsoportok ezt egészítsék ki a harccsoport-parancsnokokkal egyetértésben.

A támogató tüzércsoport-parancsnokok ütegeik zárótűzét jelentsék be a tüzérségi parancsnoknak, aki ezt a tervet felülbírálja és összefoglalja tűztervében; ha kell, gondoskodik egyes területeken a zárótűz megerősítéséről is, a harccsoport-parancsnokokkal egyetértésben.

Mivel a zárótűz igen merev, könnyen lőszerpazarlásra vezet. Ezért csak végszükségben használjuk. Igyekezzünk arra, hogy az ellenség támadása már (esetenként megszervezett és előkészített) bénító-tűzünkben összeomolják. **179. oldal**

Ha a helyzet már eleve nem engedi meg ilyen tűzterv elkészítését, a harccsoportok és a támogató tüzércsoportok azon legyenek, hogy az együtműködést részleteiben a megindult harc folyamán mielőbb szabályozzák.

477. A hadtest-távolharccsoport feladatait, a bénító és zárótűzben való részvételét a hadtestparancsnok szabályozza mielőbb.

478. A védelem nyújtotta előnyök egyike az, hogy mindenki teljesen megismerheti azt a területet, amelyen harcolni fog. Erre minden parancsnok megfelelő gondot fordítson.

479. Az ellenséges **harckocsik** ellen szervezzük meg az **elhárítást**. Harckocsi-elhárító fegyvereinket úgy állítsuk fel, hogy a támadó harckocsikat oldalozhassák. Ehhez célszerű oly természetes terepakadályok mögé való felállításuk, amelyeken keresztül harckocsitámadás nem lehetséges.

480. Minden védőállást **műszakilag** be kell rendeznünk és meg kell erősítenünk. Ezáltal biztosítjuk az erők fokozott harcképességét és emeljük a védőállás ellenálló értékét.

A terepmegerősítést általában a következő sorrendben hajtjuk végre:

a) a figyelőhelyek berendezése és a híradó Összeköttetések létesítése;

b) a közlekedést és a szabad mozgást célzó berendezések (utak, oszloputak, árkok) rejtése és építése (megjelölése);

c) az előterep műszaki berendezése;

d) természetes akadályok kihasználása és mesterséges akadályok telepítése, akadályokat oldalozó tűzfegyverek tüzelőállásainak építése és berendezése;

e) egyéb tűzfegyverek tüzelőállásainak (fészkek, támpontok) berendezése úgy, hogy a védőállás elé hézagnélküli tüzet lőhessünk; **180. oldal**

f) a főellenállási öv óvóhelyeinek, majd harcfedezékeinek elkészítése;

g) váltó- és színlelt állások építése.

A műszaki megerősítéseket a **hadműveleti egység parancsnoka** szabályozza egységesen. A szükséges eszközöket és anyagot bocsássa a csapatok rendelkezésére.

A **hadtestparancsnok** a közvetlen műszaki alakulatokat a szükséghez képest az egyes hadműveleti egységeknek utalja ki.

Az erősítési munkálatokat a harc alatt is megszakítás nélkül folytassuk.

A terepmegerősítéseket nagyon gondosan rejtjük, még az állás erősségének rovására is. Evégből a könnyű fegyvereknél helyenként lemondhatunk a távolabbra való jó kilövésről is.

Oly helyeken, ahol a saját csapatok mozgása nem valószínű, továbbá a védőállás hézagaiban, műszaki zárást alkalmazzunk.

483. Védekezzünk a meglepetés ellen. Az ellenség igyekezni fog védőállásunkat arcban megkerülve, oldalunk és hátunk ellen támadni, meglepés tehát főleg ez irányokból várható. Szervezzük meg ezért a védőállásunk oldalába és hátába irányuló figyelést és tűzhatást, valamint a biztosítást is. A védőállás szárnyán és oldalában, ha szándékunkat nem

keresztezi, létesítsünk műszaki zárat. Az állandó felderítés, főképpen a légi felderítés, a meglepetés ellen való védekezésnek hathatós eszköze.

484. Minden védelemmel megbízott parancsnok (alparancsnok is) készítse hatáskörének megfelelő **védelmi tervet**, vagyis állapítsa meg, hogyan fogja a védelmet végrehajtani.

A védelmi terv számoljon az ellenség támadási lehetőségeivel és az elhárítás módjával (tartalék **181. oldal** alkalmazása), valamint az ellenség törbecsalásának lehetőségeivel.

A védelmi terv tartalmazza:

- a védelem súlyát,
- a főellenállási vonal meghatározását,
- a védőkörleteket s azok megszálló erejét,
- az előretolt csapatokat s azok feladatát; a harcélőrsöket;
- a tüzéség csoportosítását és feladatait,
- a tartalékot,
- a harckocsi-elhárítást,
- stb-t.

Ha futja az időből, a védelem tervszerű lefolytatását az alparancsnokokkal meg kell beszélnünk.

485. A **védőintézkedés** — többnyire részletparancsokban — az alábbiakat tartalmazza:

- tájékoztató, szándék,
- felderítés, szemrevételezés,
- főellenállási vonal,
- védőkörletképzés (parancsnok, csapatrend, védőkörlethatárok, csatlakozási pontok), esetleges külön feladatok (törbecsalás, stb.), a védelem súlya,
- előretolt csapatok (parancsnok, csapatrend, feladat, magatartás),
- a tüzéség csoportosítása és feladatai (parancsnok, csapatrend, főfeladatok, mellékfeladatok, együttműködés a többi fegyvernemmel; felvonulási területek),
- tűzterv (mellékletként vagy külön),
- a harcélőrsök felállítása,
- tartalék (parancsnok, csapatrend, hely, feladatok, mely irányú támadásokra készüljön fel),

magatartás ellenséges betörés esetén,

a parancsnok harcálláspontja,

összeköttetés és híradás,

biztosítás ellenséges gyorscsapatok ellen, harckocsi-elhárítás, **182. oldal**

légvédelem, gázvédelem,

a műszaki terepmegerősítés: műszaki munkák vezetője, munkaerő, eszköz, anyag elosztása; műszaki munkák neve (műszaki zárás, erősítés, rombolás, rongálás, úthelyreállítás), sorrendje, terjedelme;

magatartás riadó esetén,

anyagi ellátás.

480. A **hadsereg** mozgóharcban ritkán fog tiszta védőcsatát vívni. A hadseregpáncsnok megállapítja, hogy mely seregtesteket alkalmazza az első lépcsőben és meghatározza a területeket, amelyeknek védelmét rájuk bízta. A védelem súlyát az erők csoportosításával juttatja kifejezésre. Intézkedik közvetlen alakulataival. Megállapítja tartalékainak a feladatát és a helyét.

A védőcsata irányítását tartsa kezében.

Idejében készíttesse elő a később tervezett támadást.

Az önállóan működő hadseregeknek legtöbbször csak kisebb része fog védeni, zöme támad. A hadseregpáncsnok a védelmet végrehajtó seregtesteknek megszabja a feladatukat és szabályozza az összhangot a hadsereg többi részével.

487. A védelemmel megbízott **hadtestparancsnok** alkossa meg védelmi tervét a térkép segítségével. Rendszerint a térkép alapján állapítsa meg a főellenállási vonal általános menetét is. Határozza meg seregtesteknek a feladatát (védőkörletüket) és rendelkezék idejében közvetlen alakulataival.

Intézkedjék a védőállás előterepébe előretolt csapatok kiküldéséről, vagy bízta ezt az alárendelt hadműveleti egységeire.

488. **A. hadműveleti egység parancsnokának** főgondja az legyen, hogy csapatai teljesen felkészülve nézzenek elébe az ellenség támadásának. Ha harc közben megy át védelembe, ezt mielőbb szervezze meg. **183. oldal**

53. §. A védelem végrehajtása.

489. Az állások megszállása tekintetében az legyen az elv, hogy jobb a korábbi, mint az elkésett megszállás. A korai megszállás azonban ne árulja el a védőállást, ne okozzon felesleges veszteségeket és ne akadályozza a megszálló csapatok rugékony alkalmazását. A tüzérség azonnal vonuljon fel, mihelyt felvonulási területe megfelelően biztosítva van.

A csapatok zászlóaljtól (osztálytól) felfelé készítsenek megszálló vázlatot és terjesszék fel mielőbb az előljáró parancsnokságnak. A vázlat tartalmazza a csoportosítást, a tüztervet és a szomszédokkal való kapcsolatot. Ha a tüzterv idejében nem készült el, külön terjesszük fel.

490. A tüzérségi tűz megkezdésének időpontját a hadműveleti egység parancsnoka, a gyalogsági tűz megkezdését pedig rendszerint a harccsoport-parancsnok szabályozza.

A tüzérség már hordtávolságának felső határától kezdve késleltesse az ellenség előnyomulását; majd zavarja meg az ellenséges tüzérség felvonulását és üssön rajta az ellenséges gyalogságon.

Óvakodjunk attól, hogy a tűznek — különösen a gyalogsági tűznek — korai megkezdésével védőállásunkat eláruljuk a nélkül, hogy jó hatásra számíthatnánk. Gyakran célszerű még a tüzérségi tűznek is meglepetésszerű megkezdése.

491. Az ellenség nyugtalanítása akkor se szűnjék meg, amikor már az előretolt csapatok a védőállás előterepét kiürítették. Rendszertelenül (különösen éjjel) hajtsunk végre kisebb, jól előkészített, korlátozott célú támadó vállalkozásokat felderítés céljából és az ellenség támadási előkészületeinek zavarására.

Ha a védőcsoporthoz közötti hézagokat nem figyelhetjük meg (éjjel, ködben, stb.), minden egység a tőle **184. oldal** jobbra eső hézagba küldjön ki harcjárőröket felderítésre és ellenőrzésre.

492. Az ellenséget a védőálláshoz történő közeledés közben elsősorban a tüzérség és a nagyobb hordtávolságú gyalogsági fegyverek zavarják. Majd fokozatosan kezdjék meg a tüzüket a gyalogság többi tüzefegyverei is.

A tüzérség fogja le az ellenség ama ütegeit, amelyek gyalogságunkra a legveszedelmesebbek. Főcélja azonban az ellenséges gyalogság marad; törekedjék a hátsóbb lépcsőkben előnyomuló ellenséges gyalogság megbénítására is.

A roham elhárításában az összes tüzefegyverek működjenek közre.

493. Végző esetben az ellenség rohamát **elszánt kézitusával** törjük meg.

494. Ha az ellenség egyes részeinek mégis sikerült a védőállásba betörniük, az összes tüzefegyverek akadályozzák meg az ellenség befészkelődését és reteszeljék el oldalt és hátrafelé.

A támpontok, fészkek, egyes harcosok, még bekerítve is a végsőkig küzdjenek. A bekerített részek kitartása a bekövetkező ellentámadás nagyobb sikere szempontjából is szükséges; az ellentámadás viszont hamarosan felszabadítja őket.

495. A betört részeket a betörési hely közelében lévő kis tartalékok, majd — ha ez nem járna sikerrel, vagy ha az ellenség nagyobb erővel tört be — a harccsoportok tartaléka **ellentámadással*** (* Ezeket az ellentámadásokat no tévesszük össze a támadással, melyet a védelem befejezése vagy megszakítása után indítunk meg, hogy az ellenséget döntően megverjük (lásd a 464. pontot).) semmisítsék meg, vagy vessék ki a védőállásból. Az ellentámadásokat minden fegyvernem, különösen a tüzérség kezdeményezően támogassa.

185. oldal

Az ellentámadást megindíthatjuk akkor is, mielőtt az ellenség védőállásunkba betört volna. Legkedvezőbb időpont erre közvetlenül a letört ellenséges támadás után, vagy ha a zömét az arcvonalban már teljesen helyhez rögzítettük.

496. A **magasabb egységek** tartalékának ellentámadását rendszeresebben készíthetjük elő. Az ellentámadásnak akkor lesz döntő sikere, ha meglepően a betört ellenség (mindkét) oldala és háta ellen irányul. Ha a tartalék nem állania ehhez megfelelően, kellő időben, rejtve el kell tolnunk. Az ellentámadást rövid, erőteljes tüzérségi előkészítés után a támadás általános elvei szerint hajtsuk végre.

A magasabb egységek tartalékához, ha lehet, harckocsikat is osszunk be. A repülők alacsony támadással támogassák az ellentámadást.

497. A parancsnoklási viszonyokat az ellentámadásban világosan szabályozzuk.
498. Ha az ellentámadás sikerrel járt, a helyzet szabja meg, hogy az eredeti védőálláson túl folytassuk-e. Erre esetleg már az ellentámadás megindításakor intézkedjünk.
499. A védőállásnak csak a védőcsapat meg nem rendíthető ellenállása adja meg a valódi erejét; senkinek sem szabad parancs nélkül helyét elhagynia.

Ha a támadónak sikerült is a védőállásba behatolni, a harc befejezése után az eredeti védőállásnak a védő birtokában kell lennie.

500. Az ellenséges harckocsik leküzdése időrendben elsősorban a repülők, a tüzérség, végső fokon a páncéltörő ágyúk (nehéz puskák) feladata.

A tüzérség bénítótűzzel hasson a harckocsik ellen, lehetőleg már nagy távolságra, esetleg légi figyelés 186. oldal segítségével, később pedig a harckocsik gyülekező helyeire. A könnyű ütegek egy része már eleve úgy vonuljon fel, hogy a főellenállási vonal mögé eső minél nagyobb területre közvetlen tűzzel tudjon hatni. A tüzérségnek a harckocsi-elhárításban történő alkalmazását egységesen a tüzérségi parancsnok szervezze meg.

A páncéltörő ágyúkat (nehéz puskákat) közvetlen tűzzel ható, rejtett tüzfegyverként alkalmazzuk. Kezdjék meg tüzüket az ellenséges harckocsikra, mihelyt azok hatáskörletükbe jutottak; a tüzérség pedig helyezze át tüzét a harckocsikat követő gyalogságra.

A harckocsi támadás elhárításában a repülők alacsony támadással hathatóan közreműködhetnek.

Páncélgépkocsi-támadások kivédésére mindenkor és minden tekintetbe jövő irány felé készüljünk fel. Feltartóztatásukra tűzzel pásztázott út-eltorlaszolások nagyon hatásosak.

Értelemszerűen gondoskodnunk kell ellenséges páncélvonatok ellen való védekezésről is.

501. Ha a védelmet a hátsó védőállásba helyezzük vissza, erre idejében tegyük meg az előkészületeket. Ha a terep vagy az időjárási viszonyok nem kedvezőek, a védelem visszahelyezése csak éjjel lehetséges.

Védelmünknek a hátsó védőállásba történt vissza helyezése után a helyzet sokszor alkalmas arra, hogy a magunk részéről haladéktalanul támadásba menjünk át. Ilyenkor előnyös az is, hogy tüzérségünk már teljesen be van rendezkedve (bemérve), az ellenséges tüzérséget pedig állásváltogatásban, illetve még teljesen be nem rendezkedett helyzetben találjuk.

IX. FEJEZET.

A halogató harc.

54. §. A halogató harc általában.

502. A halogató harc célja a döntés elodázása időnyerés, vagy az ellenség megtévesztése céljából.

Halogató harcot vívhatunk **hadászati** vagy **harcászati** érdekekért.

Sikeres megvívásával mindkét esetben biztosítanunk kell az időt a más helyen tervezett döntő művelet számára.

A halogató harc jellegzetessége, hogy **kevés erővel** kell meghatározott ideig **túlerővel szemben** harcolnunk; még pedig:

hadászati érdekekből: hátrafelé rendszerint szabatosan elhatárolt, nagy kiterjedésű területen, több napon vagy esetleg héten át, önállóan és a döntést kereső erőktől térbelileg is határozottan elszigetelve;

harcászati érdekekből: rendszerint széles kiterjedésben, néhány órán vagy legfeljebb néhány napon át, a döntést kereső erőkkel többé-kevésbé tág kötelékben.

503. A halogatás nem merülhet ki csak kitérő harcokban. Arra kell törekednünk, hogy akaratunkat rákényszerítsük az ellenségre, anélkül, hogy ránk nézve kedvezőtlen döntést kockáztatnánk. 188. oldal

Éppen ezért a halogató harc nagy követelményeket támaszt mind a **vezetővel**, mind az abban résztvevő **csapatokkal** szemben.

A vezető egy pillanatra se engedje ki akaratának kényszerhatása alól fölényes erejű ellenfelét.

A halogató harc a vezetőtől ötletes vezetést, erős akaratot, éles ítéletet, nagy elhatározóképeséget, gyors parancsadást, a végrehajtásban merészséget és rugalmas következetességet, saját személyére nézve is fáradhatatlanságot és nélkülözni tudást követel.

Legfőbb kötelessége minden rendű és rangú vezetőnek, hogy csapatának teljes lelki és testi harc készségét a legnehezebb viszonyok között is fenntartsa, mert sokszor emberfeletti teljesítményeket kell követelnie.

A csapatnak vakon kell bíznia vezetőjében és annak engedelmeskednie, ha olykor lehetetlennek látszó dolgokat követel is.

Egyébként a csapatnak nagy menetteljesítményekben, fáradalmak, nélkülözések elviselésében edzettnek és minden harcmód végrehajtásában tökéletesnek kell lennie. Kiválóan kell értenie a visszavonulás súrlódás mentes végrehajtásához éjjel és nappal is, mert ez mindennapi kenyere lesz műveletei közepette.

504. Halogató harc lehet feladata seregtesteknek, egész egységeknek vagy azok valamely részének.

Elsősorban a gyorscsapatok alkalmasak a halogató harcra.

Döntő cselekményeknél mindig biztosítsuk harci repülőerők közreműködését.

A halogató harcot vezető parancsnok adjon egységeinek határozott, ha kell — az egység nagyságához mért — hosszabb időre szóló feladatokat. A halogató szándékáról csak azokat az alparancsnokokat tájékoztassa, akiknek azt okvetlenül tudniuk kell. A 189. oldal végrehajtásban engedje meg a legmesszebbmenő szabadságot.

505. A halogató harcra rendelt csapatokat mindig lássuk el bőségesen lőszerrel, híradóeszközök minden fajtájával, műszaki- és műszaki záróanyaggal (gázzal és ködösítő

eszközökkel), élelemmel és ha nem gyorscsapatok, szállítóeszközökkel is (gépkocsik, vasúti szerelvények, repülők).

55. §. A halogató harc végrehajtása.

A) Hadászati érdekekért.

506. A **hadászati** érdekekért folyó halogató harcban seregtesteket (főleg gyors seregtesteket) alkalmazunk.

A vezető éles ítélőképességgel tekintse át az általános helyzetet és ismerje fel a hadműveletek leghatásosabb irányát; a cselekmények zöme itt fog lejátszódni. Itt vezesse súlyát, az erkölcsi és a fizikai erők fölényes módon és meglepően elsősorban itt jussanak érvényre.

A hadászati érdekekért halogató harcot vívó erők feladata az, hogy erélyes fellépésükkel minél több ellenséges erőt vonjanak el a főhadszíntérről, de legalább is a velük szemben alkalmazott erőket kell megakadályozniuk abban, hogy azok akár egyenes előretöréssel, akár szállítással a döntésért küzdő erőink harcterületére eljuthassanak.

507. A feladat mozgékony, **támadó** szellemet követe), mert az ellenség magunkra vonását, vagy eredeti irányából való eltérítését, vagy feltartóztatását a támadás biztosítja leginkább. **A halogatásnak tehát eleve a cselekvés gondolatából kell kiindulnia.**

A vezető a rendelkezésre álló területen helyi túlsúly képzésével használja ki a földrajzi viszonyokat újra és újra az ellenség meglépésére és erőinek **190. oldal** részletekben való **megverésére**. Ügyes vezetés és magas értékű csapat így túlerőt is felőrölhet, vagy teljesen tönkre is verhet.

508. A **védelem** ritkán vezet eredményre. A rendelkezésre álló nagy terület az ellenségnek majdnem mindig megadja a módot arra, hogy a védőállást zömével megkerülve előretörhessen. Ezért csak akkor védjünk, ha a földrajzi viszonyok az ellenséget bizonyos (szoros jellegű) területen való áthaladásra kényszerítik. Még ilyenkor is csak kevés erőt alkalmazzunk a védelemre, használjuk nagy mértékben a műszaki zárat, erőnk zömével pedig támadjunk.

Ezenkívül a védelmet csak akkor alkalmazzuk, ha a támadás elérte célját, vagy megakadt, vagy ha feladatunkat támadás nélkül is megoldhatjuk.

B) Harcászati érdekekért.

509. A **harcászati érdekekért** folyó halogató harcban az időnyerésre és az ellenség megtévesztésére helyezzük a súlyt. Még védőleges harcunkban is használjunk ki minden kínálkozó helyzetet támadólagosan helyi sikerek elérésére, melyek az ellenség tervét felboríthatják vagy legalább is zavarják.

C) Harceljárás.

510. A túlerővel szemben való harc megkívánja, hogy cselekvésünkben gyorsak, határozottak és mértéktartók legyünk.

A vezető céljának és tervének megfelelően ötletesem és váltakozva alkalmazza a **harc módokat** összes válfajaikban (támadás, korlátozott célú támadás, védelem, időleges védelem). Használja ki a műszak nyújtotta összes lehetőségeket és helyezzen különös súlyt a rejtőzésre menet, nyugvás és harc közben. **191. oldal**

A támadás, védelem, visszavonulás mellett, az ezekkel összhangban alkalmazott színlelt harcok (339. p.), tüntetések (352. p.) és megtévesztő rendszabályok (352. p.) a halogató harcban különös fontosságra emelkednek és elősegítik a teljes siker elérését.

Műszaki zárat alkalmazzunk az ellenségnek nekünk előnyös irányokba való terelésére, az oldalak biztosítására, hézagok lezárására, gyenge erőkkel megszállt részek erősítésére.

511. **A támadás.**

Vezető gondolat legyen:

a **helyi túlsúly** meglepő megszerzése,

ennek a mellékfeladatok ideiglenes elhanyagolása mellett a döntésre való határozott alkalmazása,

siker esetén a mellékfeladatoknak felsodrítással való megoldása.

Ha helyi túlsúlyunk nincs, alkalmazzuk a harc-csoportokat korlátozott célú támadásokkal az ellenséges oszlopok (harccsoportok) oldalába és hátába. Üssünk azokon rajta és e támadásokat új irányokból ismételjük meg.

Ezáltal nyugtalanítjuk, megtévesztjük, bizonytalanságban tartjuk, óvatos előnyomulásra, majd korai és helytelen irányú fejlődésre, megállásra és egyéb időtrabló ellenrendszabályokra kényszerítjük az ellenséget és végeredményben felőrölhetjük akaratát, erkölcsi és anyagi erejét.

A támadási célokat úgy határozzuk meg, hogy a harcot szándékunknak megfelelően bármikor félbeszakíthassuk.

512. **A védelem.**

Halogató harcban a **védelemmel** az ellenség elő-nyomulását késleltetni, azt meghatározott ideig feltartóztatni akarjuk. **Ezért a védelem nincs meghatározott területhez kötve** (időleges védelem). **192. oldal**

A védelmet a mozgékonyosság jellemezze. Széles kiterjedésben, széttagolt csoportokban, az egyes (szakasz-, század-, zászlóaljerejű) csoportok közt kisebb-nagyobb hézagokkal, több egymás mögött fekvő védőállásban egymás után hajtsuk végre az időleges védelmet. Az egyes állásokban vagy egész erőnkkel, vagy — lépcsőzetes visszavonulásnál — annak csak egy részével harcoljunk.

Éppen azért, mert több egymás mögött fekvő védőállásban harcolunk, az egyes védőállások a kitűzött cél szerint csak a főellenállási vonalra zsugorodhatnak össze.

Az egyes védőállásokat úgy válasszuk, hogy meg előkészületekre kényszerítse. A védőállásoknak egymástól való távolsága a terep, a látási viszonyok, a saját szándék és az ellenség magatartása szerint változó lehet. Áttekinthető terepen elvileg oly távol legyenek egymástól, hogy az ellenség hosszabb lélegzetű előkészületekre és tüzéségének teljesen új felvonultatására kényszerüljön. Az ellenséges tüzéség zömét rendszerint már állásváltoztatásra kényszerítjük, ha a védőállást 4—6 km-re hátrahelyezzük.

513. **A főellenállási vonalat úgy válasszuk meg, hogy hosszú ideig küzdhessünk benne.** Ezért biztosítson kedvező figyelési viszonyokat, engedje meg a tűzhatást nagy távolságra és nyújtson kedvező előfeltételeket a harcnak még nappali félbeszakításához is. A főellenállási vonal egy részét olykor — az ellenség meglépésére — áttekinthetetlen terepen választhatjuk.

Igen fontos, hogy az ellenséges páncéljárművek elhárítását gondosan megszervezzük; erre már kezdettől fogva legyen gondunk. Tartsunk vissza páncélelhárító gyorstartalékot. **193. oldal**

A csapatok széles kiterjedésben küzdenek.

A védőharcot elsősorban tüsszel hajtsuk végre. A tűzfegyvereket ezért osszuk be elül; a hordtávolság teljes kihasználásával kezdjük meg a tüzelést és veszteségteljes támadásra kényszerítsük az ellenséget.

A lököerőket alkalmazzuk mozgékonyan.

514. Ne egy erős, hanem több kisebb **tartalékot**. képezzünk. Ezeket vagy az ellenség oldala és háta ellen alkalmazzuk támadólagosan, hogy a küzdő részek leválását és a hátrább fekvő védőállás elfoglalását elősegítsük, vagy használjuk a hátrább fekvő védőállás megszállására, mielőtt a küzdő részek az elül lévőket elhagyják.

Majdnem mindig az első mód fog nagyobb haszonnal járni. Ilyenkor azonban a tartalékot közvetlenül alárendelt tüzéséggel is el kell látnunk.

515. A **tüzéség** zömét a széles kiterjedésben küzdő harccsoportoknak kell alárendelnünk. A tüzéség hordtávolsága teljes kihasználásával kezdje meg a tüzelést. Az ütegek (egyedül lövegek) gyakrabban változtassanak állást, hogy az ellenséget tüzéségünk ereje felől megtévesszük.

516. Ha az ellenséget **meghatározott területen** (terepszakaszban) kell, de csak meghatározott ideig feltartóztatnunk, védelmi csoportosításunk és a védelem végrehajtása halogató harcban is általában ugyanaz, mint a védelemben egyébként. Törekvésünk azonban arra irányuljon, hogy az ellenséget minél hosszabb ideig tartsuk távol védőállásunktól, nehogy itt kelljen döntő harcba bocsátkoznunk. Messzire előretolt kis, mozgékony osztagok ügyes magatartással már a védőállás előtt lényeges idővesztést okozhatnak az ellenségnek. Hasonló célból alkalmazzunk messze hordó tüzéséget is.

Egy erősebb, vagy könnyen egyesíthető több **194. oldal** kisebb tartalékot képezzünk, hogy ellentámadást hajthassunk végre, ha az ellenség betört s még nem érkezett el az idő a védőállás elhagyására.

517. Különös gondossággal szervezzük meg a **felderítést**. A felderítendő terület nagy, a felderítésre pedig kevés erőt különíthetünk ki; rugalmasan, mozgékonyan és előrelátó tervszerűséggel alkalmazzuk ezeket.

A légi felderítés különös fontosságra emelkedik a halogató harcban; az ellenség zömét kutassa fel mielőbb, állapítsa meg hollétét, erejét, tevékenységét, hogy halogató harcunk végrehajtását mielőbb megkezdhesük ellene. Kísérje figyelemmel cselekvését

A földi felderítésre szánt erővel kezdetben takarékoskodjunk, mert a földi felderítést — a légi felderítés eredményéhez képest — csaknem mindig ki kell egészítenünk.

Kevésbé fontos irányokban sokszor leszünk kénytelenek a földi (légi) felderítés elhanyagolására.

A széles kiterjedésben előnyomuló és harcoló kis erőinket hirtelen felbukkanó ellenséges erők minden irányból veszélyeztethetik. Ezért különös súlyt helyezünk az állandó **biztosításra**.

Halogató harcban az **összeköttetésre és a híradásra** nem lehet merev szabályokat felállítani. Nagy a jelentősége a mozgékony vezeték nélküli és személyi híradóeszközök alkalmazásának.

518. Halogató harcban — akár támadunk, akár védünk — tegyük meg mindig az előkészületeket a harc idejében történő félbeszakítására és a **visszavonulásra**. Végrehajtás az 57. §. szerint avval a hozzáadással, hogy azt úgy kell rendeznünk, hogy az ellenséges akaratot minél inkább kényszer alatt tartsuk. (Rajtaütések, hamis irányba való elterelés, színlelt támadások, éjjel és nappal gyorscsapatokkal való nyugtalanítás stb.).

X. FEJEZET.

A harc félbeszakítása; a visszavonulás.**56. §. A visszavonulás általában.**

519. A harcot támadásban és védelemben egyaránt **félbeszakíthatjuk**, hogy másutt vagy másképpen kedvezőbb feltételekkel tovább folytassuk. Ezt **visszavonulással** és erőink átcsoportosításával érjük el.
520. A **tervszerű** visszavonulást alkalmazzuk, ha harc közben arra a meggyőződésre jutunk, hogy a kitűzött harccélt nem tudjuk elérni és a harcnak folytatása az adott körülmények közt csak fölösleges veszteségeket okozna.
A tervszerű visszavonulást az ellenség törbeccsalására is alkalmazzuk. Ilyenkor azért vonulunk vissza, hogy a mozgásba hozott ellenséget mozgása közben váratlan helyről és irányból meglepően megtámadjuk, hogy a harcot ránk nézve kedvező terepre vigyük, vagy rejtett helyen előre lesben elhelyezett erőinknek kedvező feltételeket teremtsünk az ellenség oldala és háta ellen való támadásra. A visszavonulás irányával vagy több irányban történő visszavonulással is megteveszthetjük az ellenséget. **196. oldal**
- A tervszerű visszavonulás későbbi nagy eredményeknek lehet a kútforrása, azonban túlsók területet ne áldozunk fel.
521. A ránk **kényszerített** visszavonulás közben is törekedjünk arra, hogy minél előbb szabaduljunk az ellenséges kényszer alól. Mozdulataink minél előbb váljanak tervszerűvé. Ezt megállásokkal és új ellenállásokkal érhetjük el.
Cselekvési szabadságunkat minél előbb használjuk ki kedvezőbb viszonyok között való támadásra.
522. **A. visszavonulást csak önálló feladattal megbízott parancsnok rendelheti el.** Kötelékben az előljáró parancsnok jóváhagyását kell kikérnünk. Egy parancsnok sincs feljogosítva arra, hogy feladata ellenére, valamely szomszéd kedvezőtlen helyzetéről nyert hír alapján visszavonulásba kezdjen. A **feladata keretén** belül azonban minden parancsnok jogosult csapatai egyes részeinek kisebb mértékű visszavonására, ha ez a szomszédnál nem teremt kedvezőtlen helyzetet.
Helyi balsikerek ne vezessenek mindjárt visszavonulásra. Kétes esetekben szilárdan tartunk ki.

57. §. A visszavonulás végrehajtása.

523. A harcfélbeszakítást és a visszavonulást legkönnyebben valamely elért részletsiker után, sötétségben vagy korlátozott látási viszonyok közt hajtjuk végre. Minél eredményesebben leplezzük szándékunkat, annál inkább sikerül a visszavonulás; viszont annál nehezebb, minél előrehaladottabb az ütközet és minél elhasználtabbak a tartalékok.
524. Visszavonulási szándékunk ne jusson az ellenség tudomására. Az alárendelt egységek parancsnokait — lehetőleg szóbelileg — bizalmasan és csak a szükséges mértékben tájékoztassuk előzetesen. **197. oldal**
525. Ha a visszavonulás után **védőállást** akarunk foglalni, a hadművelleti egység parancsnoka ezt a térkép alapján mielőbb határozza meg és gondoskodik — legalább futólagos — szemrevételezéséről is.

A kiválasztott védőállás legalább olyan messze legyen, hogy megtámadása az ellenséget új előkészületek megtételére és tüzéségének újabb felvonultatására kényszerítse.

Fontos a védőállás megjelölése, valamint az idevezető utak pontos meghatározása és megjelölése. A forgalom szabályozásáról gondoskodjunk.

A védőállás hírendszereinek berendezésére híradó alakulatokat, a védőállás megerősítésére (műszaki zárásra) műszaki alakulatokat mielőbb rendeljünk hátra. Ezzel ne áruljuk el szándékunkat.

526. Ha a kiválasztott védőállás messzebb hátul van, a visszavonulás zavartalanságának biztosítására közbeeső felvételi állást szálljunk meg. Ez a visszavonulás irányában legyen. E felvételi állásokba rendeljük elsősorban a még érintetlen tartalékokat tüzéséggel. Feladatuk az ellenség előnyomulásának késleltetése, saját csapatok visszavonulásának biztosítása. A felvételi állásokban alkalmazott csapatok később rendszerint mint utóvédek szerepelnek.

527. A műszaki zárok a visszavonulást lényegesen megkönnyítik. Az erre vonatkozó rendszabályokat idejében tegyük meg.

528. A visszavonulást rendszerint azzal kezdjük, hogy az arcvonal mögötti területet a vonatoktól és az intézetektől szabaddá tesszük. Az ezzel kapcsolatos mozgásokat elvileg sötétségben, de mindenesetre úgy hajtsuk végre, hogy visszavonulási szándékunkat el ne áruljuk.

529. A **tüzéséget** lépcsőzetesen vonjuk vissza, hogy a gyalogság tűztámogatása állandóan biztosítva legyen. Rendszerint a messze hordó ütegeket küldjük először **198. oldal** hátra, hogy az új tüzelőállásból az ellenséget már messziről feltartóztassák. Ezeket kövesse a többi közepes és nehéz tüzéség. A könnyű ütegek a gyalogsággal (lovassággal) együtt menjenek vissza.

530. A gyalogságból elvileg először a tartalékokat rendeljük vissza.

A küzdő egységek kivonása a visszavonulás természetétől függ. Elvileg arra törekedünk, hogy minél gyorsabban és minél több erővel váljunk le egyszerre az ellenségről.

Tervszerű visszavonulásnál, sötétségben és ha a terep kedvező, a küzdő egységek zöme gyakran észrevétlenül leválhat az ellenségről. Az ellenség törbecsalására irányuló visszavonulás esetében a küzdő egységek egy része rendszerint az ellenséggel harcérintkezésben, az egész arcvonal szélességében vonul vissza. Ez a rész arccsoportként szerepel, a már visszairányított zömöt pedig átkarolásra alkalmazzuk.

Kikényszerített visszavonulás esetében is igyekezzünk, hogy erőnk zöme minél hamarabb leváljon az ellenségről.

531. A harcból kivont csapatok kezdetben (az ellenséges géppuskák hatás távolságáig) rendszerint széles arcvonalon és harchoz fejlődve vonulnak vissza, azután mozgás közben századonként gyülekeznek.

A csapa tok zöme ezután megfelelő menetsoportosításban (a megjelölt menetvonalakon) utóvédek, és ha kell, oldalvédek kikülönítésével visszamenetel.

532. Az erők kivonásának biztosítására és az ellenség megtévesztésére gyenge, de tüzerős (egy-egy lövegekkel ellátott) leplező csapatokat, majd pedig csak kiválasztott emberekből álló járőröket hagyunk vissza. E járőrök az ellenséggel szoros harcérintkezésben vonulnak vissza, amíg esetleg külön kirendelt felderítő **199. oldal** csapatok vagy az utóvédek fel nem váltják, vagy amíg oda bele nem olvadnak.

A leplező csapatokat harccsoportonként külön parancsnokkal rendeljük ki.

Feladatukat a hadműveleti egység parancsnoka egységesen szabályozza.

A felderítésről visszavonulás közben se feledkezzünk meg. Ez eleinte elsősorban a leplező csapatok feladata.

Az ellenséggel való érintkezés fenntartása minden parancsnoknak elsőrangú kötelessége.

533. Az ellenség párhuzamos üldözését felderítéssel, utak elzárásával és főleg gyorscsapatokból álló oldalvédekkel akadályozzuk meg.

Az oldalvédek az ellenséges üldöző részeket oldalukba irányuló támadással is késleltessék.

534. A **repülők** a visszavonulást az ellenséges repülők távoltartásával és az ellenség földi erőinek megtámadásával fedezzék.

535. **Harckocsik** és **páncélgépkocsik** mozgékony és támadólagos alkalmazása az ellenségről való leválást és a visszavonulást nagyon elősegíti. Ezért célszerű ezeket a leplező csapatokhoz és az utóvédekhez beosztanunk. Feladatuk, hogy ismételt előretöréssel az ellenséget feltartóztassák, majd az ellenség hatása alól magukat kivonva, az ellenség oldalába támadjanak. Hasonló értelemben alkalmazhatjuk a **páncélvonatokat** is.

Ellenséges páncél járművek ellen utak, hidak eltorlaszolásával, egyéb záruk alkalmazásával és megfelelő tüzeszközöknek az oszlopok végén és az oldalvédeknel történő beosztásával védekezzünk.

536. A **visszavonulási intézkedést** a hadműveleti egységeknél és tőlük lefelé az idő rövidsége miatt rendszerint részletparancsokban (előkészítő intézkedésekben) adjuk ki, amelyek általában az alábbiakra vonatkoznak:

vonatok, intézetek, sebesültek és anyag visszairányítása, 200. oldal

új védőállás szemrevételezése,

műszaki zárórendszer létesítése (ki, mikor, hol, munkaerők, hézagok),

esetleg felvételi állások előkészítése,

esetleg a tüzérség részeinek hátrairányítása,

repülők és gyorscsapatok (seregtestek) készenlétbe helyezése,

a csapatok, seregtestek visszavonulásának szabályozása.

Ez utóbbi intézkedés (melyet szintén részletenként adhatunk ki) tartalma általában:

tájékoztató, szándék;

esetleges új védőállás beosztása, erőcsoportosítás;

a visszavonulás mozzanatai: a harccsoportok mikor, mely erőben, mely feladattal, mely menetvonalakon, milyen csoportosításban kezdjék meg a visszavonulást;

a tüzérség feladatai, visszavonulásának szabályozása;

leplező csapatok ereje, feladata, parancsnoklási viszonyok;

megtévesztő rendszabályok, vállalkozások;

felvételi állást ki, mikor, hol, mely erőben és mely feladattal foglaljon el;

összeköttetés és híradás lebontása, új megszervezése;

forgalomszabályozás;

az utóvéd ereje és feladata;

az oldal véd ereje és feladata;

repülők, harckocsik, gyorscsapatok alkalmazása;

légvédelem;

a parancsnok tartózkodási helye;

anyagi ellátás.

Kikényszerített visszavonulás esetében egyszerű és általános jellegű, a mozgást egyenesen hátrafelé nagyban szabályozó parancsok, míg tervszerű visszavonulásra behatóbb, részletesebb intézkedések a helyénvalók.

XI. FEJEZET.

Különleges harcok.

58. §. Harc erősen fedett terepen.

A) Általában.

587. Erősen fedett terepen a harc vezetése és végrehajtása fokozott követelményeket támaszt. Minden résznek nagyobb önállósága és egymás támogatása a siker elengedhetetlen feltétele.

A harcterv legyen egyszerű. Többnyire csak nagy vonásokban állapíthatjuk meg anélkül, hogy az ellenség helyzetébe pontosabb betekintést nyernénk. Minden parancsnokot tájékoztassunk a vezetés szándékáról.

A mozgás irányának pontos lerögzítése és állandó ellenőrzése, a terep és az utak beható szemrevételezése elsőrendű fontosságú.

538. Az erősen fedett terep elősegíti a csapatok rejtését az ellenség földi és légi figyelése elől és ennek következtében az ellenség meglépését; azonban kedvez a meglepetésnek is; ezért az állandó és fokozott felderítés, biztosítás és összeköttetés elengedhetetlen. 202. oldal

Az egyes fegyverek, továbbá a gyalogság-, a tüzérség és a repülők közötti összhangra, valamint a szomszédokkal való együttműködésre helyezünk különös súlyt.

Harckocsiknak kedvező alkalom kínálkozhat meglepő fellépésre.

A gázhatás a sűrű terepfedezet miatt fokozottabb mértékű és hosszabb ideig tartó.

Műszaki zárat sikeresen alkalmazhatunk.

539. Az erősen fedett terep a **támadó** számára megkönnyíti az ellenség rejtett megközelítését.

A támadás gyorsan lezajló, helyi döntésekkel járó, egymástól elkülönített harcokra tagozódik.

A kiterjedések kisebbek, mint áttekinthető, nyílt terepen. A tartalékokat tartsuk közelebb.

A támadást terepszakaszonként vigyük előre. Minden terepszakaszban rendezzük a kötelékeket, állítsuk helyre az összeköttetést és gyakran csak a felderítés kellő kiegészítése után folytatjuk a támadást.

Találkozóharcban a nagyobb kötelékeket idejében bontakoztassuk szét, a kisebbeket ellenben sokáig tartsuk együtt.

Védőállások elleni támadásnál a felderítés sok időt kíván. A támadási célok feküdjenek közel.

540. **Védelemben** helyezünk különös súlyt a védelmi rendszer összefüggésére. Az ellentámadások nyernek jelentőségükben.

A védelem a gyengébb félnek nagy előnyöket nyújt, ha a támadót jól előkészített meglepetések elé állítja. 203. oldal

B) Erdei harc és helység harc.

a) Általában.

541. Nagy kiterjedésű erdőkben és helységeken a harc nehéz, mert a vezetés, az összeköttetés, a látás, a mozgás, a tűzfegyverek együttműködése és a tűzérés támogatása korlátozott.

Ezért — bár az erősen fedett terepen a gyengébb felszerelésű, de nagy erkölcsi értékű csapat nagyobb sikerrel harcolhat — rendszerint **nem az erdőkben és a helységeken keressük a döntést**. Ezekben csak az okvetlen szükséges erőt alkalmazzuk és tartsuk szem előtt, hogy az erdők és a helységek sorsa rendszerint a rajtuk kívül vívott harcokban dől el.

Erdei és helység harcokban, mind támadásban, mind védelemben, fokozott a jelentősége a gyalogság nehéz fegyvereinek.

b) Erdei harc.

Támadás erdőkre.

542. Az erdőt a megszálló ellenség megtámadásánál a zömmel kerüljük meg és oldalból vagy hátból foglaljuk el azt. Kerüljük a kiszögélő támpontok megtámadását, ha azokat az ellenség más irányból oldaloz-hatja; ezeket tűzzel bénítsuk meg, a támadást, pedig a gyengébben védett részek ellen irányítsuk. A tűzérés fogja le az ellenségnek az erdőben lévő oldalozó fegyvereit, vagy ködösítse el az erdőszéleket.

Kis kiterjedésű erdőn törjünk át egyhuzamban az erdő túlsó széléig.

543. Az erdőbe történő behatolás előtt egészítsük ki a felderítést: a tűzfegyverek legyenek készen ellenséges ellentámadások kivédésére.

Az oldalakat kifelé lépcsőzött tartalékokkal biztosítsuk. **204. oldal**

Támadás erdőben.

544. Az előnyomulásnál felhasználjuk az erdőt, hogy észrevétlenül előrejussunk, az ellenséget megjelenésünkkel meglepjük, vagy hogy magunkat célzott tüze alól kivonjuk. A mozgás terepszakasonként történjék; keresztutak, átvágások mentén állítsuk helyre a rendet és az összeköttetést.

Erdőben való előnyomulás közben fontos az irány pontos megállapítása és betartása. Minden pillanatban harcra kerülhet a sor.

546. Nagy kiterjedésű erdőn keresztül a támadást jól meg kell szerveznünk. A csapatok sűrű járőröket küldjenek előre. A tartalékok legyenek közel és a szárnyakon.

546. Az összeütközés rendszerint mindkét fél számára hirtelen, meglepően következik be. **A siker azé, aki az ellenséget gyors elhatározással, szuronnyal és kézigránáttal, rövid távolságról megtámadva, elszánt közelharccal megelőzi és meglepi.** A közelharcot megelőző tűzrajtaütéssel nagy erkölcsi hatást érhetünk el. A meglepően fellépett ellenséget rövid, heves tűz után haladéktalanul rohanjuk meg, a tartalékok pedig támadjanak a szárnyakon az ellenség oldalába és hátába.

547. Ne lépünk ki az erdőből tömör alakzatban. Még az erdőben rendezzük a csapatot és készítsük elő a tűzérésnek és a gyalogsági nehéz fegyvereknek tűztámogatását. A küzdők lehetőleg egyszerre lépjenek ki az erdőből.

548. A látás és az összeköttetés nehézségei, továbbá megfelelő tüzelőállások hiánya miatt, az erdő megnehezíti a gyalogságnak a tűzérés által való közvetlen támogatását.

A tűzérés — a málházott hegyi útegek és az aknavető kivételével — erdőben többnyire csak az utakon és az átvágásokon tud előremozogni. **205. oldal**

A tűzérés zöme támadás közben az erdőn kívül marad és — a rendszerint tisztázatlan helyzetben — főleg az ellenség küzdői mögötti terepre, a megközelítési

vonalakra, az erdőátvágásokra, tisztásokra és a mozgásra alkalmas egyéb helyekre tüzeljen. Egyes ütegeket — ha szükséges — a gyalogegységek parancsnokainak alárendelünk.

A gyalogság támadásának végrehajtásakor a tüzérség támogatása rendszerint az ellenség küzdő részeinek elreteszelésére szorítkozik.

549. Az erdő kedvező alkalmat nyújt az ellenség megtévesztésére; kis csoportok mozgékony alkalmazásával nagyobb erő benyomását kelthetjük.

Erdők védelemben.

550. A védelemre ügyesen berendezett, megfelelő kiterjedésű erdőkben még jelentékeny túlerővel szemben is szívós és hosszantartó ellenállást fejthetünk ki.

Az erdő azonban széttagolja a védőcsapatot, megnehezíti a vezetést, ezért az összeköttetés megszervezése különösen fontos.

Az erdőben uralkodó bizonytalanság a támadó csapatra nyugtalanító hatással van. Ezt egyes védő még fokozhatja a meglepésre irányuló mindennemű rendszabállyal.

Kis kiterjedésű erdők megszállására minél kisebb erőt alkalmazzunk, és inkább oldalozóan védjük azokat.

Nagyobb kiterjedésű, különösen fiatal, vagy aljfás erdők a tűzhatást lényegesen korlátozzák.

551. A főellen állási vonal megválasztásánál kerüljük az erdő szélét. A kilövés szerint a szegély mögött vagy az erdő előtt telepítjük azt; nagyobb kiterjedésű erdőknél célszerű, ha az erdő belsejében telepítjük. [206. oldal](#)

Sűrű erdőkben összefüggő, törtalakú, rejtett védőállást telepítünk. A tűzrendszer helyes megszervezésével tegyük lehetővé az utak, átvágások, tisztások pásztázását és a védőállás oldalozását.

Az erdő alkalmat nyújt arra, hogy akadályok (fatorlaszok, dróttal összefont fák) és egyéb műszaki zárások egyes létesítésével oly sikátorokba szorítsuk az ellenséget, amelyek ellen tűzösszpontosítást készítettünk elő.

552. Ha védőállásunk az erdőn belül van, az előterepbe előretolt kis osztagokkal, tűzfegyverekkel (fákon elhelyezve) okozunk az ellenségnek meglepetéseket, hozzuk zavarba és rendetlenségbe.

Az oldalak biztosítására helyezünk nagy súlyt.

553. Közvetlenül a főellenállási vonal mögött legyenek kis tartalékok, amelyek azonnal ellentámadásra indulnak, ha az ellenség betört. Hátsóbb nagyobb tartalékok lépcsőzve a szárnyak mögött álljanak. Ezek az oldal- és hátbiztosításnál közreműködnek.

A hátrafelé vezető utakat kutassuk fel és jelöljük meg.

554. A tüzérség a tisztások hátulsó szélein, az erdőben vezető utak vagy átvágások mentén, továbbá az erdőn kívül választja tüzelőállásait.

555. Ha az ellenségnek sikerült az erdőt elfoglalnia, meglepően összpontosított tüzellel meg kell nehezíteni kilépését az erdőből.

Kis erdőben az elgázosítás, vagy erős tüzérségi tűz összpontosítása is tarthatatlanná teheti a behatolt ellenség helyzetét.

Nagy kiterjedésű magas kukoricások.

556. Nagy kiterjedésű magas kukorica a harcászati tevékenységet hasonlóan befolyásolja, mint az erdő; a tüzérség alkalmazása azonban kevésbé korlátozott. [207. oldal](#)

A tájékozódás és az összeköttetés nehéz. A vezető erősen tartsa kezében a csapatot, hogy megakadályozza az erők szétforgácsolását.

Sok apró, sűrűn váltakozó kukoricatábla nagyjában egy összefüggő egészet alkot és befolyása hasonló a nagy kiterjedésű kukoricáséhoz.

c) Helység harc.

Helységek támadásban.

557. A **helységek** jelentősége fekvésüktől, nagyságuktól és építési módjuktól függ. Bár elrejtene az ellenség légi és földi figyelése elől és bizonyos oltalmat nyújtanak az ellenséges tűzhatás ellen, megnehezítik azonban a csapatok szabad mozgását és a tervszerű tüzérségi támogatást, az ellenség tüzet pedig magukra vonják.

558. Elő nyomulásnál kerülünk zárt jellegű helységeket, mert — különösen kijárataik — rendszerint ellenséges tüzérségi tűz alatt lesznek. Tömörüléseket a helységekben szintén kerülünk. Ha ily helységeket kiterjedésük vagy a helyzet miatt nem lehet megkerülni és tűz alatt állnak, szökellés szerűen, kis csoportokban gyorsan haladjunk át rajtuk.

559. Helységek ellen intézett támadásnál, ha a helyzet megengedi, a helységben lévő ellenséget — esetleg repülőekkel, gázzal, gyújtóbombákkal is — fogjuk le, a helységet pedig kerüljük meg. Ha azonban a helység közvetlen megtámadását nem kerülhetjük el, először a szabadabb mozgást biztosító részeibe (tágabb utcák, stb.) hatoljunk be, ezek lehetővé teszik az ellenség védelmének oldalozó támadással való felborítását.

560. Helység harcban csak kivételesen, más csapatokkal, együtt alkalmazhatunk előnnyel páncélgépkocsikat és harckocsikat.

A tüzérség megnyitja a helység bejáratait és előkészíti a támadást. Mielőtt még a gyalogság a **208. oldal** helységbe betörne, a tüzet előbbre helyezi és lerombolja a helység nagyobb épületeit. Gyakran helyi ellenállások letörését is támogatja. E célra egyes ütegeket (lövegeket) a gyalogságnak alá rendelhetünk.

A gyalogság — robbantószerrel felszerelt műszaki járőrökkel, szuronnal, kézigránáttal, nehéz fegyvereinek, kivételesen harckocsiknak és páncélgépkocsiknak támogatásával — tör magának utat egyhuzamban a helység túlsó széléig és csak azután kutatja át és tisztítja meg a helységet.

Sokszor a helység belsejében is folytatni kell a harcot. A gyalogság ilyenkor lépésről-lépésre küzdje magát előre. Az egységes harcvezetés igen nehéz. A legalsóbb rangú parancsnokok öntevékenységének tág tere van.

Óvakodjunk az első részek túlszűfőlésétől. Erős tartalékok visszatartásával biztosítsuk magunkat visszacsapások ellen.

Akadályozzuk meg a zsákmányolást és a fosztogatást.

Helységek védelemben.

561. Helységek természetes és kiváló támpontjai a védelemnek, ha fekvésük megfelelő, épületeik ellenállóképesek és nem csekély a kiterjedésük.

Kis helységek, majorok magukra vonják a tüzérség összpontosított tüzet és könnyen elgázósíthatók. Ezeket minél kisebb erővel szálljuk meg és inkább oldalozó tüzettel védjük.

562. **A helységeket alaposan be kell rendezni védelemre.**

A főellenállási vonalat vagy a helység széle előtt, vagy a mögött, magában a helységben telepítjük. Utóbbinak feltétele az előterep előkészítése. Legkevésbé alkalmas a helységek jól **209. oldal** megfigyelhető, tüzérségi tüzet vonzó széle. Ne telepítsük a főellenállási vonalat a helységek tűzveszélyes részében.

A védelem szívósságát a helység belsejének szakaszonként ellenállásra való berendezésével fokozzuk. Az utcák és terek hosszantozására és oldalozására helyezünk súlyt.

Akadályokat, torlaszokat nagymértékben alkalmazzunk az előterepen és a helységben. Fontosak a bejáratoknál létesített lezárások és harckocsi csapdák.

A gázvédelemről mindig gondoskodjunk.

A helység harc széttagoló hatásával már eleve számoljunk. Házcsoportok vagy utcák szerint képezzünk kis védőkörleteket. Fontos az összeköttetés alapos megszervezése.

563. Ellenséges támadásnál akadályozzuk meg, hogy az ellenség a helység szélének, vagy a főellen-állási vonalnak bármely részébe is befészkelődjék. Minden utcát és minden házat lépésről lépésre védjük meg.

564. Ha az ellenségnek mégis sikerült a helységet elfoglalnia, meglepően összpontosított tűzzel meg kell nehezíteni kilépését.

Kis kiterjedésű helységekben néha már egyedül az elgázosítás, vagy erős tüzérségi tűz összpontosítása is tarthatatlanná teszi a behatolt ellenség helyzetét.

C) Harc sűrűn művelt lapályon.* (* Alföldünk egyes részeire vonatkozik)

a) Általában.

565. **A sűrűn művelt lapályra jellemző:**

a sűrű terepfedezet, melyet csak helyenként szakítanak félbe szabad területek; kevés az épített út; széles talajutak gyakran találhatók, gondozatlanok, fával szegélyezettek; a sok keskeny talajút rendszertelenül keletkezett; 210. oldal

a járhatóság a homokos talajutakon és a terepen száraz időben kedvezőtlen, nedves időben jobb; agyagos talajon a viszony fordított; a sok szőlő, sövény, kerítés és szikes tó hátrányosan befolyásolja a terep járhatóságát;

a sűrű terepfedezet megnehezíti az áttekintést, a tájékozódást, a földi és a légi megfigyelést, megkönnyíti a fedett előnyomulást, átcsoportosítást és korlátozza a tűzhatás megfigyelését;

az egyhangú terep kevés támpontot ad az eligazodásra;

gabonával és kukoricával bevetett területek az aratás, illetőleg a termés betakarítása után nyílt területekké válnak;

a számos elszigetelt tanya és major; a nagy kiterjedésű községek messze esnek egymástól és bennük a nagy térközre álló házakat bekerített kertek veszik körül.

A gyalogság (a lovasság) korlátozottabb mértékben számíthat a tüzérség közreműködésére.

A repülők tájékozódása nehéz; harcfelderítésük főleg az utakon előnyomuló hátsóbb oszlopok és a tüzérség megállapítására szorítkozik.

A harcvezetés számára értékes személyes áttekintés többnyire hiányzik. A vezetőnek többnyire az ellenség helyzetébe való pontosabb bepillantás nélkül és oly korán kell harctervét megalkotnia, hogy szándékának már az összeütközés előtti csoportosítás meg feleljen.

Valamennyi alparancsnok messzemenő tájékozottsága a vezetés harctervéről, valamint elszánt, tetterős cselekvése és valamennyi rész kölcsönös támogatása különösen fontos, sőt elengedhetetlen ahhoz, hogy az ütközetben összhangot és döntő eredményt érjünk el. 211. oldal

b) A támadás.

566. A sűrűn művelt lapályon majdnem mindig a támadás a helyénvaló. Nemcsak a harcvezetés, hanem a harc egész lefolyása is többnyire a találkozóharc jellegét viseli. Az ütközet rendszerint már kezdettől fogva gyors, helyi döntésű részlet harcokra oszlik.
567. A már kezdetben bevetett erők átütőképessége vezessen sikerre, azaz a támadás formája e terepen gyakran az arctámadás. Az átkarolást tervszerűen csak akkor alkalmazhatjuk, ha a menet már eleve az ellenség oldalába vezetett, mert a terep nehezebb járhatósága, a nehéz tájékozódás és különösen a harc gyors lefolyása miatt eltolásokra a harcmezőn alig van időnk. Az ellenségnek kis oszlopokban történő előnyomulása helyi átkarolásokra ad alkalmat, a terep nehéz áttekinthetősége következtében.
568. A parancsnok annál a harccsoportnál vesse harcba tartalékait, amely legjobban jut előre. A tartalékot gyakran megosztva alkalmazzuk. Gyorstartalékok jelentősége igen nagy.
569. Az összeütközésnél a **támogató tüzéség** a legközelebbi harántút mentén keressen alkalmas tüzelőállásokat. A tüzéség csak magas építményeken talál megfelelő figyelőhelyeket. Feladatai: az ellenség elreteszése, támpontok (tanyák, majorok) lerombolása, figyelők, valamint az utakon előnyomuló tartalékok stb. lefogása.

c) A védelem.

570. Sűrűn művelt lapályon a védelmi feladatokat is többnyire támadólagosan — rövid rajtaütésszerű előretörésekkel — oldjuk meg. **212. oldal**
- A védelem csak igen kivételes esetekben kecsegtet sikerrel, pl.: ha nyílt terepsávok (folyók mentén) még aránylag alkalmas löterületét és némi áttekintést nyújtanak, ha a vízvonalak kifejezett akadályt képeznek, ha magaslatokról — a sűrű ültetvény dacára is — elegendő betekintés nyílik az előterepre, vagy ha tömören épített helységek erős támpontokul kínálóznak. Engedjük az ellenséget jól rejtett állásainknak nekirontani és azután azonnal induljunk ellentámadásra.
- A védelem végrehajtására ezért aránylag kevés élő erőt vetünk be és az erők zömét — mint tartalékot — ellentámadásra alkalmazzuk.
- A kisebb tartalékokat az úthálózatnak és az ellenség valószínű előnyomulásának megfelelően helyezzük el.
- Az ellenség mozgását akadályok (műszaki záruk) bőséges alkalmazásával erősen csökkenthetjük.
571. Célszerű, ha a könnyű ütegek egy részét a harccsoportoknak alárendeljük. Fontos a tűzősszpontosítás előkészítése az utakra és az ellenség valószínű gyülekezési helyeire. A figyelési nehézségek miatt alaposan szervezzük meg a híradást.

59. §. Harc hegységben.

a) Általában.

572. **Magas középhegységben**, de főként **magashegységben** és **karsztban** a harc fokozott követelményeket támaszt a vezetéssel és a csapattal szemben.

A gyér úthálózat, a terepnehézségek, az időjárás és a segélyforrások hiánya a mozgóháborúban erősen korlátozza nagy seregetestek zárt alkalmazását széles arcvonalon.
213. oldal

A főközlekedési vonalak leginkább a nagy völgyek mentén vezetnek. A nagyobb hadműveletek súlya ezek irányában fekdüjék.

A figyelés és a vezetés szempontjából a magaslatok birtoklása nagy előnyt jelent, ezért támadásunkat gyakran a gerinc mentén vezetjük. A magaslati vonulatok összefutásánál fekvő uralgó pontok legtöbbször döntő fontosságúak.

A magaslatok és uralgó pontok birtoklására irányuló törekvés azonban ne vezessen az erők szétforgácsolására és a mélységi vonalak elhanyagolására. Különösen éjjel és ködben, továbbá gyengébb erkölcsi erejű ellenséggel szemben a támadó — a kísérő magaslatok biztosítása mellett — előnnyel használhatja ki a völgyeket és a szorosokat a főtámadásra.

573. A vezetés legyen jártas a különleges hegyi viszonyokban. A helyi viszonyok alapos ismerete is szükséges. Idő- és térbeli számításoknál vegyük figyelembe, hogy a magasságkülönbségek legyőzése időt és nagy erőtöbbletet követel. A terület jellegéhez képest esetenként a vízellátás is előgondoskodást igényel.

A terep változatossága, csekély áttekinthetősége, a számos holttér, a gyakori köd és hózivatar kedvező a meglepés alkalmazására. A meglepés hatásos módja, ha a csapat nagyobb nehézségeket tud leküzdeni, semmint az ellenség sejtí.

574. Az alparancsnokok cselekvése a hegyi háborúban gyakran az egészre nézve döntő lehet, ami harcászati értelmességet és öntevékenységet követel.

575. A terep nagyon befolyásolja az erőcsoportosítást. A nehéz eltolási viszonyok miatt fokozott fontosságú, hogy már távol az ellenségtől helyesen csoportosítsuk erőinket. A terep miatt az ütközet rendszerint részletharcokra oszlik.

A tartalékokat ne tartsuk messze hátul, nehogy elkésve jussanak a döntéshez. 214. oldal

576. A gyalogság fokozottabban viseli a harc fősúlyát, mint más terepen. Minél nehezebbek a gyalogság harcviszonyai, annál inkább szükséges annak tüzérségi tűzzel való erőteljes támogatása. A gyalogság ezt sohse nélkülözze. A hegyi tüzérség a gyalogságot minden úton, sőt legtöbbször útnélküli nehéz terepen is követheti.

A tüzérséget úgy csoportosítjuk, mint a lapályon. A terep alakulása miatt az útegeket olykor szakaszonként vagy lövegenként alkalmazzuk. Már eleve oly tüzelőállásokat válasszunk, amelyekből sok harcfeleladatot lehet megoldani, mivel minden állásváltoztatás sok időbe kerül.

Különösen nagy a tűzhatás az ellenségénél magasabb állásokból, a jó áttekintés és megfigyelés miatt. Nagy a jelentősége az oldalozó tűznek; szomszéd oszlopok (csoportok) egymás harcába való beavatkozással használják ki ezt.

A légi felderítés, az összekötő repülés igen eredményes. Bombázó repülők alkalmazása is nagyfontosságú.

A légvédelem feladata a kevés, de annál jelentősebb műútnak, útgócponznak biztosítása.

577. Hegységben az anyagi ellátás szerepe sokkal nagyobb, mint más terepen. Oly csapatok számára, amelyeket huzamosabb időn át nem kocsizható utak mentén akarunk alkalmazni, hegyi felszerelés szükséges.

Hegyi háborúban az időjárás fontos tényező.

Nem szabad a hegyi viszonyok sajátosságából származó veszélyekről (lavina, köomlások, hó-vakság, stb.) sem megfeledkeznünk.

b) A támadás.

578. A támadót hassa át az a tudat, hogy alig van terepnehézség, amelyet erős akarattal és megfelelő eszközökkel ne lehetne legyőzni. 215. oldal

579. Már az eredeti erőcsoportosítás is az átkarolást vagy a megkerülést célozza.

A támadó csoportok számára térközüket, sávokat és kiterjedéseket többnyire nem állapíthatunk meg. Ezeket a terep és az előrejutás lehetősége szabja meg. Sokszor nagy hézagok választják el egymástól az egyes részeket. Törekedjünk oldalozó támogatásra és szoros együttműködésre.

Már kis osztagok is döntő eredménnyel működhetnek, ha meglepően az ellenség háta ellen törnek.

A széles arcvonalon történő támadás bizonytalanságban tartja a védőt a főtámadás irányáról és erőinek szétforgácsolására készíti.

580. A lejtőkön felfelé támadó gyalogságot ne ejtse zavarba az ellenség esetleges ellentámadása, hanem nyugodtan, hatásos tüzellel és a közelharc eszközeivel szálljon vele szembe.

Az elkülönítetten harcoló részeknél a döntések gyakran egymástól függetlenül, különböző időben történnek.

581. A tartalékok a magaslati vonalakon kövessék a küzdőket, mert a hegynek felfelé való bevetés nagy idővesztéssel jár.

582. A tüzéség alkalmazásánál fontos tudni, hogy zömének mennyi időre van szüksége a tűz megkezdéséig. Ennek megfelelőleg szabályozzuk a gyalogság támadását.

583. **Találkozóharcban** a beható felderítés alapján már korán jelöljük meg az egyes oszlopok harcfelelőseit. A felderítés adatainak hiányában az általános helyzet és a terep alapján intézkedjünk.

A főcsapatok valamely magaslatról rendszerint csak akkor nyomuljanak tovább előre, ha az előcsapatok a következő magaslatot vagy támpontot már elérték. 216. oldal

A tüzéség egy része — ha kell — leszállásokból kövesse a gyalogságot magaslatról magaslatig.

584. **Védelemre berendezkedett ellenség** ellen csak akkor kezdjük meg a támadást, ha a védőállás minden részletét alaposan felderítettük. A megkezdett támadás csoportosításának és irányának megváltoztatása rendszerint már nem lehetséges.

A támadáshoz helyezzük a csapatot minél közelebb az ellenséghez készenlétbe, hogy a rohamtávolságig való nehéz előreküzdés minél rövidebb legyen. A számos holttér és a terepfedezet megkönnyíti ezt.

A rohamtávolságra való előretörést rendszerint rajtaütésszerűen, rövid, erős tüzéségi előkészítés után hajtjuk végre.

Megtévesztő eljárások gyakran eredményesek.

c) Az üldözés.

585. Ha az ellenség erősebb ellenállás vagy a döntés bevétele nélkül visszamegy, az üldözésnél legyünk elővigyázatosak, nehogy az át nem tekinthető terepen az ellenségnek alkalmat adjunk rajtaütésekre.

Az üldözést teljes harckészségben és kellő biztosítással hajtjuk végre.

586. Ha az ellenséget megvertük, magashegységben különösen nagy az a veszély, hogy a nagyon fárasztó támadásban kimerült csapatok elmulasztják az erélyes üldözést. A tartalékok fölhasználásával adjunk nyomtatékot a legjobban előrejutó harccsoport üldözésének. A legfrissebb csapatokból ügyes, elszánt vezetőkkel kirendelt üldözőcsoportok párhuzamos üldözéssel vágják el a völgyekben vezető ellenséges visszavonulási utakat (útgócponokat). Ez az ellenség teljes felbomlását

eredményezheti. Üldöző repülőek támadása, valamint messzehordó ágyúk tüze ilyen pontok ellen nagy erkölcsi és anyagi hatást idéz elő. 217. oldal

Kis csoportok kísérik a visszavonuló ellenséget az uralgó magaslatokon és géppuskák vagy hegyiágyúk tüzevel minduntalan zavarják azt. A tüzéség részeit, különösen a messzehordó ütegeket, vonjuk idejében közvetlenül a gyalogság mögé.

d) A védelem.

587. A hegység a védőnek alkalmat nyújt arra, hogy — nagy túlerővel szemben is — megtartsa a védőállást.

Hegységben a védelem előnyei:

majdnem mindenütt erős állásokat találunk;

a terep határozott irányokba kényszeríti a támadót

a védő megkerülése sok idővel és megerőltetéssel

a védő az oldalozási, átlövési és figyelési lehetőségek következtében hatásos tüzet tud kifejteni;

rombolásokkal és műszaki zárákkal erősen fokozhatjuk a természetes akadályokat.

588. Az előterepen kifejtett erőteljes ténykedéssel a védő sokáig megtévesztheti az ellenséget ereje, szándéka és erőelosztása felől.

Az előretolt csapatok nemcsak az ellenség csoportosítását deríthetik fel behatóbban, hanem több egymás mögött fekvő előretolt állásban néha napokig is képesek feltartóztatni az ellenséget. Különösen hidaknál és szorosoknál rajtaütésekkel is súlyos veszteségeket okozhatnak neki.

589. A főellenállási öv megválasztásánál legyünk figyelemmel a magaslatok fontosságára.

A főellenállási vonalat az ellenség felé lejtő hegyoldalon annyira toljuk a hegygerinc elé, hogy a főellenállási öv számára hely maradjon és hogy a főellenállási vonal előtt holtterek lehetőleg ne légyenek. 218. oldal

A hegygerincen választott főellenállási vonal előnye, hogy közvetlenül az arcvonalt mögött fedetten lehet mozogni; hátránya, hogy felállításuk messziről felismerhető, hogy a főellenállási öv számára nincs hely, és hogy a védőállás előtt holtterek maradnak.

Ha a hegygerinc előtti területet hátrább vagy oldalt fekvő pontokról megbízhatóan megfigyelhetjük, a főellenállási vonalat (annak egy részét) kivételesen a hegygerinc mögé is helyezhetjük.

Völgyekben a védőállást oldalozás céljából rendszerint zsákszerűen vonjuk vissza.

A szárnyakat támasszuk lehetőleg jól figyelhető járhatatlan sziklarészekhez.

590. Az erőcsoportosításnál fontos, hogy a küzdőknek annyi ereje legyen, hogy magukat hosszabb időn át tarthassák, mert a tartalékok eltolása sok időbe kerül és elvesztett állásrészek visszaszerzése nehezebb, mint más terepen.

A védelem ott legyen erős, ahol az ellenség legjobban megközelítheti állásunkat. A nehezen járható részeket csak megfigyeljük.

Kapocstartalékokkal különös gondossággal biztosítsuk a védőkörletek határait. Szabályozzuk az egyes védőkörletek kölcsönös támogatását.

Átkarolások és megkerülések ellen uralgó pontokra kikülönített csoportokkal biztosítsuk az oldalakat.

Lehetőleg úgy állítsuk fel a tartalékokat, hogy magasabb területről lefelé induljanak ellentámadásra.

591. Az egymást kölcsönösen kiegészítő, mélységben is tagolt sok figyelő, valamint az összeköttetés jó megszervezése, gyors és biztos működése alapvető fontosságú.

592. A sok holttér miatt nehéz a hézagnélküli tűzrendszer megszervezése.
593. Az állások megerősítése magas 219. oldal hegységben gyakran végrehajthatatlan. A hegyi terep azonban sok természetes fedezéket nyújt.
A tartalékok eltolására és bevetésére kutassuk fel és javítsuk ki az utakat.
Műszaki záruk az ellenség előnyomulásának gátlására és a szárnyak biztosítására kiválóan alkalmazhatók. Ellenséges gyorscsapatok ellen az utak lezárása fontos.
594. Hegységben a mozgékony védelemmel nagy eredményeket érhetünk el. Sokszor kis osztagok is döntő eredménnyel működhetnek, ha meglepően a támadó ellenség háta ellen törnek. A betört ellenséget még kis csoportokkal és egyes nehéz fegyverekkel is elretheszelhetjük. Az ellentámadásoknak a terepnehézségek következtében kifáradt ellenség ellen majdnem mindig sikerük lesz.

e) A visszavonulás.

595. Helyi betörések ne késztessenek visszavonulásra. Minden vezetőnek tudni kell, hogy magas hegységben alaposan elő nem készített visszavonulás az ellenség közvetlen nyomása alatt megsemmisülésre vezethet.
596. **Tervszerű visszavonulásnál** irányítsuk idejében hátra a vonatokat.
A gyalogság és a hegyi tüzérség maradjon állásban, míg a többi tüzérség a kocsizható utakat elérte.
Hátrább fekvő magaslatok megszállásával, hidak felrobbantásával, a szorosokban akadályok és más műszaki záruk létesítésével sok időt nyerhetünk.
A nagy terepnehézségek, a gyér úthálózat és a meglepést elősegítő körülmények kedvező alkalmat nyújtanak a tervszerű — az ellenség felörlését célzó — visszavonulásokra. 220. oldal
Géppuskákkal és hegyi ágyúkkal ellátott kis osztagok nagy túlerőben lévő ellenséget is napokig félre tudnak vezetni, törbeccsalni és azon rajtaütöni.

60. §. Harc szorosok körül.

597. A **szorosok** — nehezen vagy egyáltalán nem járható terepen át vezető — keskeny, járható sávok.
A szorosok kiterjedésük, járhatóságuk, a rajtuk átvonuló kötelek nagysága és a mellékterep fedezete szerint különböző mértékben gátolják a mozgást és a harcot.
A szorosok könnyen elgázósíthatók és elködösíthetők. Műszaki záruknak nagy a jelentősége.
A szorosok az ellenséges bombázó repülők kedvező támadási céljai, ezért gondoskodjunk légvédelmükről.
A szorosok minőségét szemrevételezéssel (légi fényképpel) állapítsuk meg.
598. A szorosokat mielőbb foglaljuk el.
Ha az ellenség is át akarja lépni a szorost, igyekezzünk őt megelőzni. Tüzérséggel és műszaki csapatokkal megerősített gyorscsapatokat küldjünk e célból előre; a tüzérséggel lehetőleg korán hassunk a szoroson túl fekvő területre.
Csapatainknak a szoroson történő áthaladását biztosító részek hídfőszerűen oly messze álljanak fel a szoros előtt, hogy annak kijáratai ne legyenek az ellenség hatásos tüzérségi tüzeiben.
Ha egyelőre nem tudunk a szoroson áthaladni, annak túlsó kijáratainál kell megakadályozni, hogy az ellenség a szorosba belépjen. Ha a túlsó kijáratokat sem tudánk

elérni, a szorosnak felénk eső részén **221. oldal** álljunk lesbe, hogy az ellenséget — midőn a szorosból kilép — megtámadjuk és azon át visszavessük.

Ha a szoroson innen vagy a szorosban kell megállni, annak túlsó kijárata elé és az oldalakra mindig toljunk biztosító csapatokat.

599. A szorosok ellen való **támadásnál** igyekezzünk arra, hogy a védő megkerülésével vagy átkarolásával érjük el a döntést. Kevésbé ellenállóképes, megrendített vagy megvert ellenséggel szemben gyors és közvetlen arctámadással is törekedjünk sikerre.

600. **Üldözésben** a szorostól oldalt is nyomuljunk elő, hogy azt a visszavonuló ellenség előtt lezárjuk. E feladatra főleg gyorscsapatokat alkalmazzunk.

601. Ha a szoros előtt **védünk** és azt nyitva kell tartanunk csapataink számára, annyira toljuk előre a főellenállási vonalat, hogy az ellenség ne tarthassa a szorost hatásos tűzérési tűz alatt. Sokszor harc árán kell megszerezni ezt a területet.

Mindig gondoskodjunk a szoros közvetlen védelméről, továbbá a megkerülések és átkarolások ellen való biztosításról.

Ha a szoros mögött védünk, úgy válasszuk állásainkat, hogy az ellenségnek a szorosból való kitörését megakadályozhassuk.

Szorosok védelmének nemcsak a lejtőket, ha nem a szorosok talpát is szálljuk meg.

602. **Visszavonulásnál** gondoskodjunk arról, hogy a szoros minden bejáratát az ellenség előtt feltétlenül kézbe vehessük.

Az ellenség megkerülésének megakadályozására tegyünk előgondoskodásokat. Műszaki záras előnyös. Idejében rendeljük el a vonatok átvonulását. **222. oldal**

61. §. Harc sötétségben és ködben.

a) Általában.

608. **A harc sötétségben, ködben és a látást korlátozó időjárásnál** (sűrű hóesés, eső, zivatar) fokozott követelményeket támaszt a vezetővel és a csapattal szemben. Gyakori szerep jut a véletlennek és a meglepetésnek.

Harctervünk megalkotásánál törekedjünk a legnagyobb egyszerűsége. A félreértések és zavarok elkerülésére a parancsadás egyszerű és világos, a vezetés határozott legyen.

Az éjjeli harctevékenységeket gondosan készítsük elő (szemrevételezések nappal és éjjel, vezetők begyakorlása, gyülekezőhelyek, előnyomási irányok, elérendő pontok megjelölése a terepen, iránypontok előre megbeszélte megvilágítása fényszórókkal, egyszerű ismertető jelvények megállapítása, órák igazítása, stb.).

A holdvilág azonos a kora hajnali látóviszonyokkal.

604. Harcban a sötétség (köd, stb.) előnyei: elrejtje a csapatot az ellenség légi és földi figyelése elől, elősegíti az ellenség meglepését, megakadályozza az ellenség megfigyelt tüzet; megnehezíti, vagy kizárja az ellenséges páncélos erők és más gyorscsapatok alkalmazását; korlátozza az ellenséges repülőknél a földi harcba való beavatkozását.

Hátrányai: megnehezíti a vezetést; csökkenti a saját tűzhatást, korlátozza a saját repülőket, páncélos erők és más gyorscsapatok alkalmazását; megnehezíti a csapat tájékozódását, a szomszédokkal való összhangot, a hátul lévő erőknek a harc változatosságainak megfelelő, tervszerű alkalmazását és ezzel a siker **223. oldal** teljes kiaknázását; a csapat nagyon érzékeny meglepetésekkel, sőt képzelte veszélyekkel szemben is.

Eme nehézségek ellenére is az elszánt vezetés — ha magas értékűek a csapatai — a legnagyobb mértékben fogja kihasználni a sötétséget az ellenség meglepésére és olyan

harcfeladatok megoldására, amelyet az ellenség fölényes tűzhatása, erődítései, vagy a terep áttekinthetősége miatt nappal nem lehet végrehajtani.

Nagy a jelentősége az éjjeli harcoknak gyengébb katonai erényekkel rendelkező, vagy erkölcsi erejében megfogyatkozott ellenséggel szemben is.

605. **Ködben** számoljunk mindig azzal, hogy az hirtelen széjjeloszolhat. Ezért elhatározásunkat gyorsan hajtsuk végre és óvakodjunk attól, hogy a köd felszállása a csapatokat tömör alakzatban találja.

b) A támadás.

606. **Éjjeli támadásban** a siker főfeltétele, hogy az ellenséget meglepjük. A titoktartásra fordítsuk a legnagyobb gondot.
607. Az éjjeli támadásra több kedvező körülmény adhat alkalmat; ilyenek:
a nappal elért siker kibővítése;
ha a döntő támadáshoz vagy a félbeszakított támadás folytatásához kedvező területet akarunk nyerni, pl. megerősített állások ellen való támadásnál az ellenség megközelítése rohamtávolságig, vagy valamely támpont rajtaütésszerű elfoglalása, hogy a reggeli támadást megkönnyítsük:
ha az ellenség fölényes létszámú és fegyverzetű és a sikerre csak a meglepő éjjeli támadással van kilátásunk. **224. oldal**
A sötétség beállta sohse legyen ok arra, hogy valamely sikeresen megkezdett harccselekményt beszüntessünk.
Az éjjeli támadások sikere legtöbbször helyileg korlátozott.
608. Ha éjjel nagyobb erővel támadunk, minden támadócsoport kapjon külön határozott feladatot. Az összhangot az egyes csoportok között jól megválasztott irányokkal és az egyes csoportok támadási időpontjának óra szerint való meghatározásával biztosítsuk. Célszerű, ha az utolsó éjjeli órákban, közvetlenül hajnal előtt kezdjük a támadást, hogy a még visszatartott erőket a reggeli szürkületben céltudatosan alkalmazhassuk a siker kiaknázására.
609. Kisebb viszonyokban célszerű, ha az első éjjeli órákban támadunk, különösen, ha a támadási terepet ismerjük és korlátozott célok eléréséről van szó. Kisebb egységek többnyire egy oszlopban nyomuljanak előre az ellenség közvetlen közelébe, ott sűrű alakzatban fejlődnek fel; közel követő tartalékkal és tüzelőkészítés nélkül kézigránáttal és szuronnyal törjenek az ellenségre.
Nagyobb támadó csoportok több kisebb csoportot alkothatnak, amelyek előnyomulás közben is fenntartják egymással az összeköttetést.
Nagy legyen a küzdők lököereje.
610. A tüzéség éjjel is előkészítheti és támogathatja a támadást, ha erre már nappal berendezkedett. A tüzzel való előkészítés közvetlenül a rohamtávolságra való előretörés előtt rövid tüzrajtaütésekből álljon. A tüzéség azután eleinte óra szerint, majd világítójelek alapján helyezze előbbre tüzét.
A meglepés fokozására a tüzéségi előkészítés el is maradhat, ha akadályok nélküli állások ellen **225. oldal** támadunk, vagy az akadályokon keresztül előzőleg réseket törtünk (tüzéséggel, műszaki járőrökkel).
A tüzéség legyen mindig készen arra, hogy harcba lépő ellenséges ütegekre és az ellenség útvonalaira haladéktalanul tüzelhessen.
611. Sikeres támadás titán, a világosság beálltával számolnunk kell földi és légi erők ellentámadásával.

C) A védelem.

612. Sötétségben (stb.-ben) a védelem a vezetőtől és minden egyes embertől nyugalmat és higgadtságot követel. Meglepetések ellen külön rendszabályokkal biztosítjuk magunkat, viszont éberségünkkel a támadót lepjük meg.
Ha a harcot a sötétség szakította félbe és ellenséges támadási várható, a hézagok kitöltésével és a tartalékok előbbrevonásával tegyük zártabbá a csoportosítást. Zárjuk el az ellenség felé vezető közlekedési utakat.
Célszerű lehet a csoportosításnak az éj folyamán való megváltoztatása, hogy másnap az ellenséget meglepjük.
Gondoskodjunk róla, hogy az előterepet bármikor megvilágíthassuk.
613. A védőállásban még a sötétség beállta előtt valamennyi tűzfegyvert — a tüzérséget is — állítsunk be a jelre kiváltandó zárótűzre. Ehhez szervezzük meg' az összeköttetést.
Ködben nehezebb a zárótűz kiváltása, mint sötétségben, mert a világító jelzések rosszabbul láthatók, a hangjelzéseket pedig tompítja a köd; ezért ködben a védő tűzfegyverei fokozott mértékben legyenek készen a zárótűz haladéktalan kiváltására.
614. A műszaki zárás igen hatásos. A legegyszerűbb akadályok is gátolják és neszteléstével 226. oldal elárulják az ellenség előhaladását. Akadályok megváltoztatása és áthelyezése a támadó ellenség meglepéséhez lényegesen hozzájárulhat.
615. Célszerű, ha a közeledő ellenség elé kis osztagokat (járőröket) golyószórókkal előreküldünk, hogy rajtaütésekkel az ellenséget megzavarják és rendetlenségbe hozzák.
Ellenséges betörés esetére a részletekig elő kell készíteni a tartalékok ellentámadását. Nagyobb tartalékokat csak a helyzet tisztázása után vessünk harcba.

62. §. Harc műszaki záarakkal.

A) Műszaki záarak létesítése.

616. A **műszaki záarak** alkalmazásának célja, hogy az ellenség feltartóztatásával időt és teret nyerjünk és erőt takarítsunk meg.
A műszaki záarak (rombolások, rongálások, aknatelepítések, gázfertőzés, torlaszok, akadályok, vízelárasztások, erődítések, stb.) összhatásra alapozott, tervszerű alkalmazásából **műszaki zárórendszerek** keletkeznek.
A műszaki zárórendszer tagozódhat csupán szélességben (kevés mélységgel) mint műszaki záróvonal, vagy szélességben és mélységben, mint műszaki záróöv. A műszaki záarakat egyenként is alkalmazhatjuk.
617. **Rombolásnak** nevezzük a műtárgyaknak, építményeknek teljes megsemmisítését, vagy olyan mértékű elrombolását, hogy helyreállításukhoz legalább 3—5 nap szükséges.
Rongálásnak nevezzük, ha a megrongált műtárgyak, építmények helyreállítására rövidebb idő (legfeljebb 1—2 nap) szükséges. 227. oldal
Hogy rombolunk-e vagy csak rongálunk és milyen mértékben, azt elsősorban szándékunk, a rendelkezésre álló idő, a robbantó anyagmennyiség és a műszaki munkaerő szabja meg.
Legtöbbször rombolunk. Rongálást csak akkor rendelünk el, ha arra számítunk, hogy a műtárgyra, az építményre mihamar újból szükségünk lesz.
Előnyomulás és harcok közben a gyorscsapatok és a repülőek rombolnak és rongálnak az ellenség mögött, vagy oldalt a saját szárnyunk oltalmára.
Visszavonulás közben a közlekedő vonalak, forgalmi berendezések és műtárgyak elrombolása a legnagyobb fontosságú.
618. Rombolást csak a fővezérség, valamint az általa feljogosított parancsnokok rendelhetnek el.

A rongálást a hadműveleti egységek parancsnokai rendelhetik el. Csak sürgős esetekben, ha nem futja az idő a parancs kikérésére, jogosult erre minden tiszt, de viseli is a felelősséget a következményekért. Mind az elrendelést, mind a végrehajtást az előljáró parancsnokságnak a leggyorsabban be kell **jelenteni**. A vasút- és híradóberendezések rombolásáról vagy rongálásról a katonai vasúti és híradó parancsnokságokat és hatóságokat is haladéktalanul értesítsük.

619. Az előljáró parancsnokság szabatosan, a részletekre is kiterjedően intézkedjék a műszaki zárórendszer területén lévő közlekedési és forgalmi berendezések, továbbá a műtárgyak rombolására, illetőleg rongálására.

620. A rombolásokat és a rongálásokat **műszaki csapatok** végezzék, mert csak ezeknek van meg a szükséges szakismeretük.

Ahol ellenséges rombolástól, rongálástól vagy a lakosság merényleteitől kell tartani, ott gondoskodjunk a szükséges oltalmi rendszabályokról,

621. A műszaki zárórendszerek alkalmazásával bizonyos területen és időtartamra lemondunk a saját mozgási **228. oldal** lehetőségéről akkor, amikor az ellenség mozgásának gátlása részünkre fontosabb. Alaposan gondoljuk meg, hogy a zárással nem akadályozzuk-e későbbi mozgásunkat a döntő harccselekményhez.

622. A műszaki zárórendszereket az ellenséges zöm várható előnyomulásának útjában létesítjük. A zárórendszer mélységét és szélességét a helyzet, a feladat, a terepviszonyok és a közlekedési hálózat figyelembevételével úgy határozzuk meg, hogy az ellenség ne tudjon idő előtt sem a zárórendszer megtámadásával (eltakarításával), sem pedig annak megkerülésével részünkre kedvezőtlen (meglepetésszerű) helyzetet teremteni.

623. A zárórendszerben az egyes záruk pásztázásári rendelt tüzerőt, valamint a záróöv mögött elhelyezett mozgékony, kisebb tartalékok (az esetleg átszivárgott ellenséges erők visszavetésére) a zárórendszer feltartóztató hatását megsokszorozzák. A zárórendszerbe rendelt ezen osztagokat rendszerint a műszaki zárat telepítő műszaki parancsnoknak rendeljük alá a szükség tartamára.

624. A műszaki zárórendszert nappal **telepítjük**.

A telepítést elvileg külön csapatok, a munkahelyeket pedig maguk a műszaki alakulatok **biztosítják**. A biztosító csapatok és a műszaki zár parancsnoka közti parancsnoklási viszonyokat a mindkettőt kirendelő előljáró parancsnok esetenként szabályozza.

Csapataink (felderítő és biztosító csapatok stb.) részére a zárórendszeren át sokszor hézagot kell hagynunk. A hézag előtt létesítsünk belépő állomást (műszaki közegekkel). A telepítő műszaki erők parancsnoka a hézagon átvezetendő csapatok parancsnokával beszélje meg az átvezetés részleteit és közölje azokat a belépőállomás (állomások) parancsnokával is. Ha az ellenség megtévesztése, a zárórendszer leplezése, vagy más ok miatt nem szükséges éjjelen át **229. oldal** a biztosító csapatokat künn hagynunk, vonjuk azokat az esti szürkület beálltakor a zárórendszer mögé és zárjuk le a hézagot.

A zárt terület veszélyessége megkívánja, hogy az annak közelében lévő csapatokkal az együttműködést szabályozzuk. E csapatokat tájékoztatnunk kell a zárórendszer helyzetéről, a zárás kezdetének időpontjáról, valamint a zárt területen át való közlekedés módjáról. A csapatoknak ismerniük keli a hézagban alkalmazott jelöléseket.

Ha valamely harcoló csapat az ellenséggel érintkezésben ér a hézag elé, hídfőszerűen biztosítsa visszavonulását a hézagon át.

625. A műszaki zárral való harc a korszerű hadviselés csaknem minden ténykedésénél alkalmazható:

Nyugvásnál az ellenséges — főleg gyorscsapatok általi — zavarás elhárítására, rendszerint az ellenség felől befutó közlekedési vonalakon.

Meneteknél kivételesen az oldalak és a hát biztosítására. Ilyenkor fontoljuk meg, nem akadályozzák-e a zárok a mozgást és arányban van-e a zárok létesítésére fordított idő és munka a várható haszonnal. Rendszerint csak a gyorsan telepíthető és felszedhető zárok alkalmazhatók.

Támadásban az arccsoport esetleges megerősítésére (ha annak védő feladata van), a nyílt és veszélyeztetett szárny biztosítására.

Védelemben a védőállás előtti terepen az ellenség késleltetésére, esetleg a főellenállási öv előtt a védelem erősítésére (akadály helyett), az oldalak biztosítására, hézagok kitöltésére.

Visszavonulásnál az ellenségtől való leválás elősegítésére, a hátban és főleg az oldalakban a párhuzamos üldözés megakadályozására.

Halogató harcban a halogatózás leghatásosabb és leggazdaságosabb eszköze. **230. oldal**

620. A műszaki zárórendszerek telepítési munkáit parancsnok (vezérkari főnök) utasítása szerint a műszaki parancsnok (előadó) irányítja, aki az alkalmazásra öntevékenyen is tegyen javaslatot. A telepítés vezetésével mindig külön parancsnokot (műszaki tisztet) bízunk meg.

Minden parancsnokság saját hatáskörében olyan feltartóztató hatású zár, zárórendszer telepítésére jogosult, amelyet rendszeresített felszereléséből építeni tud és amelyet előljáró parancsnoksága segítségével nélkül el is tud takarítani. A zár telepítését az előljáró parancsnokságnak mindig be kell jelentenünk (vázlattal).

627. A parancsnok (vezérkari főnök) **utasítása** a műszaki zárórendszer telepítésére tartalmazza:

a zárórendszer célját,

általános területét, fekvését (első vonalát, a szélességi és mélységi kiterjedést, a súlyt) és a csatlakozást más alakulatok (szomszédok) által telepített zárórendszerekhez vagy harcoló csapatok szárnyaihoz (vázlat),

az alárendelést,

a munkaerőt,

a telepítésre valószínűleg rendelkezésre álló időtartamot,

a felhasználandó vagy felhasználható záróanyag javadalmazások mennyiségét (esetleg a szállítóeszközöket),

a működésre kész állapotba helyezés időpontját, a biztosításra kirendelt csapatokat, a zárórendszernek harcerőkkel való megszállását (rendszerint külön intézkedéssel),

a szabadon hagyandó házagokat és lezárásuk időpontját vagy feltételét,

korlátozó intézkedéseket (egyres mütárgyak elrombolása, stb. mely időponttól kezdve végezhetők). **231. oldal**

B) Támadás ellenséges műszaki záróövön át.

628. A. műszaki záróövön való áthatolás veszteségteljes és időtrabló, ezért csak akkor indokolt, ha a megkerülés nagyobb hátránnyal jár, vagy nem lehetséges.

A műszaki záróövön való áthatolásra vegyiharc és egyéb műszaki csapatokból, valamint harcoló csapatokból alakított áthatoló osztagokkal nyissunk utakat. Ezeket műszaki tisztek vezessék. Rádió beosztása fontos.

629. Az ellenséges záróövről a légi felderítés csak ritkán nyújt támpontokat. Rendszerint csak a földi felderítés szolgáltatja az első adatokat, amelyekből a záróöv létezésére, szélességi (esetleg mélységi) kiterjedésére és első vonalának helyzetére következtethetünk.

A felderítés adatait, az általános helyzetet, a terep alakulását és a közlekedési vonalak fekvését összevetve, nagyban támpontot kaphatunk arra, hogy a műszaki záróöv hol nagyobb, hol kisebb feltartóztató hatású és hogy az áthatolás valószínűleg mely helyeken hajtható végre a legkevesebb veszteséggel és a legrövidebb időn belül. E megfontolásnál vegyük figyelembe a műszaki parancsnok (előadó) javaslatát.

Ezek alapján állítsuk össze az áthatoló osztagokat és határozzuk meg működési sávjukat, melyen belül a részletes műszaki felderítést végrehajtva, egy vagy több utat nyitnak.

A zömöt a munka befejezéséig visszatartjuk.

630. **Az áthatoló osztag ténykedése.**

a) A részletes műszaki felderítés:

Állapítsa meg az ellenséges záróöv rendszerét, sávján belül az egyes zárat, a zárterület határait, a természetes áthatolási utakat, a megkerülési lehetőségeket. Utász, árkász és gázfelderítő járőrök hajtják **232. oldal**

ezt végre. Közvetlen biztosításukra egyes tűzfegyverekkel meg kell azokat erősíteniük.

b) Utak nyitása:

A részletes műszaki felderítéssel megállapított legalkalmasabb helyen mielőbb vessük be a vegyiharc- és egyéb műszaki alakulatokat utak létesítésére. Az utakat a legkevesebb műszaki munkával, lehetőleg több ággal, esetleg zeg-zugosan vezessék; szélességben bővítsék és a szabad utat megbízhatóan jelöljék meg. A párhuzamosan dolgozó kutató járőrök között nyissanak keresztfolyosókat eltolások és oldalozó tűzfegyverek szármára.

Sok esetben célszerű lesz, ha a járőrök előtt előrezavart állatokkal, esetleg harcokocikkal robbantatjuk a terepet záró érintőaknákat és így könnyítjük meg az utak létesítését.

631 Az áthatoló osztagok **gyalogságának** feladata az ellenség elűzése és a megtisztított terep megvédése. Ehhez a gyalogsági és tűzérési tűzrendszert még a műszaki munka megkezdése előtt szervezzük meg és fokozatosan fejlesszük tovább.

Az áthatoló osztagok ténykedésükről gyakori jelentésekkel tájékoztassák a parancsnokot. Ezek alapján csoportosítjuk a zömöt.

A zöm áthatolásának biztosítására, az áthatoló osztagok gyalogsága hídfőszerűen helyezkedjék el a nyitott utak kijárata körül. Megerősítésük szükségessé válhat.

A zöm az elkészített és megjelölt utakon gyakran éjjel hatol. Ért az ellenséges tűzhátáshoz képest folytatólagosan, megszakításokkal egymás után vagy átszivárgással.

Az áthatolás után mielőbb takarítsak el az egész műszaki záróövet,

233. oldal

63. §. A gáz alkalmazása és a gázvédelem.

A) Általában.

632. Nemzetközi egyezményekkel az államok kölcsönösen kötelezték ugyan magukat a gázuk mellőzésére, mégis, hogy meglepetéseknek elejét vegyük, ismernünk kell a gáz alkalmazásának és a gáz védelemnek alapelveit.

633. A **gáz** a lövedékhatás kiegészítője vagy bizonyos esetben pótlója. A gázokat rendszerint a tűzfegyverekkel együtt alkalmazzák, lényegében azonos céllal.

Jellegzetessége a tűzzel szemben, hogy egyenletesebben fedi be és hosszabb ideig veszélyezteti a célt, holtterek, fedezékek stb. nem nyújtanak ellene védelmet. Igen érzékeny azonban az időjárás elemeivel szemben.

A gázok a csapat erkölcsi erejét és ellenállóképességét, a gázvédőeszközök kényszerű használata a csapat harckészségét és harcképességét csökkentik.

634. A gázok alkalmazhatók:
az ellenség lefogására (zavarására, nyugtalanítására), általában csak helyenként;
az ellenség leküzdésére, nagyobb gáztömegeknek a döntés helyén és idején, a súlyképzés elvei szerint való bevetésével;
területeknek helyenként vagy teljes megfertőzésére.
635. A gázok megsemmisítő hatású alkalmazásának egyik legfontosabb eszköze a meglepés.
Ennek előfeltételei: feltűnő előkészületek mellőzése; színtelen, szagtalan és lappangó hatású gázok használata; a gáznak nagy mennyiségben tűzfegyverekkel egy időben való rajtaütésszerű alkalmazása, a kellő gázsűrűség gyors elérése, a gázosítás helyének és idejének gyakori változtatása. [234. oldal](#)
636. A **gázlövés** (repülő gázbombák) még mozgóharcban is igen alkalmas a tűzéréség időleges lefogására. Alkalmazható továbbá terepfertőzésre, kedvező terep és időjárási (szél) viszonyok mellett pedig a küzdők (tartalékok) ellen is.
A **gázvetés** ugyanazon feladatokra alkalmazható, mint a gázlövés, csak rövidebb távolságokra.
A **gázfúvás** és **ingerlő füstgyertyák** — kedvező időjárási és terepviszonyok mellett — alkalmasak az elül küzdő részek gázzal való elárasztására.
A **hajítható gázgránátok** roham elhárításánál alkalmazhatók előnyösen.
637. A **terepfertőzés** mozgásában késlelteti, ténykedésében lényegesen hátráltatja, vagy határozott irányokba tereli az áthatolni akaró csapatot. Műszaki zárásnál is előnyösen alkalmazható.
Fertőzésre különösen alkalmasak az útszorosok, útkeresztvezetékek, vízen való átjárók, azonkívül helységek, erdők, völgyek, amelyek szállásul vagy gyülekezőhelyül kínálóknak.
Repülők vagy tűzéréség közreműködésével a terepfertőzés messze az arcvonal mögött is alkalmazható, a hadműveleti mozgás és egyéb ténykedések zavarására.

B) A gáz alkalmazása támadásban.

638. A támadó főleg megerősített állásokra való támadásnál alkalmaz gázt, hogy az ellenséges vezetést kikapcsolja, tűzéréségét megbénítsa, gyalogságát gázárc alá kényszerítse, tevékenységében akadályozza. Gázrajtaütésekkel az ellenség menetelő, készenlétbe helyezett vagy tartalékban lévő részeire, valamint utakra, szorosokra és helységekre hathat.
Hogy a támadó saját előrejutását ne gátolja, gyorsan ható, illanó gázt alkalmaz; a védő feladattal megbízott saját arccsoportok elé maradó gázt lövünk. [235. oldal](#)
A támadó a terepfertőzést a szárny, az oldal, a hát, valamint a hézagok biztosítására alkalmazhatja.

C) A gáz alkalmazása védelemben.

639. A védő a védelem megerősítésére, a védőállás előtt vagy annak oldalában — sokszor a műszaki zárás keretében — terepfertőzést alkalmazhat. A támadó rohamát

közvetlenül a védőállás elé fektetett tüzérségi gázlövessel és hajított gázgránátokkal elzárhatja.

A gáz alkalmazása gyenge erők nagy kiterjedésben való védelmét nagyban elősegíti.

D) A gázvédelem.

640. A gázvédelemre legyünk mindig felkészülve.

A gázok csak **gyenge** gázvédelmi felkészültséggel rendelkező vagy meglepett (gázvédelmi eszközeit későn használó) csapattal szemben érhetnek el átütő hatást.

A gáz csak annyiban csökkenti a kellően védekező csapat harcképességét, hogy gázvédelmi rendszabályok végrehajtására kényszeríti. Ezek a mozgást, a fegyverhasználatot, a megfigyelést és a parancsadás módját, valamint a parancsnokok személyes befolyását korlátozzák.

641. A gázvédelmi figyelő- és jelentőszolgálatot gondosan szervezzük meg. Ettől függetlenül használjuk fel a felderítés minden eszközét az ellenség gáztámadási előkészületeinek, valamint a már fertőzött területeknek felismerésére.

A gázriadó jelét a hadműveleti egységen belül egyöntetűen szabályozzuk. Adására minden jellegzetes hangot adó készülék alkalmas, amelyet nem szájjal kell működésbe hozni.

A gázriadót vagy a gázkészültséget bármely parancsnok elrendelheti, ha gáztámadásra következtet. **236. oldal**

642. A gáztámadás felismert előkészületeiről vagy annak végrehajtásáról (lefolyás, hatás, következmény) minden parancsnok közvetlen felettes parancsnokának sürgősen teygen jelentést.

Eme jelentések alapján a hadműveleti egység parancsnoka tájékoztatja a többi csapatokat is az ellenség gáztevékenységéről.

643. Gáztámadások támadólagos kivédésére összpontosított tüzet vagy korlátozott célú támadásokat alkalmazzunk a gáztámadás — akárcsak sejtett — kiindulási helye ellen. Különösen gázfúvó és gázvető támadások hiúsíthatók meg ily módon.

Ha összpontosított tüzet akarunk alkalmazni, gondoljunk a széliránnyal, nehogy a felszabaduló gáztömeg saját csapatainkat veszélyeztesse. Ha nem vagyunk biztosak a dolgunkban, rendeljünk el gázkészültséget.

A tüzérség és a gyalogság nehéz fegyvereinek rejtett és gyakran változtatott felállítása megnehezíti az ellenségnek a hatásos gázlövést.

Előnyomulásnál vagy támadásban, ha nincs megfő leelő gázvédő felszerelésünk, az elgázosított vagy fertőzött területeket kerüljük meg. Megfelelő gázvédő felszereléssel az ilyen területek csupán késleltetnek: mégis csak akkor hatoljunk át rajtuk, ha kikerülésük nagyobb késedelmet okoz, vagy a támadás lendületét hátrányosan veszélyezteti.

A tapadó gázzal fertőzött területeket kerüljük meg. Az áthatoláshoz különleges gázvédelmi felszerelés (gázvédő ruha) kell. Szakalakulatok hosszabb ideig tartó fertőtlenítéssel átjárókat nyithatnak. Ha a megkerülés nem lehetséges, az áthatolásra elsősorban gépkocsizó alakulatokat használjunk. Végszükség esetén a csapatot a fertőzött területen rögtönzött védőeszközök felhasználásával vagy egyedül gázálarccal vagyunk kénytelenéi, átküldeni. **237. oldal**

64. §. A mesterséges köd és füst alkalmazása.

644. A mesterséges köd (füst) az ellenség földi és légi 644. figyelését hosszabb-rövidebb ideig: kikapcsolja és harctevékenységét közvetve gátolja. Elködösíthetjük a saját

csapatot és az ellenséget a tüzérség, a repülők, a vegyiharccsapatok, vagy más eszközök felhasználásával.

645. A saját csapat elködösítése kikapcsolja az ellenséges figyelést, de megnehezíti a saját tájékozódást, figyelést, összeköttetést és főleg a saját tűzhatás kifejtését. Akkor alkalmazzuk, amikor a saját tűz eredményessége helyett az ellenséges tűzhatás gyengítése és szándékunk leplezése a főcélunk.

Az elködösített csapat magára vonja az ellenség tüzét, tehát a ködösítés a szükségesnél többszörösen nagyobb területre terjedjen ki.

Az elködösítést alkalmazhatjuk:

készenlétbe helyezett vagy támadásban lévő csapatok, tartalékok, harckocsik, folyamerők rejtésére, folyón való átkeléseknél a partváltás leplezésére: a szárny, oldal, hézag leplezésére; visszavonulásnál a csapatoknak az ellenség megfigyelt tüzéből való kivonására;

szorosok, mőtárgyak, vasútállomások, szállítások, az ellenséges légi támadásokkal szemben érzékeny egyéb területek légvédelmére.

646. Az ellenség elködösítésével korlátozzuk figyelését, tűzhatását és egyéb harci ténykedését, továbbá gázvédelmi rendszabályok végrehajtására készítetjük.

Az ellenségre irányuló ködlövélssel megállapíthatjuk az ellenség mögött a szélviszonyokat.

647. A mesterséges köd (füst) igen alkalmas az ellenség megtévesztésére, ha több helyen, széles **238. oldal** kiterjedésben alkalmazzuk. Az ellenségnél — ténykedéseink felől — bizonytalanságot kelt, esetleg nagyobb harckészültséget vált ki, erőinek idő előtti kimerülését, célszerűtlen alkalmazását idézheti elő.

648. A mesterséges köd (füst) sikeres alkalmazása (mint a gázoknál) csak megfelelő terep és időjárási viszonyok mellett biztosított.

A mesterséges köd (füst) nem pótolja a rejtőzést, hanem csak kiegészíti,

649. A mesterséges köd ingerlő (mérgező) anyagokat is tartalmazhat. Ha az ellenség ködösít bennünket, öltünk fel a gázálcot. Ha a köd ártalmatlan voltáról meggyőződünk, levethetjük.

650. A hadműveleti egység menet- vagy harcterületére kiterjedő ködösítést — a felettes parancsnokságnak történő egyidejű jelentéstétel mellett — a had műveleti egység parancsnoka rendelhet el. Kisebb mértékű ködösítést (ellenséges fészkek, ütegállások, állásrészek ellen) a harccsoport-parancsnokok is elrendelhetnek a hadműveleti egység parancsnokának történt jelentéstétel, továbbá a támogató tüzérség és a szomszédok tájékoztatása után.

XII. FEJEZET.

Harc folyók mentén.**65. §. A folyók hadműveleti jelentősége.**

651. A **folyók** hadműveleti szerepe és jelentősége az általános helyzet szerint változik. Akadályjellegüket, valamint közlekedési útként való alkalmasságukat — az évszaktól és az, időjárástól is függő — folyószélesség és mélység, vízsebesség, továbbá a partalakulás szabja meg. Mocsaras medrű és meredek partú folyók jelentős harcokcsiakadályok.
652. A **mozgási irányt metsző folyó** az előnyomulót és a visszavonulót egyaránt késlelteti. A kevés átjáró mély oszlopok képzésére, majd újbóli szétbontakozásra kényszerít, amelyek végrehajtása idővesztéssel jár.
653. A támadás irányát metsző folyó a védőnek előnyt biztosít. Kisebb folyó is erős védelmi vonal, ha akadályjellegét mesterségesen fokozzuk. A támadónak az átkelés folyamán bekövetkező megosztottsága módot nyújt a védőnek viszonylagos túlerővel való ellentámadásra.
A védő cselekvési szabadságát és földi felderítését az arcvonaltól húzódó vízvonaltól korlátozza.
654. A **működési irányal párhuzamos folyó** a szárnyon megkönnyíti a biztosítást, a működési területen belül 240. oldal mind a támadónak, mind a védőnek megnehezíti az erőltetést, az együttműködést és az összeköttetést, de megkönnyíti, hogy egyik vagy másik parton viszonylagos túlerőt alkalmazzon.
Kedvező viszonyokat ad a folyamerők alkalmazására és az utánszállítás lebonyolítására.

66. §. A folyón való átkelés.**A) A folyón való átkelés általában.**

655. A folyón való átkelés tervezése, előkészítése és végrehajtása a mindenkori **hadműveleti** és **műszaki** viszonyoktól függ.
656. A hadműveleti helyzet szerint a folyón való átkelésnek alábbi **nemeit** különböztetjük meg:
a) az ellenségtől távol való átkelés (közvetlen földi ellenhatás nélkül);
b) ellenséges folyóvédelemmel vagy folyómegfigyeléssel szemben való átkelés.
Az előbbinél csupán a folyó akadályjellegéből adódó műszaki nehézségek leküzdése a főfeladat, míg utóbbinál az átkelés a hadviselés egyik legnehezebb művelete. Ezért igen alapos, pontos előkészítés és végrehajtás szükséges.

B) A folyón való átkelés előkészítése és a folyón való átkeléssel kapcsolatos ténykedések.**a) A felderítés.**

657. A **légi felderítést** korán indítsuk meg a folyó, a mellékterep és az ellenséges helyzet felderítésére. Ezt a felderítést ebben kiképzett vezérkari, tüzér és műszaki tisztek hajtják végre. Sorozatos fényképfelvételekkel szerezzünk megbízható adatokat a tekintetbe jövő

241. oldal folyószakaszcól. A repülófényképekkel elsősorban a. Szemrevételező közegeket, majd az átkelést végrehajtó csapatok parancsnokait lássuk el.

A földi felderítést szintén korán indítsuk meg' és terjesszük ki a folyó túlsó partjára is.

A felderítő részekhez osszunk be műszaki tiszteket. Gyakran szükséges vízi járművek és utászok beosztása is.

A jelentések gyors visszajuttatására jelentésközvetítő állomást telepítsünk a folyó túlsó partján.

b) A szemrevételezés.

658. Az átkelési helyek kiválasztására szolgáló **szemrevételezést** az átkelést vezető parancsnokság **egységesen** hajtsa végre vezérkari, gyalogos, tüzér és műszaki (híradó) tisztek bevonásával.

Az átkelő harccsoportok parancsnokai ezt a szemrevételezést egészítsék ki az egyes átkelési helyeken, a helyi viszonyok és a végrehajtás részleteinek megállapítására.

659. A szemrevételezés harcászati és műszaki.

Harcászati szempontok: az innenső parton honnan lehet tüzérséggel és gyalogsági nehéz fegyverekkel a túlsó part felett uralkodni, milyen távolságra lehet a túlsó partra hatni; milyen a terepfedezet és milyenek a rejtőzési viszonyok; a túlsó part kedvező-e megfelelő hídfő gyors megszállására, berendezésére, védelmére és a későbbi, a hídfőből való előnyomulásra.

Műszaki szempontok: mindkét part járhatósága, az úthálózat minősége; a partalakulás, a folyó akadályjellege; az áthajózáshoz és hídveréshez való műszaki anyag- és erőszükséglet; időszükséglet; a helyszínen talált segédeszközök; a műszaki folyóbiztosítás. 242. oldal

e) A biztosítás.

660. Minden folyón való átkelést — az ellenségtől távol is — **biztosítanunk** kell, mert ellenséges felderítő szerveknek és gyorscsapatoknak a folyón át történő beavatkozásával mindig számolhatunk.

E biztosító csapatok feladata: az álló figyelés berendezése, az innenső part védelme az átkelés előkészítése folyamán, esetleg átkelt ellenséges osztagok visszavetése vagy megsemmisítése, az átkelő csapatok tüzellel való támogatása.

A biztosító csapatokat tüzérséggel és sok tűzfegyverrel erősítsük meg.

A hadművelleti egység átkelési sávjában a biztosító csapatokat elvileg helyezzük egységes parancsnokság alá; ez esetben a hadművelleti egység parancsnokának vannak közvetlenül alárendelve. Nagyon széles kiterjedésnél harccsoportonként (átkelési helyenként) is kirendelhetők.

A biztosító csapatokat, ha a helyzet további alkalmazásukat nem kívánja, az első lépcsők áthajózása után vonjuk be.

661. Ha az ellenség felfegyverzett vízijárművekkel a folyón is veszélyeztetheti a partváltási, folyamerőkkel is biztosítunk. Ezek hiányában tüzérségi zárt vagy folyózárt alkalmazunk.

A tüzérségi zárt egyes lövegek, esetleg ütegek és nehéz gyalogsági fegyverek tüze alkotja. E fegyverek a folyó mentére híradóeszközökkel ellátott figyelőket különítenek ki.

A folyózár a folyón való közlekedés meggátlására a folyón telepített és a partról tüzellel védett aknazár.

662. A folyón való átkelésre legveszélyesebbek az ellenséges repülők. Az innenső parton az előkészületeket és a csoportosítást, a túlsó parton a kibontakozás előtt a tömörüléseket

és ezenkívül magát a partváltást **243. oldal** veszélyeztetik. A nyílt vízben mozgó átkelési eszközöket vagy a hidat meglepetésszerűen és ismételten megtámadhatják. Az ellenrendszabályok döntő jelentőségűek; ilyenek a partváltás széttagolása; az előkészületek és a part váltás végrehajtása rossz látó viszonyoknál (sötétség, ködösítés).

Szervezzük meg a legerősebb **légvédelmet**; ideiglenesen összpontosítsuk az összes rendelkezésre álló légvédelmi tűzfegyvereket; az átkelés idejére minden más légvédelmi feladatot mellőzzünk.

A légvédelemben a repülők és a folyamerők is működjenek közre.

663. Az átkeléssel kapcsolatos összes előkészületeket és az átkelést is **rejtjük** az ellenség légi és földi megfigyelése elől.

Mesterséges köddel rejthetjük az átkelési eszközöknek a rejtkehelyekre való előreszállítását, ha ezt kivételesen nem éjjel végezzük. Az átkelés közben a folyó innenső és túlsó partját, vagy az átkelési helyet (hidat) ködösíthetjük.

d) Meglepés és megtévesztés.

664. Használjunk fel minden eszközt a **meglepés** biztosítására. Iparkodjunk arra, hogy csak az átkelési eszközöknek vízrebocsátásából tudja meg az ellenség az átkelés helyét és időpontját. A partváltás tényével általában csak a túlsó parttól még távol lévő ellenséget lephetjük meg.

A meglepést csak a **titoktartás** teszi lehetővé.

665. Törekedjünk az ellenség **megtévesztésére**. Ennek eszközei: hamis híreknek híradóeszközökkel, a lakosság, kémek vagy szándékosan elbocsájtott foglyok által való terjesztése; megtévesztő menetek és előkészületek; megtévesztő ködösítések stb.

Mellékátkélekésekkel — ha időpontjukat és helyüket célszerűen választjuk — megtéveszthetjük az **244. oldal** ellenséget és figyelmét elvonhatjuk a főátkeléstől. E mellékátkélekéseket határozott céllal a legerélyesebben hajtjuk végre.

A színlelt előkészületek, amelyekre átkelés nem következik, csak rövid időre tévesztik meg az ellenséget.

e) Az összeköttetés és híradás.

666. Az **összeköttetés** és a **híradás** általában ugyanolyan, mint a támadásban. A műszaki vezetés céljaira telepítsünk külön távbeszélő összeköttetést az átkelést vezető parancsnokságtól a seregtest-parancsnokságokhoz, valamint ezektől az átkelési helyekig. Az összeköttetést és a híradást mielőbb szervezzük meg a folyón át. Az első lépcsőkben átkelt csapatokkal eleinte vezeték nélküli híradóeszközökkel (rádióval) tartjuk fenn az összeköttetést, azonban mielőbb kössük össze a két partot vezetékes híradóeszközökkel.

f) A műszaki előkészítés.

667. Az **úthálózatot** javítsuk ki. Mivel az ellenség különösen a főutakat figyeli meg, mellékutakat válasszunk az átkelési helyekhez. Ezeket az utakat jelöljük meg, hogy a csapatok éjjel is könnyen megtalálhassák.

668. A rohamosónak-, ponton-, hadihíd- és rohambüri-oszlopokat a **lerakóhelyekről** rendszerint az utolsó éjszakán vigyük előre a **rejtkehelyekre**.

A műszaki eszközöket néha víziúton — esetleg folyamerők fedezete mellett — vonhatjuk előre.

669. A harcászati szempontokból megállapított átkelési sávban található alkalmas átkelési helyek száma és felvevőképessége szabja meg az átkelésre bevethető **műszaki eszközök és erők mennyiségét** (lásd az 5. sz. mellékletet). 245. oldal

g) Anyagi előkészítés.

670. A folyón való átkelést **anyagilag** is készítsük elő. Mindig számoljunk azzal, hogy az átkelt csapatok nemcsak az első órákban, hanem hosszabb időn át is magukra lehetnek utalva.

Különösen fontos az első lépcsőknek lőszerrel, élelemmel és híradóanyaggal való bőséges ellátása.

A csapatvonatot — elsősorban az ütközetvonatot — úgy csoportosítsuk, hogy a legszükségesebb részei az áthajózás és a hídforgalom túlterhelése nélkül idejében jussanak a túlpartra; elsietett átvonásuk nem kívánatos tömörülést okozhat a hídfőben. Az egyesített málhavonatok a seregvonatok kötelékében kelnek át.

Az áthajózási lépcsőkkel vigyünk lőszerrel a túlsó Partra és telepítsünk ott lőszerfelvételező helyeket.

Az áthajózás közben csak a súlyos sebesültek visszaszállítására tegyünk előgondoskodásokat; a többiek elvileg csak a később elkészülő hadihídon szállítsuk vissza. A sebesültek visszaszállítására az üresen visszatérő áthajózási eszközök általában minden külön berendezés nélkül megfelelnek.

Előre intézkedjünk a hadifoglyok gyűjtésére és átszállítására.

h) Parancsnoklási viszonyok.

671. Folyón való átkelésnél gondosan szabályozzuk a **parancsnoklási viszonyokat**.

Az **átkelést vezető parancsnok** az átkelő csapatok legmagasabb parancsnoka, kinek minden parancsnok alá van rendelve.

Az egyes átkelési helyeken parancsnokló **harccsoport-parancsnoknak** az ott alkalmazott műszaki erők és eszközök is alá vannak rendelve.

672. Az átkelést vehető parancsnokhoz szervezetszerűleg beosztott **műszaki parancsnok**, vagy ha ilyen 246. oldal nincs, a rangban Legidősebb utásztiszt irányítja a műszaki szolgálatot. Az átkelés szempontjából rendelkezik valamennyi beosztott műszaki csapattal és eszközzel és felelős az átkelés műszaki részének végrehajtásáért. Az egyes átkelési helyeknél, valamint a közbeeső parancsnokságoknál az ott beosztott **műszaki előadó**, vagy a csapatrendhez tartozó utászalakulat rangban legidősebb tisztje tölti be a szerepet.

Az átkelést vezető parancsnokhoz beosztott műszaki parancsnok a hídverés műszaki végrehajtására minden hídhelyre egy-egy utásztisztet jelöljön ki **híd-parancsnokként**. A híd műszaki szempontokból való épségéért a hídpárancsnok felelős, ezért a hídon átkelők kötelesek szakutasításainak eleget tenni.

G) Az átkelési terv.

673. Az átkelést vezető parancsnokság alkossa meg az átkelés részleteit is magában foglaló **átkelési tervet** (lásd 5. b. sz. melléklet).

A terv lényegében határozza meg az átkelés súlyát, az átkelési sávokat és helyeket; a csoportképzést és azok műszaki felkészültségét; a túlpartot végrehajtandó feladatokat és a hídhelyet; terjedjen ki az átkelés előkészítésére és az átkeléssel kapcsolatos egyéb ténykedésekre. (Lásd az előző B) alfejezetet.)

674. A seregtetek részére **átkelési sávot** állapítunk meg amelyen belül a hadműveleti egység parancsnoka az átkelő harccsoportok részére **átkelési helyeket** jelöl ki. Az átkelési sávok és átkelési helyek kijelölésénél a műszaki szempontok mérlegelése után, a harcászati szempontok a döntők.

Harcászati szempontból előnyös: a folyónak az ellenséges part átkarolását és az összpontosított tűzhatást megengedő kanyarulatai, jó rejtőzést viszonyok, a túlsó part jó megfigyelhetősége, kedvező **247. oldal** úthálózat és járhatóság mindkét parton, kedvező viszonyok a túlsó parton a hídfők képzésére,

Műszaki szempontból előnyös: a keskeny, szabályos meder, egyenletes vízfolyás, szilárd és enyhe lejtésű part, a saját parton torkoló mellékfolyók, szigetek az áthajózás rejtett előkészítésére és meglepő végrehajtására, az úthálózatba könnyen bekapcsolható hídhely.

D) A folyón való átkelés végrehajtása támadásban.

a) Átkelés az ellenségtől távol (közvetlen földi ellenhatás nélkül).

675. Az ellenségtől távol a **lehető leggyorsabban** foglaljuk el részekkel a folyó túlsó partját és ott hídfő alkotásával biztosítjuk a zöm zavartalan átkelését. Elsősorban a meglévő átjárókat használjuk ki. Biztosítjuk magunkat ellenséges gyorscsapatok, repülők és folyamerők ellen.

A partváltást alapozzuk — különösen nagyobb folyóakadályoknál — elsősorban az állandó (meglévő) hidakra. Ha nincsen híd, vagy ha a hadműveleti helyzet megkívánja, válasszunk oly átkelési helyeket, amelyeket a legrövidebb idő alatt elérünk és ahol az átkelés számára a műszaki viszonyok a legkedvezőbbek. A műszaki erőket és eszközöket más csapatok oltalma alatt mielőbb küldjük a folyóhoz. Kisebb biztosító csapatok átkelése után azonnal kezdjük meg a hídverést

b) Átkelés ellenséges folyóvédelemmel vagy folyómegfigyeléssel szemben.

676. A folyó mentén **védelemre berendezkedett** ellenséggel szemben végrehajtott folyón való átkelés hasonló a védelemre berendezkedett ellenség megtámadásához.

Az átkelés sikerének előfeltétele az alapos **248. oldal** előkészítés, a meglepés, a tervszerűség, az elszántság- és a tetterő.

677. **Biztosító csapataink** tisztítsák meg az innenső partot az ellenségtől, az ellenséges előcsapatokat a folyón át vessék vissza, az ellenségnek esetleg az innenső partra előretolt hídfőit foglalják el és akadályozzák meg minden ellenséges földi felderítést.

678. A biztosító csapatok oltalma alatt **vonjuk előre** és az átkelési helyeknek megfelelő csoportosításban helyezzük **készenlétbe** az áthajózásra kerülő csapatokat. Számoljunk az ellenség jól berendezett figyelő- és tűz-rendszerével. A készenlét helye adjon módot a csapatok rejtőzésére, a mélységi tagozásra, a **rejtekhelyek** fedett megközelítésére.

A csapatokat áthajózási lépcsőnként csoportosítva és mélységbe tagozva helyezzük el a készenlėti helyen. A készenlėti helyek elfoglalásának időpontja elsősorban a rejtőzési viszonyoktól (tereptől) függ. Rend-szerint a sötétség beállta után hajtjuk végre. Ha a terep a rejtőzésre nem alkalmas, a csapatokat csak az utolsó éjszakán vonhatjuk előre.

679. Az egyes áthajózási lépcsőket a vízjárművek fordaidejétől, valamint a készenlėti helyeknek a folyótól való távolságától függő időpontban vonjuk előre a folyóhoz. Az áthajózási áttekintésben megállapított sorrend ellenőrzésére, továbbá előre nem látott súrlódások gyors megszüntetésére rendeljünk ki (vezérkari) tisztet. Legyen állandó összeköttetése a harccsoport készenlėti helyével.

A rohambüriekkel történő partváltásnál az átkelés nem lépcsőzetes, az előremozgás a készenléti helyről folytatódólagos.

680. A **tüzérség** a biztosító csapatok oltalma alatt vonuljon fel és rendezkedjék be. A tüzérséget a 366. pont szerint csoportosítsuk. **249. oldal**

Minden harccsoport gondosan szervezze meg **gyalogsági tűzrendszerét** is.

A tüzérségi és a gyalogsági **tűztervet** egységesen úgy készítsük elő, hogy az ellenséget még az átkelés megindulása előtt biztosan leküzdhessek és hogy a tűz-tevékenység pontos összhangban legyen az átkelés mozzanataival.

Az első áthajózás lépcsőknél beosztott tűzfegyverek legyenek készen, hogy áthajózás közben is tüzelhessenek. Az átkelési helyek szárnyain géppuskával felszerelt páncélos motorcsónakok alkalmazása előnyös.

A tűzzel való előkészítés elsősorban az ellenséges partvédelem fegyvereit rombolja szét és az ellenséges tüzérséget küzdje le. A messzehordó ütegek nehezítsék meg az ellenséges tartalékok beavatkozását.

681. Az áthajózás megindításának időpontját úgy válasszuk, hogy az ellenséget meglepjük és átkelés közben minél kevesebb veszteséget szenvedjünk. E szempontból legalkalmasabb a sötétség. Előnye, hogy az áthajózás első időszakában az ellenséges légi behatást csaknem közömbösítjük. Hátránya: éjjeli harc a túlsó parton és a sötétségben gyakoribb súrlódások.

Az áthajózás időpontját választhatjuk úgy is, hogy a túlsó parton már tűrhető látási viszonyok mellett kapaszkodhassunk meg.

Kimondott ellenséges légi fölényrel szemben legjobb, ha este kezdjük az áthajózást. Ilyenkor — ha a helyzet megengedi — célszerű nappal beszüntetnünk a partváltást és azt csak a sötétségben folytatnunk. Az első éjjel legalább annyi csapat váltson partot, hogy elszigetelten is sikerrel harcolhasson.

682. Az első lépcső a meghatározott időpontban törjön előre a parthoz és szálljon a vízijárművekbe. Minél erősebb ellenséges ellenhatással számolunk, **250. oldal** annál kívánatosabb, hogy az első áthajózás! lépcső nagy tegyen és vele egyszerre sok gyalogságot vigyünk a túlsó partra. Általában valamely átkelési helyhez utalt csoport összgyalogságának 1/3—1/4 részét hajózzuk át az első lépcsőben. Ha ehhez nincs elegendő számú rohamcsónakunk, ezt a kívánalmat nem az első lépcsőre, hanem az áthajózás első ütemére (egy vagy két rohamcsónak-lépcső, majd a rohamcsónakokkal vontatóit pontonlépcső) vonatkoztatjuk.

Ha több átkelési helyen hajózzunk át, az első lépcsők egyszerre induljanak, hogy az ellenséget meglepjük és a túlsó partot mindjárt széles arcvonalon egyszerre foglalhassuk el.

Az egyes lépcsők kihajózása után a vízijárművek azonnal térjenek vissza. Az áthajózást minden nehézség ellenére, az átkelési eszközökben beálló veszteségekre való tekintet nélkül, elszántan folytassuk. Az áthajózás félbeszakítása az egész vállalkozás kudarcát okozza.

Erős ellenséges tüzérségi tűz előtt az átkelési helyek időnkint való áthelyezésével térjünk ki.

683. A túlsó parton az első lépcső az ellenség part menti állásait rohammal foglalja el és azokban rendez kezdjék be. Az első lépcsőnek rendszerint további erők érkezését kell bevétni, mielőtt támadását folytathatná. **Ez a várakozás az egész átkelés legváltóságosabb ideje.**

684. További erők beérkezése után az átkelt csapatok a partról támadjanak tovább és foglalják el az elrendelt **szűkebb**, majd a **tágabb hídfőt**.

A szűkebb hídfő az a terület, amelynek elérésével az átkelési helyet közvetlenül biztosítjuk az ellenséges gyalogsági nehéz fegyvereknek földről megfigyelt tüze ellen. Ezt mielőbb el kell foglalnunk, hogy az áthajózás minél gyorsabb ütemben folyhassék.

Ha nem érhetjük el a szűkebb hídfőt egyhuzamban, jelöljük meg közbeeső támadási célokat. **251. oldal**

Nagyobb viszonyokban a szűkebb hídfő kényszerítse állásváltoztatásra az ellenséges tüzéség egy részét.

A szűkebb hídfőt megszálló csapatokat lássuk el bőségesen tüzfegyverekkel és lőszerrel. Hajózzunk át mielőbb egyes ütegeket ifi.

Fordítsunk gondot a harckocsi-elhárításra és a légvédelemre.

Visszacsapások esetére célszerű, ha a szűkebb hídfőt a tágabb hídfő felé való előretörés után is gyengébb csapatokkal (tartalékokkal) megszállva tartjuk.

Éjjel végrehajtott átkelésnél, a támadás megindítása előtt gondosan rendezzük a kötelékeket és alaposan szervezzük meg az összeköttetést. Merészen, de gondosan vigyük előre a támadást, nehogy a csapatok kelepcébe kerüljenek.

A tágabb hídfő az a terület, amelynek elérése után minden erőnket támadáshoz csoportosíthatjuk a túlsó parton. A tágabb hídfő biztosítsa az átkelési helyet ellenséges tüzéségi tömegtűz ellen.

Az ellenséges ellenhatás szabja meg az eljárást a tágabb hídfő elfoglalására. Ha a helyzet megengedi, azonnal folytassuk a támadást a szűkebb hídfőből. Nagyobb ellenhatásnál csak megfelelő erők átvonása és kellő felderítés után folytatjuk a támadást a tágabb hídfőbe.

685. A **tüzéség** és a gyalogság nehéz fegyverei a tűzterv szerint támogassák az átkelő és az átkelt csapatokat.

A tüzéséget rádió segítségével és előre megállapított jelekkel állandóan és pontosan tájékoztassuk a túlsóparti helyzetről.

A tüzéségi felderítő és összekötő közegek a legelső lépcsőkkel keljenek át a túlsó partra. Egyes ütegeket (lövegeket) már az első áthajózási lépcsőkkel hajózzunk át, hogy a túlsó parton közvetlenül **252. oldal** támogassanak. Ezeket az átkelt csoportok parancsnokának rendeljük alá.

686. Ha a víz nem túlságosan sebes, úszóberendezéssel ellátott **harckocsik** közreműködhetnek a folyón való átkelésüknél. Rendszerint az első lépcsővel keljenek át. Tüzerejük és gyors mozgásuk révén megkönnyítik az átkelt csapatok előrejutását. Úszó harckocsik a roham-lépcső szerepét is átvehetik. Éjjel végrehajtott átkelésnél a harckocsik alkalmazása kivételes.

687. A **repülő** előre lerögzített terv és a helyzet szerint az első időben a part menti ellenséges nehéz tüzfegyvereket támadják meg, majd az ellentámadáshoz csoportosuló tartalékok, továbbá az ellenséges tüzéség ellen végrehajtott alacsony támadással, valamint helyi légi fölény kivívásával támogassák az átkelést és az átkelt csapatok előrejutását.

688. Számoljunk **gázzal** az innenső parton és esetleg a folyón is.

689. Éjjeli átkelésnél előnyösen alkalmazhatjuk a **fényszórókat** az átkelés megkezdésekor az ellenséges tüzfegyverek vakítására. Alkalmas partalakuláskor az első lépcső átkelését a folyó hosszában fektetett fénycsóvakkal leplezhetjük.

690. A **hídverést** akkor kezdhetjük, ha a túlsó part megbízhatóan a miénk. A hidat a valószínű légi támadások következtében nappal nehezen tarthatjuk fenn. Ezért a hidat rendszerint csak az első áthajózást követő éjjelen verhetjük, csak éjjel (rossz látási viszonyoknál) tarthatjuk fenn, nappalra le kell bontanunk és az átkelést áthajózással kell folytatnunk. Előfordulhat, hogy a hídverést teljesen mellőznünk kell.

A hídon a harcászati helyzet megkövetelte sorrendben keljünk át; rendszerint először a gyalogság még hátralévő részei, azután a tüzéség. Gondoskodjunk a túlsó

parton harcoló csapatok szükségleteinek kielégítéséről. Addig, amíg a helyzet a túlsó parton nem **253. oldal** szilárdult meg, minden nem okvetlenül szükséges vonatrészt és intézetet az innenső parton tartsunk vissza.

A hídon kívül tartsunk mindig még áthajózási eszközöket is készenlétben, egyrészt biztonsági okokból, másrészt a túlsó partról visszairányuló forgalom lebonyolítására.

691. Keskeny (60—200 m széles) folyókon végrehajtandó átkelésnél a túlsóparti védő az innenső part felett is uralkodik. Ezért, továbbá mert a saját tüzérségi előkészítés az innenső partot is veszélyezteti, hátrább kell készenlétbe helyeznünk az átkelő csapatokat, a műszaki erőt és anyagot. A tüzérségi előkészítés főfeladata az ellenség folyó menti védelmi rendszerének leküzdése. A tüzérségi tűz előrehelyezésekor az átkelő csapatok saját és a biztosító csapatok tűzfegyvereinek tűztámogatásával törjenek előre a folyópartra és biztosítsák az áthajózási eszközök vízrebocsátását. Az át-bajózást minél több átkelési helyen, a partról való erős tűztámogatás mellett hajtsuk végre.

Keskeny folyókon helyenként kisebb csoportok vízijárművekkel (esetleg úszással) átszivároghatnak és a túlparton befészkelődhetnek.

Legfeljebb 60 m széles folyóknál rohambürükkel váltunk partot. Az átkelés meghatározott időpontjában az utászok (árkászok) a rohambürükkel törjenek előre és a bürük gyors beépítésével teremtsék meg a partváltás lehetőségét. Ezután a készenlétbe helyezett és a rohambürükre felosztott csapatok haladéktalanul kezdjék meg a partváltást és azt egyhuzamban folytassák.

Az ellenséges hatás gyengülésével megkezdhetjük az áthajózási tagokkal történő partváltást, vagy a hadihídverést. Rendszerint több hidat verjünk.

Keskeny folyókon legtöbbször sötétségben keljünk át, hogy az ellenséget meglepjük. **254. oldal**

692. Ha az ellenségnek közvetlenül a folyó mentén csak **megfigyelő** csapatai vannak, a főerejét pedig visszatartja, vagy ha még nem volt ideje a parton védelemre berendezkednie, alapozzuk az átkelés sikerét elsősorban a meglépésre.

Az átkelés előkészületei azonban éppúgy meg kell tennünk, mint a folyóvédelemmel szemben, mert ellenséges erők beavatkozásával ez esetben is számolnunk kell.

Az átkelés végrehajtása is lényegében ugyanolyan, mint folyóvédelemmel szemben. Célszerű a minél több helyen való átkelés, hogy az ellenséget erejének szétforgácsolására kényszerítsük. A hátsóbb lépcsőket azokon az átkelési helyeken hajózzuk át, ahol a leggyengébb ellenállást találtuk.

A meglepés szempontjából előnyös, ha az átkelést tüzérségi előkészítés nélkül, éjjel vagy rossz látóviszonyok esetén hajtjuk végre.

A túlsó parton az első lépcső csapatai azonnal rohamozzanak. Mivel csak folyómegfigyeléssel állunk szemben, elszántan használjuk ki a meglépést és lehetőleg egyhuzamban törjünk előre a szűkebb hídfőig, majd az újabb átkelt csapatokkal támadjunk tovább a tágabb hídfő eléréséig.

Mindenkor legyünk készen meglepetésre és váratlanul fellépő ellentámadás kivédésére.

Számoljunk a túlsó parton és a folyón is ellenséges aknaberendezésekkel.

c) Átkelés üldözés közben.

693. A folyó felé visszavonuló ellenséget széles arcvonalon fokozott eréllyel **üldözzük**, hogy veszélyes helyzetét teljes megsemmisítésére kihasználhassuk.

Gyorscsapatokból alkotott üldöző csoportok párhuzamos üldözésben még az ellenség előtt érik el **255. oldal** az átjárókat. Ezek csapatrendjét úgy állapítsuk meg,

hogy a zöm bevárása nélkül haladéktalanul átkelhessenek az akadályon. A műszaki erők ál eszközüik zömét ide osszuk be. Ha sikerült a folyón átjutniuk, erejük zömével folytassák az ellenség Üldözését, kisebb résszel alkossanak hídfőt, hogy a mögöttük jövő zöm átkelését biztosítsák.

Az arcban üldöző csapatok — az összes repülők támogatásával — az ellenség sarkában maradva, ne engedjék, hogy az a folyón rendezetten átkelhesse. Szorítsák az ellenséget háttal a folyóba.

Ha az ellenségnek mégis sikerül a folyón átkelnie, legalább a meglévő átjárókat (hidakat) — még ép állapotban — foglaljuk el és az utóvédek gyors visszavetése után — az ellenséget nyomon követve — jussunk a túlsó partra.

694. Ha üldözés közben egymás után több folyón kell átkelnünk, nem szabad az ellenségnek időt és alkalmat engednünk, hogy valamelyik folyó partján megvesse a lábát. Nagyobb gyorsasággal járjunk el, mint más átkelésnél; a szükséges műszaki erők és eszközök állandóan legyenek kéznél.
695. Ha az ellenségnek sikerült a folyón átkelni és az átjárókat maga mögött elpusztítania, idővesztés nélkül, több helyen egyszerre kíséreljük meg az átkelést.
696. Ha az átkelés az akadályon az első ütemre nem sikerült, az éj bevárása után széles arcvonalunk valamely más helyén kíséreljük meg meglepően az átjutást. Ha ez sem vezetne eredményre és az ellenség mindinkább megszilárduló folyóvédelmét nem tudjuk megkerülni sem, a rendszeres átkeléshez folyamodjunk.

i) Parancsadás.

697. Az átkelést vezető parancsnok intézkedése **az átkelés előkészítésére** általában: **256. oldal**

tájékoztatás, feladat, szándék;
az átkelés súlyának területe;
az átkelési helyek megállapítása és az ezekhez utalt harccsoportok parancsnokai, csapatrendje, sávhatára, súlya, feladata;
az átkelés biztosítása;
az átkelés leplezése;
a csapatok, műszaki erők és eszközök nagyban való előrevonása és készenléte helyezése, vagy a rendelkezésre bocsátás helye és ideje, ezek számára való forgalomszabályozás;
az átkelés műszaki előkészítése; műszaki parancsnoklás szabályozása, műszaki erők és eszközök felosztása, a hídverés helye;
a harccsoportok szemrevételezési eredményének felterjesztése;
felderítés (légi és földi);
légvédelem;
a parancsnok harcálláspontja;
összeköttetés és híradás;
anyagi előkészületek.

Az előkészítő intézkedést írásban adjuk ki a harc-csoportok parancsnokainak, a műszaki parancsnoknak, valamint csapattestekig és közvetlen alosztályokig bezárólag.

698. Az átkelést vezető parancsnok **átkelési intézkedése** általában:
a legújabb hírek az ellenségről és a szomszédokról;
az általános szándék, a túlsó parton elérendő cél, az átkelés napszaka;* (* Az átkelés kezdetének pontos idejét az átkelést vezető parancsnokság 1—2 órával az átkelés végrehajtása előtt rendeli el.)

a harccsoportok parancsnokai és azok feladatai (készenlétbe helyezés ideje és helye, rejtkehely, átkelési **257. oldal**)

helyek, az első lépcső áthajózásának időpontja és — esetleg — ereje, a túlsó parton elérendő szűkebb hídfő, táraadási célok és a bevezetendő felderítés);

a tüzéség csoportosítása és feladata, tűzterv;

a repülő felderítési és harcadatai (az ellenség hátul lévő részeinek felderítése, az átkelési hely közvetlen oltalma vadászterekkel, a túlsó parton való együttműködés a földi erőkkel);

a biztosító csapatok feladata az átkelés közben és magatartása a zöm átkelése után; a folyamerők feladata; a folyón való biztosítás, gázvédelem;

a zöm fennmaradó részének készenlétbe helyezése (hol, mikor, odavezető út); a hídon való átkelés előrelátható sorrendje;

mellékátkelestek (parancsnok, feladat, hol, mikor, milyen csapattal, műszaki erőkkel és eszközökkel);

megevesztő rendszabályok;

tartalék;

műszaki tartalék;

a hídverés előrelátható helye és hozzávetőleges ideje, ehhez műszaki erők és eszközök;

légvédelem;

parancsnok harcálláspontja;

összeköttetés és híradás;

sebesültek és foglyok visszaszállítása;

anyagi ellátás.

Az átkelési intézkedést írásban adjuk ki a harc-csoportok parancsnokainak, a műszaki parancsnoknak, valamint csapattestekig (annyi példányban, hogy az osztályok is elláthatók legyenek) és közvetlen alosztályokig bezárólag.

Az átkelést vezető parancsnok ezenkívül — ha szükséges — külön intézkedik még a hídverésre és a hídon való átkelésre. **258. oldal**

699. A harccsoportok parancsnokai est az intézkedést kiegészítik, egyben — ha szükséges — megszerkesztik az **áthajózási áttekintést** (lásd 5/ a. sz. mell.).

E) Védelem folyó mentén.

a) Általában.

700. A **folyó mentén való védelmet** általában „A védelem” fejezet határozványai szerint hajtjuk végre. A folyó — akadályjellege szerint — többé vagy kevésbé megkönnyíti a védelmet, azonban megnehezíti a felderítést és az előterepen való berendezkedést.

A folyók akadályjel legét az állandó átjárók elrombolásával, aknákkal és akadályokkal fokozzuk.

b) A folyó mentén való védelem végrehajtása.

701. Védőállásunkat közvetlenül a folyó mentén, a felénk eső parton válasszuk. A főellenállási vonalat magán a folyóparton, vagy annak közvetlen környező terepén telepítjük. A védőállás tegye lehetővé, hogy az ellenséget még a folyón való átkelése közben megsemmisíthessük.

702. A védelem általános elvei szerint csoportosítjuk erőinket. A védőkörletek ereje kisebb, kiterjedése nagyobb lehet a rendesnél. Legyünk tekintettel az ellenség valószínű átkelési helyeire.

703. A tűzrendszert úgy szervezzük meg, hogy a gyalogság nehéz fegyverei a túlparton készenlétjébe helyezett és az átkeléshez csoportosuló ellenséget hatásos tűz alá vehessék és a víz színét is pásztázhassák. A tűzérés ezenkívül löhesse az ellenség megközelítő útvonalait is. Hasznosak közvetlen a folyóparton elhelyezett rejteti tűzfegyverek, melyek csak az átkelés megkezdésekor tüzelnek. **259. oldal**

A folyóparton műszaki záruk alkalmazása igen célszerű. A folyón elhelyezett aknákkal az áthajózó ellenségnek nagy veszteségeket okozhatunk.

704. Folyó mentén minden védelemnek elengedhetetlen kelléke az alaposan megszervezett, mélyen az ellenség felé nyúló **megfigyelő-rendszer** és a megbízhatóan működő, messze a folyón túl kiterjesztett **felderítés**. Különösen fontos annak megállapítása, hogy a támadó nem akarja-e megkerülni valamelyik szárnyunkat.

Ameddig csak lehet, maradjanak felderítő és biztosító csapatok a folyó túlsó partján. Visszahagyott kémeink igen jó szolgálatot tehetnek.

A túlsó parton hídfőket ott alkalmazunk, ahol megfelelő átjáró van. Ahol nincs átjáró, a hídfőben küzdő csapatokat lássuk el átkelési eszközökkel, hogy a túlsó partot idejében kiüríthessék.

Hídfőket az átjárók biztosítására, az ellenség megtévesztésére, továbbá abból a célból is létesítünk, hogy ezekbe vonjuk át erőnk zömét és a túlsó parton támadásba menjünk át. Ebben az esetben a műszakilag jól megerősített hídfőkben olyan erőt helyezünk el, hogy az a hídfőállást megbízhatóan tarthassa. E hídfők legyenek nagy kiterjedésűek, legyen bennük több átjáró a folyón és adjunk bőségesen átkelési eszközöket. Hátrányuk, hogy az ellenség földi és légi támadását magukra vonják.

705. Ha az ellenség megkezdett átkelését felfedeztük, akadályozzuk meg partraszállását. A gyalogság az áthajózó ellenséget löje. a tűzérés zöme az ellenség hátsóbb lépcsőinek előrevonását és a hídverést akadályozza meg.

Ha az ellenségnek mégis sikerült partra szállni, a kisebb tartalékok dobják vissza a folyóba. **260. oldal** A tűzérés zárótűzzel akadályozza meg további erő át-vonását.

Ha kétségkívül megállapítottuk (repülőkkel is) az ellenség főátkelését, a leggyorsabban indítsuk az egész védőegység tartalékát (főleg gyorscsapatokat) ellentámadásra. Ez irányuljon az átkelt ellenség oldala ellen, mielőtt az még hídfőt alakíthatott volna. Valamennyi repülünk és harcokcsink teljes bevetése elengedhetetlen.

706. Sokszor a folyó mentén csak megfigyelő- és biztosító-rendszert helyezünk el, míg erőnk zömét a folyó mögött visszatartjuk. Ezt az eljárást alkalmazzuk, ha kevés az erőnk, az idő rövid a védelmi berendezkedésre, vagy ha igen széles a folyó.

A folyó mentét ilyenkor előőrsökkel biztosítjuk, vagy egységes parancsnokság alatt, vagy — széles kiterjedés esetén — több szakaszra felosztva. A biztosító csapatokhoz osszunk be sok tűzfegyvert, továbbá tűzérést az ellenség megközelítési útjainak és átkelési helyeinek lövésére, fényszórókat a túlsó part állandó éjjeli megfigyelésére.

Erőnk zömével az ellenséget még átkelés közben támadjuk meg és semmisítjük meg. Gyorscsapatok alkalmazása igen előnyös. A zömöt a helyzet szerint meg is oszthatjuk.

Legyünk óvatosak, nehogy az ellenség mellékátkelési figyelmünket a főátkelés helyétől eltérítsék.

707. A repülő feladata a túlparton készenlétbe helyezett és az átkeléshez csoportosított ellenség felderítése, zömének megállapítása, ellene légi támadás végrehajtása, műszaki eszközök bombázása, támadás az átkelő és átkelt ellenség és hidak ellen.

708. Ellenséges folyamerők ellen tűzérégi zárt és folyózárt alkalmazunk.

709. A folyó mentén való sikeres védelem **261. oldal** elengedhetetlen feltétele a gyors összeköttetés és híradásgondos megszervezése és működése.

A folyó túlsó partjára előretolt felderítő és biztosító csapatok elvileg rádióval jelentenek. Célszerű ezenkívül jelentésközvetítő állomás létesítése a túlparton, amely a folyón át személyi, vezetékes vagy vezeték nélküli (rádió, fénytávbeszélő) eszközökkel továbbítja a jelentéseket.

A folyó innenső partján fontos a megfigyelő és biztosító csapatok egymás közt, továbbá a löerővel való gyors összeköttetése és híradása (vezetékes, illetve rádió).

F) Folyón való átkelés visszavonulás közben.

710. **Ha visszavonulás közben** valamely folyóhoz közeledünk, törekedjünk arra, hogy erőnk zömével ellenséges ellenhatás nélkül kelhessünk át. Erőltetett menetekkel érjünk el minden átjárót; rendeljünk ki erős utóvédeket, amelyek az üldözött — terepszakaszon-kint végrehajtott ellenállással — még messze a folyótól tartóztassák fel. Az ellenség párhuzamos üldözésének megakadályozása főleg a szárnyon menetelő erők feladata.

Irányítsunk mielőbb gyorscsapatokat és légvédelmi eszközöket a folyóhoz, hogy a meglévő átjárókat ellenséges osztagok rajtaütései, repülők támadása és repülők szállította utászjárőrök romboló kísérletei, esetleg ellenséges lakosság merényletei ellen biztosítsák.

A folyó innenső partján szemrevételezzünk az utóvéd számára hídfőt és azt — ha van rá idő — építsük ki.

711. Ha állandó átjárók nem lennének, küldjünk utászokat és hadihídoszlopokat a folyóhoz, hogy a visszavonuló csapatok beérkeztéig az utakat megjelöljék, **262. oldal** szükség esetén helyreállítsák és az átjárók készen legyenek.

712. Az **ellenség behatásán kívül** valamennyi csapat az állandó átjárókon vagy a hadihídon keljen át.

A hadihídat az átkelés után azonnal bontsuk le. Az állandó átjárókat, szükséghidakat égezzük, romboljuk el.

A visszamaradt felderítő- és biztosító-csapatok számára helyezzünk áthajózási eszközöket készenlétbe és hagyjunk vissza megfelelő műszaki csapatot.

713. **Ha az ellenséggel harcérintkezésben kell átkelnünk**, az utóvédeknek önfeláldozó kitartással kell harcolniuk, hogy a zöm simán átkelhessen. Több oszlopban, széles kiterjedésben keljünk át. Az ehhez szükséges nagyobb mennyiségű műszaki erőt és anyagot idejében biztosítsuk.

Elsősorban a már idejében visszairányított vonatok keljenek át: a hídforgalmat gondosan szabályozzuk. Feltétlenül akadályozzuk meg, hogy vonattorlódás a híd körletben csapatok, feláldozására vagy szándékunk feladására kényszerítsen.

A forgalom erélyes szabályozása még fontosabb, mint bármely más esetben.

A vonatok után a tüzéség- zöme keljen át és a túlsó partról támogassa az Utóvédet.

A tüzéséget kövesse a gyalog (lovass) csapaton zöme.

A légvédelmet a túlsó parton idejében szervezzük meg.

A helyzettől függ, hogy a hadihídat a zöm átkelése után azonnal le kell-e bontani, vagy hogy azon még az utóvéd egyes 7'észei is visszamehetnek-e.

Minden esetben világosan rendeljük el, hogy ki rendelje el a híd lebontását. Ezt a parancsot pontos idő-megjelöléssel írásban adjuk ki. **263. oldal**

Ha a viszonyoknál fogva hidat már nem verhetünk, alkalmazzuk az áthajózást. Hídverés esetén is tartsunk kellő mennyiségű áthajózási eszközt készenlétben, hogy a híd esetleges megrongálása ne okozzon a partváltásban fennakadást.

714. Az **utóvéd** zöme széles arcvonalon, előre készenlétbe helyezett áthajózási eszközök segítségével keljen át.

Az utóvéd visszavonulásának időpontját minden kételyt kizáró módon szabályozzuk.

A hídfő kiürítését az utóvéd észrevétlenül, rendszerint éjjel hajtsa végre a túlsó parton lévő biztosító csapatok oltalma alatt. A hídfőben visszahagyott kis osztagok tévesszék meg tevékenységükkel az ellenséget.

Az utászok becsületbeli kötelessége, hogy — tekintet nélkül az emberben vagy anyagban beálló veszteségekre — az utolsó csapatokat is a túlsó partra hozzák. Elmaradt és eltévedt egyének számára egyes csónakok maradjanak vissza.

A meg nem menthető átkelési eszközöket semmisítsük meg.

A szükséghidakat az utolsó pillanatig használhatjuk, de ezek megsemmisítését megbízhatóan elő kell készítenünk. Ilyenkor is helyezzünk vízijárműveket készenlétbe arra az esetre, ha a szükséghidak idő előtt hasznavehetetlenné válnának.

67. §. Folyamerők közreműködése a folyók menti harcokban.

715. A **folyamerők** működésének határt szab a folyóhoz való kötöttségük és műszaki teljesítőképességük.

A folyamerők az ellenséges part menti tüzérséggel szemben érzékenyek, mozgékonyaságukat pedig a folyó szűk medre korlátozza. Ezért főleg éjjel működnek **264. oldal** közre. Nappal rövid feladatokat hajtanak végre, tüztámogatásunk és ködösítés alkalmazása mellett-

A folyamerők önállóan vagy a part menti csapatokkal együttműködve harcolhatnak; utóbbi esetben a folyó menti hadműveleteket vezető parancsnoknak kell azokat alárendelnünk.

Az együttműködés csak a legszorosabb összhang mellett eredményes. Ezt megfelelő parancsadással, gyakori jelentésekkel és tájékoztatásokkal, az összeköttetés és a híradás (gyakran látjelekkel), továbbá a megfigyelő-szolgálat alapos megszervezésével biztosítjuk.

716. **Közreműködés a folyón való átkelésnél.**

Távolabb az ellenségtől a folyamerők oly helyeket kutassanak fel, ahol még ellenhatás nélkül kelhetünk át; kis ellenséges erők leküzdésével támogassák felderítő csapataink partváltását.

Ha ellenséges folyómegfigyeléssel szemben kelünk át, a folyamerők feladata: a szemrevételezésnél való közreműködés; az átkelés biztosítása úsztatott aknák ellen, azok felkutatása és ártalmatlanná tétele; légvédelmi tűzeszközök beérkezése előtt az átkelési helyek légvédelme.

Ha ellenséges folyóvédelemmel szemben kelünk át, a folyamerőkre még a következő feladatok hárulhatnak: ellenséges parti erők elriasztása, ellenséges állások ellen meglepő oldalazó tűzhatás; átkelés közben ellenséges folyamerők támadólagos távoltartása; az áthajózott csapatok szárnyainak támogatása és az általuk megjelölt célok (géppuskafészek stb.) leküzdése.

Üldözésnél a visszavonuló ellenség hídjait és átkelési eszközeit foglalják el a saját csapatok számára.

A folyó mentén való védelemben a folyamerők feladatai: aknazárak létesítésével ellenséges folyamerők távoltartása; a túlsó parton visszamaradt saját osztagok támogatása; az áthajózó ellenséges csapatok **265. oldal** elsüllyesztése; ellentámadásunk közben az átjutott ellenség hátába és oldalába irányuló tűzhatás.

717. **Visszavonulásnál** a folyamerők feladatai: az átkelési helyek biztosítása a folyón, az utóvéd támogatása az ellenség feltartóztatásában, a hídfő éjjeli kiürítésének leplezése.

Minden esetben akadályozzák meg, hogy ellenséges folyamerők partváltásiunkba zavarólag beavatkozhassanak.

XIII. FEJEZET.

A gyorscsapatok harcban.

68. §. A gyorscsapatok általában.

718. A **gyorscsapatok**: a gépkocsizó csapatok, a lovas- és, kerékpáros alakulatok és a páncélos csapatok.

A gyorscsapatok jellegzetessége: a nagy menetteljesítmény, a gyorsaság, a mozgékonyosság, a meglepő fellépés;

függőség a szállítóeszközöktől, egyeseknél az út-viszonyoktól és az üzemanyagtól; tartós bevetésnél a gyors elhasználódás; nehezen pótolhatók.

A gyorscsapatok alkalmi harcerők. Elsősorban támadó jellegű feladatok végrehajtására alkalmazzuk.

719. A gyorscsapatokat alkalmazó vezetés legyen előrelátó és rugalmas. A gyorscsapatok parancsnokait merészség, felelősségvállalás, gyors és öntevékeny elhatározó képesség jellemezze és ismerniük kell a gyors csapatok valamennyi fajtájának szervezetét, harcászati képességeit és harceljárását.

720. A **gyors seregtestek** (gépkocsizó seregtestek, sereglövasság) főfeladata **a csatában döntő módon való közreműködés**; minden más feladatot (felderítés, leplezés, halogatóharc, üldözés, a visszavonulás fedezése, [268. oldal](#)

vállalkozások messze az ellenség hátában stb.) állítsunk e főfeladat szolgálatába, azaz a döntés előkészítésére és kimélyítésére.

A gyors seregtestek alkalmazása időben, térben és hatásban álljon összhangban a csatában résztvevő gyalog-kötelékek tevékenységével.

A gyors seregtestek parancsnokainak kötelessége, hogy a döntő helyen megfelelő erőt gyorsan és meglepőleg összevonjanak, hogy ott helyi fölényben legyenek.

A meglépésnek alapfeltétele a mozgási szabadság és a mozgékonyosság- teljes kihasználása. Ezért a gyors seregtesteket elvileg a szárnyon, az ellenség oldalában és hátában, néha nagy kiterjedésű hézagokban, vagy messze a hadsereg arcvonala előtt alkalmazzuk.

Ha a zárt és szárnyakkal akadályokra támaszkodó ellenséges arcvonal a gyors seregtesteknek a szárnyakon való alkalmazását kizárja, ne használjuk azokat áttörésre, hanem tartsuk vissza tartalékként addig, míg a mozgó hadműveletek nyújtotta hézagokon vagy a gyalogság ütötte résen keresztül mély és gyors előre töréssel az ellenség vezetési és ellenállási rendszerét halomra dönthetik.

721. Ezen alapelvek mellett a gyorseregtesteket az alábbi feladatokra alkalmazzuk:

a) az arcvonal előtt: az ellenséges határvédelem áttörésére; rajtaütésszerű előretörésre az ellenséges mozgósítás és felvonulás zavarására, közeli helyőrségek lerohanására, rombolásokra és messzemenő vállalkozásokra az ellenség hátában; bizonyos területek gyors elfoglalására és tartására: főerőink beérkeztéig az ellenség előnyomulásának késleltetésére; a saját főerők előnyomulásának megkönnyítésére (pl. átkelési helyek elfoglalása stb.); felvonulásunk, csoportosításunk leplezésére; [269. oldal](#) az arcvonal szárnyán: hadászati megkerülésre, az ellenség oldalába vagy hátába való támadásra; szárnybiztosításra; a működő haderők között összekötő vagy leplező erőként:

kivételesen az arcvonalban (hézagokban) viszonylagos helyi túlsúly gyors és meglepő képzésére;

az arcvonal mögött: gyors tartalékként.

b) **Védelemben** leggyakrabban tartalékként tartjuk őket vissza, hogy az ellentámadásokban közreműködjenek, az elért sikert kiaknázzák.

Védőleges feladataikat is leginkább támadólagosan oldják meg.

c) Gyors seregtestek **halogatóharca** különösen fontos nagy viszonyokban, főleg akkor, ha hosszú vagy több arcvonalon harcolunk és a döntésre máshol egyesítettük főerőnket.

d) A gyors seregtesteket gyorsaságuk és viszonylag nagy tűzerejük rendkívül alkalmassá teszi az **üldözésre**. Megrendült ellenséggel szemben fölényes a hatásuk.

Veretlenül visszavonuló ellenséggel szemben a gyors seregtesteket elvileg párhuzamos üldözésre alkalmazzuk, hogy a visszavonuló ellenséges részeket összefogott erővel az élen vagy oldalban megtámadják és azokat harcra kényszerítve, visszavonulásukat elvágják vagy gyalogságunk beérkeztéig késleltessék.

Súlyos veszteséget szenvedett és erkölcsileg megrendült ellenséggel szemben a gyors bevetés a döntő. Arcban erélyesen üldöző gyorscsapatok a fejtellenül visszavonuló ellenséget megsemmisíthetik. Az ellenség élei és oldalai ellen nagy szélességben bevezetett párhuzamos üldözés elősegíti az ellenség elszorítását a választott visszavonulási iránytól és — az arcban üldöző részekkel együttműködve — annak megsemmisítését. 270. oldal

e) A gyors seregtestek igen alkalmasak a **visszavonulás** fedezésére. Az üldöző ellenség oldala ellen támadólagosan alkalmazzuk őket. Feladatuk egyszersmind a párhuzamosan üldöző ellenséges gyorscsapatok feltartóztatása is.

722. Műszaki záruk a gyorscsapatok előretörését csak korlátozott mértékben akadályozzák, mert azokat mozgékonyaságukkal rendszerint kikerülhetik. Viszont ezeknek a gyorscsapatok részéről történő alkalmazása — különösen elszigetelt helyzetben vagy széles arcvonalon — igen célravezető lehet.

69. §. Gépkocsizó seregtestek.

723. A **gépkocsizó seregtestek** jellegzetessége a nagy sebesség adta hadászati mozgékonyaság; harcászati mozgékonyaságuk — terepjáró gépkocsik nélkül — csekély. Nagy hadászati mozgékonyaságuk a vezetés számára nagy hadművelleti szabadságot biztosít a döntés kivívásában. Megengedi az ellenség megkerülését, oldalba vagy hátba támadását, a gyors átcsoportosítást és a meglepő zömképzést.

Bizonyos fokig önállóan is alkalmazhatók és a zömtől elkülönítve is felléphetnek, de a zömmel való együttműködésüket mindig meg kell alapozni. A kikülönítésnél vegyük számításba, hogy majdnem kizárólag csak utánszállítással pótolhatják üzemanyagukat.

724. Az ellenséghez közeledve a gyalogság maradjon minél tovább szállító járművein és azokon szétszórta alakzatban mozogjon a terepen előre. A gépkocsiról-szállás a harchoz való fejlődés előtt, rejtve történjék. A gépkocsiról szállt gyalogság úgy hajtja végre a támadást, mint a rendes gyalogság. A visszahagyott gépjárművek biztosítása szükséges.

725. A rugékonyság és legtöbbször csoportokban vívott harc juttatja legjobban érvényre a gépkocsizó 271. oldal alakulatok harcának sajátosságát. Ha valamely csoport ellenállásra talál, igyekezék a többi tért nyerni; a nagy mozgékonyaság lehetővé teszi az erők gyors átcsoportosítását abba az irányba, ahol a döntésre kedvező a kilátás.

Arcban, széles kiterjedésben csak a legszükségesebb, de megfelelő tűzerővel ellátott erőt alkalmazzunk, míg a minél nagyobb **főerőt** több csoportban úgy irányítsuk az ellenség **oldalába** és **hátába**, hogy a döntés helyén együttműködhessenek.

726. A gépkocsizó seregtest **tűzérének** zömét az átkaroló zömhöz osszuk be. Míg arcban főként távolra ható ütegeket alkalmazzunk.

A páncéljárműveket — ha külön feladatuk nem lenne — a zömhöz osszuk be.

727. Ha a támadás sikerül, a gépkocsizó seregetest minél előbb használja ki mozgékonyágát az erélyes üldözésre.
Ha a támadás nem sikerül, a mozgékonyág felhasználásával gyorsan válják le az ellenségről és ismétlje meg más irányból a támadást.
728. **Védelemre** a gépkocsizó seregetesteket csak kivételesen és átmenetileg alkalmazzuk. Védelemben a gépkocsizó seregetest széles arcvonalon, mozgékonyan, kicsi és egy-mást oldalozóan támogató csoportokban harcoljon. A gyalogság zömét és a beosztott páncéljárműveket tartsuk vissza tartalékban az ellentámadás végrehajtására.
729. A rögtönzött gépkocsizó seregetestek nem tudnak a terepen gépkocsin mozogni, tehát csak korlátozottan alkalmazhatók.

70. §. A sereglovasság.

730. A **sereglovasság** jellegzetessége az igen nagy harcászati mozgékonyág, amellyel váratlan időben és helyen alkalmazhatja nagy tűzerejét. 272. oldal
731. A lovasság mozgékonyága legjobban a **támadásban** érvényesül. Ezért legtöbb feladatát támadással oldja meg. A támadás végrehajtásánál mindig a gyorsaságra és a meglépésre törekedjék.
A lovasság sikeres támadásának alapfeltétele, hogy a lovas parancsnok gyors elhatározással és a gyors végrehajtást elősegítő rövid és egyszerű parancsadalással magához ragadja a kezdeményezést.
732. Az ellenséghez közeledve, a lovasság mindaddig maradjon lóháton, míg a terep vagy a helyzet nem kényszeríti a lórólszállásra. A parancsnok dolga annak megbíralása, vajon a lóháton történő előnyomulás közben a tűzéréség és a tűzfegyverek egymáson lépcsőzetesen túlhaladva, lesállásokban legyenek-e készen a tüzelésre, vagy az előnyomulás ütemének gyorsítása feleslegessé teszi-e ezt.
A lórólszállást rejtve, szétagolt csoportokban hajtsuk végre. A vezetékllovak a helyzet és a szándék szerint rejtőzve kövessék a lórólszállt részeket, vagy maradjanak vissza; biztosításukról gondoskodjunk.
733. A **széles arcvonalon** csoportokban vívott harc juttatja leginkább érvényre a lovasság sajátosságait. A térbelileg szétagolt csoportok több irányból megtámadják az ellenséget és erőinek széles térben való szétagolására kényszerítik. E harccsoportok támadási irányai valamely közös támadási cél felé vezessenek. Az egyes harccsoportok tűzhatása is legyen összpontosított.
A lovasság mozgékonyágánál fogva egyrészt a széles arcvonalat rövid idő alatt meg tudja alakítani, másrészt a döntő támadáshoz gyorsan tudja zömét összpontosítani az arcvonal valamely részén.
Arcban széles kiterjedésben csak a legszükségesebb erőt, de megfelelő tüzerővel alkalmazzuk.
Célszerű, ha arcban a lovassággal együtt 273. oldal kerékpárosokat, vagy gyalogságot alkalmazzunk. Ezeket tagozzuk csoportokra úgy, hogy a hézagokat tüzükkel vagy legalább figyéléssel még uralhassák.
A minél nagyobb főerőt — több csoportban — irányítsuk meglepőleg az ellenség oldalába vagy hátába a döntő támadásra. A döntés helyén — még széles arcvonalon vívott harcban is — tömören kell az erőket alkalmazni, hogy ott kellő lökőerő jusson érvényre. A lovasságnak ezért **szűk sávban**, mélyen tagozva is kell harcolni tudnia; ez esetben harceljárása lényegében azonos a gyalogság harceljálásával. A döntő helyen küzdő lovasezred kiterjedése 400—800 m.

734. A **tüzérség** széles kiterjedésben úgy vonuljon fel, hogy az ellenséget nagy távolságra feltartóztassa és előnyomulását késleltesse. A tüzérséget ritkán vezethetjük egységesen; zöme a támadó zömöt támogassa.

735. **Páncéljárműveket** az oldalak, továbbá a zöm eltolásának biztosítására és a támadás támogatására alkalmazzuk.

Ha a támadás sikerül, a lovasság használja ki 736. végsőkig mozgékonyosságát az erélyes üldözésre.

Ha a támadás nem sikerül, azt más helyütt meglepőleg meg kell ismételni.

736. Ellenséges **lovasság ellen való támadásnál** a gyalogtámadással összeköthetjük egyes egységek lovasrohamát is. A lovasroham sikerének elengedhetetlen előfeltétele az ellenség meglépése és a jól megszervezett tűztámogatás. Rendszerint készenlétből indítjuk.

Lovasrohamot néha abból a célból is indíthatunk, hogy az ellenséges lovasságot tűzrendszerünkbe csaljuk.

Saját lovasroham után óvakodjunk a rendezetlen üldözéstől, mert ellenséges tűzcsapdába kerülhetünk.

Gyalogság ellen lovasrohamot csak akkor hajthatunk végre, ha az annyira meglepő, hogy nem kell 274. oldal számolnunk az ellenséges gyalogsági tűzrendszer hatásával. A lovasrohamot egyszerre több oldalról indítjuk.

738. A sereglovasság **védelemben** is széles arcvonalon, mozgékonyan és egymást oldalozóan támogató csoportokban harcol. Óvakodjék attól, hogy összefüggő, gyér vonalakon erejét szétforgácsolja és mozgékonyágáról lemondjon. A lovasezred kiterjedése kötelékben kb. 2—3 km lehet.

A csoportok mögött tartsunk minél nagyobb, mozgékony tartalékot, amellyel igyekezzünk meglepően a támadó ellenség oldalai ellen hatni. A tartalékban legyen elvileg mindig lóháton maradt lovasegység is.

A gyalogságot ott alkalmazzuk, ahol a védelem legjobban helyhez kötött és nem kíván mozgékonyt, a kerékpárosokat — ha különleges feladattal nem küldtük előre — pedig ott, ahol a helyzet, a terep és az útviszonyok következtében a legjobban érvényesülhetnek.

A tüzérséget — ha az arcvonal szélessége és a lövegek hordtávolsága megengedi — a tüzérségi parancsnok egységesen vezesse. Csak egyes messzi szárnycsoportokhoz osszunk be közvetlenül alárendelt tüzérséget.

A sereglovasságot csak szükségből alkalmazzuk a védelemnek a döntésig való folytatására, mert ez ellenkezik jellegzetességével, a mozgékonytámadással.

739. A sereglovasság különösen alkalmas a **halogatóharc** végrehajtására.

A támadólagos végrehajtásban a mozgékonytámadást a legnagyobb mértékben használjuk ki. Széles arcvonalon több csoportot képezzünk, erőnk zömét küzdőkként rendeljük ki és csak kevés tartalékot tartsunk vissza. E csoportok feladata, hogy az ellenség biztosító és leplező övét áttörjék, az ellenséget saját erőnk felől megtévesszék, bizonytalanságban tartsák, korai vagy helytelen irányokban való fejlődésre vagy 275. oldal megállásra, valamint ellenrendszabályok végrehajtására kényszerítsék. A harccsoportok — ellentétben a döntést kereső harcokkal — többször részletharcokat vívnak és az sem mindig szükséges, hogy támadási irányaik központiasak legyenek. Az egyes harccsoportoknak adjunk korlátozott célokat, a/az a támadást időben és térben csak addig vigyék előre, míg a túl-erős ellenségnek ránk nézve kedvezőtlen döntése elől kitérhetnek.

Sokszor azonban célszerű, ha a zömöt együtt tartjuk azzal az ellenséggel, amely egyes előnyomuló oszlopait egymásután megtámadjuk, hogy ily módon késleltessük, vagy részletekben megverjük.

A halogatóharcban vívott védelmet jellemezze a mozgékonyság; rendszerint több egymás mögött fekvő védőállásban egymásután hajtsuk végre. Előre küldött kisebb csoportok az előnyomuló ellenséget oldalába és hátába irányított támadásokkal késleltessék.

A halogatóharcban vívott védelemben rendszerint csak kevés tartalékot tartunk vissza, ez azonban legyen mozgékony (lőháton).

71. §. Kerékpáros alakulatok.

740. A kerékpáros alakulatok jellegzetessége — megfelelő út- és időjárási viszonyok mellett — a nagy gyorsaság, a mozgékonyság, továbbá az aránylag nagy tüzerő.

Nagyobb kerékpáros kötelékek előnyei leginkább a sűrű és jó úthálózatú hadszíntéren, valamint a jó időjárásnál érvényesülnek.

Önállóan vagy más gyorscsapatokkal együttműködve alkalmazhatók. Nagyobb távolságra önállóan alkalmazott kerékpáros alakulatokat tüzéséggel és páncéljárművekkel is meg kell erősítenünk.

741. A döntő csatában alkalmazhatók: **276. oldal**

az ellenség felderítésének gátlására, előnyomulásának késleltetésére vagy hamis irányba terelésére; a szárnyak biztosítására; a saját erők eltolásának és átkaroló támadásának fedezésére; az arcban keletkezett hézagok biztosítására; az elért siker gyors kiaknázására; üldözésre; védelemben mint gyorstartalék az ellenség oldala és háta ellen meglepő fellépésre, a saját ellentámadó részek oldalainak biztosítására.

Határvédelemben kisebb vállalkozások végrehajtására vagy gyorstartalékként.

742. A kerékpáros alakulatok harcát a **rajtaütésszerű**, meglepő fellépés jellemezze. Használják ki mozgékonyságukat, tévesszék meg az ellenséget erejük felől.

Lehetőleg fedve úgy fejlődjenek a harchoz, hogy a választott csoportosításban, a kellő időben teljes erővel kezdhesék meg a tüzelést. A rajtaütés az ellenség oldalában vagy hátában a leghatásosabb. Ha a meglepő rajtaütés lehetősége megszűnt, a kerékpáros alakulat egy része arcban tüzzel fogja le az ellenséget, a többi váratlanul és gyorsan megkerülve, oldalba vagy hátba támadja. Ily támadásoknak egymásután való többszöri alkalmazása még túlerős ellenség ellenállását is megtörheti.

743. Ha a kerékpáros alakulat az ellenséggel hirtelen összeütközik, az élen lévő részek igyekezzenek az ellenséget tüzzel megelőzni, a hátsóbb részek pedig törekedjenek átkarolására, vagy megkerülésére.

Ellenséges gyorscsapatokkal történő összeütközésnél célszerű ezeket az elővéd visszavonásával az idejében harchoz fejlődött főcsapat tüzébe csalni.

744. A kerékpáros alakulat csak akkor bocsátkozzék hosszas harcokba, ha a feladat, vagy a helyzet megköveteli. Egyébként — mozgékonyságának legmesszebbmenő kihasználásával — vonja ki magát idejében a kedvezőtlen harcviszonyokból, ha ezzel a szomszéd csapatoknak nem árt. **277. oldal**

745. Önálló védelemben a kerékpáros alakulatok legyenek figyelemmel arra is, hogy oly védőállást válasszanak, amely a harc idejében történő abbahagyását és a fedett elvonulást megengedi.

746. A kerékpárokat harcban is használják ki sokáig a mozgékonyásra. A kerékpárok visszahagyásánál legyünk körültekintők.

72. §. Páncélos csapatok.

A) Páncélgépkocsik.

747. A **páncélgépkocsik** szétbontakozásánál — kedvező úthálózat esetén — az egyes oszlopok útvonalain törjenek előre, hogy azokat biztosítsák és az ellenséget megakadályozzák abban, hogy fontos pontokat csapataink beérkezése előtt elfoglalhasson-

Támadásban a páncélgépkocsikat főleg a szárnyakon, továbbá meglepő vállalkozásokra az ellenség oldalába és hátába alkalmazzuk.

A páncélgépkocsikat más gyorscsapatokkal együtt vagy önállóan igen előnyösen alkalmazhatjuk párhuzamos üldözésre.

748. A páncélgépkocsikat **védelemben** alkalmazhatjuk: messze a védőállás előtt az ellenség előnyomulásának zavarására és késleltetésére; mint gyorstartalékot az ellenségen való rajtaütésekre; ellentámadással kapcsolatban az ellenség oldala és háta ellen meglepő támadásra.

Visszavonulásban más gyorscsapatokkal együtt vagy önállóan késleltethetik vagy feltartóztatják az ellenség párhuzamos üldözését; az utóvédekhez beosztva, ismételt előretörésekkel feltartóztathatják az ellenséget. 278. oldal

B) Harckocsik.*

(* A kis harckocsik és a többi harckocsik harcászati alkalmazása közötti különbséget a 67. b) pont tünteti fel. Ezen alfejezet határozványai a kis harckocsikra nem vonatkoznak.)

749. A **harckocsi** a korszerű **támadás** egyik fontos eszköze. Főhivatása, hogy a gyalogsággal vagy a gyors-csapatokkal együttműködve, azok lökőerejét növelje és támadóértéküket megsokszorozza.

A harckocsik alkalmazásának tervét a támadási terep (rejtett megközelítő utak, fedett készenléti helyek, terepalakulás, terepfedezet) és az ellenséges helyzet (tüzérség és a harckocsielhárító fegyverek) részletes felderítése alapján állapítsuk meg.

A **siker feltételei a meglepő bevetés**, a döntő helyen való **tömeges** alkalmazás és a jól megszervezett **együttműködés** a fegyvernemek között.

A harckocsikat meglepően vessük be. Ezért rejtve kerüljenek a támadási területre. Gondoskodjunk a tokozott légvédelemről. Az ellenség megfigyelésének kikapcsolása végett célszerű, ha figyelőhelyeit elködösítjük.

A harckocsitámadást rendszerint készenlétből indítjuk meg, amelynek helyét a seregtest parancsnoka rendeli el. A meglepés céljából a harckocsikat csak bevetésük előtt küldjük előre a fedett készenléti helyekre. A készenléthez helyezést elvileg a sötétségben hajtjuk végre vagy ködösítést alkalmazunk. A készenléti helyek legyenek minél közelebb a harckocsik alkalmazási helyéhez, de az ellenséges tüzérség zömének hatásos tűzkörletén kívül. A harckocsik a készenléti helyen csoportosuljanak és itt készüljenek elő a támadáshoz.

750. A harckocsikat támadásban rendszerint ott alkalmazzuk, ahol a döntést keressük. A bevetésnél 279. oldal fontos szerepet játszik a terep és az ellenséges harckocsi-elhárítás (fegyverek, aknák, akadályok). Leghatásosabb, ha oldalozó közreműködéssel segítik a gyalogság döntő támadását.

Ha a harckocsik a gyalogság harcsávjában kénytelenek harcolni, ne kössük azokat közvetlenül a gyalogsághoz. Viszont a gyalogság minél kevésbé maradjon le a közvetlen támogatására rendelt harckocsiktól.

A gyalogság és a harckocsik támadása hatásában együtt érvényesüljön; ennek megfelelőleg szabályozzuk a harckocsitámadás kezdetét. Célszerű, ha közös támadási célt adunk a gyalogságnak és a harckocsiknak. A harckocsitámadást hozza a seregtestparancsnok a többi fegyvernem tevékenységével szoros összhangba és az együttműködést pontosan szabályozza.

A harckocsik elvileg a seregtest parancsnokának maradjanak alárendelve. Ha a gyalogság harcászójában támadnak, utaljuk azokat együttműködésre az illető harccsoport-parancsnokkal, de csak kivételesen s korlátozott időre rendeljük neki alá.

A harckocsikat tömegben (harckocsi-zászlóalj, -ezred, -dandár) alkalmazzuk oly kiméretben, hogy a döntés helyén küzdő minden zászlóalj után 1—2 harckocsi-századot számítsunk.

A harckocsi-egységnek a seregtestparancsnok **feladatot adjon**. Rendszerint az ellenségnek a helyzet kulcsát képező tereprész irányában való lerohanás: és a gyalogság beérkezéséig e tereprész tartását. A harckocsi-egység csoportosítását, tagozását, a lépcsők feladatát a harckocsi-egység parancsnokára kell bízni. A harckocsi-egységeket szárnyanként is, lépcsőnként is csoportosíthatjuk. A harckocsi-dandár lépcsőit ezredei, a harckocsi-ezred lépcsőit zászlóaljai képezik. A század egy vagy több hullámba tagozódik.

A harckocsikat tagozzuk erősen mélységbe. Egy harckocsi-zászlóalj támadási sávja kb. 1 km, **280. oldal** mélysége kb. 1,5—2 km; egy harckocsi-ezred támadási sávja kb. 1 km, mélysége kb. 3—4 km; egy harckocsi-dandár támadási sávja kb. 3—4 km, mélysége kb. 5—6 km.

751. A harckocsitámadás megindítására legalkalmasabb a reggeli szürkület, vagy az enyhén ködös idő. Ilyenkor a betörést rendszerint tüzérségi támogatás nélkül bájítjuk végre. Kivételesen (pl. műszaki záruk eltávolítására) rövid tüzérségi előkészítés célszerű lehet.

Éjjel a harckocsik nem támadnak, mert nem tudnak irányt tartani.

752. Találkozóharcban a gyors és meglepő lerohanás az elv.

Átkaroló támadásunknál széles kiterjedésben, az ellenséges előcsapatokat kikerülve, nagy sebességgel törjenek az ellenség zömére, hogy azt még fejlődés közben megtámadják, rendetlenségbe hozzák és a támadás tervszerű végrehajtásában megakadályozzák.

Ha menetből az elővédeken keresztül támadunk, célszerű, ha már eleve az elővédekhez is beosztunk könnyű harckocsi-egységeket. Ezeknek feladata, hogy az ellenséges előcsapatokon áttörve, annak zömén rajtaüssenek.

Találkozóharcban — a meglepés céljából — az ellenséges helyzet részletes felderítése nélkül is alkalmazhatjuk a harckocsikat.

753. Védelemre berendezkedett ellenség ellen a harckocsitámadást alapos előkészületek és szemrevételezések előzzék meg. Számoljunk harckocsi-akadályokkal és műszaki záarakkal. Ezek leküzdésére tüzérségi tüzelőkészítést alkalmazzunk.

A mélységi övön való átküzdésnél a harckocsik szélességben és mélységben (több lépcsőben) tagozódjanak. A harckocsitámadás egyenes előretörés legyen. A támadási területen való minden manővrozás a **281. oldal** támadás lendületét fékezni és az elhárításnak nyújtana előnyt.

Az első lépcsők nyissanak utat az akadályokon át és törjenek előre a támadási célig; feladatuk az ellenséges tüzérség, tartalékok és hátsóbb parancsnokságok leküzdése.

A hátsó lépcső feladata az ellenséges főellenállási öv nehéz fegyvereinek, elsősorban a harckocsi-elhárító fegyvereknek a leküzdése, majd az ellenség oldalába való mozgékony bekanyarodás és üldözés.

Az alkalmazási mód azonban mindenkor alkalmazkodjék a feladathoz és a helyzethez.

A harckocsik előretörésük közben a saját gyalogság első vonalában kezdik meg legkorábban tüzüket.

Ha a harckocsitámadás célját elérte, a harckocsik biztosítsák az elért területet a gyalogság beérkeztéig; főleg ellenséges harckocsi-ellentámadással és harckocsi-elhárító fegyverekkel számoljunk. A gyülekezés helyét a seregtestparancsnok határozza meg előre.

754. Együttműködés a többi fegyvernemmel:

a) Gyalogsággal:

A harckocsitámadás a gyalogságért van.

Ha a harckocsitámadás a gyalogságon át vezet, teremtsenek a gyalogság kis egységei keskeny alakzatok révén a harckocsik előretörésére alkalmas hézagukat. Az ellenséges főellenállási övben vívandó közös harcban a saját gyalogságot jelöljük meg a hátán, nehogy a harckocsik legázolják.

A gyalogság azonnali előretörésre használja ki a harckocsitámadás bénító hatását. Amint a harckocsik első hulláma áthaladt a gyalogság első vonalán, a gyalogság lendületesen induljon meg. A páncéltörő ágyúk (nehéz puskák) törjenek mielőbb előre és lőjék ki az ellenség harckocsi-elhárító fegyvereit. **282. oldal**

A gyalogság legyen készen ellenséges harckocsi-ellentámadás leküzdésére.

b) Tüzérséggel:

A tüzérség és a harckocsi a gyalogsági támadás két nagy támogatója. A seregtest parancsnokának elsőrendű feladata, hogy e két támogató fegyvernem ténykedésében biztosítsa az összhangot; időben és térben úgy szabályozza azt, hogy a tüzérség ne gátolja a harckocsikat. A két fegyvernem hatása egészítse ki egymást és álljon egymással arányban. Nagyobb harckocsi-egységek alkalmazási helyén vonjunk össze megfelelő erejű tüzérséget is. Bocsássunk rendelkezésre tüzérrepülőt.

Találkozóharcban a harckocsi-egységek ne várják be a tüzérség teljes felkészültségét. A tüzérség minden hosszas berendezkedés mellőzésével támogasson; legfontosabb feladata az ellenséges harckocsi-elhárító fegyverek és ügyelők lefogása, valamint a harckocsik és a gyalogság támogatása az elfoglalt terület megtartásában.

Ha az ellenség védelemre berendezkedett, a tüzérség feladatai: az ellenséges tüzérség megbénítása, a harckocsi-elhárító s egyéb nehéz fegyverek leküzdése, az ellenséges figyelőhelyek kikapcsolása (esetleg ködösítése) és a műszaki záruk szétlövése. Ezenkívül feladatai a harckocsitámadás előtt: a harckocsik készenléti helyre való gyülekezésének védelme az ellenséges tüzérség ellen és a motorzaj leplezése.

Ha a harckocsik betöréséhez kivételesen még külön tüzérségi támogatás szükséges (1, 751. p.), ez csak az ellenség első vonalaira (műszaki zárokra) leadott rövid tűzrajtaütésből álljon, melyet azonnal kövessen a harckocsik előretörése. A tüzérség tartsa tűz alatt a betörési helyet, ameddig csak lehet. Azután helyezze előre tűzét. Reteszeljen el mélységben és az oldalak felé. **283. oldal**

A tüzelőrehelyezést nagy ugrásokkal hajtsa végre, hogy a harckocsikat ne veszélyeztesse. Lőjön vegyesen robbanó és ködfejesztő (leplező) lövedékeket a harckocsik elé.

A tüzérség tehermentesítésére osszunk be a harckocsitámadás támogatására ködcsapatot is. A ködcsapat főleg a támadás megindulásakor támogasson, különösen oldalban az ellenséges figyelők és elhárító fegyverek elködösítésével.

A harckocsitámadás mélységi lendületének és a támogatás folytonosságának biztosítása céljából a támogató tüzérség egy része mozgékonyan kísérelje a harckocsitámadást. A figyelők is ugrásszerűen váltsák figyelőhelyeiket. Az együttműködésre utalt tüzérségi parancsnok összekötő tisztet küldjön a harckocsi-parancsnokhoz. Az összekötő tiszt a harckocsi-parancsnok törzsében, a rádióharckocsiban

kísérje a támadást, hogy a tüzérség a pillanatnyi helyzetnek megfelelő támogatást adni tudja.

Lövegekkel felszerelt harckocsiknak utaljuk ki a támogató tüzérség egyes feladatainak végrehajtását.

c) Repülőkkal:

A harckocsitámadások kísérésére és védelmére osszunk be a támadást végrehajtó seregtesthez repülőket is. A repülőket felderítésre, leplezésre, közvetlen támogatásra és légvédelemre használjuk fel.

Feladataik támadás előtt: a kedvező bevetésre irányuló adatszerzés és a motorzaj leplezése. A felderítő repülés (fényképezés) főleg műszaki zárokra, természetes akadályokra, folyóduzzasztásokra, ellenséges harckocsikra és elhárító fegyverekre, továbbá a saját harckocsik gyülekezőhelyére terjedjen ki.

Támadás közben a repülők a támadó hullámok előtt repülve tájékoztassák állandóan a vezetést a helyzetről. Hajtsanak végre alacsony támadást az 284. oldal ellenséges figyelők, tüzérség, tartalékok stb. ellen és végezzenek megfigyelést a támogató tüzérség részére.

d) Műszaki csapatokkal:

A műszaki csapatok főleg a támadás előkészítésében vegyenek részt. Feladataik ilyenkor: műszaki felderítés, a terepakadályok áthidalása és eltakarítása, zárok felszedése és rejtés.

A támadás közben adódó feladatokat (zárok eltakarítása) más fegyvernemek védelme alatt hajtsák végre.

e) Híradócsapattal:

A támadó harckocsik, a földi erők és a támogatásra rendelt repülők között a rádió az összeköttetés és a híradás gerince.

A rádióforgalom szabályozásánál (hullámhossz kiutalás) elsősorban a harckocsi-alakulatok szükségletét kell figyelembe venni.

A harckocsi-egység parancsnokának feltétlen legyen meg az összeköttetése a saját alparancsnokaihoz, az előjáró seregtest-parancsnokhoz, ahhoz a harccsoporthoz, amellyel együttműködik, a támogató tüzérséghez és a repülőkhöz.

755. A harckocsik nagy sebességük következtében a harcterületen is gyorsan végrehajthatják az átkarolás t és megakadályozhatják az ellenséget, hogy ez ellen idejében védekezzen. Ilyenkor főleg más gyorscsapatok kötelékében alkalmazzuk.

756. Az előző pontok a könnyű, közepes és nehéz harckocsik alkalmazását szabályozzák. A **kis harckocsikat** szakasz, legfeljebb század kötelékben csak korlátozott célú és időben is határolt rövid alkalmi feladatokra alkalmazzuk, elsősorban a felderítő és biztosító csapatok harcában. Ennek megfelelően egyszerűbbek a bevetésük feltételei és körülményei is. 285. oldal

757. A harckocsikat más alakulatokkal együtt, vagy önállóan előnyösen alkalmazhatjuk az **üldözésre**.

A harckocsikat **védelemben** a tartalékhoz osszuk be és az ellentámadásnál alkalmazzuk.

Visszavonulásban a harckocsik mozgékony és támadólagos alkalmazása elősegíti az ellenségről való leválást. Az utóvédekhez beosztva, ismételt előretörésekkel tartóztatják fel az ellenséget.

758. A harckocsi-alakulatoknak kiadandó **parancs** tartalma általában:
- a helyzet (az ellenséges elhárításról szerzett hírek részletesen); a szándék;
  - a gyalogsági támadás felépítése (csoportosítás, feladatok, támadási időpont);
  - a harckocsi-csapat feladata, célja, készenléti helye, támadási területe (sáv, betörési hely), támadási időpontja, csoportosítása (a harckocsi-parancsnok javaslata alapján) és magatartása a támadás után (gyülekezés);
  - a tüzérség csoportosítása, feladatai a támadás előtt, alatt és után;
  - az együttműködés a gyalogság, a tüzérség és a harckocsi-csapat közt;
  - a repülőek közreműködése; a műszaki csapatok feladatai; a légvédelem; a harckocsi-elhárítás;
  - a rejtőzésre és megtévesztésre vonatkozó rendszabályok;
  - a parancsnok harcálláspontja;
    - az összeköttetés és a híradás (rádió forgalmi körök, térképszögmérő középpont, vonatkozási pontok stb.); **286. oldal**
    - anyagi ellátás (segélyhely, felvételei stb.). Hirtelen, gyors bevetésnél (pl. találkozóharcban) elegendő:
    - a helyzet (hírek az él] ínségről);
    - a szándék;
    - a harckocsi egység feladata;
    - a bevetés iránya, a támadás kezdete;
    - az együttműködés a többi fegyvernemekkel;
    - az összeköttetés és a híradás;
    - gyülekezés a támadás után.

C) Páncélvonatok.

759. Páncélvonatot a támadás keretében általában csak rövid harcászati feladatokra alkalmazunk, különösen, ha erős ellenséges tüzérséggel nem kell számolnunk, vagy ha csekélyebb erkölcsi értékű ellenséggel állunk szemben.

Előremenetné fontos tereppontokat érjenek el az elővéd előtt.

Találkozóharcban az ellenség előcsapatait meglepő merész fellépéssel törjük át, ameddig nagyobb erejű ellenséges tüzérség még nem lépett harcba.

A gyalogság sikeres betörése után hatoljanak be a megrendített ellenség mélységébe, legalább is a tartalékok és a tüzérség vonaláig.

Üldözésben váratlan előretöréssel üssenek rajta a visszavonuló ellenségen,

760. Védelemben a páncélvonatot alkalmazhatjuk az ellenség előnyomulásának a vasút mentén való zavarására és késleltetésére; megfelelő haránt vasútvonal esetén gyorstartalékként; ellentámadásnál az ellenség oldala és háta ellen támadásra vagy az **287. oldal** ellentámadással egyidejűleg az ellenség oldalába és hátába való kisebb csapat szállítások oltalmazására.

Határvédelemben a határhoz közel fekvő pontosabb ellenséges vasútállomások megrohanására, rombolások végrehajtására alkalmazzuk.

Visszavonulásban a páncélvonatok feladata a visszamaradt biztosító egységek esetleg gyors visszashállításának oltalmazása, berakásuk biztosítása, az ellenség birtokában visszahagyott és elrombolt vasúti állomások és műtárgyak helyreállításának megakadályozása.

XIV. FEJEZET.

Légierők alkalmazása.**73. §. A légierők általában.**

761. A **légierők** működésének súlya a földi hadműveletekhez igazodjék.
A légierőknek meghatározott időszakban és aránylag szűk működési térben történő összpontosításával képezzünk légi súlyt, ami által a földi hadműveletek szükséglete szerint elnyerhetjük a légi fölényt. Ehhez legjobb út a légierőkre háruló, szerteágazó feladatoknak egységes terv szerint egymásután való végrehajtása.

74. §. Felderítő repülés.

762. A repülőknél a **felderítésben** való közreműködését a II. Fejezet tárgyalja.
Összekötő repülőként és **tűzerrepülőként** elvileg felderítő repülőket alkalmazunk.

75. §. Harci repülőerők alkalmazása.

763. A **harcis repülőerőket** határozott és elszánt vezetéssel ott tömörítsük, ahol a döntést keressük. Jól összefogva, egységesen vezetve, a súlyképzés fontos **290. oldal** eszközei és a leggyorsabb tartalékok. Harcukban nagy jelentősége van az ellenség meglépésének.
Bevetésüket előrelátóan szervezzük meg. A repülőparancsnok (előadó) javaslatainak meghallgatása után célszerűen és idejében rendeljük el az alkalmazás alapját képező áttelepítéseket és szervezzük meg a híradást.
764. A harcis repülőerők a saját földi erőkkel az ellenséges **földi és légi célok** ellen működhetnek együtt.
765. Az ellenséges földi célok ellen harcra rendelt repülő **feladatai**:
az ellenséges földi (vízi) erők részeinek megsemmisítése vagy működésük megbénítása;
az ellenség összeköttetésekének megbénítása; közlekedési vonalainak és berendezéseinek, szállítóeszközeinek, híradóberendezésének rombolása;
az ellenséges haderő erőforrásainak megsemmisítése vagy megbénítása;
az ellenséges ország létfenntartásához szükséges anyagok és berendezések megsemmisítése, vagy utóbbiak működésének megbénítása, végül
az ellenséges nép- és államvezetés háborús akaratának és harcra való kedvének megbénítása.
766. Az ellenséges földi erő megtámadásánál az alábbi célok adódhatnak:
békehelyőrségek, intézetek, lőszerraktárak, szertárak; szállítmányok, be- és kirakások, menetelő (főleg lovasság, gépkocsizó és páncélos csapatok), pihenő és harcoló csapatok; parancsnoksági álláspontok, közlekedési góccok, átkelési helyek stb.
Támadásban a harcis repülőerőket a készenlétbe helyezett, tartalékban lévő, ellentámadó ellenséges csapatokra, vagy a súlyterületen a saját gyalogságunk rohamával egy időben és közvetlen előtte is az ellenséges védőkre támadtassuk. A hatás eszközei: bombák és géppuskatűz. **291. oldal**
Jól rejtőzött, széttagolt kis csoportok ellen hatásuk csekély.

Üldözésben az ellenségnek tartalékai és zárt oszlopai (járművek) ellen ismételt támadásokra és mélyen az ellenség mögött — főleg közlekedési szorosokban — végrehajtott rombolásokra használjuk a repülőket. A támadások hatása útszorosokban fokozott.

Védelemben támadják meg az ellenség felvonuló, vagy állásban lévő tüzérségét, a támadáshoz készenlétbe helyezett gyalogságát, vagy támogassák ellentámadó erőinket.

Visszavonulásban elsősorban a párhuzamosan üldöző ellenséges gyorscsapatokra és azután egyéb üldöző csapatokra intézett támadásokkal késleltessék az ellenséget.

A bombázó repülők mindenkor kiegészíthetők és meghosszabbíthatják tüzérségi tűzünket oly célokra, melyekre a tüzérség a figyelés hiánya, lövedékeinek röppályája, vagy lőtávolsága miatt hatni nem tud.

767. A harci repülőerőket igen hatásosan alkalmazhatják gyors csapatokkal együttműködve. Gyorsaságuk és könnyű összpontosíthatóságuk következtében még nagy távolságokra is hatásosan támogathatják a gyorscsapatokat és csökkentik az ezek esetleges elszigeteltségéből származó veszélyt.

Nagy eredménnyel támogathatják a folyamerőket is,

767. **A földi célok ellen való harc** végrehajtása a rendelkezésre álló gépfajok, a repülők számaránya és a mindenkori helyzet szerint változik. Elsősorban a Célon való egységes bevetésre törekedjünk, amely bombázó repülők bomba- és alacsony támadásával hajtható végre. 292. oldal

A megtámadandó cél kiterjedését, a támadás legcélszerűbb időpontját és esetleg- a közvetlenül a támadás előtt való magatartást az arra hivatott földi parancsnok adja meg a harci repülőegység- parancsnokának. Ugyanez a parancsnok hivatott a földi csapatok magatartásának szabályozására (a támadás megállítása vagy fokozása, látjelek kirakása, vagy az arcvonalnak erős tüzérségi tűzzel való szemléltetése, stb.).

A harci repülőerők a gépfaj és felszerelésük szerint géppuskával és bombával harcolnak.

769. Az együttműködés sikere érdekében elengedhetetlen, hogy a földi erők támogassák harcukban a repülőket. Ezért legyenek tájékozottak, hogy a repülőink mikor, hol, milyen irányban és milyen feladattal működnek.

A saját tüzérség elsősorban fogja le a repülőinket veszélyeztető ellenséges légvédelmi tüzesszököket.

A gyalogság nehéz fegyvereinek tüzevel támogassa a repülőket a nekik kiutalt célok leküzdésében. Aknázza ki a repülőök által elért sikert még az ellenség meglepetésének tartama alatt.

770. **A légi célok ellen való harcban** a harci repülőerők feladatai:

Menetben és harcban a repülők mindenkor jól együtt tartott erővel súlyunk irányában az ellenséges légierők ténykedéseit bénítsák meg és a saját felderítő- és tüzerrepülők működését biztosítsák; egyszersmind biztosítsák a gyalogságot és a tüzérséget ellenséges repülőátadások ellen.

771. **A légvédelemre** kirendelt repülők a földi légvédelemmel párhuzamosan működnek. A repülők és a légvédelmi tüzfegyverek együttműködésének megszervezésénél fontos a tér és idő pontos elhatárolása.

Az ellenséges repülők alacsony és zuhanó támadásai ellen való védekezés — a földi légvédelmen 293. oldal felül — a harci repülőerők ellentámadásával vagy üldözésszerű támadásával történjék.

A légi célok ellen való harcnak és egyben a légvédelemnek az a leghatásosabb módja, ha az ellenséges harci repülőerőket földi alapjaikon szétzúzzuk. Ez alapokat előzőleg részletesen fel kell derítenünk.

Repülőerőinket részesítsük légi vadászvédelemben és — ha lehet — földi légvédelemben is. Magasan repülő tartalék kikülönítése többnyire célszerű.

A légvédelmi tüzéség is együttműködhet légi támadásunkkal, de legalább is figyelmeztető lövésekkel vagy irányjelzéssel tegyen repülőinknek hasznos szolgálatot.

Éjjeli repülésnél különleges ismertetőjeleket kell megállapítanunk, nehogy a légvédelmi tüzfegyverek a saját repülőkre tüzeljenek. A földi parancsnokságok és a földi légvédelem tudjanak az éjjeli repülést megkönnyítő irányjelzésekről ifi.

A repülők a légvédelmi figyelő- és jelentőszolgálat adatait kiegészítik az ellenséges légtérben megállapított adatokkal.

76. §. Légi szállítás.

772. **A légi szállítás** célja lehet: csapatszállítás, anyagszállítás vagy sebesültszállítás. A légi szállítás történhet saját, vagy ellenséges területen. A kirakást leszállással, vagy ejtőernyő segítségével (lóugrás, ledobás) hajthatjuk végre.

773. **Légi csapatszállítás.**

Saját területen tartalékok gyors eltolására, kisebb mérvű átcsoportosítások végrehajtására nagyobb távolságokra, kedvező terepszakaszoknak az **294. oldal** ellenség előtt való elérésére és hasonló tevékenységekre alkalmazzuk a légi csapatszállítást.

774. Légi csapatszállítás ellenséges területre.

A légi csapatszállítással minden földi gyorscsapatot felülmúló sebességgel olyan helyre is tudunk csapatokat kihelyezni, amely különben a földi helyzet folytán nem volna elérhető. A csapatokat főképpen az ellenség hátában lévő legérzékenyebb pontokra irányítsuk.

a) Alkalmazás az ellenséges harcoló csapatok körletében:

nagyobb kötelékek (század, zászlóalj, vegyes csoportok) alkalmazása egyéb földi erőinkkel szoros együttműködésben, az ellenséges harcoló csapatok hátában a döntés kierőszakolására, akár ezek védelmének megtörésével, akár támadásuk elhárításával;

kiseb kötelékek alkalmazása az ellenséges határvöbven vállalkozásaink elősegítésére, továbbá az ellenséges harcoló csapatok körletében vállalkozásokra (lőszerraktárak, mőtárgyak robbantása, parancsnokságok kikapcsolása, stb.).

b) Alkalmazás az ellenséges hadtápkörletben vagy az ellenséges anyaországban :

ipartelepék, közlekedési gócpontok, vasutak, úttestek, mőtárgyak, távíró-, távbeszélő- és rádió-összeköttetések, víz- és áramvezetékek stb. elrombolása; propagandával és egyéb cselekményekkel a polgári lakosság megfélemlítése, háborús akarátának megtörése stb.

775. A légi csapatszállítást elrendelő parancsnok gondoskodik annak alapos megszervezéséről, amely a jó felderítésen alapszik. A szállítandó erő és a végrehajtandó feladat legyen összhangban.

Nagyobb kötelékek szállításánál a végrehajtást rendszerint beható felderítés és vadászrepülők védelme alatt előretolt, külön megszervezett és kiképzett biztosító rész kezdje meg. E biztosító rész előre **295. oldal** felderített szükségleszállóhelyen (ellenséges csapatoktól lehetőleg távol) leugrik; előörsszerűen tagozódik — esetleg szükséges műszaki munkálatokat végez — és biztosítja a leszállással kirakó zömöt.

Ha az ellenséget nem sikerült meglepnünk, számoljunk légvédelmével, gyorscsapataival és harci repülőivel. Ilyen — meglepés nélküli — szállításokat elsősorban a már megrendített ellenség hátában hajthatunk végre. A szállítást és kirakást külön légi harcra rendelt erőkkel kell biztosítanunk és kierőszakolnunk. Mindenkor el kell rendelni,

hogyan a kirakott csapatok feladatuk végeztével újra elrepüljenek-e, vagy pedig, hogy működésük helyén bevárják-e a saját egyéb földi erőket.

A helyzet és a kirakott erő feladata határozza meg, hogy a szállítógépek a helyszínen várjanak, vagy pedig repülőterükre visszatérjenek. Ha várniuk kell, a gépeket rejtjük és biztosítjuk.

776. Légi úton a hátunkba szállított ellenséges erők ellen védekezzünk a gyorstartalékok és a légvédelmi tűzfegyverek alkalmazásán kívül a saját harci repülőerőknek az ellenséges csapat szállító-egységek és a kirakott ellenséges csapatok ellen való támadásával. A védekezésnek legsikeresebb módja a még ki nem rakott ellenségnek a levegőben saját légierőkkel és a földről tűzzel való megtámadása. A már földet ért ellenségnek rendszeres gyülekezését még kis földi erők azonnal végrehajtott támadása is meggátolhatja.

777. Az anyagszállító (gyalogosági lőszer, élelem, egészségügyi anyag, stb.) repülést csak más eszköz híján és sürgős esetekben alkalmazzuk. Erre mindennemű, megfelelő teherbírású gép alkalmas. Az anyagot rendszerint ejtőernyő segítségével rakjuk ki.

778. A sebesültek szállítására különleges repülőgépek szolgálnak. Oly sebesülteket szállítanak, kiknek szállítása más eszközzel vagy nem lehetséges, vagy ha a 296. oldal szükséges gyors orvosi beavatkozás a nagy távolság miatt elkésnék.

A sebesültszállító repülőgépek nemzetközi egyezmény védelmében állnak s mint ilyeneket a Genfi kereszttel jelölik meg.

77. §. Léggömbök alkalmazása.

779. A léggömböket főképpen állandó viszonyok között alkalmazzuk elsősorban a tűzértség, azonkívül a vezetés (összeköttetés) céljaira főleg ott, ahol nincs kilátó pont (alföld).

A léggömb legveszélyesebb ellenségei a vadászrepülők, amelyek ellen külön kirendelt légvédelmi tűzfegyverekkel biztosítjuk; azonkívül célszerű a közelben lévő, más feladatokkal megbízott légvédelmi tűzfegyvereket a léggömbök védelmével is megbízni.

Harci repülőink nagyobb arányú bevetésének időpontját használjuk ki a léggömbfigyelésre.

Ellenséges tűzértség behatása elől a léggömb hely változtatással térhet ki.

780. A léggömb alkalmazhatósága függ a napszak és időjárás által befolyásolt változókonny látóviszonyoktól.

Fényképészetre a léggömböt csak kiváló világítási viszonyok mellett lehet előnyösen felhasználni.

781. A léggömbök alkalmazásánál alapvető fontosságú a felszállóhelynek helyes megválasztása. A felszállóhely a földi és lehetőleg a légi figyelés elől is rejtve, legyen.

Mozgó háborúban a léggömb — a földön és a levegőben kedvező harchelyzet esetén, különösen saját tűzértségi fölényénél és jól előrehaladó támadásnál — a legeiül lévő gyalogságot 2—3 km-re közelítheti meg; 297. oldal általában azonban kb. 6 km-re, védelemben legalább 8 km-re marad az arc vonal mögött.

A léggömb felszállási magasságának felső határa 1200—1500 m.

782. A léggömbnek legyen biztos összeköttetése a tűzértségi parancsnokokkal (a tüzelő ütegekkel), a léggömbfigyelést értékesítő egyéb parancsnoksággal és a többi léggömbbel.

78. §. Repülőalapok.

783. Bőséges és jól berendezett **repülőalapok** megkönnyítik a repülők alkalmazását. A repülőalapok teljes kihasználásával vonultassuk fel és mozgassuk a légierőket, az elérendő cél és a légvédelmi szempontok figyelembevételével].

A **repülőterek** részletes kiválasztására és berendezésére harcászati és műszaki követelmények mértékadóak.

784. Mivel a repülőterek berendezése sok időbe kerül és az áttelepítés gyengeségi időszakot jelent, előnyomulásnál és támadásnál nem naponta, hanem több napi menetet felölelő nagy szökellésekkel kövessék az előljáró parancsnokságot; a gyors és megbízható összeköttetés azonban mindenkor legyen meg.

A felderítő-századok általában az előljáró magasabb Parancsnokságok közelében (elvileg 40 km-nél nem távolabb), a vadászerek a védendő tárgyak (területek) közelében. a támadó vadászok pedig az arcvonalhoz lehetőleg közel legyenek, hogy az ellenség légi tevékenységét közvetlenül is láthassák; a bombázó erők repülőterének fekvése az elérendő céljaiktól függ.

785. A magasabb parancsnokságok közelében jelöljük ki **repülőhelyeket** futárrepülők számára és kisebb repülőegységek (felderítő és vadász) esetleges gyors készenlétbe helyezésére. 298. oldal

A harccsoport-parancsnokok és tüzércsoport-parancsnokok közelében választott repülőhelyekre sürgős feladatok végrehajtására összekötő- vagy tüzérrepülőt vonhatunk előre.

Célszerű lehet külön repülőhelyek kijelölése sérülten vagy üzemanyag nélkül visszatérő repülőgépek kényszerleszállása számára.

79. §. Parancsadás.

786. A **hadműveleti intézkedésekbe** a repülőök alkalmazásáról csak általános tájékoztatást veszünk fel; mégpedig:

a felderítő repülőök feladatát (melyik egység mely területen derít fel, mit kell megállapítania, mire helyezze a fősúlyt);

harc repülőerők feladatát nagyban;

repülőök kiutalását (pl. összekötő-, tüzér-repülő) az alárendelt parancsnokságoknak;

ledobó helyek kijelölését, repülőhelyek szemrevételezését.

A légierők alkalmazására vonatkozó és az alábbi pontokban felsorolt részleteket külön **toldalékba** foglaljuk.

787. A **felderítő repülésre való intézkedés** tartalma általában:

tájékoztatás a saját és ellenséges helyzetről (földi, légi és légvédelmi helyzet);

a parancsnok benyomása, akarata (szándéka);

a saját és a szomszédok földi felderítése, valamint a szomszédok, előljáró és alárendelt parancsnokságok légi felderítése hol, mikor, mely erőkkel és minő feladattal működik;

a felderítendő terület vagy sáv;

a feladat, a bevetés módja (egyszeri vagy tartós), 299. oldal

az indulás vagy az előírt helyen való beérkezés időpontja; a fénykép felderítés mire terjedjen ki;

a felderítés súlya;

a felderítő repülőök kiutalása (mikor, hol, kinek);

összeköttetés és híradás a földi parancsnokságok-bal és a földi felderítőekkel;

a biztosítás (vadászok, légvédelem);

a jelentés módja (kinek, hová, mely eszközzel);

a földi parancsnok álláspontja;

a repülőterek és repülőhelyek megszervezése, illetőleg megváltoztatása; a repülőhelyeken — esetleg — mikor, hány gép álljon készenlétben;

jelkulcs (változás esetében);

az alárendelt seregtestek repülőfelderítésétől mit akarunk tudni;
anyagi ellátás;

kapják: a felderítő repülő parancsnoka (megfelelő számú példányban), a harci repülőerők parancsnoka, a légvédelmi parancsnok, a földi intézkedési egységek.

788. **A harci repülőerők** alkalmazására vonatkozó intézkedés tartalma, a földi hadműveletekkel szorosan össze nem függő, önálló alkalmazásuk esetén:

az ellenséges és a saját légi- és légvédelmi helyzet;
szándék a harci repülőerők alkalmazására;

az alárendelt földi parancsnokságok harci repülőerőinek esetleges közreműködése (pl. összpontosítás a levegőben);

a földi parancsnok álláspontja;

összeköttetés és híradás;

repülőterek és repülőhelyek megszervezése, illetőleg változtatása:

megettévesztő rendszabályok;

az éjjeli repülésre vonatkozó rendelkezések (pl. világító szolgálat, éjjeli útvonalak stb.);

egyéb általános érdekű repülőrendelkezesek; **300. oldal**

kapják: a harci repülőerők parancsnoka {megfelelő számú példányban), a felderítő repülő parancsnoka, a légvédelmi parancsnok és a földi intézkedési egységek.

789. Repülőkötelékek harcba avatkozásának (**bomba- és alacsony támadás**) elrendelésénél meg kell adnunk:

a földi részletes helyzetet és a szándékolt hadműveletet;

a repülőekkel szándékolt beavatkozást (pl. saját támadás támogatása, ellenséges támadás letörése);

a feladatot (a megtámadandó cél vagy a működési tér pontos meghatározásával);

a támadó csoport parancsnokát és az alárendelt erőt;

a támadás időpontját és időtartamát;

a gyülekezés helyét és időpontját (lehet a repülő-parancsnokra bízva);

esetleges útvonalat (a megettévesztés szempontjából is);

az érdekelt földi parancsnokságok harcálláspontját és a tőlük várható utolsó közlések idejét és módját;

a légvédelemmel és az alá nem rendelt vadászerekkel való együttműködés szabályozását.

790. **A repülők alapjának** telepítésére (változtatására)

vonatkozó intézkedés tartalmazza:

az (új) alap területét;

ezen belül a kötelékek repülőtereit;

az esetleg már végrehajtott előkészítési munkálatok mérvét;

munkaerők kirendelését és alárendelését;

a telepítés (változtatás) sorrendjét;

a telepítést (változtatást) mikorra fejezzék be (egyenként vagy összességben);

a szállítás módját (vasút, repülőút), útvonalakat, a rendelkezésre bocsátott szállítóeszközökre vonatkozó intézkedéseket; **301. oldal**

az intézetek telepítésére vonatkozó részleteket;

a rejtési rendszabályokat;

az alap biztosításából folyó rendszabályokat (pl. repülőterek fedezete, őrizete, légvédelme, ki által és milyen eszközökkel történik);

az összeköttetést és híradást;

a légvédelmi figyelő- és jelentő szolgálatba való bekapcsolódást és végül a riadó rendelkezéseket.